DIOMEDIS DOCTISSIMIS AC DILIGENTISSIMI LINGVAE LATINE PERSCRVTATORIS DE ARTE GRAMATICA OPVS VTILISSIMVM

- diomedes
- phocas de nomi. e et verbo
- sergius sup donatum
- prisciani epitoma.
- donati editio II
- servius sup donatum

IN HOC VOLVMINE HAEC CONTINENTVR.

D I O M E D E S

P H O C A S

C A P E R

A G R AE T I V S

D O N A T V S

S E R V I V S E T S E R G I V S

DIOMEDIS DOCTISSIMI AC DILIGENTISSIMI LINGVAE LATINAE PERSCRVTATORIS DE ARTE GRAMMATICA OPVS VTILISSIMVM.

DIOMEDES ATANASIO SALVTEM DICIT.

ARTEM MERAE LATINITATIS. Puræq; eloquentiæ ma/gistram sub incudem litterarum faciliter ꝑcudendo formatā hūanæ claritatis. hanc cū cognouissem excellētē facūdiā tuam plurimi fa cere; desiderio tuo libēter indulgēs summo studio (quātū medio/cris ad modū iogenii mei qualitas capere patiebatur) trino dige/stam libello dilucide expeditam censui eē mittendā: quia ipsos au/rium meatus audita scientia complere absentia denegatum est. Sa ne neq; eēt icognitū: uel ādā fuit nimiū cōstricta breuitas. Est.n. lucubrationis industria studiiq; collatio tripartita: ut secūdū trina ætatis gradatim legentium spatia lectio probabiliter ordinata crimen prolixitatis euadat: te diūq; demulceat: q̄ q̄dē i trib9 diuisiōib9 quāuis puula sit: tn̄ i singulis suā cōtinet breuitatē. Q uāobrē (ut mea fert opinio) spero tibi aliisq; legētib9 magno usui fore. Igit̄ toti9 opis pri ma pa uniuersi sermōis mēbra cōtinet. Altera nō solū obseruatiōes: q̄ arti grāmaticæ accide re solēt: sed ēt structurā pedestris orōnis uberrime pleneq; demōstrat. Tertia pedū qualita tē poematū genera metrorūq; tractat9 plenissime docet. Supest ut siogula recolēdo memo/riæ ten9 mādēt: ne frustra cū tpe euanescat labor. Q d tāto maxie rudib9 pstat cognoscim9 q rusticitatis enormitate culti sermōis sauciāt imo deformār examussim normatā orōnis in tegritatē: politūq; ei9 lumē ifuscāt ex arte ꝑlatū: quāto ipi a pecudib9 differre uidētur.

ARtis grāmaticæ autores exordium scribendi uariū diuersumq; sumpserunt. Q uidā enim ab ipsa arte cœperūt: alii ab elemētis uel litteris: multi a casib9: plerīq; a partibus orationis: nō nulli a uoce: pauci a nominū declinatiōe. Nos uero ab ipsa oratiōe incipim9. Hæc.n. secreta pectoris arguens ad linguā sui gubernatricē migrat mobili quodā uocis articulatæ spū rotūdoq; guberna/culi moderamine tēperata & interiore uicino aere pectoris argutia uerberato palatoq; sēlim paulatimq; pulsato uelut internūtius ac ꝑditor hūanæ gētis ad indicia expri mēdæ cogitationis per os sermonēq; rōnabiliter agitat̄. Hoc.n. suo magnoq; bn̄ficio exp̄sla ratione sermonis nos cæteris separat ab animalibus: sola homines natura fatet̄ atq; demon strat. Huic igitur demus totius opusculi non immerito principatum: cuius talis habetur diffinitio. Oratio est structura uerborum composito exitu ad clausulam terminata. Q uidā sic eam diffiniunt: Oratio est compositio dictionum consumans sententiam, remq; perfe/ctam significans. Scaurus sic: Oratio est ore missa & per dictiones ordinata pronuntiatio. Oratio autem uidetur dicta quasi oris ratio: uel a græca origine: hoc est sermocinari. V n/de Homeri uers9: αωὸ τοῦ αριζειῦου μεμωωσ μύμεσιμ αωὸ λ ρμὸσ δυ λα ωο ωετρήσ τω δαριζε μέμ αι ατε ωαρθεμοσ ωαρθεμὸσ ηιθ ὅσε δαριζε/τὸμ αλλήλοισι. Oratio est sermo contextus ad clausulam tendēs. Clausula est cōpositio uerborum plausibilis structuræ exitu terminata. Partes orationis sunt octo: Nomen: Pro/nomen: Verbum: Participium: Aduerbium: Coniunctio: Præpositio: Interiectio. Scauro uidetur & appellatio. Ex his primæ quatuor declinabiles sunt: sequentes indeclinabiles: la/tini articulum; græci interiectionem non adnumerant. Genera nominum sunt principalia tria. M. F. &. N. Mas. est; cui numero singulari casu nominatiuo ꝑnomen præponitur hic:

ut hic cato. Fœmininum est cui numero singulari casu nominatiuo pronomen præponitur
hæc: ut hæc iulia. Neutrum est: cui numero singu. nominatiuo casu pronomen pponitur
hoc: ut hoc templum. Ex his quartum genus cõenascitur quod fit duobus modis. Sunt. n.
cõia duum generum ex masculino & fœminino: ut hic & hæc homo: hic & hæc sacerdos.
Item trium generum ex masculino & fœm. & neutro: ut hic & hæc & hoc fœlix. Est & qn-
tum genus qđ græce ἐπικοινὸν dicit᷑: latine pmiscuũ uel sub cõe uocãt: qđ aut specie ma-
sculini generis & declinatur & simul significat etiã fœmininũ genus: ut hic paser: aut decli-
natur specie fœmininum generis ac etiã masculinum genus significat: & sic sub uno genere
utrũq; intelligitur ut hæc aquila. Numerus est incremẽtum qntatis ab uno ad plura proce-
dens. Nũeri sunt duo singula. ut hic præceptor: plu. ut hi præceptores. Dualis. n. duntaxat
apud græcos ualet: apud nos excluditur de quo etiam mox referemus. Figura est discrimẽ
simpliciũ dictionum & compositarum. Figuræ nominibus accidunt duæ simplex & com-
posita. Simplex: ut doctus: composita ut indoctus. Cõponũtur aũt nomina mõis quattuor:
ex duobꝰ integris ut suburbanus: ex duobꝰ corruptis: ut opifex & artifex: ex integro & cor-
rupto: ut ineptus ex corrupto & integro: ut armipotens: Cõponitur autẽm de pluribꝰ quæ
ω & ρ & πυθετα græci appellant: ut inexpugnabilis impterritus inexplicabilis irremeabi-
lis. Casus sunt quidã gradus declinationis. dicti q; per eos pleraq; nomina a prima sui posi-
tione inflexu uariẽtur & cadãt. Alii sic: Casus sunt uariationes & cõpositiones in declinatiõe
nominis p immutationẽ nouissimæ syllabæ. Sunt numero quidem sex: Ntũs: Gẽtiuꝰ; quẽ
quidã patriũ uocãt: Datiuus: Accusatiuus: Vocatiuus: & Ablatiuus. Ratione tamen sunt
quinq;: Nominatiuum. n. optime casum esse noluerunt: quãdo quidem sit positio nominis
uel rectus nominibus uel declinationibus regula: quem nominatiuum græci non πτῶσιν
sed ὀρθὴν uel εὐθεῖαν uocãt καταχρηστικῶς tamen ntũm casum diximus. Ablatiuum græ-
ci nõ habent: hunc tamen Varro sextum interdum latinum appellat: quia latinæ linguæ p-
prius est: cuius uis apud græcos per genitiuum explicat᷑. Per os itaq; casus obliquos nomẽ
sic declinabit᷑. Cato nomen appellatiuum generis masculini nũeri singularis figuræ sim-
plicis casus nominatiui & uocatiui qđ declinabitur sic. Hic cato huius catonis: huic ca-
toni: hũc catonem: o cato: ab hoc catone. N. P. Hi catones horum catonum: his catonibꝰ:
hos catones: o catones: ab his catonibus. Iulia nomen appellatiuũ generis fœminini nũe-
ri singularis figuræ simplicis casꝰ nõiatiui & uocatiui: qđ decliabit᷑ sic. N. S. Hæc Iulia: hu-
ius iuliæ: huic iuliæ: hãc iuliã: o iulia: ab hac iulia. N. P. Hæ iuliæ: harum iuliarũ his iuliis:
has iulias: o iuliæ: ab his iuliis. Templum nomen appellatiuum generis neutri numeri
singularis figuræ simplicis casus nõiatiui accusatiui & uocatiui: qđ declinabitur sic. Hoc
templum: huius templi: huic templo: hoc templum: o templum ab hoc templo. N. P. hæc
tẽpla horũ tẽplorũ: his templis: hæc templa: o templa: ab his templis. Sacerdos nomẽ ap-
pellatiuum cõmunis generis figuræ simplicis nũeri singularis casus nõiatiui & uocatiui: qđ
declinabit᷑ sic. Hic & hæc sacerdos: huiꝰ & huius sacerdotis: huic & huic sacerdoti: hũc
& hanc sacerdotem: o & o sacerdos: ab hoc & ab hac sacerdote. N. P. hi & hæ sacerdotes:
horũ & harũ sacerdotũ: his & his sacerdotibus: hos & has sacerdotes: o & o sacerdotes: ab
his & ab his sacerdotibus. Fœlix nomen appellatiuũ generis oĩs trium generum figuræ
simplicis numeri singularis casus nominatiui & accusatiui & uocatiui; quod declinabitur
sic. Hic & hæc & hoc fœlix: huius & huius & huius fœlicis: huic & huic & huic fœlici:
hũc & hanc fœlicem & hoc fœlix: o & o & o fœlix: ab hoc & ab hac & ab hoc fœlice uel fœ-
lici. N. P. hi & hæ fœlices & hæc fœlicia: horũ & harũ & horũ fœlicium: his & his & his
fœlicibus: hos & has fœlices & hæc fœlicia: o & o fœlices & o fœlicia: ab his & ab his & ab
his fœlicibus. Omnia nomina latina nominatiuo casu singula. litteris. xii. extremis ter-

minantur uocalibus quinq; ut.a.e.i.o.&.u.ut sisenna:monile:sinapi:cicero:cornu: & femi
uocalib9 sex.l.m.n.r.s.&.x.ut consul templum:pecten:cæsar:liui9:silex.Item muta una.t.
ut caput.Sũt qui adđũt.c.ut lac'qđ Varro artis grãmaticæ doctor exterminat. Genitiuus ca-
sus sing.aut totidem syllabis cõstare debet:quot noiatiuus ei9 ut Virgilius uirgilii: Teren-
tius terentii ob id gemiata i:aut una syllaba excedere:ut Hector hectoris & Nestor.ris. Ali-
quãdo etiã duab9 syllabis accrescit:ut suppellex suppellectilis:iter itineris:anceps ancipi-
tis.præceps præcipitis. Formæ declinationũ nominũ:ut quibusdã uidet:sunt septem. Pri
ma est quæ genitiuũ singularem mittit in æ genere dũtaxat tã mas.q̃ fœmi.ut Aeneas æneæ
Latona latonæ:Secũda facit genitiuũ in i in omni genere:ut puer pueri:laur9 lauri: cælum
cæli.Tertia ẽ:quæ in genitiuo i geminata genere tãtum mas.& neutro terminatur. Mas.
ut Virgilius uirgilii:neutrum:ut ingeniũ ingenii.Quarta i omni genere in is:ut orator ris:
oratio orationis:sidus sideris.Quinta in us.ut mas.dũtaxat & fœmi.mas.ut portus.fœmi.
ut porticus.Sexta in ei similiter dũtaxat generis mas.& fœmi.ut dies diei:acies aciei.Septia
in.u.genere tantũ netro:ut genu cornu.Et huiusmodi nomina neutra numero sing.mono
ptota tantũ sunt.Græca quoq; nomina grææ declinatiõis regulã seruant:& genitiut tripha
riæ pferunt:quorũ nominatiui sũt bi.ω.ŋ.αŋ:ut καλυψω καλυψους:calypso calypsus
μανθω μανθους mãtbo manthus:& τισβη τισβης thisbe thisbes:ευτερπη ευτερπης
euterpe euterpes:παν πανος:pan panos.Accusatiuus uero plerũq; in nominatiuis addit.
Vocatiu9 est similis nominatiuo:ablatiuo casu singu.o[illegible] obseruata nouissima syllaba lra
ue facile demõstrabit quomodo pluralẽ nũer; declinare debeamus.Omnia noia abltõ ca-
su sing.quæ litteris uocalib9 terminãt.a.e.i.o.&.u.exceptis pnominib9 q̃busdã:ut ab eodẽ
quodã ab hoc.Item his quæ sũt aptota in his.n.regula nõ tenet. Quæcũq; igitur nomi-
na genere mas.& fœmi.ablatiuo casu sin.a littera fuerint terminata addita.e.littera faciunt
ntũm & utũm plu.mas.ut ab hoc ænea ab hoc poeta ab hoc ãchisa hi æneæ hi poetæ hi ãchi
sæ &.o.æneæ.o.poetæ.o.ãchisæ.Sed hui9 nominis ablatiuus duplex est dicimus.n.ab hoc
ãchisa & ab hoc ãchisæ:& si quidẽ erit nominatiu9 hic anchisa:ut hic poeta.Si uero hic an-
ses ntũm habet:aliter declinatur q̃ duo nomina suprascripta.Illa.n.aut in as uel in a efferun
tur uelut hic æneas:hic poeta.Hoc aũt in es ntõ casu aliter declinatur q̃ duo suprascripta:
ut hic ãchises:hoc si sie declinatur immutat quattuor casus singu.datiuũ accu.uo.& abla.
uelut huic anchisæ:hũc ãchisen:o.ãchise:ab hoc ãchise:cũ ntõ æneas & poeta sic declina-
bitur:uelut huic æneæ:huic poetæ:hunc æneã:hũc poetam.n.ænea.o.poeta:ab hoc ænea
ab hoc poeta:ut uideant hæc nomina syllabas depositas habere in datiuo quidẽ æ:in accu-
sati.am in uocatiuo a.ablatiuo similiter.a.Illud autẽ i datiuo æ.in actõ en.in utõ e:in abla
tiuo similiter e:ut tãtũmodo genitiuũ sin.supradictis nominib9 similẽ hẽant.Itẽ ut fœmini-
na ab hac musa:hæ musæ:& o musæ:remota aũt e littera & posita s littera faciunt in utroq;
genere accusa.plu.ut ab hoc ænea:hos æneas.Similiter ab hac musa:has musas:Item si re
moueas.s.litterã & adieceris.ꝝ.syllabam fiet genitiuus plu.ut ab hoc ænea:horum æneaꝝ
ab hac musa:harum musarum.Sublata aũt de abltõ sin.a nouissima & apposita is syllaba
fit datiuus & abla.plu.ut ab hoc ænea his & ab his æneis.Nam de ab9 filiabus:libertabus:
mulabus:& qcqd huiusmõi est discernẽdi sex9 gratia cõtra rõnẽ & pceptũ ẽidẽtidẽ ad hac
amphora:haꝝ amphoraꝝ. Quæcũq; nomina abltõ casu sin.nũero mas.fœ dũtaxat ge-
nere e littera pducta finiuntur addita.s.similiter faciunt producta nouissima syllaba ntũm
accusa.& uocatiuũ plu.ut ab hoc & ab hac die:hi dies:hos dies:o dies.Remota aũt.s.litte-
ra adiectaq;.ꝝ.syllaba fiet genitiu9 plu.ut ab hoc & ab hac die:horum dierum.Si remoue-
as.ꝝ.& apponas bus syllabam facies datiuum & abla.plu.ut ab hoc & ab hac die:his & ab
his dieb9.Dũ tamẽ sciam9 fœm.genere plu.ntũm nõ debere dici.i.hæ dies:licet fœ.genere

ſingulariter dicam9. Cætera hoꝝ ſimilia noia fœ. ꝓferūt tātū: ut ſpēs materies luxuries q̄ꝝ
plu. gtūm nō ſimiliter adſeruabis ſicut ī die & meridie p. ꝝ. ſed p um ſyllabā: ut ſpērū mate-
rieꝝ luxurierū: ſed cōſuetudo. rū. effert: ut ſpēꝝ. Sed ueteres in hac ſpē declinationis gtūm
ſin. ſimilē ntō dicebāt uñ inuenim9 in qbuſdā hæc ꝓuincies: hui9 ꝓuincies: nō hui9 ꝓuin-
ciei. Noīa q̄ abla. caſu nu. ſin. e. littera correpta fuerint termiata ea ī genere maſ. & fœ. adie-
cta. s. littera ntūm & accu. & uoc. plu. faciūt ꝓducta ultima ſyllaba: ut ab hoc & ab hac di
uite: hi & hæ diuites: hos & has diuites: o & o diuites. Interdū correpta ultima ntūm plu. fa
ciūt: ut ab hac daphnide: & ab hac bachide: hæ daphnides: & hæ bachides: o daphnides:
& o bacchides. Nā accu. has daphnidas: has bacchidas facit. Neutrali uero generē abla. ſin.
ultimā litterā. e. in. a. uerte & fiet ntūs. accu. & uoca. plu. ut ab hoc ore. hæc ora & hæc ora:
o ora. G. plu. in omni genere abla. correpta e littera finit9 pari mō facit: ſi aut remota. e. aut
in ī cōuerſa adieceris. um. ſyllabā: ut ab hoc & ab hac paupe: hoꝝ & harū paupeꝝ: ab hoc
& ab hac diuite: horū & haꝝ diuitū. Datiuū uero & ablati. plu. mittēt in bus ut his & ab his
paupib9 his & ab his diuitib9. Cōtra hāc regulam inuenim9 ab hoc uaſe hoꝝ uaſorum: his
uaſis. Nomina q̄ abltō caſu nu. ſin. i. littera finiunt genere maſ. & fœ. ſublata. i. ultima & ad
iecta. es. ſyllaba ꝓducta faciunt nominatiuum & oo. plu. ut ab hoc & ab hac agili; hi & hæ
agiles: & o agiles. Nā actūs iuxta regulā manēte, i. littera debet ꝓnunciari; ut hos & has agi
lis: ut eſt omnis homines. Sed uſus eum ad nominatiui & uoca. formā traduxit. In neutrali
autem genere ad ſin. abla. adiecta a litera fiet nominatiuus ac. & uoca. plu. ut ab hoc agili:
hæc agilia: & o agilia. G. uero plu. in omni genere pari modo facies ſi adiicies um. ſyllabam
abla. ſin. ut ab hoc & ab hac & ab hoc agili: hoꝝ & harum & horum agilium. Item in omni
genere. d. & ab. plu. facies ſi ſin. abla. adiicies. bus ut ab hoc & ab hac & ab hoc agili: his &
ab his agilibus. Horum autem ntūm quæ geniōuo caſu plu. in ium ſyllabam exire poſſunt
declinatio multiplex nullo catholico continetur: quia per multa nomina & uarias litteras ex
currit; ideo quæſtio dirigitur. Vtrum hæc inferam quæ has uidentur formas retinere. Vna
eoꝝ quæ nominatiuū ſin. in omni genere & cōi ſiue monoſyllaba ſiue poliſyllaba ſint in. N.
S. litteris terminātur qualibet p̄cedēte uocali tā q̄ prudēs prudentiū demens clæmens amēs
nocēs. Ex hac itē regula ē parēs parētiū mens frōs. Altera eoꝝ quæ fœminina & diſſyllaba
ſunt & intra modum poſitionis continentur duntaxat numero ſingulari: tam nominatiuo
es producta. i. exeunt præcedente alia conſonante quā ablatiuo: e correpta finiuntur: ut eſt
hæc nubes: ab hac nube: hæc clades: hæc ſedes: horumq; genitiuus pluralis accreſcen-
te una ſyllaba emittitur & per ium. exit ut nubium. Tertia identidem eorum quæ diſſylla-
ba ſunt nominatiuo caſu ſin. is terminantur ſiue maſculi. & fœ. ſiue communia ſint & ſimi-
lem nominatiuo genitiuum habent pari modo genitiui plu. per iū. exeūt. Maſculi. ut orbis:
ignis Ab hoc catholico recedit panis: Fœmi. ut turris puppis: nauis: peluis. Sed hæc ablati.
duplicem interdum habent & per. i. & per. e. litteram correptam proferuntur. Et hæc regu
la accuſatiuum ſin. in fœmi. genere duntaxat ſimpliciter per i litteram interdum profert: ut
puppim: turrim: Plu. uero melius in is: ut has puppis turris: horū multa cernimus conſue
tudine commota quæ a ſuperioribus diſcrepant. Item communia; ut ciuis Contra hanc re-
gulam inuenitur canis. Quarta quoq; eorum ſpecies eſt quæ ablati. per i litteram habent
& ſunt trium generum: & genitiuū plu. ſine dubio per iū. termināt: ut hic & hæc agilis &
hoc agile. Item facilis ab hoc & ab hac & ab hoc facili: horum & harum & horū faciliū. Si
militer ex hac regula ē ſalutaris & fœlix: faciūt enim ab hoc ſalutari: hoꝝ ſalutariū: ab hoc
fœlici: horum fœlicium. Sed in his tantum nominibus obſeruabim9 hæc quæ duntaxat fue
rint appellatiua: tūc ablatiuo i littera terminātur. Nam ſi ꝓpria fuerint nomina tūc abtō e lit-
terā oportet habere: ut ab hoc fœlice: ab hoc ſalutare. Nihilominus tñ plu. genitiuum cū

dēſeruant tantū abla.ſin.uariāt in differētiā ꝓprii noīs & appellatiui.Itē neutra q̄ abl.ſin.i. littera terminant̄ gtō plu.per iū.exire debent ut eſt ab hoc monili:hoꝝ moniliū:ab hoc cubili:hoꝝ cubiliū.Itē noīa quæ abla.ſin.o.littera finiunt̄ appoſita.ꝝ.ſyllaba gtūm plu.faciunt ut ab hoc puero:hoꝝ pueroꝝ:& remota o littera & appoſita i faciūt ntūm & uo.plu.ut ab hoc puero hi pueri.o pueri.Itē adiecta s littera faciūt da.& ab.plu.ut hi pueri his pueris ab his pueris.Ablrō uero caſu ſin.adiecta s littera facit accu.plu.ut ab hoc puero:hos pueros.Neutrali uero genere ſi abl.ſin.ſublata o lrā nouiſſima a lrām ipoñes fiet ntūs acc.uo.plu.ut ab hoc tēplo.hæc tēpla:& hæc tēpla:o tēpla.Pari aūt mō & neutrali genere fiet ge.plu.ſi abla.ſin.adiicies.ꝝ.ſyllabā:ut ab hoc tēplo hoꝝ tēploꝝ.Pauca admodū normæ diſſentiūt.Inuenimus.n.ab hoc modio:hoꝝ modiū.Itē ab hoc nūmo:hoꝝ nūmū ab hac domo:haꝝ domuū:domib9:ab hoc iugero:iugeꝝ iugerib9:ab hoc uaſe:hoꝝ uaſoꝝ:his uaſis:ab hoc ſchemate:hoꝝ ſchematū:his & ab his ſchematibus.Verū euphonia in dictionibus plus interdū ualet:q̄ analogia uel regula ꝓceptoꝝ.Noīa q̄ abla.caſu numero ſin.u.littera finiunt̄ maſculinū & fœmininū genere adiecta s littera faciūt ntūm accuſa.& uoca.plu.ut ab hoc uerſu:& ab hac manu:hi uerſus:hos uerſus:& o uerſus:hæ man9:has man9 & o man9.Gtō uero plu.ex alio ſcribendum eſt.Neutrali aūt genere adiecta a littera faciūt nominatiuum accu.& uoca.plu.ut ab hoc cornu:hæc & hæc cornua o cornua.Ge.uero plu.pari mō in omni genere facies ſi adiicies abla.ſin.um ſyllabā:ut ab hoc uerſu:hoꝝ uerſuū:ab hac manu:harū manuū:ab hoc cornu:horū cornuū.Dtūs quoq; & abla.plu.in omni genere pari modo fiet:ſi ablatiuus ſingularis u litteram in i conuertas & adiicias bus ſyllabā:ut ab hoc uerſu:his uerſibus:ab his uerſibus:ab hac manu his manibus ab his manib9 ab hoc cornu:his cornibus ab his curnibus.Sed in quibuſdam neceſſe eſt u litterā retinere euitandæ ambiguitatis gratia:ut ptubus:artubus:arcubus:tribubus.Meminerimus autē q̄dā noīa uel autoritate ueterū uel euphonia mō ſecūdo mō quarto ordine declinari:ut domus:ficus:laurus:quercus & cum plura arboꝝ noīa.In plu.nu.noium formæ caſuales ſūt ſex Senaria quinaria:quaternaria:Ternaria Bipartita:Simplex uel unica:quæ ſic ordināt̄:Senaria eſt cum per ſex caſus numero ſin.nomen in declinatiōe uariatur ueluti unus ſolus:Q uinaria eſt quæ per quinq; caſus obliquos declinatur:ut pater mater:Q uaternaria eſt q̄ per quattuor caſus declināt̄ ut puer aper.Ternaria ē quæ tribus caſibus obliq̄s declinatur ut fabula.Bipartita eſt quæ alterna caſuū ꝓductione correptioneq; uariatur:ut genu:cornu gelu:Hæc enim duobus modis tantū in declinatione uariantur qd̄ quidē productione & correptione diſtinguimus.Nā in ntō actō & uō correpta u proferuntur in gtō dtō & ablatiuo ꝓducta.Simplex uel unica ē quæ p oēs caſus uniformiter currit:nec uſq̄ in declinatione uariat̄.ut frugi:neq̄:nihil:Hæc etiā a græcis aptota dicūtur quæ a pria ſui poſitione nō cadunt.Haꝝ ſenaria modū unū hēt & eſt uniformis.Q uinaria modos duos admittit.Primū dum in declinatione caſus ntūs & uo.ſociantur:ut pr̄ mater.Secūdus cū dtō ablūs ſimilis ē:ut docto.Q uaternaria fit mōis ſex.Primus cū in uno noīe gtūs & dtūs ſimiles ſūt:& uoca.& abla.ut æneas.Secūdus modus cum nominatiuus & uocatiuus & datiuus & ablatiuus:ut aper caper.Tertius modus cum genitiuus & uocatiuus.ſimiles ſunt & datiuus ablatiuus.ut Virgili.Q uartus modus cum nominatiuus & uocatiuus ſunt ſimiles & gtūs cum datiuo:ut dies res ſpēs.Q uintus cū ntūs & gtūs et uo.ſibi ſimiles ſunt cæteris diſtantibus:ut panis:caulis.Sextus cum omnia neutra genitiuum in s litteram mittunt:ut ſidus.Ternaria itē fit modis ſex.Prim9 quotiēs ntūs et ge.et uo.in is exeūt:et da.et abla.in i ut agilis facilis.Secundus quotiens nominatiuus et genitiuus et uoca.in us.dati.et ablatiuus in u ut portus.Tertius cum ntūs ſin.in a exit ut poeta.Q uartus quotiēs ntūs da.uoca.et abla.ſibi congruunt:ut thyſbe.Q uintus quotiēs in o exeūt fœminina q̄ ſunt græca:ut Sappho.

Sext⁹ In oib⁹ neutris q̄ in i litterā terminātur gtūm: ut scānū: Biptita cū ntūs accu. & uo simi les inueniunt̄. Itē gtūs dtūs & abla. ut genu: ueru. Hæc. n. duob⁹ tātū mōis in declinatiōe uariantur qd' qdē ꝓductiōe & correptiōe distinguim⁹. Simplex uel unita cū p oēs casus nomē uniformiter currit & nusq̄ in declinatiōe uariat̄: & sit in. iis. q̄ ēt a græcis aptota dicunt̄: & a pria sui positione nō cadūt: ut frugi neq̄ nihil. De q̄ forma sunt ēt noīa nūeroꝝ indeclinabilia a quatuor usq; ad cētū. Nā ab uno usq; ad tres p oēs casus numeri declinātur: & itē a ducētis & deinceps ṗter mille. Sūt quoq; alio genere monoptota: q̄ p ablatiuū tātū mō enūciātur: & ob id monoptota dicūtur: ut spōte. Itē diptota intelligūtur ea q̄ singulari numero casu tantūmō uocatiuo. similiter efferūtur cæteris differētib⁹: ut Iuppiter. Triptota sunt q̄ identidē trina rōne tenentur. Pria est ꝙ nūero sin. p oēs casus noīa declinātur in plu. tamen tribus casib⁹ tātū efferūtur: ut maria rura: Tetraptota uero intelligūtur quæ ntō & uoca. casu deficiente p cæteros enunciātur ut Iouis. Declinatio cōpositoꝝ noium tribus formis ordinat̄. Prima est: quotiēs aīaduertimus ea q̄ ex duob⁹ noib⁹ composita erūt ex utraq; parte declinari. i. cū ambo noia declināt̄ ut populus ro. eques romanus: ṗtor urbanus: liber pr̄: longa alba. Secūda ē cū ea quæ ex ntō casu sin. & gtō. casu sin. & gtō tā sin. q̄ plu. composita fuerint ea pte declinari tātū q̄ fuerit ntūs. i. cū prius mouetur & posterius non declinatur ut tribun⁹ plæbis: ṗfectus eqtū: tribunus militum: pr̄ & mr̄ familias. Tertia cum ex obliquo & ntō obliquū indeclinabile bēbit. i. cū prius uersa uice non mouetur & posterius declinatur. ut senatusconsultū: plæbiscitū. Prouidēdū est: ut ne ea noia componamus quæ aut composita sunt: aut componi non possunt. ¶ Chriaꝝ exercitatio in casus sic uariatur. Ntō casu numeri sin. Marcus portius Cato dixit litteraꝝ radices amaras eē fructus iucūdiores. Gtō casu. M. portii Catonis dictū fertur litteraꝝ radices amaras esse fructus iucundiores. Dtō casu Marco Portio Catoni placuit dicere litteraꝝ radices amaras eē fruct⁹ iucūdiores. Actō Marcū portiū Catonē dixisse ferūt litteraꝝ radices amaras esse fructus iucundiores. Vtō o Marco portii Catonē tu egregie dixisti litteraꝝ radices amaras eē fructus iucundiores. Abltō a. M. Portio Catone dictū accepimus litteraꝝ radices amaras esse fructus iucundiores. Numeri plu. Hi. M. Portii Catones dixerūt litteraꝝ radices amaras esse fructus iucundiores. Hoꝝ Marcoꝝ portioꝝ Catonū dictū putāt litteraꝝ radices amaras esse fructus iucundiores. His. M. Portiis Catonibus placuit dicere litteraꝝ radices amaras esse fruct⁹ iucūdiores. O Marci Portii Catones quā pulcherrime dixistis litteraꝝ radices amaras esse fructus incūdiores. A Marcis Portiis Catonibus dictū non ignoratur litteraꝝ radices amaras esse fructus iucūdiores. Hoc quoq; exemplo cæteræ quoq; chriaꝝ declinationes subiicientur. N. P. Virg. Maro dixit. Auri sacra fames: Similiter. P. Virg. Maro dixit: Degeneres animos timor arguit. Itē. M. Portius Cato dixit leges neruos esse ciuitatū. Itē Demosthenes orator athenien. interrogatus qūo orator factus sit respondit: plus uino impendens oleū. Similiter ntō Diogenes cynicus pħus in die accensa lucerna quærebat hominē. Gtō Diogenis cynici pħi meridie fert̄. Id quoq;. Vocatiuo o Diogenes cynice philosophe dixisti. Id quoq;. Ablatiuo a Diogene cynico philosopho meridie traditū est in die accēsa lucerna quesitū hominē esse. Casus ntūs trabit uerbum tertiæ psonæ: ut dicit: fertur: nominatur. Loqmur. n. sic: Cato se uticæ occidisse fertur. Pompeius in littore ægypti occidisse fertur: nominatur inter autores Cælius. Itē Virg. æneida fecit. Casus uctūs scđam personā accipit tanq̄ Virgilii scribe Cicero responde. Prima psona non eget casu: sed mittit nominatiuum: ut seruio ingenuis. Verba diuersis casibus apud romanos hoc modo iungūtur: nam cū ab omni sermone græco loqnela latina pendere uideatur quædā inueniuntur uel licentia ab antiqs uel ꝓprietate latinæ linguæ dicta præter consuetudinē græcoꝝ: q̄ idiomata appellātur. Nā inuenimus quæ græci p dtiūm dicūt. Hæc a romanis per genitiuū elata; ut pudet

me amoris. Quæ græci per gtūm dicunt: hæc per datiuū usurpata: ut parco tibi. Cæteros itē alios casus p aliis dictos: quos cū exemplis in suo quoq; loco ponem9. Sūt. xix. pterea figuræ q̄ cōsuetudine q̄dē p aliū casum dāt: ab antiq̄s aūt p diuersum. Vtor hac re nos dicimus. Ab antiq̄s utor hāc rē dictū ē. Quæ & ipsa in sequētibus exponem9. Hæc igit̄ idiomata multifarie efferunt: p uerba: p pticipia: p appellatiões: p aduerbia. Per uerba q̄dē sic. Verba genitiuis casibus sic iūguntur. Memor sum bonoꝝ. Obliuiscor iniuriæ. Misereor puerorum. Reminiscor doloris. Discrutior animi & animo dicimus. Miseret me tui. Piget me facti. Pudet me gratiæ. Penitet me laboris. Tedet me operis. Venit mihi in mentem huius rei. Doleo uicē tuā meā & tuā. Pertesum est iniuriæ. Ego uictus & uictu dicimus. Accuso te huius rei. Pertesum est me tui. Vnde Virg. Si nō pertesum thalami. Sed & datiuo dixerunt: ut Gracchus in Lucium Metellum: Vsq; adeo pertesum mihi esse.

Item quædam nomina formæ participioꝝ posita genitiuo casui iunguntur: ut Patiens laboris. Negligens amicorum. Appetens pecuniæ. Fugitans litium: ut Terentius. Cupientissimus legis: ut Salustius superlatiuo facto ab eo quod est cupiens: quoniam participia & accusatiuo copulantur: ut Appetens pecuniam. Fugitans litem. Cupiens legē. Et cætera huiusmoi figuras suoꝝ uerboꝝ sectant̄. Quæ autē pro appellationibus sumunt̄: hæc genitiuū admittunt: uelut. Amans filii. Egens pecuniarum. Item omnes appellationes quæ in tor terminantur deriuatæ a uerbis eundem genitiuum casū admitūt: ueluti. Cupitor sum huius rei. Certus sum huius rei & incertus. Inscius sum doloris. Dubius itineris. Cupidus honoris. Ignarus belli. Securus amoris. Studiosus picturæ. Conscius facti.

Plenus bonorum. Compos uoti. Et si quod aliud inuenitur ita figuratur. Pauca sūt quæ casum nō requirūt: ut nriēs: & alia ut inia poscit casum recipiūt: ut negligēs sū i hac re & ex præterito: itē pticipioꝝ noīa sicut appellatiua aut secundæ non minū declinatiōis aut q̄rtæ. Secundæ: ut perfectus: exceratus: apertus. Quartæ: ut risus. Sed hæc nomina q̄ ex præterito tēpore participiorum fiunt: non habent casus secūdæ declinationis: ex quibus genitiuum q̄dā recipiūt Victus animi. Expertus belli. Expertus autem bellum per accusatiuū fit participium. Verbum' enim huius participii id est experior: accusatiuum recipit casum: ut Experior discipulos. Similis sum tui moribus. Interest illius tertiæ personæ sic effertur: nam prima interest mea: secūda interest tua. Similiter refert mea: refert tua: refert illius. Per ablatiuum autem sic: ut Dignus hac re: & si quid tale aliquid inueniatur p utros; q casus id assiguratur: ut dignus sum hu9 rei & hac re. Sed prius græca figura profertur. Apud illos enim gen̄itiuo casu iungitur: ut ἄξιος εἰμι τοῦτοῦ τοῦ ω ραγματος. Amans mei. Plenus huius rei & hac re dicimus. Ablatiuo uerlus ille testatur Virg. Crura thymo plenæ. Idem plenamq; sagittis threiciis pharetram. Ait autem Teren. Plenus rimarum sum.

Verba q̄bus hæc cōueniūt: Suadeo tibi. Cedo potenti. Ministro parenti. Dono propinquo. Subscribo epistolis. Parco legibus. Resideo prouinciæ. Adimo & aufero & demo & subduco tibi uitium. Dico & obiicio tibi. Excidit mihi scalprum. Succurrit mihi hæc res. Subeo oneri. Impropero tibi. Præpono te illi. Antepono diuitiis amicum. Præfero antefero nummis amicitiam. Corripio arripio rapio tibi

Parco peccanti.
Noceo tibi.
Euello eruo illis oculos
Frago miuo rupo illi caput
Præcipio tibi.
Abduco tibi.
Rependo tibi.
Consulo prouideo prospi-cio tibi.
Auello amico.
Similis sum tibi figura
Subtraho amico.
Obsttepo illi.
Obripio iudici.
Extorqueo uolenti.
Vacat liquet mihi.
Derogo tibi.
Supplico tibi.
Studeo litteris.
Crescit illi.
Adsum clienti.
Prosum omnibus.
Obsum inimicis.
Præsum prouinciæ.
Alienus sum tibi.
Antesto & præsto tibi & anteeo datiuo dicimus: ut Ci. Oib9 intelligētia āteibat. Itē de deorum natura libro. iii. Hoies omnibus bestiis antecedūt & Salu. Præstare ceteris aialibus. Sed & accusatiuo ut Virg. Vel magnum præstet achillem:
Anteeo quoq; illum accusatiuo casu: ut Teren. Hos āteeo sapientia. Plautus: Multos uirorum anteit sapientia
Largior amico.
Insidior hostibus.
Medeor ægroto. hoc autem perfecta specie caret.
Anteferor omnibus.
Præferor uobis.
Conuicior debitori.
Geniculor uictori.

Præuaricor obnoxio.
Patrocinor patriæ.
Ancillor Amicor Blandior magistro.
Imprecor malis.
Moderor Misereor tibi
Furor tibi.
Sunt etiā plurima idiomata q̄ ex omnib9 omniū declinationū ordinant̄: & per datiuum coniuncto alio uerbo efferunt̄: non tamē omnib9 genetibus ueluti primæ coniugationis. fœminino genere: ut.
Curæ mihi est doctor.
Miseriæ mihi est labor.
Infamiæ mihi est amor.
Moræ illi sum.
Gloriæ mihi est patria: & similia.
Secdæ genere neutro: ut
Vicio do hanc rem.
Testimonio tibi sum.
Auxilio tibi sum.
Præsidio cōsilio ꝯmodo gaudio mihi est aduersarius.
Bono mihi est ueritas.
Argumento mihi ē ꝓbitas
Muneri tibi do librum:
Pignori do uestem.
Ooeri est mihi hæc res.
Cordi mihi est amicitia:
Item masculi generis.
Dolori & terrori mihi est iudicium.
Hoori ducitur apud nos hæc res.
Vsui tibi sum.
Risui mihi est hoc.
Risui homioem habeo.
Despectui te habeo.
Q uæstui mihi est hæc res.
Sunt nomina quæ datiuum casum trahunt.
Intentus studiis.

Inimicus malis.
Audiens dicto.
Iouidus pari.
Maliuolus bono.
Proximus studenti.
Habitabilis uiæ.
Vtilis uirtuti.
Aptus scænæ.
Grauis patribus.
Suot alia quæ accusatiuum casum trahunt: sed figuratæ
Exosus bella.
Alia ablatiuum: ut
Secundus ab Hercule.
Q uartus a Perseo.
Alia septimum: ut
Mactus uirtute.
Insignis fama.
Vehemens facundia.
Infirmus ætate.
Gloriosus eloquentia:
Incusatiui idiomata: quæ ex uerbis nascuntur: & in accusatiuum efferuntur.
Accuso adulterum.
Insimulo illum.
Interrogo & postulo te.
Excuso innocentem.
Adiuuo timidum.
Interpello consularem.
Aequo magistrum.
Aequipero patrem.
Vsurpo antiquitatem.
Increpo seditiosum.
Impetro honorem.
Incoho opus.
Derideo imperitum.
Iubeo famulum.
Mereo subscriptionem stipendium & coronam.
Moneo puerum.
Inuideo illi pulchritudinem
Admoueo illum hanc rem.
Refero ad patrem.
Decet me dignitas.
Assideat te & tibi honor.

Attendo te oculis.
Attendo tibi mente.
Manet te. Virgi. Te quoq; magna manēt oris penetralia regnis. Itē. Qui te cunq; manēt isto certamine casus. Et me turne manēt: Et te turne nefas te triste mācebit supplicium. Idē: Tñ hæc eadē matriq; tuæ generiq; manebūt.
Et tibi poena manet.
Corripio tardum.
Incipio historiam.
Irruo in hostem.
Impetum in te facio.
Irrumpo in bestiam.
Tango genua.
Cupio magistratum:
Repræhendo rectorem.
Appeto amicitiam.
Consulo rectorem.
Arguo hominem.
Accerso eū & aiaduerto eū.
Negligo maodatum.
Contemno legem.
Despicio prætextam.
Speroo militem.
Accedo tibi & ad te:
Eadem tibi sentio.
Peto domum.
Offendo iudicem.
Concedo tibi muuus.
Labefacio hominem.
Concopisco domum.
Corrigo peccantem.
Noo amplius unam noctē sentio honorem.
Conuenio medicum.
Impedio iectorem.
Audio oratorem.
Commuto culcitram:
Adeo præsidem.
Memini hanc rem & huius rei. Et ipsooalia. Iuuat me. Decet uirginem: sic poenitet & piget.

Comitor amicum.
Comitor amico per abltūm passiua significatione fit.
Calumnior uiduam.
Conor maguam rem.
Execreor meretricem.
Criminor sacrilegum.
Aspernor pauperem.
Despicor uicinam.
Periclitor hospitem.
Recordor speciem.
Reminiscor factum & factum & facto.
Iogredior forom.
Aggredior pactionem:
Obliuiscor hāc rē & hui9 rei
Mereor laudem.
Intuor imaginē: & ītuit9 sū.
Sequor herum.
Consequor dignitatem.
Adipiscor præmium.
Alloqoor commilitones.
Naociscor occasionem.
Partior fortunam:
Adorior hominem:
Inueor in hominē æmulum & inuectus sum.
Ordior hanc rem.
Experior notarium.
Ablatiui idiomata quæ ex uerbis nascuntur.
Libero puerperam dolore.
Onero asinum salibus.
Satio seruos paoe.
Saturo te pulmento.
Abdico filium domo:
Priuo malum dignitate.
Milito sub illo.
Sustineo me arte mea.
Fraudo latronem deposito.
Orbo crudelem filiis.
Regno in urbe.
Impero gentibus: & frequētatiuum imperito.
Vaco culpa & scriptura militiæ.

Sacrifico uictima.
Cōmunico cū illo & tecum furto.
Tempero me uino.
Postulo a iudice.
Exulto uictoria.
Flagro amore.
Exequo te cum deteriore.
Comparo te cum deo.
Pugno cum riuali.
Certo cum æmulo: certo autem tibi.
Litigo cum amico.
Ardeo cupiditate.
Careo cupiditate.
Priuo te lumine:
Prohibeo te lumine.
Abstineo te cibo:
Pendeo te sed melius ex te.
Egeo laude & iodigeo.
Impleo te uino.
Item cū præpositione ablatiuum casum trahūt hæc ita.
Abhorreo ab illo. Lucretius Vulgus abhorret ab hac:
Discedo a petulante:
Desisto ab incoepto.
Discrepo ab iguauo.
Dissentio ab æquitate.
Item nomina: ut
Oriundus ex aphrica.
Longinquus ab achaia.
Diuersus a peccato.
Itē per ablatiuū efferimus.
Emo asse: & per genitiuum aduerbia hæc duo: ut græci quanti emisti: tanti emi.
Afficio te gaudio.
Deficio luctu:
Imbuo aram sanguine.
Intendo te oratione.
Contendo cum improbo.
Confligo tecum.
Iungo tecum minore.
Concumbo cum uxore.
Coeo cum muliere:

Confero te cum potentiore.
Cedo possessione.
Interdico illi amicitia.
Velo te ueste.
Induo te armis.
Liberor molestia.
Donor imagine.
Oneror uino.
Satior cibo.
Saturor pulmento.
Abdicor prætura.
Sustentor arte.
Fraudor deposito.
Priuor dignitate.
Afficior letitia.
Imbuor sanguine.
Inudor iracundia.
Lætor labore.
Glorior uictoria.

Dñor græcis & dñatus sum
Dignor te salutatione.
Comitor rustico: Comitat̃ autẽ illũ actiua significatione per accusatiuum.
Sermocinor tecum.
Luctor cum athleta.
Impsonale cõueñit mihi tecũ
In gratiam tecum redeo.
Gaudeo agricultura.
Bene mereor de te.
Male mereor de illo.
Vtor toga. Virg. Vtere sorte tua. Sed hãc rẽ utor ueteres dixerũt. Quod illa ætas magis ad hæc utẽda idonea esset. Item nam in prologis scribuudis operam abutitur & abutor charta.

Nitor baculo.
Labur causa uel cogitatione uel proposito.
Diuellor a te.
Auellor auulsus sum.
Distrahor a comite.
Fungut officio & honore.
Sed & ueteres fungor hanc rem dixerunt.
Defungor muneribus & periculis & uita.
Fruor diuitiis specie perfecta caret.
Alienus a crimine.
Indignus parentibus.
Contentus paucis.
Incensus amore.
Orbus patria.
Fuluus oculis.

Ex his noib9 q̃dã accipiũt suũ uerbũ & faciũt ui uerbi: ueluti cõtẽtus sũ: fict9 sũ orb9 sum raucus sũ: Et oẽs cõpatiões abltũm recipiũt ueluti studiosior frib9 agilior patre. Opus est mihi monito: opus mihi fuit. Sed ueteres p̃ icusatiuũ hæc idiomata sæpissime q̃ ẽ ptulerũt Opus ẽ mihi hãc rẽ. Sed apud ueteres iuenimus hoc dici poẽs casus p̃ter uctũm. Veluti ẽ opus mihi hæc res: hui9 rei huic rei: hãc rẽ: hac re. Illud aũt ẽ obseruãdũ maxĩe. Nã ut græci dicũt χρεια εχω χρεια ει χων nos nõ dicim9 opu9 hẽo: op9 hẽbã sed op9 ẽ mihi: op9 erat mihi. Et qđ illi dicũt. πατηρ βουλεται υιω σου nos dicimus p̃r uult te: p̃ceptor uolebat te: & similia. Præterea multa sunt q̃ p abltũm casum romani solẽt efferre. Immẽsa .n. est huius casus licẽtia & utunt̃ eo sæpissime p duob9 casibus gtõ & dtõ. Nã multa q̃ græci p hos casus dicũt nos p abltũm efferimus p noĩa & pticipia & p gtõ accipiunt̃. Per noĩa singulariter. Põpeio cõsule. Pluraliter Põpeio & crasso consulibus. Duce patre: ducibus patribus. Varia uictoria bellũ. Hõ mira eloquẽtia. Magnis uiribus adolescẽs. Bona forma mulier. Et similia p noĩa & pticipia instãtis tẽporis sic. Deo uolente. & diis uolentibus. Te p̃sente & nobis p̃ntibus. Cedẽte aduersario uici. Cedẽntibus aduersariis uicimus. Audiente ipso p̃ceptor legi. audiẽtib9 ipis p̃ceptorib9 legim9 et silia. p pticipia p̃teriti tpis sic. Peracto tpe pactis tpibus. Cœpto bello. Ita actis. exercitatis litteris & similia. Sed in hoc p̃terito tpe ablatiuus. & pro nominatiuo accipitur: & intelligitur pro infinitiuo tempore αοριστον græci uocant & apud nos est in participiis ueluti singulariter audito hoc uerbo respondit. Pluraliter auditis his uerbis responderunt. Pluraliter & singulariter auditis his uerbis respondit. Inuenta ueritate tacuit. Peracta oratione sedit. Viso fratre gauisus est & cætera quæ sunt similia.

Pro datiuo sic utimur ablatiuo: ueluti ex prima declinatione nominum singulariter.

Cura consumitur.
Cura consumuntur.
Ex secunda.
Studio te uinco.
Ex tertia dolore uictus est.

Ex quarta.
Aestu solutus est.
Et cum pronominibus.
Hoc tempore nihil habeo.
Illis temporibus: ualuit

hæc lex.
Hoc anno non uidi eum.
Hac uia.
His rebus & similia.

Hactenus de abltõ casu certũ ab his qdẽ discrepãt: q etiã septimũ casũ assumẽt: q ẽ abltũ

similis; ratione aũt nõ cõgruit: cuius differentiã inferere nõ piguit: ita casus ablatiuus præ positiones semper recipit; & unn modo profertur: cum a psona ablatũ quid significet: aut a re aut a loco: cui9uis apud græcos bipartita est; aut .n. p genitiuũ: aut p aduerbia localiter posita: & a noie deriuata explicabit᷑. Per gẽitiuũ sic: cũ a psona ablatũ quid significet᷑: ueluti. Ab oratore accepi. Itẽ ex libro Ciceronis κτοῦ βιβλιοῦ κικερωνοσ intellectũ ẽ. Per aduerbia aũt q̃ a loco significatũ demõstrãt: ueluti. A roma in aphricã redijt uel a troia uel ilio nauigauit æneas qđ apud illos interpretat᷑ abuerbialiter sic τροιητενι λιοτε ἀνεωλεοσ ενσιενιοσ. Itẽ & cætera similiter. Septimus uero casus his pposirionib9: q̃ ablatiuo casui cõueniũt subtractis pfert᷑ modis quatuor. Primo cũ in psona: aut in loco aut in re intelligitur ueluti in Scipione militaris uirtus emicuit. In mõte caucaso pœnas luit pmetheus in statua Cicerõis uictoria cõiuratorꝝ scribit᷑: & interp̃tat᷑ talis figura p datiuũ. Quæ regula ẽt in noib9: quorꝝ datiu9 & ablatiu9 idẽ est obseruat᷑: ut ab hoc uirgilio: huic uirgilio & ab hac securi huic securi: ab hoc suaui huic suaui. Scdo cũ duo ablatiui copulati genitiuo græco interpratãtur; uelut ducẽte deo: elapsus est æneas. Incusante Cicerone Catilina conuictus est. Studẽte sacerdote differẽtia inuẽta est. Itẽ multũ interest utrum dicamus ab hoc præsenti accepi; an hoc p̃sente ab alio accepi. Similiter ab oratore uenio & oratore magistro utor. Tertio modo cũ hãc figurã græcã latinæ dixerim9 spe posse uolũtate latrocinãdi: cõsilio insidiãdi. Quarto ut Scaurus retulit: cũ latinũ eloqtiũ in quodã uerbo deficit uelut in illo. Nullo timore hostium castra irrupit: nulla spe rerꝝ potiundi. Vallo fossa mœnia circũdat. Nullis custodibus palladiũ ereptum ẽ. Nullis insidiis palã uictus ẽ hostis. Vbiq; .n. deficit latinæ sermo. s. iõ quia duo ablatiui nominales sunt copulati: qđ si unus pticipalis sit nõ deficit latinus sermo sed plenus est ut supra relatũ est. Ducẽte deo elapsus est æneas & cætera: quæ secũdo exposuim9 idiomata omniũ casuũ quæ supra genitiui datiui & accusatiui uerbũ passiuũ: discutior animi animũ & animũ & animo. A rect9 sũ animi animũ. Discruciatus sũ. Genitiui & ablatiui nomina. Diues sũ agrorꝝ & agris. Fœlix hui9 rei & hac re. Genitiui accu. & ablatiui assis & assẽ & asse & iũctũ uerba actiua præsto omnibus & oẽs idest melior sũ. Præsto aũt tibi: præbeo tibi derogo tibi & illi. Plus mihi derogo plus mihi abrogo. Tertiæ accusatiuum detraho tibi: & de te. Primæ moderor militibus & milites moderat9 sũ. Medeor puero: & puerꝝ medicat9 sum. Datiui & ablatiui secũdæ actiuæ timeo patriæ & de patria. Tertiæ actiuæ metuo tibi & de te. Incusatiui & genitiui secũde actiuæ. Admoneo te meritũ: & meritia dmonui. Corruptũ actiui memini patronũ & patroni. Passiue tertiæ. Reminiscor hospitẽ & hospitis speciẽ psectã nõ habet. Obliuiscor cognatũ. & cognati oblitus sũ. Incusatiui & ablatiui secũdæ. Oleo ungnentũ. Ci. in antoniũ. Vinũ redolẽtibus & marsus hircũ. Ter. Olet unguenta de meo. Ouidi. aũt uitiosæ hac re oleo. Perq; locos sacros & olentia sulphure fert᷑. Et Vir. quidã putãt sic dixisse. Redolent quæ timo fragrãtia mela. Sed frustra: est enim ordo redolẽt mella fragrantia thimo. nã fragrare qdem ablatiuo dicimus casu & redoleo cũ p̃positõe tertiæ. Cedo fortiori palmã & palma cessi. Cõcedo possessionẽ & possessione cõcessi. Offendo glebã & gleba offendi. Aduerbiũ clã custodẽ & custode & clãdulũ & clãculo genitiui & incusatiui & ablatiui secũdæ. Inuideo tibi gloriæ gloriã & gloria. Tertiæ potior regni. ut Ci. Rerꝝ potiri uolũt & regnũ; ut Ter. patria potitur cõmoda & regno ut Virg. ut & auro ui potit᷑ & Oui. Mars uidet hãc uisamq; cupit; potiturq; cupitã genitiui & ablatiui nomen. Plenus sũ gaudii & gaudio. Secũdæ egeo uictu & uictus egui & indigeo & indigui & indigus. Passiuũ secundæ; ut ipleor carne; & cõpletus sũ ablatiui & datiui primæ. Opto diis & a diis. Ablatiui & incusatiui secũdæ. Caueo mihi a latrone & latronem caui. Præcor ab Ione; & Iouẽ. Passiuum tertiæ: induor tunicã & tunica induor. Idiomata quæ ueteres quidem p accusatiuũ tulerunt; nos aũt p datiuũ secũdum græcos efferimus. Actiue primæ. Obiurgo filiũ ueteres

dicebãt. Nos aũt obiurgo filio per datiuum ut græci Excanto te: nos excãto tibi: Per actiuũ
Illi secũdæ ipendo te: nos impendo tibi. Tertiæ. attendo legentẽ: nos attendo legẽti. Aduer
to te: nos aduerto tibi. Assido socium: nos assido socio. Illudo hominem: nos illudo homini
Præstolor nutricem: nos præstolor nutrici. Sed hoc ueteres secundũ græcos. Quid tibi fu
turum est: nos quid te futurum est?

NOmen ẽ pars oratiõis cũ casu sine tpe rem corporalẽ ꝓprie cõmuniterue si
gnificans: ꝓprie: ut roma tyberis: cõmuniter ut urbis flumẽ. Sed ex hac dif
finitiõe. Scaurus dissentit. separat enim a noĩe appellationẽ & uocabulũ: & ho
rum trina est diffinitio talis. Nomen est quo deus aut hõ ꝓpria dũtaxat discri
minatiõe ꝓnunciat: cũ dicitur ille Iuppiter: hic apollo: Cato iste: hic Brutus appellatio quo
q; ẽst cõis similiũ rerũ enũciatio spẽ nominis: ut hõ: uir: fœmina. mancipiũ: leo: taurus. hoc
.n. animo auribusq; audiẽtis affert animalium esse quidẽ duo genera tatũ: sed sine speciali
discriminatione: nã ne qs hõ: ne quis uir: ne qua fœmina: ne quod mãcipiũ: nec q̃lis leo: tau
rus ue est diffinitur. appellatiõi fere accidũt eadẽ q̃ nomini. Itẽ uocabulũ ẽ: quo res inaĩales
uocis significatiõe speciẽ nominis enũciamus: ut arbor lapis: herba toga & his similia Vo
cabulo accidunt eadem: q̃ appellationi. Nomen antẽ dicitur quod unãquãq; rem monstrat
ac notet q̃si notamẽ media syllaba p sincopen subtracta: uel a græca origine. ὀνομα ἀπὸ ...
... Nomini accidũt obseruationes hæ qualitas: genus nũerus figura: cõpatio: casus. Qua
litas nominũ bipartita est: aut. n. propria sũt noĩa: aut appellatiua. Quædã ꝓpria sũt & ap
pellatiua. ꝓpria sũt quæ propriã & circũscriptã q̃litatẽ specialiter significãt. Itẽ quæ unica
& sola sũt deoꝝ: ut Iuppiter: & q̃ bina liber pater: hoĩum: ut romulꝰ ur biũ: ut roma. ꝓuin
ciaꝝ ut aphrica: insulaꝝ: ut sicilia: mõtiũ: ut pyrene fluminũ: ut tyberis: Propriorum nomi
num quattuor sunt species: prænomen nomen cognomen agnomen: Prænomen est quod
nominibꝰ gẽtiliciis præponitur: ut. M. P. Cato. Nomen ꝓpriũ ẽ gẽtiliciũ: idest qđ originẽ
gentis uel familiæ declarat. ut Portius Cornelius iulius. Cognomẽ ẽ qđ uniuscuiusq; ꝓpriũ
ẽ: & nominibus gẽtiliciis subiũgit: ut Cato. Scipio. Cesar. Ordinãt. n. sic. M. Portius. Ca
to. P. Cor. Scipio. C. Iuliꝰ Cæsar. Agnomẽ quoq; ẽ qđ extrinsecꝰ cognomẽtũ adici solet ex
aliq̃ rõne. uel dr̃ q̃sitũ: ut est Censorinus Aphricanus Numãtinus & similia Huiusmodi ãt
nominũ ordinatio. sicut Aruntius Claudius asserit græcis tracta demonstrant. Quæ q̃dẽ
ut sit magis intellectui ꝑspicua ad imaginẽ illoꝝ esse cõposita. Exempli grã hæc subiicienda
decreui. Apud illos Alexander pronymos est: qđ nos prænomen dicimus. hoc gẽtiliciũ no
mini præponitur. Est autem gentile nomẽ dardanus: qđ originẽ familiæ declarat. Triparti
ta post modũ frequẽtauit cõpositio uice cognominis spãliter posita gentileq; nomini subiũ
cta. Est ãt cognomen qđ cuiusq; ꝑsonæ ꝓpriã notat diffinitionẽ. Nã in eadem gentilitate
multi dardani. Sed ad cognoscendã cuiusq; ꝓprietatẽ & quis ex multis itelligi debeat: ostẽ
dit: ut est paris. Sumuntur aũt tripliciter prænomina: aut a qualitate uel quãtitate corpis:
ut est apud nos uel animi uel facti: sicut apud illos a factis paris est cognominatꝰ. Eodem
modo achilles prænomen est. nomẽ eacides pernix uero hoc est ὠκύσ: uel ταχὺσ cogno
men spãliter positum a facto. i. a pedum uelocitate: ut est apud Homerum πόδασ ὠκὺσ
ἀχιλλεύσ. Si qs ergo uelit h̃ tria simul copulař sic ordiet. Achilles eacides celer siue ὠκυσ.
Pirrhus eacides neoptolemus. Alexander dardanus paris. His aũt accidit agnomen aliqua
uirtutæ forinsecus quæsitũ: qđ epigenetã græci dicunt. quo cognomina discriminantur: ne
est Vlixi agnomen polidas: Nã prænomen est ut ait ibicus Vlixes: uomen accisiades: odi
secus: & ordinatur sic: Vlixes accisiades odisecus. Agnomen polidas. Non fere tamen om
nia nomina q̃ttuor species admittunt. Quædam inueniuntur apud illos unica uel dionima
ut palæmõ melicertes: astynax scham andros: & similiter alia sicut apud nos. Numa Põpi
lius: Tullus hostilius: Aucus Martiꝰ: Seruiꝰ Tullius. M. Antoniꝰ. L. paulus. Item alia no

mina & ꝑnomina aut singulis lrĩs notãť. aut binis aut ternis. Appellatiua nomina sũt q̃ gñaliter cõiterq̧ dicũť. Hæc in duas spẽs diuidũť: q̃ꝵ altera significat res corpalis: q̃ uideri tãgiq̧ pñt: ut hõ arbor. Altera incorpales q̃ intellectu tãtũmõ pcipiũť: ueꝵ neq̧ uideri nec tãgi pñt: ut de⁹ pietas iusticia dignitas. Sũt ãt ꝓpria & appellatiua: ut clæmẽs maxim⁹ pi⁹: uir: uidex: fili⁹. Sed hec omnia nomina absoluta dicũť. Et singulis qbusq̧ reb⁹ ꝑsõis ue posita sũt nomina q̃ gẽtẽ significãt: ut afer dac⁹ hispan⁹ alia patriã ut theban⁹ roman⁹. alia numerũ ut unus duo. alia ordinẽ ut primus scđs. sed primus de multis: de duob⁹ prior dr̃: sic ut ď duobus alterum dicimus: de multis aliũ. Quædam facta a sonis quæ græci ποιητικα dñt ut stridor clãgor: hinnitus: mugitus. Quædã descẽdũt ab aduerbiis ut hesternus hodiernus crastinus serus nimius citus. a pͣcipiis: ut laudabũdus ludibũdus. Sũt ẽt alia pͣcipiis sonãõa ut clæmẽs sapiẽs. alia uerbis similia: ut cõtẽplator uerbero erro epulo. Sũt q̃dã pͤone singularia intellectu pluralia quæ græci περιληπτικα nominãt: ut cõcio populus exercit⁹. Et quædam quæ græci ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΑ nominãt: ut bibliotheca. alia quæ nomẽ traxerũt ex his quæ cõtinẽť: quæ græci περιεκτικα nominãt: ut uinetum rosetum. Sũt quædã nomina quæ per se sine alterius partis orõnis adminiculo intelligi nõ pñt: ut pr̃ frater. Recipiũt. n. sibi illa ꝑ quæ intelligant ut meus tuus: hæc a græcis πρός τι appellanť. i. ad aliquid & similia: πρός τι πρὸς ἔχοντα. i. ad aliquid quodãmõ attendẽtia: uel taliter qualiter se habẽtia: ut dexter sinister. & hæc cõpatiuũ gradũ admittũt: ut desterior sinisterior. Sũt quoq̧ quædã nomina quæ una loquela plura significãt: ut nepos acies. significat. n. nepos & certũ cognatiõis gradũ & cõsũptorẽ. similiter & acies oculoꝵ & ferri & exercitus. Sũt alia synonyma uel polyonyma uel polyonyma quæ pluribus loquelis idẽ significãt: ut terra hum⁹ ensis gladius mucro. Quædã mediæ ptãis quæ adiecta noib⁹ significationẽ a cõiũctis sumunt: ut magnus: fortis. Hæc. u. ꝑ se nullũ intellectũ habẽt. Et iõ a qbusdã adiectĩões dñr: ut magn⁹ uir: fortis exercitus. Sũt quæ a græcis ἐπίθετα dicũtur: quæ qbuscũq̧ personis adiiciunť: uel laudandi uel uitupadi gr̃a. Hæc sumũtur: a q̃litate aĩæ: ut sapiẽs demẽs pudicus turpis bonus malus & q̃litate corpis: ut formosus: deformis: aut a q̃titate: ut sublimis hũilis ꝓcerus. aut extrinsec⁹: ut purpuratus palliatus. in hac spẽ uittata sacerdos: & pharetrata camilla: aut a q̃litate facti ut ẽ lausus equũ dõitor debellatorq̧ ferarũ. Et ipse doli fabricator epeus aut ab accidẽtibus tracta: ut cæruleus ruber beatus diues pauꝑ: aut a q̃litate naturæ sũpta: ut ignis edax. Sed hæc oĩa q̃q̃ spẽs sũt nominũ absolutæ tamẽ nomina dicũť. Sũt q̃dã pͥcipialia quæ græci μετόχικα dicunt: ut mons fons uilla schola hortus. Ex his nascuntur deriuatiua quæ apud græcos παράγωγα dicunť: ut fõtanus montanus uillaticus scholasticus horticus. Deriuãtur ãt nomina modis septẽ. aut. n. patronymica sunt: aut possessiua: q̃ κτητικα dicuntur: aut parouyma: aut uerbalia: aut comparatiua: aut suplatiua: aut diminutiua. Patronymica sũt quæ pr̃e sumuntur ut pelides priamides. Abusiue sæpe ẽt a matre fiunt: latronius apollo: phylirides chiron: Inous palæmon. pleiades aut ab auo: aut æacides aut ab auia: ut ledea hermiõe. aut a fr̃ibus ut phaetõtiades & laodomius heros. aut a maioribus: ut helides palamedes. aut a maritis ut helẽa menelais. aut a filiis: ut altea meleagris: sicĩ Ibicus græcus retulit. Possessiua sũt: ut euãdrius ensis: & æneia puppis: & romuleoq̧ recẽs horrebat regia culmo. Et phineia postq̃ clausa domus. & ãte agamẽnoniã graoissima tecta myceuẽ. Hæc interdũ poetæ quasi patronymica ꝓferũt: ut ẽ orestes agamẽnonius. Sed qđ patronymicum est poni q̃si κτητικὸν nõ potest. Parooyma sũt quæ ab alio quodã trahũť & nihil de supra mẽoratis significãt: ut equus eques. ρηματικα sunt q̃ a uerbis deriuantur noia. hæc non absurde uerbalia nomina dixerimus: ut dico dictio. ut in compositione ꝓdico qđ ẽ tertiæ coniugationis ꝓdictio: aut in altero qđ ẽ priæ ꝓdicatio. Itẽ lego lectio: oro oratio: pco parsimonia. Comparatiua sunt cum aliquem uel suo uel aliẽo generi comparamus ut fortior. Suplatiua sũt cũ aliquẽ comparamus ad oẽs: ut fortissimus oium. Comparatio-

nis gradus sũt tres positiuꝰ q & absolutꝰ: cõparatiuus suplatiuus. Absolutio ẽ elatio sine cõparatione: ut fortis. Cõpatio est elatio cũ relatiõe ad aliũ: ut fortior. Suplatio ẽ enũciatio cũ suplatiõe ad oẽs: ut fortissimꝰ. Ex tribus cõparatiuꝰ gradus semp est gñis cõis. Cõparant̃ ãt noia q̃ aut q̃litatẽ aut q̃titatẽ significãt. Sed q̃dã nõ amplectunt̃ oẽs gradus. i. nõ ꝑ tres gradus sunt. nã oia q̃litatũ noia sex retinent formas q̃s subferendas putamus. aut. n. incipiunt: aut sũt: aut ueniũt: aut adiiciunt̃: aut inueniunt̃: aut exeũt. Incipiunt cũ compatiuo deficiẽte gradu & suplatiuo positiuũ tãtũ hñt: ut mediocris rudis sobrius singulus. Sũt q̃ expositiui imagine ꝑ oẽs gradus formãt̃ ut fortis fortior fortissimus Veniũt q̃ post positiuũ & gradus cæteros imaginẽ alterã sumũt: ut bonꝰ melior optimus: malus peior pessimꝰ. Adiiciũt̃ cũ extrinsecus positiuo tãtũ aduerbia q̃dã adiecta uicesc̃di gradus ponunt̃ tã aut minꝰ aut mĩme aut magis aut maxĩe. Dicimꝰ. n. tã bonꝰ tã malus. mĩus bonꝰ minꝰ malus: magis bonꝰ, magis malus. In eodẽ iest & piꝰ Inueniũt̃ q̃ trifarie ordinãt̃ ĩ hũc modũ: uno. s. deficiẽte quolibet gradu positiuo cõparatiuo & suplatiuo. Positiuo ut ulterior ultimus ocyor ocyssimus. Compatiuo piius piissimꝰ. Suplatiuo senex senior Exeũt q̃ suplatiuũ tãtũ hñt ut nouissimus sũmus: cõparatio nominũ ꝓprie in cõparatiuo & suplatiuo gradu ẽ ꝯstituta. Positiuꝰ ꝑfectus & absolutꝰ ẽ. Sæpe ãt cõparatiuꝰ gradus ꝓponit̃ suplatiuo: ut stultior stultissimo. maior maximo. Sæpe idẽ minꝰ positiuo significat q̃uis accipiat ꝯparationẽ: ut mare ponticũ dulciꝰ q̃ cætera maria: minꝰ amarꝫ significat & nulli ꝯparat̃ ut iã senior sed cruda deo uiridisq̃ senectus. Sũt noia significatione ꝯparatiua intellectu diminutiua ut grãdiusculus. maiusculus: Cõparatiuꝰ gradus abltõ casu iũgit̃ utriusq̃ numeri. & tũc hoc utimur cũ aliquẽ alieno uel suo gñi ꝯparamꝰ: ut hector fortior diomede: uel audatior ꝑ̃clo achillẽs fuit & multis aliẽis. ut fortiores græci troiãis sed gradu ꝯparatiuo & abltõ ꝓpe eq̃libꝰ & similibꝰ nõ utimur. nã similiũ ꝯparatio nulla ẽ ut hi duo uiri fortes: sed hic altero fortior uerꝫ suplatiuo cũ unũ ãncellerẽ pluribꝰ significamꝰ: ut si tres pluresue sint uiri eũ quẽ supꝑerimꝰ fortissimũ cæterorꝫ dicimꝰ: & sꝑ gẽitiuo plurali iũgitur: ut optume graiugenũ. Sed tũc hoc utimur cum aliquẽ suo gñi ꝯparamꝰ ut hector fortissimꝰ troiatorꝫ fuit: achilles græcorꝫ: Pletũq̃ suplatiuus ꝓpositiuo ponit̃ & nulli ꝯparat̃ ut Iuppiter optũ. maxũ. Interdũ ꝯparatiuꝰ ntõ iũgit̃ ut doctior hic q̃ ille. Plau. in menechmis. Quid uis hõ leuior q̃ pluma. Diminutiua fũt cũ ĩn diminutionẽ ad absolutorꝫ noium fiũt sine ulla ꝯparatione. ut paruꝰ paruulus adolescẽs adolescẽtulus. Horꝫ. ãt tres sũt gradus quorꝫ forma q̃uis magis minuit̃ crescit sæpe numerꝰ syllabarꝫ. Oia. n. noia fœminini gñis q̃ cãu ntõ in a terminant̃ ãn nouissimã lr̃am recipiũt syllabã & faciũt diminutionẽ. ut galea galeola. Itẽ masculina in us casu noĩatiuo terminata: & neutra in um finita eãdẽ lu. syllabã accipiũt: ut ãnus ãnulus: & scãnũ scãnulũ. Masculina uero ea q̃ gtõ casu is syllaba terminant̃ nouissima syllaba culus recipiũt tãq̃ fons fonticulus Fœminina cula tãq̃ nauis nauicula. Neutrꝫ culũ: ut munꝰ sculũ. Sitr ea q̃ us syllaba gtõ ꝓferũt tã masculini quã fœminini (nã neutra nulla sũt) easdẽ syllabas admittũt tãq̃ fluctꝰ flucticulus porticꝰ porticula. Apd̃ ãtiquos aliæ diminutões repiunt̃. descẽdebãt. n. tertiã usq̃ formã tãq̃ arca arcula: arcella arcellula: catinꝰ catiulus catiellus catulus catillꝰ: oculꝰ ocellus ocellulus. Ex sc̃da diminutiõe q̃dã sũt in usu: pauca ex tertia: ut ocellus ocellulus catellulus. Apud nos diminutiõis hoc genꝰ seruat̃ hoc ẽ priæ positiõis. i. pria diminutio. Oĩs. n. appellatio primæ positionis a lr̃a terminata casu ntõ acceptis syllabis ri & us significãt eũ q eã rẽ aut ꝑ̃stat aut uẽdit: aut emit: ueluti amica amicariꝰ: culcitra culcitrariꝰ: charta chartariꝰ: harena harenariꝰ: herba herbariꝰ: lactuca lactucariꝰ. Q d̃ si rursus detracta a lr̃a a pria positõe ꝓ ri & us syllabis adieceris o & sus erit is locus q eas res multas hẽt: ut amica amicosus: culcitra culcitrosus charta chartosus harena harenosus herba herbosus lactuca lactucosus. Eadẽ quoq̃ diminutiua fiũt si ante. a. u. & l. posueris. ut amica amicula culcitra culcitrula charta chartula harẽa harẽula herba herbula lactuca lactucula. Ea ãt q̃ an. a; hẽnt. i. sic figurant̃; ut cõtro

uersia ꝯtrouersiola gřa gřola & cætera oĩa sĩr. Meĩisse ãt debemꝰ ꝙ nõ oĩa diminutiões faciũt q̃dã. n. singularia sũt. q̃ nõ ueniũt i ꝯparationẽ tãq̃ cœlũ mare & similia. Sũt ẽt q̃si diminutiua quoꝶ origo nõ cernit̃. ut fabula macula tabula. Sũt itẽ q̃ nõ seruant gñ a q̃ ex noĩbꝰ priæ positiõis acceperũt: ut scutũ scutella pistrinũ pistrilla canis cãicula rana raũculus unguis ũgula ũguella ũguellula. Genꝰ ẽ dictio q̃ plures ꝯtinet̃ spẽs: ut aĩal: Spẽs ẽ dictio originẽ trahẽs a gñe paucioribꝰ ꝯfusa significatiõibꝰ quã genꝰ ut hõ arbor. hoꝶ gña nũero sæpe plurali mutãt̃ & sũt aoomala. masculĩa neutꝶ. ut hic itybꝰ: mænalꝰ. tartarꝰ: locꝰ iocꝰ. Sed hæc ityba: tartara: mænala: dũtaxat oeutra. Nã hæc loca: hi loci: hæc ioca: hi ioci: dupliciter ꝯclinãt̃ Fœminia i oeutꝶ: ut hæc ꝑgamꝰ ꝑgama. Neutra i masculinũ. ut porꝶ cœlũ foꝶ: hi porri cœli fori. Sed hæc fora meliꝰ ꝯcliat̃. Itẽ neutra i fœminũ balneũ epulũ cepæ: balneæ epulæ. cepæ. Sed & hæc balnea siue balneæ ꝑ ordinẽ ꝯcliat̃. Cepæ uero singulariter apto tõ nomẽ ẽ gñis neutri: ut ꝑ neste: pluraliter gñe fœminio sublata priore dipthõgo: uelut musæ ꝯcliabit̃. Quædã icerti sũt gñis noĩa iter masculinũ & fœmininũ: ut cortex fiois silex stirps pinꝰ pãpinꝰ dies radix. Inter masculioũ & neutꝶ: ut uulgus pecꝰ sal. Inter fœmininũ & neutꝶ: ut pecꝰ buxꝰ pyrꝰ prunꝰ malꝰ. Sed neutro fructũ: fœmininũ ipas arbores dicimꝰ sæpe. Sũt q̃dã noĩa q̃ singulariter tãtũ efferũt̃. Sũt q̃ pluraliter hæc pene maiore ex ꝑte collecta suo quoq; ordĩe subiicíemꝰ. masculĩa sꝑ singularia: ut hic penꝰ puluis sãguis limꝰ fumꝰ uiscus muscꝰ herba q̃ i parietibꝰ uel i corticibꝰ arboꝶ hæret. Itẽ fœminia sꝑ singularia: ut hæc pax lux culpa galla eloq̃otia elegãtia ꝓsapia mẽoria rabies sanies socordia suppellex. Itẽ neutralia sꝑ singularia. ut hoc uirꝰ pus baratꝶ locꝰ apd̃ iferos ꝓprie ãt apd̃ atheniẽses i quẽ noxii ꝑcipitat̃ Aliũ crocũ igeniũ alec iustitiũ sinapi. Masculia sꝑ pluralia hi antes carceres casses cani cãcelli fori ꝓ sedibꝰ & ꝑeaubꝰ fori loca spectaculoꝶ. Itẽ fori sũt i nauibꝰ quo nautæ sedẽtes remigãt: freni & frena dicimꝰ iferi liberi lares & larẽ legimꝰ ludi loculi manes maiores mores natales gñis nobilitas: optiates pugilares priores ꝓceres posteri penates q̃rites. Sed Flaccꝰ i satyra q̃ritẽ dixit: q̃nq̃triæ: gẽtes lemures sales cũ religiõis cã dicimꝰ ꝓ hos sales. Sales tãtũ & ioci dñt: uepres. Fœminia sꝑ pluralia hæ aræ ꝓ pẽatibꝰ ædes. Sed ædis singulariter si dixeris tẽplũ significas: blãdiciæ bigæ q̃drigæ cõpedes cerimõiæ cũæ crates ꝯlitiæ diuitiæ exeq̃æ excubiæ fruges fores fortũæ feriæ gigiuæ idutiæ isidiæ inimicitiæ illecebræ idꝰ Klẽdæ lares lr̃æ ꝓ epistola: mãubiæ nuptiæ ꝑstigiæ nares nũdiæ nugæ neniæ plagæ ꝑces primitiæ phaleræ q̃sq̃liæ. grates q̃s agis ob merita: gr̃æ deæ sarãæ sortes: suppiæ: sordes: scopæ scalæ: tenebræ. Sũt q̃dã nũeri cõis: q̃ i noĩatio singulari pluraliq; similiter efferũt̃: ut res spes.

Neutra semper pluralia hæc
Mœnia.
Cibaria.
Crepundia.
Iuga. i. summa montium.
Iusta.
Intestina.
Magalia.
Mapalia.
Neptunalia.
Parentalia.
Præcordia.
Rostra ubi concionantur.
Spectacula.
Spolia. Virgi. spoliũ dixit:
Serta: sponsalia.

Terminalia.
Cunabula.
Lumina. apud Virgilium
Luminis effossi.
Verbera.
Verbere torto
Virgilius dixit:
Viscera.
Vulcanalia.
Item metalica sunt semper singularia ut.
Auꝶ. Argentũ. ferrũ. Aes.
Plũbũ. Oricalcũ. Stãnũ.
Cassitrum. & Aurichalcũ.
Quamuis æra dicimꝰ cæteris casibus non utimur.

Illud uero sciẽdũ ꝙ neq; deoꝶ noĩa neq; elemẽtoꝶ neq; ciuitatũ neq; montiũ nec fluuioꝶ plurali nũero declinant̃ nisi q̃ ciuitates pluraliter dñr: ut Cumæ. Thebæ. Athenæ. Micenæ. Puteoli. Baiæ. Ostiæ. Nec ea quæ põderi uel mensuræ subiecta sunt pluraliter declinantur: ut Triticum. Frumentũ quamuis fruméta ut mox & frumentis labor additus & ordea legerimus. Far. Ador; Faba.

Cicer. Milium.	Item.	Mulsum.
Panicum & si q̄ hoꝝ nósum pluralia efferũtur: cæteris casibus cessabunt.	Oleum.	Mustum.
	Vinũ. quãuis uina dixerit	Defrutũ.
	Virgilius.	De fruta Virgili⁹ dixit.

Sũt itẽ noia quoꝝ ntũs in usu nõ est: ut si qs dicat hũc laterẽ & ab hac ditiõe. Itẽ p cæteros casus noia multa deficiũt. Noia aut fixa sũt ut pr̃ mr̃: aut mobilia: ut bon⁹ bona bonũ. Alia nec in totũ mobilia: ut marti⁹ martia Cai⁹ caia Draco dracæna Leo leæna Galus gallia Rex regia. Sũt noia tota græce declinatiõis. ut thẽisto calypso pao. Sũt tota ꝯuersa i latinã regulam: ut polux pollidentes ulixes. Sunt inter græcam latinamq; formam quæ notha appellãtur: ut achilles agamenon. Sũt præterea alique sono masculina intellectu fœminina ut pyr⁹ pom⁹. Satis instructi de nomine transeam⁹ ad pronomen.

PRonomẽ ẽ ps orõnis: q̃ p ipso noie posita (min⁹ qdem) pene idem significat psonamq; interdũ recipit. Pronomini accidũt septem q̄litas gen⁹: numer⁹: figura: ordo: psona: casus. Qualitates pronominũ sũt tres. finita: ifinita: minus q̃ finita. Finita ẽ q̃ notat certũ numeꝝ & gestũ dirigit ad certam psonam ut ego. Infinita ẽ q̃ certam nõ recipit psonã: sed cuilibet põt aptari: ut qs q̃ qđ. Minus q̃ finita ẽ. q̃ certis & icẽrtis psonis aptari põt: ut ipse. Gña pnoib⁹ accidũt q̃ttuor. Mas. ut hic. Fœmi. ut hæc Neutꝝ: ut hoc. Cõe ut ego & tu. Sũt alia duob⁹ gñib⁹ cõia Mas. & neutro: ut quo q̃to. Alia trib⁹: ut hui⁹ ei⁹ cui⁹. Nũeri pnominũ sũt duo. aut. n. singularia sũt: ut ego: aut pluralia: ut nos. Sũt q̃dã nũero cõia: ut q̃ q̃. nã & q uir: & q niri: & q̃ mulier & q̃ mulieres dicim⁹. Figuræ duæ sũt aut. n. simplicia sũt pnoia: ut qs aut cõposita ut qlqs. Personæ accidũt finitis pnoib⁹ pria: ut mihi scda: ut tibi tertia quoq; i miuſq̃ finitis repit̃ ut ip̃e. Ordo quoq; pnoib⁹ accidit. aut. n. p̄positiua sũt: ut qs quãt⁹. aut subiũctiua. ut is tãt⁹. Præpositiua qs fecit. Subiũctiua q̃ ui nĩsi hñtis fecit. Itẽ quãt⁹ ille ẽ tãt⁹ ille ẽ. Pronõia q̃dã ut noia aut gẽtẽ significãt: ut cuias nr̃as ur̃as. Aut numeꝝ: ut q̃ tot: aut ordinẽ ut quot⁹ tot⁹: aut q̄litatẽ ut q̄lis talis. aut q̄titatẽ: ut tãt⁹ quant⁹. Quædã possessiua finita ad aliqd referũt̃ & ea q̃ttuor modis enũciant̃: aut. n. utraq; significatõe singularia sũt ut me⁹: aut utraq; pluralia ut nostri uestri: aut itrinsec⁹ singularia & extrisec⁹ pluralia: ut mei tui. Cõtra extrisec⁹ singularia & itrisec⁹ pluralia: ut nr̃ ur̃. Casus pnoib⁹ ut noib⁹ accidũt sex: p quos pnominũ gen⁹ iflectit̃: hoc mõ: Declinatiões pronominũ finitæ siue absutæ sũt hæ. Ego pnomen finitũ gñis oĩs numeri singularis figuræ simplicis psonæ priæ casus noiatiui qđ declinabit̃ sic. Ego: mei: mihi: me: a. me. Sed uocatiuũ hẽre nõ põt nisi exclamatio sit: ut apđ Horatiũ. O qsqs uoler impiã. Pluraliter nos: nostꝝ: nobis: nos: a. nobis. Nec pluralis uocatiuũ hẽt nisi exclamatio sit: ut cũ dicim⁹. o. nos fœlices. Cæteꝝ non ẽ eoꝝ repræhẽdẽda snĩa q dixerũt in q̄busdam noib⁹ uocatiuũ non posse cadere cũ etiã pene in oib⁹ pnoib⁹ non debet esse uocatiu⁹. Sed nos nondũ refragamur rõni uoca. adiecim⁹. Sed quoniã declinationũ cõtextũ hẽre uolum⁹ inseruim⁹. Sed nõ solũ uocatiuũ nõ inuenim⁹: ueꝝ ẽt in quibusdam casus deficere uidem⁹. Tu pnomẽ finitũ generis cõis numeri singularis psõæ scdæ casus noiatiui qđ declinabit̃ sic. Tu tui tibi te. o. tu. a. te. N. P. uos uestꝝ uobis uos. o. uos. a. uobis. Ille personæ tertiæ generis masculini numeri singularis figuræ simplicis qđ declinabit̃ sic.

Ille illi⁹ illi illũ ab illo. N. P. Illi illoꝝ illis: illos ab illis. gñis fœminini. Illa illi⁹ illi: illã ab illa. N. P. Illæ illarum illis: illa: ab illis. Generis neutri. Illud illius illi illud ab illo. N. P. Illa illoꝝ illis: illa ab illis. Itẽ finitũ iste sic declinat̃. Minus q̃ finita gñis masculini Ipse ipsi⁹ ipsi ip̄m ab ip̄o. N. P. Ip̄i ip̄oꝝ ipsis ip̄os ab ipsis. Gñis fœminini. ip̄a ip̄i⁹ ip̄i ip̄am ab ip̄a. N. P. Ip̄e ip̄aꝝ ip̄is ip̄as ab ip̄is. Gñis neutri. Ip̄m ip̄i⁹ ip̄i ip̄m ab ipso. N. P. Ipsa ipsorũ ipsis ipsa ab ipsis.

Quare non istđ ut illud & istud: quia ueteres non ipse sed ipsus dicebant: ut altus alta

altũ ipsi9 qd' est in comœdiis. Est & apud Tulliũ. Sed recẽtiores ipsius cõmutauerunt & ꝓ eo ipse cõsuetudini tradiderũt. ipm uero tẽuit suã extremitatẽ ut ẽt exẽplũ tullianũ docuit. Itẽ isfinita generis masculini. Quis cui9 cui quẽ a quo. N.P. Qui quoꝝ qs uel qb9 quos qs uel qb9. Quæ gñis fœminini cui9 cui quã. a q̃ uel a q. N.P. Quæ quaꝝ qs uel qbꝫ q̃s quis uel qbꝫ. Generis neutri. Qđ cui9 cui qđ a quo uel a q. N.P. Quæ quoꝝ: qs: uel qbꝫ quæ a qs uel a qbꝫ. Itẽ articulare ꝓpositiuũ uel demõstratiuũ q̃litatis finitæ generis masculini Hic: hui9 huic hũc: ab hoc. P. hi: hoꝝ his hos ab his. Generis fœminini. Hæc: hui9 huic hãc ab hac. Pluraliter. Hæ haꝝ his has ab his. Generis neutri. Hoc hui9 huic hoc ab hoc. P. Hæc hoꝝ his hæc ab his. Itẽ ꝓnomẽ articulare subiũctiuũ uel relatiuũ q̃litatis finitæ. Is eius ei eũ ab eo. Pluraliter. Ii eoꝝ eis eos ab eis. Generis fœminini. Ea eius ei eam ab ea. Pluraliter eæ eaꝝ eis eas ab eis. Generis neutri id eius ei id ab eo. Pluraliter ea eorũ eis ea ab eis. Itẽ possessiua finita ad aliqd dicta ex una pte singularia ꝑsonæ priæ generis masculini ex utraqꝫ pte singularia. Me9 mei meo meũ a meo. P. Mei meorũ meis meos a meis. Sed ueteres miis dicebãt: ut sit utũs scđm regulã mi. Oĩa noĩa q̃ ntõ ante us nouissimã syllabã hñt i uocatiuũ terminãt. Generis fœminini nũeri ex utraqꝫ pte singularis. Mea meæ meæ meã a mea. Pluraliter meæ meaꝝ meis meas a meis. Personæ scđæ nũeri ex utraqꝫ pte singularis. Tu9 tui tuo tuũ a tuo. P. tui tuorũ tuis tuos a tuis. Generis fœminini nũeri ex utraqꝫ pte singularis. Tua tuæ tuæ tuã a tua. Pluraliter tuæ tuaꝝ tuis tuas a tuis. Generis neutri. Tuũ tui tuo tuũ a tuo. Pluraliter tua tuorũ tuis tua a tuis. Personæ tertiæ generis masculini nũeri ex utraqꝫ pte singularis. Suus sui suo suũ a suo. P. sui suoꝝ suis suos a suis. generis fœminini nũeri singularis. Sua suæ suæ suã a sua. P. suæ suarũ suis suas a suis. generis neutri. Suũ sui suo suũ a suo. Pluraliter sua suorũ suis sua a suis. Itẽ possessiua ad aliqd dicta ex altera pte pluralia ꝑsonæ primæ generis masculini. Noster nr̃i nostro nostrũ a nostro. Pluraliter ex utraqꝫ pte nostri nostrorũ nostris nostros a nostris. Generis fœminini nr̃æ nostrarũ nostris nostras a nostris. Generiis neutri ex altera pte singularis. Nr̃m nostri nostro nostrũ a nostro. Pluraliter ex utraqꝫ pte nr̃a nostrorũ nostris nostra a nostris. Personæ scđæ nũeri ex altera pte singularis generis masculini. Vester: uestri uestro uestrũ a uestro. Pluraliter uestri uestrorũ uestris uestros a uestris. Generis fœminini nũeri ex altera pte singularis: uestra uestratũ uestris uestras a uestris. P. ex utraqꝫ uestre uestratũ uestris uestras a uestris. Generis neutri ex altera pte singularis. Vestrũ uestri uestro uestrum a uestro. Pluraliter ex utraqꝫ pte uestra uestrorũ uestris uestra a uestris. Sũt itẽ ꝓnoĩa finita personæ tertiæ generis oĩs numeri cõis sine nominatiuo & utõ: ut sui sibi se a se. Hoc quoqꝫ ꝓnomẽ oium generꝫ est eõe. Mihi tibi sibi. Mihimet tibimet sibimet: memet temet semet. Egomet tumet illemet. Egu metipse tumetipse ille metipse. Meapte tuaptesuapte nostrapte. Mecũ tecũ secũ nobiscum uobiscũ. Masculina quisque cuiusque cuique quẽque a quoque. pluraliter qque: quorũque qbusque quosque a qbusqꝫ. Fœminina queqꝫ cuiusqꝫ cuiqꝫ quãque a quaqꝫ. pluraliter queqꝫ quarũqꝫ qbusqꝫ quasque a qbusque. Neutra qđqꝫ cuiusque cuique qđque a quoque. P. queque quorũque qbusqueqneque a qbusque. Masculia q̃squã cuiusquã cuiquã quẽquã a quoquã: Pluraliter qquã quorũquã quibusquã quosquam a quibusquã. Fœminina quequam cuiusquam cuiquam quanquam a quaquam. Pluraliter quequam quarumquam quibusquã quasquã a qbusq̃. Neutra quodquã & cetera. Pluraliter quequam & cetera. Masculina quicumque. similiter. pluraliter quicumque. Fœminina quecumque & cetera. pluraliter quecumque & cetera. Similiter neutra quodcũque & cetera. pluraliter quecũque & cetera. Masculina q̃libet: cuiuslibet cuilibet quemlibet a quolibet. pluraliter q̃libet & cetera. Fœminina q̃libet & cetera. pluraliter quelibet & cetera. Neutra quodlibet cuiuslibet cuilibet quodlibet a quolibet. pluraliter q̃libet quorũlibet qbuslibet quelibet a quibuslibet. Masculina quiuis cuiusuis cuiuis quẽuis a quouis. plurali

ter quiuis:quorumuis:quibusuis:quosuis:a ꝗbusuis. Fœminina quæuis:cuiusuis:cuiuis:quamuis:a quauis. Pluraliter. quæuis:quarũuis:ꝗbusuis:quasuis:a quibusuis. Neutra qđuis:cuiusuis:cuiuis:quoduis:a quouis. Pluraliter quæuis:quorumuis:quibusuis: quæuis:a quibusuis. Masculina alius alii alio aliũ ab alio. Pluraliter alii alioꝝ aliis alios ab aliis. Fœminina alia aliæ aliæ aliam ab alia. Pluraliter aliæ aliarum aliis alias ab aliis. Neutra aliud alii alio aliud ab alio. Pluraliter alia aliorũ aliis alia ab aliis. Masculina alter alterius alteri ab altero. Neuter neutrius neutei neutrum ab neutro. Vter utrius utri ntrum ab utro. Vterque utriusque utriq; utromq; ab utroq;. Alteruter alterutrius alterutri alterutrum ab alterutro. Vnus unius uni unum ab uno. Pluraliter uni unorum unis unos ab unis. Vnusquisq; uniciuisq; unicuiq; unũquemq; ab unoquoq;. Quidam cuiusdam cuidã quendam a quodã. Aliquis alicuius alicui aliquẽ ab aliquo. Vllus ullius ulli ullum ab ullo. Nullus similiter. Pluraliter nulli. Fœminina nulla nullius nulli nullã a nulla. Pluraliter nullæ nullaꝝ nullis nullas a nullis. Neutra nullũ nullius nulli nullũ a nullo. pluraliter nulla nulloꝝ nullis nulla a nullis. Masculina totus totius toti totũ a toto. Pluraliter toti totorũ totos a totis. Fœminina tota totius toti totam a tota. Pluraliter totæ totarum totis totas a totis. Neutra totũ totius toti totum a toto. Pluraliter toti totoꝝ totis totas a totis. Masculina qualis:qualis quali qualem a quali. Pluraliter quales qualium quibus quales a qualibus. Fœminina eodẽ mõ declinantur. Neutra quale qualis quali quale a quali. Pluraliter qualia qualiũ qualibns quales a qualibus. Hoc ꝓnomẽ:qđ est qualis:cũ sequatur talis cõmunia sũt masculino & fœminino. neutrũ tale. Pluraliter talia. Masculina idẽ eiusdẽ eidẽ eũdẽ ab eodẽ. Pluraliter iidẽ eorũdẽ iisdẽ eosdẽ ab iisdẽ. Fœminina eadẽ eiusdem eidem eãdẽ ab eadẽ. Pluraliter eædem earũdẽ iisdẽ easdẽ ab iisdem. Neutrũ idem eiusdẽ eidem idem ab eodẽ. Pluraliter eadẽ eorũdẽ eisdem eadẽ ab eisdẽ. Nemo pronomen nõ habet genetiuũ. ut dicamus neminis: ut quibusdam uidetur, sicut & alius ꝓnomẽ æque genetiuũ non habet ut dicamus alius. Et si antiqui genitiuũ alius ꝓducte dixerũt quorum auctoritati & nos accedimus; cuius nominatiuum ueteres non tantum alius sed etiã alis: sicut Salustius ait: Alis alibi stantes omnes tamen aduersis uulneribus ceciderunt. Conuincitur uero hæc opinio auctoritate Plau. qui ita dixit in captiuis neminis misereri certum est.

u

Erbũ est ps orationis ꝓcipua sine casu. Et enim uniuersæ orationi uberes præbet ad facultatẽ uires: cuius operepreciũ ẽ penitus intueri ꝑtatẽ: ne inscitia uitiosum exerceam9 sermonẽ. Vis igit̃ hui9 tẽporib9 & ꝑsonis administrat̃. Verbũ aũt ab eo dicit̃ quod uerberato lingua intra palatũ aere oĩs oratio promat̃. Verbo accidũt tpa cũ personis sociata: nec oĩno hæc secerni a se possunt: qn simul uerbi nis dissoluat̃. In aliis enim partib9 orationis sunt tpa a personis distracta. ut ĩ participiis. Itẽ in aliis personæ nequaꝗ̃ tpibus indigent: ut in ꝓnominibus. Admittit quoq; uerbũ præter personas & tpa: numerũ: figuram: qualitatem: significationem: siue genus: modum siue inclinationem: coniugatiõem: personas qđẽ qbus sermo exercetur. Numerũ uero cũ quis qui ue sint qui loquantur: Tempus cum quando quid factũ aut dictũ sit quæritur. Figurã cũ ꝗritur si simplex sit uerbũ: aut cõpositũ. Qualitatẽ cũ cuius sit speciei uel qualitatis uerbũ exploratur. Significationẽ cũ cui9 sit generis & significatiõis uerbũ ꝗritur: ꝗ singula diligenti9 exponem9. persona est rõnalis substãtia ꝑsonæ in uerbis sũt tres: ꝑ quas uniuersus administrat̃ sermo. Prima ẽ quæ loqtur: ut dico. Scđa qua cũ sermo habetur: ut dicis. Tertia de qua quis loquitur & relatio indicatur: ut dixit. Numerus ꝓterea accidit uerbis prorsus uterq; singularis & pluralis. Dualis enĩ apud græcos dũtaxat ualet a nobis excluditur eodẽ modo quo & in nominibus. nequaꝗ̃ enim reperiri potest in latino sermone ulla dictio quæ dualẽ exprimat ꝑsonã. Antiquitatis enim romani memores dualem numerum posteritatis usu receptum quasi nouellum usurpare noluerunt. Is namq; sicut a primordio sermõis a na

tura ꝓditi in obscuro habit⁹ ignorabat͛: sic diuti⁹ incert⁹ inter utrūq; numeꝝ tā singularem quā pluralē latebat. Sero āt supuenientib⁹ sæculis scrupulosæ curiositatis obseruatōibꝰ cœptus q̄si itercalaris irrepsit. Et hac de cā apud ueteres raro reperit͛ qm̄ errorib⁹ illaq̄atis multiplicat͛. At eo p̄ hmōi oīs eminēs usus græcoꝝ linguæ declarat͛. Apud antiquos uero dūtaxat plurimū ualet: maxime apud Home. q cū sit atticæ linguæ cultor: & patrii sermōis asser tor: ut q̄dā putāt: tn̄ nō erat nescius antiq̄tatis sicut uersus ille testat͛ ατρειΔαΔε μαλιϛα Δύω κοσμητορε λαων. Cū.n. duo fuissent ipe uetustatis memor plr̄ salutationem ꝓtulit ὁς μὸ ατρειΔαι τε καὶ ἄλλοι ἐϋκνήμιΔες αχαιοι. Præterea supfluus antiq̄s uisus ē: siq dē ex nūeri pluralis imagine dualis decliatio formata normat͛. Figura uerbi bipartita ē. aut n. simplicia sūt uerba: ut scribo: aut cōposita: ut iscribo. Cōponūtur āt uerba sicut noīa modis q̄ttuor: aut ex duabꝰ ptib⁹ itegris: ut cōduco cōuoco: aut ex duabꝰ corruptis. ut efficio: malo. i. magis uolo. effringo: aut ex integra & corrupta: ut accūbo: aut ex corrupta & integra: ut ostēdo. Tp̄s ē uicissitudo reꝝ triformiū mutabilitate cōp̄hēsa: Siq̄dē pōt cōptæhēdi q̄d nunq̄ stat uel spaciū ætatis uolubile: q̄d in eisdem mutatiōibꝰ faciens declinatiōem quod numero uidet͛ cōpræbendi. hactenus de tpe duplici: nūc de tpibus uerboꝝ dicemus. In primis tp̄s per se nullū directū est omnino: cū per se in se reuoluat͛. & sic facimus: aut fecimus aut facturi sumus: hoc ex re indiuiduo tpi imponim⁹ partes tpis: nō tp̄s diuidētes: sed actū nostrū diuersum significātes. Vniuersa.n. q̄ agunt͛ in nos diuidūtur per actiones. Diuerso igitur agendi tpe tp̄s ipsum impartimur q̄si impartimur trifariæ tātū quo cūcta gerim⁹ iōq; tria tpa eē dicim⁹: instās p̄teritū futuꝝ. Instās tp̄s cū adhuc agim⁹. p̄teritū pfectū: cū iā fecerim⁹: futuꝝ cū acturos nos pollicemur. Vnū tn̄ ex his p̄teritū pfectū diuiduū est: Ex eo enim scindit͛ p̄teritū impfectū. itē p̄teritū plusq̄perfectū. hoc facto tria tpa perfecta uidentur esse: quo nimiꝝ q̄ agim⁹ triplici mō differentiā reperimus. Præteritū imperfectū. i. p̄teritū nō tn̄ perfectū cū quasi p̄terisse tp̄s affirmamus alioqn cœpimus: nec perfecimus: quasi legebā & scribebā. In enim p̄positio plerūq; derogatiua nō nunq̄ adiectiua: ut in aliis patebit: q̄ addita plerūq; derogat: nō addita ad finem perductū significat. Perfectū eni tp̄s cum tp̄s eo q̄d egimus finitum est. Item p̄teritū plusq̄: cum tp̄s iā pridem exactū demōstramus: quo q̄d egimus. hoc nnū distat a p̄terito perfectm: q̄d superioris: tpis recens uideri pōt actus sequentis longa interpositione. Ita. n. græci υπερσυντελικον appellāt q̄si ὑπερσυντελούμενον q̄d nos p̄teritū plusq̄pfectū dicim⁹. Id uero tp̄s pfectū apd̄ nos: ꝓ αορισω παρωχημενω: ualet. Rōe igitur statuerūt actus nr̄i tpa instās: q̄d & p̄sens cū q̄d maxime agimus. Præteritū impfectū si q̄d egimus nō perfecimus: sed agere desinimus unde nōnulli inchoatiuum tp̄s appellauerunt. Perfectum cum actū perficimus & facere desinimus. Plusq̄perfectum cum q̄d egimus inueterauit. Futuꝝ cum nondum agere instituimus: ueꝝ acturos ꝓmittimus. hæc de temporibus deinceps cætera persequemur: Genera uerboꝝ: quibus significationes: quo pacto significātur referemus. Vt enim in nominibus sunt genera quibus sexus exploratur ita q̄runt in uerbo quo affectus significatur. ueꝝ ne actiuum sit an passiuum. Genera. uerboꝝ siue significationes sunt principales duo actiua & passiua. Ex his enim nascuntur alia: neutra: communis: deponens. ita fiunt numero quinq;. Impersonalis a quibusdā admittitur. Actiua significatio est: cum alio agente sit qui patiatur. i. cum actum nostrum alterius patientia significat: ut laudo hoc ita o littera terminatur ut recipere possit etiam passiuam significationem adiecta r littera. Itaque cum utraque persona constat in declinatione uerbi. ut tam efficere quam effici queat proprie dicitur actiuum: itemque passiuum. Passiua est cum alio patiente apud alium est administratio. idest cum patientiam nostram alterius actus significat: ut laudor: hoc ita & similia terminantur ut recipere possint actiuam significationem amissa r littera: ut laudo. Neutra est quæ specie actiuæ enunciationis o littera clauditur & r litteram nunquam recipit; & ob id passiuam formam non

pōt exprimere. Vbi.n.uis patiendi nō est exactiua declinatiōe locū declinatiōis passiuæ nō habet. Itē si alio patiente sub alia specie penes aliū non sit administratio similiter neutra dicimus. Alterꝝ itaq; uniformiter significat agentem uel patientem. Agentem. ut facio. ambulo. curro. Patientē ut ardeo ueneo: uapulo. Ex hac quoq; forma sunt & illa uerba in qb9 nec agētis significatio plene dinoscit͛ nec effect9. oñditur. ut sedeo: sudo: dormio: iaceo: sto: lego: sitio: esurio. Nescis enim agat qs an patiat͛: q̄ qdā supina dixerūt: alii absolutiua appellāt non nulli depositiua nominät. Cōmunis est q̄ tā actiuā quā passiuā significationē i se habet. hæc ita r littera terminantur ut eam non possint amittere quemadmodum & deponens: ut osculor: & criminor. dicimus enim osculor te: & osculor a te. similiter & cætera. Cōmunia. aūt dicimus ut in nōminib9 q̄ sub una specie genera diuersa admittunt. Item in uerbis q̄ sub passiua declinatiōe duntaxat diuersi actus significationē exprimūt. Deponens est. q̄ in r litterā desinit: ut passiua: sed ea adempta latinū nō est: unde p antiphrasim: idest ecōtrario sic appellatur: qa uerbū r littera finitū deponere eā nō pōt: ut loquor: nascor: sequor. nō enim dicimus nasco: & cum sit passiua species actiuā nō habet. Itaq; nec passiua sunt; quia actiua non reddunt: haud cōmunia esse possunt: quia sub uno genere declinationis utrāq; cōtinent significationem. Placuit itaq; aliis ea deponentia dici qđ una significatione deposita a cōmuni separatur: uel qa deponit ambiguitatem sermonis. Impsonalis uerboꝝ significatio tā sub actiua specie quā passiua extat dicta impersonalis quod sine personis ꝓnominis intelligi nō pōt quāuis formam actiuoꝝ aut passiuoꝝ habere uideat͛. Nā & si tertiæ psonæ formā exprimat: tamen tribus modis uerbis omnib9 iungi solet: propriis quoq; psonis nō enunciat͛: sed ut plenus sit sensus extrinsecus necessario addunt͛ ꝓnomina sine qb9 nihil huiusmōi uerba significare possunt: q̄si pudet me te illū. Itur a me: a te: ab illo. Quoniā de generib9: quod erat dicēdū: dixi modos quoq; subiungā: quos quinq; esse oēs fere grāmatici cōsentiunt. nā qui sex uoluerunt: alii promissiuum. quidā impersonalem coniungunt: qui septem utrunq; prioribus adiiciunt qui amplius priorib9 percontatiuū assumūt q nouem cōiunctiuū a subiunctiuo separāt. q decē eē adhortatiuū ascribūt. Veꝝ ex his ut ipsa declinatio uerboꝝ exposcit: impsonalis & pticipalis a qbusdam admittunt͛ de qb9 postea referre placuit. Modus itaq; uerboꝝ siue inclinatio: in qnq; deducit͛ ptes. Aut.n. finitiuus ē modus. aut impatiuus: aut optatiu9 aut subiūctiu9. aut infinitiuus. Finitiuus modus est cum quasi finita & simplici utimur expositiōe ipsa dictiōe p se cōmendātes sensum sine alteri9 diuerso complexu: ut accuso accusabam. Identidem p omnia tpa. qđ in subiunctiuo paꝝ est. Subiūctiuus enim dictus est quoniā necesse est alius sermo suggerat͛: quo superior patefiat. hoc mō cum dicā cum dixerim: cum dixero: proculdubio nondum hic finitur sermo. finitur enim hoc mō cū dixero uenies: cum fecero aspicies & similia: quod in modo finitiuo non desiderat͛. Item a qbusdā indicatiuus appellatur quo indicamus: pronunciatiuus quo pronūciamus. Deinceps imperatiuus modus est q̄ enunciat externo officio imperātes. & hic modus singulari quidem numero primā non admittit personā; ut lauda. Etenim absurdum est omnino quē quam sibi imperare. cū promptus sit sua sponte facere: Imperio enim indigent externæ personæ. Plurali uero tres personæ necessario adhibentur. Cōserit enim se prima psona cū aliis & dū imperat se quoq; in idem ministeriū uocat quem quidā hortatiuū esse putauerūt. cū dicim9 faciamus legam9 & similia. Illud p̄terea nonnullis absurdū uisum est tertiam psonā modo imperatiuo inesse: quoniam nemo absenti imperat quorū nominis firma comp̄hensio: quoniam ferme uniuersus sermo inseritur inter primam & secundam personam. Secunda uero suo cedit usu materiam ꝓstaurat. & primæ dicendi. & secundæ audienti imperam9 ut pareat ipse: uel ut accuset. aut alii nostrū nuncient imperiū uelut accuset. unde uel merito hoc pacto & in hac declinatiōe erit nunciantis psona: hoc tamen a cæteris differens quod de aliis nūciatur; cum dicimus faciat; legat tertia psona. Imperamus enim ut nūciet͛ illi facere

uel legere: in hoc mõ instanti tpe numero plurali tertia psona dupliciter declinat᷑ accusem9: accusate: accusent: & accusanto. Posterior sermo more ueteꝝ usurpat᷑. figurat᷑.n. hoc mõ lr̃a o adiicit᷑ tertiæ psonæ nũeri pluralis tpis instãtis modi finitiui sic accusam9: accusatis: accusant: huic accedit o littera & fit accusãto. idẽ in oib9. Futuꝝ uero tp̃s differt a cæteris futuris: qa nõ ut cõfestim fiat imperamus: sed in futuꝝ fieri ut ppetuũ fiat qa facito: legito. i. semper fac: semp lege. iure ergo diceret᷑ q̃si futuri. quẽ sermonẽ nõ ulli cõsueuerũt mãdatiuũ potius quã imperatiuũ dicere: quoniã pñti tpe. imperare solemus ut fiat. in futuꝝ uero magis mãdare. cæteræ psonæ pprie nõ reperiunt᷑ in hoc mõ futuri tpis: nõ nulli futuri tpis pñtis abutunt᷑ cũ dicit᷑ facito: faciat: facitote: faciãt: idipm qd᷑ nos secũda psona uulgo tpe futuro usurpamus facito: legitõ: dicentes: & pro secunda persona admittit᷑ apud ueteres cum dicitur ille hæres esto (& ut proximis utar exemplis apud Virgiliũ). Primus equũ faleris insignẽ uictor habeto. Itẽ. Tertius hac galea contentus habito. In hoc mõ declinatione passiua tp̃s futurum apud ueteres uulgo usitatũ est: loquitor: largitor: legimus apud Terentiũ liquitor paucula. Idem de te largitor puer. idest loquere largire. Et Plautus in pseudulo. pietatem ergo amplexator noctu pro phœniceo. Nonnulli ueteꝝ etiam actiuo more tp̃s futuꝝ imperatiuo mõ ex uerbis quoq; passiuis declinatiões usurpauerunt: ut Tullius in dialogis de re. p. Sequitur optatiuus modus quẽ tũ demũ usurpamus: cum pcib9 exposcimus a diis unde ab optando optatiuus dictus est. Sũt qui excludunt ex hoc modo præsens temp9. Necesse est enim omnium consensu in futurum optemus. nonnulli uero admittũt. quod nimis uidetur absurdum: quoniã nemo optat quod habet: sed ut habeat. Identidem Ii qui admittunt in ambiguum ducunt tempus futurum: cui simile faciunt instans dicendo utinam legã utinam faciam. pro instanti & futuro idem usurpãtes. nec respiciunt quãtũ discrimen sit inter hæc tpa q̃ uniformiter prane declinant᷑. Debent enim. cũ sint inter se. Lõgæ discrepãtia sensum quoq; declinatione dissentire. Rectius ergo alii fecerunt q ob ambiguitatẽ imperfecto etiã instaus iunxerunt: ut sit idem instans & imperfectũ utinã facerẽ. Exorit᷑ item alia q̃stio quo pacto præterita tempora inserãtur, qui enim potest quisq̃ in p̃teritum optare. Sed hæc quæstio non absurda uidet᷑. Asseritur tamẽ ratione idonea ut non immerito inserta hæc tempora uideantur. Persæpe enim optamus. non modo ut habeamus quod cupimus. uerũ etiam incusantes factum de quibusdam quæ quoniã non habuerimus in posterum habere non possumus quæ uelimus quasi utinã scripsissem ut proficerem: utinam uenissem ut auditem. hæc & his similia. Subiunctiuus siue adiunctiuus ideo dictus q, non per se exprimit nisi insuper alius addatur sermo neq; superior patefiat. Subiungit enim sibi uel subiungitur necessario alteri sermõi hoc modo cum dixero audies: cum fecero aspicies. & similia: quod in declinatione finitiua non consideratur. & nihil differt ab optatiuo nisi tempore tantum futuro. Et in hac subiunctiua numero plurali uniformem declinationem perfecti & futuri tẽporis accentus distinguit. Perfectum enim acuto accentu declinatur futurum circumflectitur quasi perfecto cum dixerimus. Item futuro cum dixerimus. Infinitiuus qui & perpetuus numeris & personis. ideo dictus infinitiuus ex eo q, parum diffinitas habet personas & numerum. Idem enim sermo & de tribus personis & duobus numeris usurpatus: ut cum dicimus facere ego: tu: ille: uolo & uolumus. Vnde impersonatiuũ hũc nõ nulli & insignificatiuũ dixerũt. quoniã parum tali sermone diffinita est psona. Perpetuus nõ immerito appellatur. Siquidem perpetuũ est quod finem non habet: ut legere: scribere. temporibus. numeris: personis accidit. Tẽpora habet ipsa quæ sunt præcipua instãs: perfectũ: futurum. Hoc mõ plerunq; ueteres historiæ scriptores & imperfecta tempora finitiua significãt. quale est apud Salustium. Hic ubi primum adoleuit non se luxui aut inertiæ corrumpẽdum dedit: sed ut mos gentis illius est æquitarem: cursu cum æqualibus certare. & cum omnis anteiret. Omnibus tamen carus esse. pro eo sane quod est ut mos gentis illius est iaculabatur:

equitabat: cursu cũ æqualibus certabat: & cũ omnis ante iret omnib9 tamẽ carus erat. in hoc modo illud fuit obseruãdũ quod in passiua declinatione er. syllabã ueteres crebre addũt qsi accusarier appellarier. Q uale est apud Virgiliũ (proximis. n. utar exẽplis). Magicas in uitã accingier artes pro eo qđ est accingi. Est enim moris antiq in quibusdã sermonem ex abũdãti addere. Nihil enim syllaba addita cõfert tali dictiõi. Meminisse aũt debemus futuꝝ tẽpus nõ semp infinitis accidere. Nã egeo & studio egere & eguisse studere & studuisse faciunt: nec tamẽ studitũ ire aut egitũ ire. dicere possum9 ut lectũ ire. Impersonalis quoq uerborũ modus sine psona pnominis intelligi nõ põt. Vnde impsonalis dicitur. hic ab omni genere uerboꝝ iuxta similitudinẽ cõiugationis colligit. Nã si prima ẽ: uel secũda uel tertia coniugatio sublatæ secũdæ psonæ nouissima littera: & addita. tur. syllaba impsonalẽ facit: utputa amo amas amat: teneo tenes tenet: curro curris currit. Præteritũ aũt impfectũ eius in bat exire debet: ut tenebat. Perfectũ inest uel fuit: ut tentum est uel fuit. Plusquãperfectũ inerat uel fuerat: ut tẽtum erat uel fuerat. Futuꝝ a prima uel secunda cõiugatione in bitur sicut est ambit tenebit. A tertia in etur ut est leget. Hac rõne modus impsonalis colligit. At uero si. r. litera faciunt terminata: ut sunt passiua cõia & deponẽtia uniformiter currunt. Cætera uerba impsonalia quæ a se oriunt inter genera uerboꝝ potius ordinare qdã pbauerũt: quib9 eloquẽtiæ & doctrinæ tributa est actoritas. Hec eni integrã declinationẽ desiderãt habere: & p omnia tẽpora atq modos sicut cætera uerba declinãtur: ut pudet: penitet & similia de quibus in suo loco pleni9 exponemus. Participalis modus uerboꝝ dictus est q eius uerba sunt participis omnia similia: nec tñ participia sunt ut legẽdi legẽdo legẽdũ lectũ lectu. Dicim9. n. legẽdi officium mihi est legendo didici: legendum est lectu pficit & lectum est qbus participia similia sunt: ut huius legendi: & huic legendo hunc legẽdum et hunc lectum. Hæc eadem sunt quæ pbus supina appellat metito: quontã nec certum hñt numeꝝ nec personã nec significatum: quo solo ab impersonalibus differunt. Nã impersonalia agentis tãtum habẽt significatum: utputa legitur scribitur hoc est omnes legunt omnes scribunt. Nã legitur p omnes legunt: nõ leguntur ntõ dixit. Participalia ãt et agentis et patientis habent significatum. Nã cum dicat Virgilius frigidus in pratis cãtãdo rumpitur anguis: patientem non facientem ostendit. Significat enim dum incãtatur. Et uitq uidendo fœmina: nõ dum uidet: sed dum ab ipsa cõspicitur: Item fando aliqd si forte tuas peruenit ad aures: p dum dicatur passiua significatione. Aliter. n. dictum est. Q uis talia fando temperet a lachrymis actiua significatõe. Item miserabile uisu: quod significat miserabile dum uidetur. Et finem dedit ore loqnendi: qnod significat finem dedit ore dum loquitur. Et dictu mirabile monstrum: quod est mirabile dum dr. Et huiusmodi declinatio tã ex actiua q passiua significatõe nascitur. Q ualitates uerboꝝ sunt hæ: absoluta siue perfecta: inchoatiua: iteratiua siue frequentatiua: meditatiua: trãsgressiua defectiua ambigua: supina. Absoluta uerboꝝ qualitas est quæ semel uel absolute aliqd facere nos inducat: ut caleo: curro: ferueo: horreo. Inchoatiua uerboꝝ species est q rem inchoatã futurã tamen significat: et uim incipiendi dumtaxat in effectu habet. Hæc sco. syllaba terminãtur et figuratur ab illis quæ. o. littera terminãtur: ut horreo in horrore sum horresco horrere incipio: uel ab illis quæ litiera clauduntur: ut misereor: miseresco: quale ẽ miseresimus ultro. Itẽ labascit: ut Terẽtius labascit uictus uno uerbo: et ex eo qd ẽ labor et ardescere ardere dicunt et tenerascere: ut Lucretius in secundo: scilicet in tenero teoẽrascere corpore mentem. Item amo ueteres ĩchoatiuo modo dixerunt amasco. Vnde et amascos amatores dicebãt: ut Plautus in truculento iucundulos amascos cætera. Hio hias ex qno iteratiuum figuratur hiato: hiatas. Inchoatiuum uero figuratur hisco hiscis cum dicimus. Sed qnẽq ita se habeãt tamen plus esse uidetur in eo qđ est hiscere q hiare. Hiat. n. qui ore patet uel tacitus: tamen qđ in rebus fictis animaduerti potest; hiscere uero incipe-

re loqui. Illud præterea nõ nullis libuit aiaduertere q̃ actiuis actiua nõ nulla figurata ĩchoatiua repiunt̃ etiã passiua quale est gelo gelas: cuius inchoatiuũ facit gelasco qd' ẽ incipio gelare. Itẽ cũ ẽ lẽto lẽtas. Vñ Virgilius. Lentandus remus in unda. Ex hoc ĩchoatiuũ lẽtesco facit ut idẽ Virgilius Et picẽis in morẽ ad digitos lẽtescit hẽndo. Eiusmodi figuratio par̃ admisit ex se p̃fectũ: nec cõuenit admittere ut aut possit: aut debeat cum cæteris tẽporibus p̃ totã declinationẽ uim incipiẽdi significare. Absurdũ est ergo ea quæ sunt inchoatiua p̃fecto tẽpore desiuire: & mox futur̃ declinãdo ĩchoatiua eẽ demõstrare. Nec. n. potest cũ tota uerbi sp̃ẽs inchoatiua dicat̃ alia parte finitiua uideri ut p̃fectũ admittat. Nec enim palesiui: horresciui dicimus: p aliam tamẽ transfigurationẽ hæc uerba quidã d̃clinare cõsueuerũt. ut palesco: palefactus sum: liquesco liquefactus sum: quãuis q̃dã p̃fectum inchoatiuũ uenerit mõ primitiui ut horresco horrui: ex eo qd' est horreo. Nec tamen omnia ĩchoatiua hñt primã positiõem. Albesco. n. nõ hẽt albeo licet figuranter Virgilius: Campiq̃ ingẽtes ossibus albẽt. Itẽ. putresco. grãdesco: siluesco: uilesco: brutesco. iuuenesco nõ habet iuuenio. Nam fenesco & feneo apud antiquos dicebat̃. Vnde & Catullus nuc recõdita senet. Deducunt̃ item inchoatiua a neutris uerbis & appellationibus. ex uerbis: ut caleo calesco: deliteo delitesco: frondeo frõdesco: floreo floresco. Et sunt hæc quæ a p̃fecta forma ueniunt. Sunt item quæ originem sui nõ habẽt: ut cõsuesco: cũ quiesco. Sũt quoq̃ alia inchoatiuis similia quæ inchoatiua nõ esse tp̃um cõsideratiõe pernoscimus. ut cõpesco cõpescui. Ex appellatiõibus quoq̃ sic ex ægro ẽ ægrescit: ex igne ignescit: ex flãmã flãmescit: ex dumis dumescit: ex herba herbescit Sed hæc quæ de appellatiuis d̃riuant̃ p̃fecta nõ hñt omnino. Errãt pleriq̃ q dignoscere quærũt iteratiua ab inchoatiuis. Quædam. n. sũt quæ utrãq̃ sp̃ẽm admittunt: hiatare iteratiuũ: ĩchoatiuũ hiscere. p̃incipale eorũ ẽ hio. Item lapsor iteratiuũ: ĩchoatiuũ labasco: principale eor̃ labor. Error igitur hoc mõ corrigitur cuiuscũq̃ fuerint ordinis uerba in figuram inchoatiuã collata erunt cõiugatiõis dumtaxat tertiæ. Iteratiua uero cum admittunt sp̃ẽm erunt ordinis tãtum mõ primi. Hactenus de inchoatiuis d̃inceps de iteratiuis. Iteratiua siue frequẽtatiua est uerborum qualitas quæ assiduam in agẽdo uim hẽt: unde & appellatiõem subit: quoniã frequẽter agendi iterat affectũ. uelut merso mersas. i. sæpius mergo. Itẽ exerceo & exerceor p̃fectũ exercui & exercitus sum dicimus. hoc iterat̃ hoc pacto exercito & exercitaui. i. assidue exerceo. Itẽ exercitor exercitatus sum. i. assidue exerceor. Itẽ hẽo & habito dicimus ut apd' Neuiũ in d̃mẽtibus aiæ pausillulũ ĩ me habitat. Itẽ adeo adis hoc iteramus adito aditas dictitãtes. Itẽ ineo inis: & inito dicimus. ut Pacuuius in autiopa loca horrida initas. Similiter halare & halitare. Ennius illustris sublime iter quadrupedãtes flãmã halitãtes. hietare & hiatare ueteres dixerũt. Plautus si qua forte cõtio ẽ ubi cũ hietare nõ dũ in mẽtẽ uenit. C. N. Atticus. xx. Iliados. ille hiatãs herbam moribũdo ore. Itẽ Cælius. seq̃re me tu q mihi oscitãs hietãsq̃ restas. Liberius ẽt in tauro passiuo mõ enũtiauit hietant̃ fores p eo qd' ẽ hietãt. i. patẽt. Sũt quædã iterator̃ iteratiua & sæpe ĩ tres gradus deducunt̃ uerba q̃le ẽ uideo uiso. & qd' ẽ plus uisito. Itẽ curro d̃inde curso: & qd' ẽ plus cursito. & hæc uerba cuiuscũq̃ sint coniugatiõis cũ iteratiua fuerint p̃imæ erũt cõiugatiõis excepto uiso plẽa tñ iteratiõe in ordinẽ primũ cõfert: ut uisito uisitas. Itẽ in duos tãtũ sæpe gradus deducunt d̃clinationẽ: ut uolo: uolito. Sũt ẽt freq̃ntatiua de nõie uenientia. ut patrissat: græcissat. Sunt itẽ diminutiua a forma p̃fecta: ut sorbillo. sunt sine origine p̃fectæ formæ: ut pitisso: uacillo. Hæc aũt iterant̃ q̃ decorẽ & sermõis figurã subire possũt. Meditatiua ẽ uerbor̃ forma qua nõ actus: sed apparatus oñdit̃: ut parturio: lecturio: amaturio: esurio.

Trãsgressiua uerba sunt quæ formã suam. i. prima regulæ d̃clinationẽ seruare nõ p̃nt. Tp̃e enim præterito perfecto sp̃ẽ tam absoluta q̃ exacta transeunt in formam passiuorum & d̃ponentium: quæ quidam iõ mixta appellauerũt. sic ab eo qd' est audeo: ausus sum: es: est. Item in exacta specie ausus eram: eras: erat. item gaudeo: & similia. Defectiua uerbor̃ sp̃ẽs

est cũ in declinatiõe uerba deficiũt: nec habẽt aut oĩa tpa: aut oẽs numeros: aut oẽs psonas: aut modos. Hæc in. i. uocalẽ exeunt ut odi cœpi: memini: quæ oĩa præsens tẽpus nõ habent nec futurũ. Dicimus. n. odi oderã. Itẽ cedo qđ oõ habet nisi secundã personã præsentis temporis: & est impatiui mõi. Ambigua uerba dicunẽ quæ. o. littera terminata & actiue possũt esse & neutralia p significatiõe dicẽtis: ut ludo. si. n. significat ludo exerceo. ludo erit neutrale: ut apud Virgiliũ. Ludere quæ uellẽ calamo pmisit agresti. Si aũt significat deludo & rideo erit actiuũ: ut ludo illũ: & ludor ab illis: ut apud Terentiũ: nõ ludis tu me. Oĩa uerba indicatiuo mõ litteris quinq; finiunẽ. o. r. t. m. i. O. ut ludo. r. ut ludor. t. ut pudet. m. ut sum: & quæ ex eo cõponuõẽ: ut possũ: adsum. i. ut noui. Cõiugatiões uerbo℞ sunt tres. Prima ẽ indicatiuo mõ tpe præsenti: numeri singularis: figuræ simplicis: psonæ primæ: uerbo actiuo & neutrali: aut. o. littera nulla alia præcedente uocali terminaẽ. ut amo: aut. e. &. o. ut coneo: aut. i. &. o. ut audio: aut. u. &. o. ut adiuuo. Eadẽ indicatiuo mõ: tẽpore præsenti secunda psona: numero singulari. a. pducta & s. litteris terminanẽ. Passiui quoq; cõiugatio pma est quæ pnunciatiuo mõ tẽpore præsenti: numero singulari: secũda psona. a. litterã habet primã nouissimæ syllabæ: ut laudaris: Secũda est quæ eodẽ mõ & tẽpore: & numero: secũda psona uerbo actiuo & neutrali. e. pducta ante nouissimã. s. terminãtur ut doceo. doces. Huius aũt cõiugatiõis semp secũda psona una deterior est syllaba: ut doceo doces: sedeo sedes. Hæc eni ut superior futuro tẽpore: pnũciatio mõ: numero singulari: psona prima. bo: syllaba finiẽ: ut laudabo: docebo. Secũda quoq; cõiugatio passiui uerbi eodẽ mõ tẽpore numero & psona litterã pductã iuxta nouissimã syllabã habet ut moneor moneris. In utraq; cõiugatiõe pnũciatio mõ futuro tẽpore prima psona per. bor. syllabã finiẽ ut monebor: laudabor. Tertia est quæ eodẽ mõ & tẽpore: & persona: & numero. I. an nouissimã. s. litteram terminaẽ. interdũ correpta: interdũ pducta. correpta ut dico dicis: pducta: ut audio audis. hæc. i. suũ pductũ ubiq; custodit. correpta aũt an pducta sit facile pspicim⁹ in idicatiuo mõ tẽpore præsenti i numero plurali: prima uel secũda psona: ubi sine sũma deformitate aduersus naturã uerba corripi uel pduci nõ pñt ut legimus legitis: audimus auditis: & utraq; tam pducta q̃ correpta futuro tẽpore: pnunciatiuo mõ: numero singulari: psona prima per am. syllabã finiẽ: ut audiã: dicam. In his tamẽ dũtaxat quæ cũ producta sint secũdæ cõiugatiõis formulã in prima psona seruãt: habẽtq; ante. o. e. penultima i correptã litterã: ut eo is: ibo: queo qs: quibo. Tertia cõiugatio passiui uerbi ita duplex est ut pnunciatiuo mõ tẽpore præsenti: numero singulari: psone secũdæ. aut. I. pductã litterã iuxta nouissimã syllabã habeat: ut nutrior nutriris: aut. e. correptã. ut rapior raperis: legor legeris: Futura aũt tẽpora pnuntiatiuo mõ: prima persona: par. syllabã finiẽ ut rapiar: nutriar: legar. Verba neutralia ad cõiugationẽ spẽm uerbũ actiuũ sequunẽ. Deponẽtia & cõmunia passiuis choærẽt. quædã extra has. nõ nulla eni neutrali actiuũ sequũtur. Ex his ipsis uerba anormalia uarie delinari necesse est: q̃ deinceps ostẽdenẽ. Primæ cõiugatiõis uerba pmissiuo mõ adiecta ad iperatiuũ modũ. bo. syllaba terminanẽ: ut amabo: cãtabo. Primæ cõiugatiõis uerba infinitiuo mõ siue ppetuo ad iperatiuũ modũ adiecta. re. syllaba terminãtur: ut ama; amare: cãta cãtare. In indicatiuo mõ: tẽpore ipfecto: specie inchoatiua adiecta ad impatiuũ modũ. bã. syllaba terminatur: ut ama: amabã. Itẽ indicatiuo mõ: tẽpore pfecto: specie absoluta adiecta ad impatiuum modũ. ui. sillaba terminãtur. Sed cõsuetudo sæpe breuitatẽ appetens. a. litterã subtrahit: & i. ab. u. disiungit: ut tono: tonui: intono intonui. Item indicatiuo mõ tempore præterito plusquãperfecto: specie exacta: adiectis ad iperatiuũ modum. uerã. syllabis terminãtur. ut amauerã. Secundæ cõiugatiõis uerba: indicatiuo mõ: tempore præsenti. prima persona. e. littera ante. o. terminata: ut sedeo: maneo: excepto uno uerbo & iis quæ ex eo cõposita sunt: q̃ secundũ tertiũ ordinem declinãtur eo: ueneo. Item imperatiuo mõ tempore præsenti: secũda persona: & littera pducta terminãtur: ut sedeo sede: moneo monẽ. Item promissiuo mõ

adiecta ad impatiuũ modũ bo. ſyllaba terminãt: ut ſedeo ſedebo. Itẽ ĩfinitiuo adiecta ad
ĩperatiuũ. re. ſyllaba manẽte ꝓductiõe terminant: ut mane manere: ſede ſedere. Itẽ indi-
catiuo mõ: tpe præterito pfecto: ſpecie abſoluta exacta interdũ retinẽt formã generis ſui: ut
uideo uidi. moneo monui. Interdũ regulæ formã nõ ſeruãt: ſed poti9 cõſuetudini uel eupho-
niæ q̃ rõni ſuccũbunt. Reſoluunt enĩ in formã paſſiuoꝝ & deponẽtiũ ſic: fit. n. ab eo qd eſt
audeo auſus ſum es ẽ. In exacta ſpecie auſus erã eras erat. Itẽ indicatiuo mõ tẽpore præteri
to ĩperfecto ſpecie inchoatiua adiecta ad ĩperatiuũ modũ. bam. ſyllaba terminãtur: ut ſede
ſedebã. Sunt quædã uerba in qbus tantũ impatiuo mõ declinam9 in ſecũda dũtaxat pſona
ſingulariter & pluraliter. Itẽ infinitiuo mõ præſentis tẽporis ſũt hæc duo. Impatiuo mõ aue
ſalue & pluraliter auete ſaluete. Itẽ infinitiuo mõ pñtis tpis auere: ut uolo & uos & illos ſimi-
liter ſaluere: hẽt hoc uerbũ & aduerbiũ cũ dicimus ſalue. Tertiæ cõiugatõis uerba correpto
indicatiuo mõ tẽpore pñti: prima pſona. o. littera nulla alia præcedẽte uocali: terminãt: quã
nõnulli poſtremã uocalẽ corripe oportere cẽſent: uel uti dico: lego: & his ſimilia. ſed cur ita
facere oporteat: aut quare nõ & in cæteris ordinib9 idẽ ſit obſeruandũ: in aium inducere ne
queo: aut. o. ut rapio: facio aut. uo. ut ĩduo irruo. Itẽ indicatiuo mõ tẽpore pñti. prima p-
ſona: aut. o. littera nulla alia præcedẽte uocali: aut. io: eodẽ impatiuo mõ: tẽpore pñti: pſona.
e. littera præcedẽte cõſonãti terminãt: ut lego lege: peto pete: rapio rape. facio face. Sed ad
monendũ fuit cõſuetudinẽ in his trib9 uerbis nõ ſeruari regulã: q̃ ſunt duco: dico: facio. ſic
enĩ dicit dic: duc. fac. q̃ uero. uo. terminant in iperatiuo mõ ſuã formã retinebũt: ut induo
induc: irruo irrue. Itẽ ꝓmiſſiuo mõ. am. ſyllaba terminant præcedẽte aut cõſonãte pmæ
poſitiõis: aut uocali: ut lego legã. peto petã: rapio rapiã: facio faciã: induo ĩduã. Itẽ infini-
tiuo mõ adiecta ad iperatiuũ. re ſyllaba terminant, ut lege legere: pete petere rape rapere. Itẽ
indicatiuo mõ tpe præterito ſpecie abſoluta & exacta formæ regulã nõ ſeruãt: ſed poti9 con-
ſuetudine declinant. Fit. n. ab eo quod ẽ lego legi legerã: rego rexi rexerã: pũgo pupigi pu
pugerã: expũgo expũxi expunxerã: induo ĩdui induerã: Itẽ indicatiuo mõ tpe præterito
iperfecto: ſpecie inchoatiua adiecta ad impatiuũ. bã. ſyllaba terminant præcedẽte cõſonãte
primæ poſitiõis. aut uocali: ut lege legebã: rape rapiebã. indue iduebã. Oĩa aũt impatiua ter
tiæ cõiugationis correptæ ſecunda pſona tpis inſtãtis p. e. litterã terminant. corripiunt hæc
tria dũtaxat facio fac: dico dic: duco duc: & q̃ ab his ſunt: Dico addico addic: prædico præ-
dic: indico ĩdic. abduco abduc. ꝓduco pduc. ſeduco ſeduc. Sed facio qd̃ ſubnotauim9 ſi præ
poſitionẽ accepit ad regulã uenit: ut inficio infice: officio effice: cõficio cõfice. Sed apud ue
teres ſalua eſt regula: q̃ dixerunt face: dice duce. nõ minus apud Virgiliũ antiq̃tatis amantẽ
Tu uoluiſſe armari uolſcorũ edice maniplis. Rõne & cõpeteret anologia & cõſuetudine eru
ditorũ. Quoniã imperatiua in oĩ uerbo oĩq; ordine ex ſecũda pſona finitiua deriuãtur amiſ
ſa. ſ. ſemiuocali littera. ueluti nuntio nuntias nũtia: moneo mones mone: munio munis mu-
ni. unde & eundẽ accentũ ſeruare debent q̃ eſt in ſecũda perſona ut producãtur. In ſecundo
uero ordine. I. correptũ in. e. correptã uertitur: & fiũt impatiua lego legis lege: ita ergo & di-
co dicis dice; facio facis face debet d̃clinari: ut duco ducis duce: & ita poſitum apud ueteres
repitur. Præterea in omni ordine. re. ſyllaba adiecta iperatiuis fiunt infinitiua: ut dictum eſt
quaſi ama amare: mone monere: muni munire. Itẽ in tertio ordine correptæ ſcribe ſcribere
Itaq; quoq; niſi dice: duce: face: declinetur ducere. dicere. facere infinitiuũ eſſe nõ poterit. Præ
terea id obſeruandũ fuit quod fere in tertio ordine plerũq; ueteres in tertia perſona finitiua
tẽporis perfecti: numeri pluralis. e. mediã uocalẽ corripiũt quaſi legerunt: emerũt. & ſimi-
lia: ut apud terẽtium in ꝓlogo eunuchi. poſtquã ædiles emerunt. Tertiæ cõiugationis uer-
ba ꝓductæ indicatiuo modo tẽpore præſenti prima perſona aut. e. &. o. literis terminantur
ut adeo adis: prodeo prodis. aut. i. &. o. ut audio audis: nutrio nutris. Itẽ tertiæ cõiugationis
uerba productæ iperatiuo modo tẽpore præſenti ſecunda perſona. I. producta terminãtur:

ut adeo adi; nutrio nutri. Item indicatiuo modo tempore præsenti: prima persona cũ.e.habuerit ante.o.eadẽ ꝓmissiuo mõ ad imperatiuũ adiecta bo.syllaba terminãt: ut adeo; adi: adibo; prodeo prodi prodibo. Quæ uero.io.eadem ꝓmissiuo mõ: am syllaba terminant: ut audio: audi audiam, nutrio nutri nutriã. Itẽ infinitiuo modo adiecta ad impatiuũ.re.syllabã terminant: ut adeo adire.ꝓdi prodire, nutri nutrire. Itẽ indicatiuo mõ tẽpore præsenti ꝑfecto: specie absoluta adiecta ad imperatiuũ.ui.syllaba terminant: ut adi adiui; prodi ꝓdiui; nutri nutriui. Sed tamen consuetudo breuitatem appetens.u.litteram subtrahit: & .i.ultimam geminat: ut adii; prodii; nutrii. Item quæ indicatiuo modo tẽpore præsenti ꝑma persona.eo.litteris terminantur, eadem indicatiuo modo tẽpore præterito specie inchoatiua adiecta ad imperatiuũ.bam.syllabam terminãtur; ut adeo adhibam; prodeo prodibã. Quæ uero eadem.e.prope ultima syllaba ꝓducta dicunt: ut audio audiebã: nutrio nutriebam. Sed ueteres hæc sine.e.littera ꝓnunciabãt nutribã dicentes, ut apud Virgiliũ: nutribat tyrusq; pater ꝓ nutriebat. Itẽ indicatiuo mõ tẽpore præteritoplusquãperfecto specie exacta adiectis ad impatiuũ.uerã.syllabis terminant: ut adi adiuerã; nutri nutriueram. Sed tamen in omnibus consuetudo euphoniam captans.n.litterã subtrahit & .l.corripit: ut audieram; nutrierã. Omnium uerborũ quæ.o.littera terminantur cõiugatio etiã ab optatiuo modo & cõiunctiuo tẽpore pñti dũtaxat colligit. Nam si prima est cõiugatio optatiuũ & subiunctiuũ in.em.syllabã terminatũ similiter debet babere: sicut ẽ utinã amẽ; uel cũ amen. Quod si secũda cõiugatio fuerit optatiuo similiter & subiũctiuo.am.terminatur ut teneã; uel cũ teneã. Tertia uero eodẽ modo & tẽpore in rẽ.terminari debet: ut est utinã; uel cum legerem Nam in noni uerbo actiuo & neutrali optatiuo & coniunctiuo modo tẽpus præteritum perfectum in rim.exire debet, plusquãperfectum in sem. hæc similiter ut i prima coniugatione utinam amauerim: & utinã amauissem. Itẽ in secũda utinã monuerĩ utinã monuissẽ; uel cũ monuerĩ monuissẽ. Pari mõ & tertia utinã legerĩ utinã legissẽ & cũ legerĩ & cũ legissẽ. Ab his uerbis &.o.lr̃a terminatis infinitiuũ tpe pñti exire debet i.re. Perfectũ ei9 in se; Futuꝝ in ire; ut ẽ legere; legisse; lectũ ire. Verba quæ.or.syllaba terminãtur ĩdicatiui modi præteritũ imperfectũ i.bar.debent mittere ꝑfectũ in sum, plusquãperfectũ in eram; ut legebar; lectus sum; lectus erã. Ab optatiuo uero & cõiunctiuo præteritũ perfectum in.rer.debent mittere perfectum in.sim, plusquãperfectum in sem, ut legerer; lectus sim; lectus essem. Ab his infinitis modis tempore præsenti.i.debet littera terminari. Præteritum esse. Futurum in iri. ut legi lectum esse, lectum iri. Amo uerbum absolutum finitum actiuum; figure simplicis; numeri singularis; modi indicatiui; temporis præsẽtis; personæ primæ; coniugationis primæ; quod declinabitur sic.

Modo indicatiuo tempore præsenti. Amo amas amat. Et pluraliter amamus amatis.amãt Eodem modo tempore præterito imperfecto specie inchoatiua; amabam amabas amabat: & pluraliter amabamus amabatis amabant. Eodem modo præterito perfecto specie absoluta; amaui amauisti uel amasti; amauit. Pluraliter amauimus amauistis uel amastis, amauerunt uel amauere. Eodem modo tempore præterito plusquamperfecto specie recordatiua amauerã uel amarã; amaueras uel amaras; amauerat uel amarat: Pluraliter amaueram9 uel amaram9; amaueratis uel amaratis; amauerãt uel amarãt; Futuro tpe eodem mõ amabo; amabis; amabit. Pluraliter amabimus, amabitis amabunt. Modo imperatiuo tẽpore præsenti ad secundam & tertiam personam ama, amet. Pluraliter amemus; amate; ament. Quidam putant amemus imparatiuum eẽ pluralem & primam personam; quod nos hortatiuum appellamus. Eodem modo tempore futuro; amato tu; amato ille. Pluraliter amemus; amatote; amanto uel amantote. Modo optatiuo tempore præsenti; & præterito imperfecto specie inchoatiua utinam amarem; amares; amaret. Pluraliter utinam amaremus, amaretis, amarent. Eodem modo tempore præterito ꝑfecto spẽ absoluta utinã

amauerim: amaueris: amauerit. Pluraliter utinã amauerimus amaueritis: amauerit. Eodẽ modo præteritoplusquãperfecto specie recordatiua utinã amauissem: amauisses: amauisset. Pluraliter utinã amauissemus: amauissetis: amauissent.

Eodem modo tpe futuro: utinã amẽ: ames: amet. Pluraliter utinã amem9 ametis: ament.

Modo coniunctiuo tempore præsenti cum amem; ames; amet. Pluraliter cũm amemus. ametis. ament.

Eodẽ modo tẽpore præterito iperfecto cũ amarẽ. amares. amaret. Pluraliter cũ amarem9: amaretis: amarẽt. Præterito pfecto specie absoluta cũ amaueri: amaueris amauerit. Pluraliter cũ amauerimus: amaueritis: amauerit. Eodẽ mõ tẽpore præterim plusquãperfecto specie recordatiua. cũ amauissem: amauisses; amauisset. Pluraliter cũ amauissemus; amauissetis amauissẽt. Eodẽ mõ tẽpore futuro cũ amauero; amaueris. amauerit Pluraliter cũ amauerimus; amaueritis amauerint. Mõ perfecto q est infinitiuus numeris & psonis tpe præsenti amare. Præterito amasse uel amauisse. Futuro amatũ ire uel amaturũ esse. Mõ impsonali tpe præsenti amat. Impfecto amabat. Perfecto amatũ est uel fuit. Plusquamperfecto amatũ erat uel fuerat. Futuro amabit. Mõ pticipiali amãdi amãdo amãdũ: amatũ amatu. Hæc gerũdia sũt apud quosdã quæ pbus supia appellat: Participia trahũtur ab hoc uerbo actiuo duo psentis tẽporis & futuri. Præsentis ut hic: & hæc: & hoc amãs; Futuri hic amaturus: hæc amatura; hoc amaturũ. Notandũ in hac tamẽ coniugatiõe q tertia eius psona finitiua tẽporis perfecti: numeri pluralis psæpe colligit unã syllabã breuitatis cã: & hoc fere in alio nõ admittit ordine: quasi amarũt appellarũt. Amplius solet fere in hoc ordie tẽpore perfecto cõiunctiuo; tã singulari quã plurali demi syllaba: cũ dicũt ueteres cũ amarim, amaris. amarit. Pluraliter cũ amarimus & cæterea pro eo fane qd est cum amaueri. In hac cõiugatione secũdã personã per. as. obseruabis: ut amo: amas. In futuro primã personã in bo. ut amabo. Impatiuo modo ultimã habet detractã. s. ama: cui ipones; te. infinitiuo ut amare. Amor uerbũ finitiuũ absolutũ: figuræ simplicis; numeri singularis; mõi indicatiui. tẽporis præsentis; personæ primæ; mõ indicatiuo tẽpore præsenti. Amor. amaris. amat Pluraliter amamur. amamini; amãtur. Eodẽ modo præterito imperfecto specie inchoatiua amabar amabaris amabat. Pluraliter amabamur. amabamini; amabãtur. Eodẽ modo tpe præterito pfecto amatus sum. es. ẽ. Pluraliter amati sumus; estis sunt: Vlteriore modo amatus fui fuisti fuit. pluraliter amati fuimus; fuistis fuerũt uel fuere. Eodẽ modo præterito plusquãperfecto amatus eram; eras; erat. pluraliter amati eram9; eratis; erãt. Vlteriore mõ amatus fuerã. fueras; fuerat. pluraliter amati fueram9; amati fueratis: amati fuerant. Eodẽ modo tẽpore futurò. Amabor: amaberis uel amabere amabitur. Pluraliter amabimur. amabimini. amabũtur. Modo imperatiuo tẽpore præsenti ad secũdam & tertiã personã amare ametur. pluraliter amemur; amamini; ament. Futuro amator tu amator ille. pluraliter amemur; amaminor amãtor. Modo optatiuo tẽpore præsenti & præterito iperfecto utinã amarer; amareris; uel amarere; amaret. pluraliter utinã amaremur amaremini amarentur. Eodẽ modo tẽpore præteritopfecto utinã amatus sim: sis; sit. pluraliter utinã amati simus. sitis. sint: Vlteriore modo utinã amatus fuerim; fueris fuerit. pluraliter utinã amati fuerimus; fueritis; fuerit. Eodẽ modo tẽpore præterim plusquãperfecto; utinã amat9 essẽ; esses; esset. pluraliter utinã amati essemus; essetis; essent. Vlteriore modo: utinam amatus fuissem. pluraliter utinam amati fuissemus & cætera. Eodẽ modo tẽpore futuro: utinã amer: ameris uel amere: ametur. pluraliter utinã amemur; amemini; amentur. Modo cõiũctiuo tempore præsenti cũ amer; ameris uel amere; ametur. pluraliter cũ amemur amemini amentur; Eodem modo tẽpore præterito iperfecto specie inchoatiua cũ amarer & cætera. eodẽ modo tẽpore præteritoperfecto specie absoluta cũ amat9 sim. Vlteriore modo cũ amatus fuerim. eodẽ modo tẽpore præteritoplusquãpfecto specie recordatiua: cũ amatus

essem. Vlteriore mõ cũ amatus fuissem & cætera. Eodẽ modo tpe futuro cũ amat⁹ erõ. Vlteriore mõ cũ amato fuero Modo ppetuo q est infinitiuus numeris psonis tpe præsenti amari. Præterito amatũ esse uel fuisse. futuro amatũ iri: uel amãdũ esse. Modo ipersonali amat Præterito impfecto amabat. Præterito pfecto amatũ ẽ uel fuit. Preterito plusquãperfecto amatũ erat uel fuerat. Futuro amabit. Modo participali amãdi amãdo amandũ amatum amatu. Sed apud quosdã hæc gerũdia sunt q̃ probus supina appellat. Participia trahunt Ab hoc uerbo passiuo duo præteriti tpis & futuri. Præteriti hic amatus. Futuri hic amãd⁹ Actiui uerbi regulã neutrale uerbũ sequit; passiui cõe & deponẽs. Doceo uerbũ absolutũ indicatiuo mõ dictũ significatiõis actiue: cõiugatiõis secundæ numeri singularis: figuræ simplicis: tpis instãtis: personæ primæ: qd declinabit sic: Doceo docebã: docui: docuerã: docebo. Impatiuo mõ tẽpore præsenti ad secũdã & tertiã personã doce doceat: Pluraliter doceamus docete doceãt. Futuro doceto tu. doceto ille. Pluraliter doceam⁹ docetote docẽto. Optatiuo mõ tpe præsenti & præterito iperfecto psona prima utinã docerẽ: docuerim: docuissem: doceã. Cõiũctiuo mõ tẽpore præsenti cũ doceã: docerẽ: docueri: docuissẽ: docuero. Infinitiuo mõ nũeris & psonis tpe præsenti docere docuisse: doctũ ire. Participia trahunt ab hoc uerbo actiuo duo pñtis tẽporis & futuri: præsentis docẽs. Futuri doctur⁹. In hac cõiugatione obseruabim⁹ participia: cũ cæterarũ cõiugationũ fere pares uerbis habẽt syllabas: hæc min⁹ una syllaba declinãt: uelut mõeo monẽs: sedeo sedẽs & similia i hac cõiugatiõe nõ ẽ repire ullũ uerbũ i postrema pte gẽinari: sed a pria tãtũ: q̃le ẽ mordeo momordi. q̃re errãt q dicũt prãdeo prãdidi. doceor uerbũ absolutũ idicatiuo mõ dictũ significatiõnis passiue cõiugatõis scdæ; nũeri singularis: figuræ simplicis: tpis istãtis psonæ primæ: qd declinabit sic. doceor. docebar. doct⁹ sũ. doct⁹ fui. doct⁹ erã. doct⁹ fuerã. docebor. Ipatiuo mõ ad secũdã & tertiã psonã docere doceat. pluraliter doceamur docemini doceant. Futuro docetor tu: docetor ille. pluralr doceamur docemiõr docẽtor: optatiuo mõ tpe pñti p̃terito iperfecto utinã docerer &c. Eodẽ mõ tpe p̃terito perfecto & plusquãpfecto utinã doct⁹ essẽ & ulteriore doct⁹ fuissẽ. Eodẽ mõ tpe futuro utinã doceat. coniũctiuo mõ tpe p̃senti cũ docear: doceret: doct⁹ sim: uel fueri doct⁹ essẽ uel fuissẽ. Futuro cũ doct⁹ ero & ulteriore cũ doct⁹ fuero. Infinitiuo mõ nũeris & psonis tẽpore p̃senti doceri. Præteritũ doctũ eẽ. futuro doctũ iri. Gerũdia uel participalia docẽdi: docẽdo: docẽdũ: doctũ doctu. Participia trahũt ab hoc uerbo passiuo duo p̃teriti tẽporis & futuri. Præteriti doct⁹ futuri docend⁹. Audior uerbũ absolutũ idicatiuo mõ dictũ significatiõis passiue: cõiugatõis tertiæ: nũeri singularis tẽporis istãtis: qd decliuabit sic. Audio & passiue audior. audiebã: passiue audiebar. audii & audiui. passiue audit⁹ sũ: audit⁹ fui audierã & audiuerã passiue audit⁹ erã: audit⁹ fueram. audiã & audiar. Imperatiuo mõ tẽpore p̃senti ad secũdã & tertiã personã audi audiat pluraliter audiam⁹: audite audiãt. Et passiuo audire: audiatur. pluralr audiamur: audimini audiãtur. Futuro audito tu: audito ille. Plr audiam⁹: auditore: audiũto uel audiũtote. Futuro auditor tu: auditor ille. Pluraliter audiamur audimiõr. audiũtor. optatiuo mõ tẽpore p̃senti & p̃terito iperfecto utiuã audirẽ: & i passiuo audirer. pfecto & plusquãperfecto audissẽ uel audissẽ. & passiuo audit⁹ essẽ uel fuissẽ. Futuro utitã audiam. & passiuo audiar. Cõiũctiuo mõ tẽpore p̃senti cũ audiã. & passiuo cũ audiar iperfecto cũ audirẽ & passiuo cum audirer perfecto cũ audieri: & ueteres audiueri. Passiuo cũ audit⁹ sim & fueri: plusq̃perfecto cũ audissẽ & audiuissẽ. Passiuo cũ audit⁹ essem uel fuissẽ. futuro cũ audiero & audiuero: passiuo cũ audit⁹ ero uel fuero. Infinitiuo mõ numeris & personis audire. passiuo audiri: præterito audisse uel audiuisse. passiuo auditũ esse uel fuisse. futuro auditũ ire: passiuo auditum iri. ipersonali mõ auditur audiebatur; auditũ est: auditũ fuit: auditũ erat; auditum fuerat: audietur. Gerundia uel participalia audiendi audieudo audiendũ: auditũ auditu Participia trahũtur a uerbo actiuo duo: præsentis tẽporis & futuri. Præsentis temporis audiens. futuri ut au

diturus. Et a passiuo duo pteriti: ut audit9. Futuri ut audiend9. Lego legor uerba absoluta indicatiuo mō dicta significatiōis actiuæ & passiuæ: cōiugationis tertiæ correptæ: numeri singularis: figuræ simplicis. tpis istātis: psonæ primæ q̄ declinabunt̄ sic. Lego legor. Imperfecto legebā legebar. Perfecto legi lectus sum uel fui. Plusquāpfecto legerā lect9 erā uel fuerā. Futuro legā legar. Impatiuo mō tpe pñti ad secundā & tertiā psonā lege legat. Pluraliter legamus legite legāt & passiuo legere legat̄. Pluraliter legamur legimini legātur. Futuro legito tu: legito ille. Pluraliter legamus legitote legāt uel legūto. Et passiuo legitor: legitor. pluraliter legamur legiminor leguntur. Optatiuo mō tpe præsenti utinā legerē legerer. Perfecto & plusquāperfecto legissem: & lectus eēm uel fuissem. Futuro utinā legā legar. Cōiunctiuo mō tpe p̄senti cū legā legar. Imperfecto cū legerē legerer. Perfecto cū legerim: lect9 sim & fuerim. Plusquāpfecto cū legissē: lect9 eēm uel fuissem. Futuro cū legero lectus ero uel fuero. Infinitiuo mō tpe p̄senti legere legi. Præterito legisse lectū esse uel fuisse. Futuro lectū ire & lectu℞ iri. Impersonali mō legit̄: legebatur: lectū est & fuit: lectū erat & fuerat: legetur. Gerūdia uel participalia legēdi: legēdo: legēdū: lectū lectu. Participia trahunt̄ ab his uerbis quattuor: actiua duo p̄sentis tēporis & futuri legēs & lecturus. Passiua duo lect9 & legēdus. In tertia cōiugatiōe correpta nō nulli cēsent uerba pria positione postremā uocalē litterā corripere oportere ueluti dico: lego & his similia, cur id facere opotteat: aut quare nō & icertis ordinib9 sit obseruādū nō ē iuēta rō. Secūdæ cōiugatiōis tpis istantis gaudeo: Pluraliter gaudemus gaudebā. Pluraliter gaudebamus gauisus sū es ē & fui fuisti fuit. Pluraliter gauisi sumus fuimus: estis fuistis: sūt fuerūt: erā fuerā: eras fueras: erat fuerat. Pluraliter gauisi eramus fueramus: eratis fueratis: erāt fuerāt. Futuro gaudebo. Modus ipatiuus tpis istātis gaude gaudeat. P. gaudeamus gaudete gaudeāt. Futuro gaudeto tu: gaudeto ille. Pluraliter gaudeamus gaudetote gaudeāt gaudēto. Optatiuo mō istātis utinā gaudeam gaudeamus: gauderē gauderemus: gauisus sim sis sit. gauisus fueri fueris fuerit: simus sitis sint. fuerimus fueris fuerit. Plusq̄perfecto gauisus eēm esses esset: fuissē fuisses fuisset: essemus essetis essent: fuissemus fuissetis fuissent. Futuro utinā gaudeā gaudeamus. Subiūctiua similiter declināt̄ pterito. Nā subiūctiuo℞ futuro cū gauisus ero uel fuero eris uel fueris erit uel fuerit. Infitiua istātis gaudere: pteritū gauisū eē uel fuisse. Futuro gauisū ire: gauisurū eē: & gauisū iri. Participia secūdū formā qdē actiuā p̄sentis & futuri. secūdū aūt formā passiuā pteriti tātū istātis hic & hæc & hoc gaudēs. Futuri gauisurus gauisura gausu℞: pteriti gauisus gauisa gauisū & similia. Ordinis secūdi soleo solitus sū: audeo ausus sum: sed soleo futu℞ oīo nō hēt: qa hēt uim pteriti. Tertiæ cōiugatiōis istātis: fido fidis fidit. Pluraliter fidimus fiditis fidūt. fidebā fidebas fidebat. ita Perfecto fisus sum es ē: fui fuisti fuit. Pluraliter fisi sumus estis sunt: fuimus fuistis fuerunt: erā eras erat. fuerā fueras fuerat. Pluraliter eramus eratis erāt: fueramus fueratis fuerāt. Futuro fidā fides fidet. Pluraliter fidemus fidetis fidēt. Impatiuo istātis fide fidat. Pluraliter fidamus fidite fidāt. Futuro fidito fidat. Pluraliter fidamus fiditote fidunto. Optatiuo mō instātis utinā fidam fidas fidat. Pluraliter utinā fidamus fidatis fidāt. Imperfecto fiderē fideres fideret. Perfecto fisus sim: uel fuerim Plusquāperfecto fisus essem uel fuissem. Futuro utinā fidā. Subiunctiuorum futu℞ cum fisus ero uel fuero. Infinitiuo instantis fidere. Præteriti fisum esse uel fuisse. Futuro fisum ire: fisu℞ eē & fisum iri. participia actiua instātis & futuri. passiua præteriti tātum. Instātis: ut hic & hæc: & hoc fidēs. Futuri fisurus: fisura: fisu℞. præteriti fisus: fisa: fisum: & quæ ab his infido: diffido. Productæ cōiugatiōis tēporis instantis fio: fis: fit. pluraliter fimus: fitis: fiunt. Imperfecto fiebā fiebas fiebat. perfecto factus sum & fui: factus erā & fuerā. Futuro fiā. Impatiuo mō fi fiat. pluraliter fiamo fite fiāt. Futuro fito tu esto. pluraliter fiamus estote fiāt: & sunto. Optatiuo instātis utinā fiā fierem: factus sim uel fueri: factus essem uel fuissē: futuro utinā fiā. Subiunctiui futu℞ cum fact9 ero & fuero. Infinitiuo instantis fieri, præterito factum

esse & fuisse. Futuri factum iri & ire. Participia actiua instantis & futuri: passiua p̄teriti tan
tũ instãtis: ut hic: & hæc: & hoc fiẽs. Futuri facturus: factura: facturũ. Præteriti factus: fa
cta: factũ. Supina fiendi: fiendo: fiendũ: & quæ ab his patefio: calefio: madefio: expergefio
mãsuefio: liquefio: assuefio: arefio: & quæ terminant. Infinitiuũ huius uerbi quod est fio
per i facit fieri: cũ oĩa uerba actiua uoce illata in e faciãt: uelut amare: docere: munire. Ver
ba tẽporibus confusa instantis tẽporis memini: meministi: meminit. Imperfecto memine-
rã. Futuro meminero. Imperatiuo instãtis nõ hẽt. Futuro memẽto. Pluraliter mementote

Optatiuo instãtis & ĩperfecto utinã meminerẽ. Perfecto meminerĩ. Plusquãperfecto me
minissem. Futuro meminerĩ. Subiũctiui futuꝝ meminero. Infinitiui p̄teriti tp̄is tãtũ memi-
nisse. Participia nõ hẽt. & cætera similiter. Noui: odi: pepingi: hæc tria ne ĩpatiuũ quidẽ habẽt
oĩo: cũ etiã in eo etiã in eo qđ est memini futurũ tãtũ sit: & hoc in secũda ꝑsona duntaxat. In
iis uerbis in quib⁹ notauimus impatiua deficere quæ sunt noui: memini. pepigi: odi: cœpi.
Grãmatica inducit imperatiua hoc mõ. Dicũt. n. oĩa ĩperatiua tribus modis intẽdi posse: ut
dic: dicas: dixeris: & ita distinguũt dic ex eo quod est regulæ solitæ quã indeclinatiõe obser-
uauimus. Dicas aũt & dixeris p defectionẽ: ut sic fac dicas: fac dixeris: quoꝝ alteꝝ ẽ optati-
uoꝝ instãs & futuꝝ idẽ. itẽ subiũctiuoꝝ instãs: qđ est dicas. alteꝝ subiunctiuoꝝ futuꝝ siue
p̄teritũ ꝑfectũ qđ est dixeris. Ergo ĩperatiua utiliter uerbis q̄ p̄posuimus assignãt q̄ nõ ha-
bere notauimus: ut memineris quod figuratur ita fac memineris: quod ipsum etiã in oĩbus
obseruari uerbis põt: quãuis ĩperatiua habuerint sua uelut ames: ut sic fac ames: & amaue-
ris ut sic fac amaueris. similiter fac doceas: fac docueris: fac unicas: fac uiceris. Item munias
munieris. Præponunt aũt imperatiuis alia multa uelut rogo: peto: uolo: moneo: q̄so: hor-
tor: idest facias: dicas. Declinatiões eoꝝ uerboꝝ inferuimus quæ uident etiã ipsa defectiua
esse & ambigue declinari instãtis uolo: uis: uult: uolumus: uultis: uolunt. Imperfecto uo-
lebã. Perfecto uolui. Plusquamperfecto uolueram. Futuro uolam. Imperatiuo instan-
tis fac uelis. Pluraliter uelimus: uelitis: uelint. Futuro: uelito uelit Pluraliter uelimus: uelito
te: uelint. Optatiuo istãtis utinã uelis. Imperfecto utinã uellẽ. Perfecto uelim. Plusquãper-
fecto uoluissem. Futuro uelim. Subiũctiui futuꝝ cũ uoluero. Infinitiuo instãtis & p̄teriti tã
tũ istãs uelle: præteriti uoluisse. Participia istãtis tãtũ hic: & hæc: & hoc uolens similiter ut
uolo: nolo: quãquã ẽt circa hæc uerba ĩpatiua similiter obseruare debem⁹ secũdũ annotatio
nẽ p̄cedẽtẽ. Sũt q ita dicũt malis: nolis: malim: malis: malit. Optatiuo utinã noli nolis nolit.
Verbũ actiuũ finitũ tertiæ cõiugatiõis tollo. Perfecto substuli. Plusquãperfecto substule-
rã. Futuro tollã. Imperatiuo tolle tollat. Pluraliter tollam⁹: tollite: tollãt. Futuro tolito. Opta
tiuo utinã tollerẽ: tolleres: tolleret. Præterito ꝑfecto substulerĩ. Plusquãꝑfecto substulissem
Futuro tollã. Subiũctiuo cũ tollã. Futuro substulero. Infinitiuo tollere. Præterito substulis-
se. Futuro sublatũ ire uel sublaturũ esse. Participia instãtis tollens. Futuri sublaturus. Supi-
na tollendi: tollendo, tollendum. Passiua declinatio ita tollor. Imperfecto tollebar. Perfecto
sublatus sum uel fui. Plusquamperfecto sublatus eram uel fueram. Futuro tollar. Imperati-
uo tollere: tollat. Pluraliter tollamur: tollimini: tollant. Optatiuo utinã tollerer. Præterito ꝑ
fecto utinam sublatus sim uel fuerim. Plusquãperfecto sublatus essem uel fuissem. Futuro
utinã tollar. Subiunctiuo cum tollar. Futuro cũ sublatus ero uel fuero. Cætera ut in optati-
uo. Infinitiuo tolli. Perfecto sublatum esse, futuro sublatum iri. Participia præteriti sublatus
Futuri tollendus. Supina sublatum: sublatu. Verbi corrupti alia declinatio temporis instan
tis sum: es: est. Imperfecto erã. Pefecto fui. Plusquamperfecto fueram. futuro ero. Impera
tiuo instantis es: sit. Pluraliter simus: este: sint. futuri esto: esto. Pluraliter simus: estote: &
sunto. Optatiuo instantis tẽporis sim: sis: sit. Imperfecto essem. Perfecto fuerim. Plusquã
pefecto fuissem: futuro sim. Subiunctiuo futuro cum fuero. In cæteris ut in optatiuo. In
finitiuo instantis esse. Pefecto fuisse, futuro fore; futurum esse; & futurum ire. Participia

futuri tãtũ futurus: & quæ ab eo cõposita sũt: ut possum: adsum: p̃sum: desum: absum: inter sum: prosum: supsum. Sed ex his duo habẽt participia ĩstãtis etiã. Nã p̃sum p̃sens absum absens dicim9. Inter hæc q̃ cũ uerbo reponunť hoc solũ possum nõ põt uideri. facit perfectũ potui: cuius declinationẽ inseruimus instãtis. Possum: potes: põt: possumus: potestis: possunt. Imperfecto poterã. Perfecto potui. Plusquãp̃fecto potuerã. Futuro potero:

Imperatiuo instãtis possis: possit. Pluraliter possimus: poteste: possint. Futuro potesto possit. Pluraliter potestote: possint & possinto. Optatiuo instãtis possem: posses: potuerim: potuissem: possim. Subiunctiuo futuro cũ potuero. Infinitiui instantis & p̃teriti tãtũ. Futuꝝ nõ habet. instãtis posse. p̃teriti potuisse. Participia instãtis tãtũ futuri nõ habet: instãtis hic & hæc & hoc potẽs. Sed qdã dicũt participia ne instãtis qdẽ tẽporis habere. Nã potẽs nomẽ est. Eo: is: it. Pluraliter imus: itis: eũt. Imperfecto ibã. Perfecto Ii: isti: ut iimus istis: ierũt uel iere. Plusquãperfecto ierã. Futuro ibo. Imperatiuo instãtis I: eati. Pluraliter eamus: ite: eãt: futuro ito: eat. Pluraliter eamus: itote: eant: & eunto. Optatiuo instantis utinã eã: irẽ: ierim: iuissem: eã. Subiunctiuo cũ iero. Infinitiuo instantis ire: & iturum esse. Participia instantis hic: & hæc: & hoc iens. futuri iturus: & quæ ab eo composita sunt prodeo: exeo: circumeo: præeo: abeo: exeo: ineo: ueneo: subeo: adeo: nequeo: pereo transeo: prætereo: ante eo: prodeuntem: subeuntẽ dicimus: non prodentem: non abientem subientẽ alloqui peccamus. Verbũ iperſonale itur: a me: a te: ab illo: a nobis: a uobis: ab illis. Imperfecto ibatur. Perfecto itũ ẽ. Plusquãperfecto itũ erat. Futuro ibitur. Imperatiuo instãtis eatur. Optatiuo instãtis utinã eatur. Impfecto iref. Plusquãperfecto itũ esset uel fuisset. Futuro eatur. Infinitiuo tẽporis instãtis iri. Perfecto itũ esse. Futuro itũ iri. Participia non habet. Verbũ corruptũ actiuũ instantis tẽporis fero: fers: fert. Pluraliter ferim9: fertis: ferũt. Imperfecto ferebã: ferebas: ferebat. Perfecto tuli. Plusquãperfecto tulerã. Futuro ferã. Imperatiuo instantis fer: ferat: feramus: ferte: ferant. Futuro ferto tu: ferto ille: feramus: fertote: ferant: & ferũto. Optatiuo instãtis & præterito iperfecto ferrẽ. Perfecto tulerim. Plusquãperfecto tulissem. Futuro ferã: Subiunctiuo futurũ cũ tulero.

Infinitiuo instantis ferre. Præterito tulisse. Futuro latũ ire & laturũ esse. Impsonali instãtis fertur. Imperfecto ferebatur. Perfecto latum est & fuit. Plusquãperfecto latũ erat & fuerat. Futuro feretur. Gerundia ferendi: ferendo: ferendum. latũ latu. Participia instantis temporis hic: & hæc: & hoc ferens: futuri laturus: & quæ ab eo composita sunt: ut differo: affero: profero: præfero: effero: confero, effero: antefero: aufero: infero: suffero.

Passiui feror: ferreris: fertur: ferimur: ferimini: feruntur. Imperfecto ferebar. Perfecto latus sum & fui: Plusquãperfecto latus erã & fuerã. Futuro ferar: fereris.

Imperatiuo modo ferre feratur. Futuro fertor.

Optatiuo utinam ferrer. Perfecto latus sim & fuerim. Plusquãperfecto latus essem & fuissẽ. Futuro utinam ferar.

Suiunctiuo cũ ferar. Futuro cũ latus ero & fuero.

Infinitiuo ferri. Perfecto latũ esse. Futuro latum iri.

Participia præteriti latus. futuri ferendus.

Supina latum latu.

Edo: es: est. Pluraliter edimus: edistis. edunt: edebã: edi: edisti: edit: ederam: edat. Imperatiuo ede. edat. Pluraliter edamus: edite: edant: futuro esto tu: esto ille uel edat. Pluraliter edamus: estote: edant uel edunto. ueteres ede: edat: edamus. edite: edant. futuro edito: edat: edamus: editote. edant uel edunto.

Optatiuo instantis & iperfecto essem: essemus: ut Terentius de symbolis essemus.

Perfecto ederim. Plusquãperfecto edissẽ. Futuro edã.

Subiunctiuo instantis cũ edã. Futuro cũ edero.

Infinitiuo instātis eē pfecto edisse: ueteres edere dicebant. Futuro esum ire & esurum esse.

Impersonalia instantis estus dicebatur: edebatur: esum ē uel fuit esum erat uel fuerat: edet.

Supina edendi: edendo: edendo: edendum: esum esu.

Vulgaria sunt paticipia edens: esurus. & quæ ab eo deriuātur comedo: ambedo: ueteres declinauerunt edo: edis: edit. Cato de oratore ad filium: Lepus multum somni fert qui illū edit. Et Virgilius: nec te tantus edat tacitam dolor:

Passiui edor. Imperfecto edebar. perfecto esus sum & fuit. Plusquamperfecto esus eram & fueram. Futuro edar.

Imperatiuo edere: edatur. Futuro editor

Optatiuo ederer: esus sim & fuerim. esus essem & fuissem: edar.

Subiunctiuo cum edar. futuro cum esus ero & fuero.

Infinitiuo edi: esum esse & fuisse: esum iri.

Participia esus: unde comesus & comedendus: non comestus & comesturus: ut uulgus existimat. Futurum edendus. Supinum esum.

Pœnitet uerbum impersonale indicatiuo modo dictum coniugationis secundæ: numeri singularis. figuræ simplicis: temporis instantia quod declinabitur sic.

Pœnitet me: te: illum: nos: uos: illos. Imperfectum pœnitebat. Perfectum pœnituit. Plusq̄ perfectum pœnituerat. Futurum pœnitebit.

Imperatiuo tempore tantum præsenti pœniteat.

Optatiuo utinam pœniteret tempore p̄senti & imperfecto. Perfecto pœnituerit. Plusquam perfecto pœnituisset. Futurum pœniteat.

Subiunctiuo modo cum pœniteat. Futurum cum pœnituerit.

Infinitiuo numeris & personis tempore præsenti pœnitere. Præterito pœnituisse pœnituisse. Ab hoc impersonali uerbo usurpatū est participiū tp̄is instātis pœnitentes. Quidā āt dicūt ipersonalia neq; actiua: neq; passiua habere p̄cipiū. Nā pudēs nō ē p̄ticipiū: sed appellatio. uñ ipudēs. aliud ipersonale. Venit̄ uerbū ipersonale idicatiuo mō dictū cōiugationis tertiæ p̄ductæ: nūeri singularis: figuræ simplicis tp̄is istātis: qd̄ declinabit̄ sic. Venit̄ a me: a te: ab illo: a nobis a uobis: ab illis. Imp̄fecto ueniebat̄. Perfecto uētū ē: & ulteriore uentū fuit. Plusq̄perfecto uētū erat: & ulteriore uētū fuerat. futuro uenict̄. Imperatiuo tp̄is tātū p̄ntis ueniat̄. Optatiuo p̄ntis & iperfecto utinā ueniret̄. Perfecto uētū sit. plusq̄perfecto uētū eēt & fuisset. Futuro ueniat̄. Cōiūctiuo mō cū ueniat̄. Futuro cū uētū erit & fuerit. Infinitiuo tp̄e p̄nti ueniri. Perfecto uētū eē & fuisse. Futuro uētū iri. Cōtigit uerbū ipersonale indicatiui modi: cōiugatiōis tertiæ correptæ: nūeri singularis: figuræ simplicis: tp̄is istātis: qd̄ declinabitur sic. Cōtigit mihi: tibi: sibi: nobis: uobis: illis. cōtigebat: cōtigit: cōtigerat: cōtiget. Imperatiuo tp̄e p̄nti cōtigat. Optatiuo tēpore p̄nti & iperfecto utinā cōtigeret: perfecto cōtingerit. Plusq̄perfecto cōtigisset. Futuro contigat. Coniūctiuo mō tp̄e p̄nti cū contingat: futuro contigerit. Infinitiuo tēpore p̄senti contigere. Perfecto cōtigisse. Coniugationū oīum uerba o littera terminata tēpore perfecto i lrām ultimā mitūt. amo amaui: doceo docui lego legi. Variātur aūt species i pria coniugatione quater. In secunda q̄nq̄es. In tertia correpta nouies. In tertia p̄ducta q̄ ēt a q̄busdā q̄rta dr̄ q̄nq̄es. Cōiugatiōis priæ tp̄is perfecti formæ sūt q̄ttuor q̄ mutationē capiūt i hūc modū. Pria ē cū maior pars ita cadat i q̄ a sēper iest & i a abūdat syllaba: sicut suspiro suspiraui: & porto portaui: & aro araui: simulo simulaui: p̄palo p̄palaui: p̄fano p̄fanaui: amæno amænaui: uolo uolaui: sedeo sedaui: cauo cauaui: isimilo isimulaui: stercoro stercoraui: sincero sinceraui: mādūco māducaui: p̄prie āt qd̄ græci dicūt τρώγω, τὸ χαος κατ´ ώμος hoc ē idē tidē qd̄ mādo. Itaq; probꝰ negat recte dici pisce uel aliud teneꝶ māduco sed potiꝰ edo qd̄ scilicet māducāt qd̄ denti reluctatur. Na cū dicā edo qd faciā ostēdo: cū uero manduco non tātū qd faciā ostēdo; sed & qualiter faciā. Veteres ta

mẽ & in edẽdi significatiõe mãduco dixere. Vindico uidicaui: hoc uerbũ nõ ꝓ defendo uete
res dixerũt: sed ꝓ aiaduerto & punio: ut Salusti⁹ uindicatũ fuit ĩ noxios. Decollo decollaui.
hoc uerbũ apud ueteres decipio significat: ut apud Plautũ una est q̃ decollauit. Itẽ Lucili⁹
xii q̃bus fructib⁹ me decollaui. q̃ significatio apud fenestellã aliter inuenit̃ in libro epitoma
tũ. secũdo queẽadmodũ Cæsar a piratis capt⁹ sit: ut quæ eos postea cepit & decolauerit. uete
res aũt securi cæsos dicebãt. Præfoco ꝑ focaui. Prob⁹ quasi nouã necẽ miratur. angit enĩ ue-
teres dicebãt: ut Virg. Et faucib⁹ angit hærens. Lucili⁹ tamẽ ait: & suffocare conat̃. Incboa
ui ab inchoo sic dicẽdũ putat. Inlius modestus: quia sit cõpositũ a chao initio rerũ qd' Ver-
rius & Flaccus in postrema syllaba aspirãdũ probauerũt. choaũ enim apud ueteres mũdũ
significat: inde subtractum inchoare. Tranquillus quoq; his assentiens libello suo plænissi-
me ædẽ inchoatã ita disseruit. Similo nõ dicimus: sed similis est. Sane dixerunt ueteres simu
lat per. u. hoc etiã Cicero de re. p. quasi alius assimulare rem pu. & Virgilius. Formam assi-
mulata camerti. Secũda forma est q̃ licẽtiæ antiq̃tatis uel cõsuetudinis a licentis uitat & in l
litterã purã desinit: nulla duce cõsonante: ut sono sonui: crepo crepui: plico plicui: cubo cu-
bui: domo domui: frico fricui: ueto uetui: seco secui: icrepo icrepui: tono ronui: cũbo cubui:
domo domui: mico micui: neco necui. Verũtamẽ & necaui legimus ut nectus uectatus. &
hoc differre uoluit necui quasi suffocaui: necaui: ferro: occidi unde necẽ cædẽ appellamus.
Et adiectis præpositionibus intono intonui. explico explicui. Tertia forma quæ a littera
eximit̃ & iteratio syllabæ fit: ut do dedi: sto steti: & adiecta ꝑpositione exm extiti: obsto ob-
stiti: ꝑsto præstiti. Apud antiquos hoc uerbũ pro melius est ponebat̃: aut pro antecedit: aut
præbeo significat. Nã in significatione præbeo potius dicebatur nisi quod Salusti⁹ ait libro
tertio. utum uicem me præstare creditis. Et Cam ad Magnum ait interempto præstari Rur
sum Seneca de officiis. si ceruicem præstitero ait pro præbuero. Est autem hodie horũ uer
borum ista diuisio: ut sit præbeo patientis: præsto facientis ac ꝑinde præbeo occasionẽ: aut
operam præstiti fidem ac rem dicamus. Quarta quidem species in ui syllabam desinit sic
tamen ut prior syllaba quæ in præsenti correpta fuerat perfecto tempore producatur. ut la-
uo lauas laui: iuuo iuui: ad adiecta præpositione adiuuo adiuui. Secũdæ coniugationis for-
mæ sunt quinq;. Prima est quæ in l litteram cadit nulla duce consonante: ut splendeo splẽ
dui: uiteo nitui: uigeo uigui: floreo florui: emineo eminui: teneo tenui: egeo egui: rubeo ru-
bui: sorbeo sorbui. Cicero in tusculanarum secundo: sanguinem omnem sorbui. Item sorpsi
apud auctores alios legimus: & adiecta præpositione adhibeo adbibui: redhibeo redhibui.

Secũda forma est quæ prima syllaba correpta perfecto producitur: ut sedeo sedi: faueo
faui: uoueo uoui: caueo caui: uideo uidi: neo neui: fleo fleui: cieo ciui: accieo acciui. Ter-
tia forma est quæ desinit in l litteram præpositis cõsonantibus uariis: sed iceptiua littera siue
syllaba geminata: mordeo momordi: spondeo spopondi: tondeo totondi: pendeo pependi.
Adiecta præpositione geminatio cessat syllabæ: ut despondi: detondi: respondi. Quarta
forma est quæ in si syllabã desinit. ut alego alsi: ardeo arsi: hæreo hæsi: quasi passiuũ quoq;
id uerbũ admittat declinationẽ inuenimus pefectũ tp̃s hæsus mulceo mulsi: in patiendo au
tẽ mulsus: & turgeo tursi: urgeo ursi. Quinta forma ẽ q̃ extremã syllabã ĩ xi cadit: ut fri-
geo frixi mulgeo mulxi: rugeo ruxi: lugeo luxi: augeo auxi: alliceo allexi: sed apud ueteres al
licio legim⁹: pelliceo pellexi: lugeo luxi. Duo sane uerba uideo & prãdeo q̃ tullius formære
gulã seruãt: aut recte excipient̃ aut saxam sibi formã uẽdicabũt: ut uideo uidi: prãdeo pran
di. Nã in secundo ordine non est reperire uerbũ postrema pre geminari: sed a prima tantũ
quale mordeo momordi: quare errãt q̃ dicũt prãdidi. Cõiugationis tertiæ correptæ tẽpo-
ris ꝑteriti perfecti formæ sunt nouẽ. Prima qdẽ est quæ desinit in ui syllabam: sed tamen
similitudinem uerborum continet primæ coniugationis. i. a. habet ante nouissimam syllabã
ut pasco paui: sterno straui. Secũda forma in l purã litterã desinit: ut alo alui: arguo argui:

exuo exui: fremo fremui: molo molui; uomo uomui: pecto pexui: pono poſui: gigno genui: meto meſſui: quod quidã exterminãt: amico amicui: ut Brutus in laudatõe Apii Claudii q̃ de toga p̃texta amicuit: ſed Varro ſceleris magiſter amiſit. Tertia forma eſt q̃ in. I. quidẽ litterã appoſitis uariis cõſonantibꝰ: ſed inceptiua littera ſiue ſyllaba geminata quæ in hũc finiunt modũ primã ſyllabã iterãt: ut curro cucurri: diſco didici: cano cecini. tãgo tetigi: tendo tetendi: pẽdo pepẽdi; pello pepuli: pũgo pupugi: ſicut Cicero intellexi ꝙ cũ pupigiſſem. ſed & pũxi dicim9. fallo fefelli: cado cecidi; cædo cæcidi: pco pepci: ſed & parſi legim9: ſicut Terẽtius ego ne uitã parſi perdere. Plau. Duoꝝ labori ego hoium parſiſſem libẽs. Sic enim melius ueteres parſi declinãt. Nã parſimoniã nõ parcimoniã dicimus. Volũt aũt qdã grammatici differre ut parſi ſemel qd factũ ſignificet eſt: peperci aũt ſemel & ſæpi9. Fecit autem participiũ parſurus futuri: ut ait Varro. Oia uerba quæ perfecto prima ſyllaba iterant̃ adiecta p̃poſitiõe plerũq; deſinẽt iterare; tẽdo tetẽdi; pello pepuli; pendo pepẽdi: curro cucurri: adiecta p̃poſitiõe geminatio ceſſabit: intendi, cõtẽdi; expuli; impendi: percurri. Apud auctores aũt uõ nũquã inuenimus iterari uerbũ qđ eſt excurro excucurri. Duo uerba reperiũtur quæ iterãt etiã admiſſa p̃poſitiõe proculdubio in eodẽ ſtatu ſunt poſco popoſci; depoſco depopoſci: diſco didici: ediſco edidici: adiſco adidici. Verba tertii ordinis quæ iterant̃ tpe pfecto ex utraq; parte tã prima q̃ poſtrema ſyllaba geminantur prima ſic pco peperci: curro cucurri: cado cecidi. Poſtrema ſic credo credidi; ꝓdo ꝓdidi: cõdo cõdidi: abdo abdidi: indo indidi: trado tradidi: uẽdo uẽdidi. Participiũ aũt futuri uẽditur9. Paſſiuũ aũt eſt ueneo ueni. Eſt tñ apud ueteres ueneor uẽditus ſum; ut apud Plautũ. Ego ne illi uenear. Tirian9 etiã de agricultura primo; pater familias uẽdacẽ magis q̃ emacẽ expedit eſſe. Nã id melius emit̃ q̃ ueneatur. Cicero cauſaꝝ decimotertio. Reuẽdita iteꝝ empta. Vnde manifeſtũ fit uenita non dici: ſed aut uenũdata aut uẽdita: ut Cicero. Poſſeſſiones redimi eas poſtea pluris uenditas. Quarta forma eſt q̃ deſinit i ſi. ſyllabã: ut cõcutio cõcuſſi; allido alliſi: cudo cuſi; ſed potiꝰ cudi, ut eius cõpoſitũ. Tũ primũ ſilicis ſcintillã excudit Achates. Premo preſſi: trudo truſi: rodo roſi: nubo nupſi: uro uſi: demo dempſi ſed cõpoſitũ adimo ademi: Incerta aũt eſt ratio demptæ uel appoſitæ præpoſitiõis: ut cũ ſit adimo ademi: demo demi nõ faciat: ſed dẽpſi: repo repſi. Inde obrepo obrepſi dicim9 uõ obrepi. In quo ĩpeꝛiti fallunt̃. Quinta forma eſt quæ deſinit in. xi. ſyllabã: ut ango anxi; frigo frixi: lingu linxi: ungo unxi; mingo minxi; meio mei. & minxi. Sed meio meis mei dicitur & minxi; rego rexi: ſugo ſuxi; uergo uerxi: pergo prexi: illicio illexi: negligo neglexi. Sed æmulius macer oium ueſtrũ neglegerit auctoritatẽ qđ analogiæ propius; quia & legerit dicimus. Necto nexui uel nexi. Virgili. palmas amboꝝ innexuit armis. Liuius in odyſſea. Nexabat multa intra ſe monetas nexiſti retia lecta. Lucilius ſatyraꝝ curaꝝ retia nexit. Sexta forma eſt quæ deſinit in ui ſyllabã: ut cupio cupiui: ſapio ſapiui & ſapui; peto petiui; quæro quæſiui: tero triui; & futuri tpis pticipiũ triturus. Septima forma ẽ quæ deſinit in I quidẽ litterã: ita tamẽ ut inſtantis pria correpta perfecto tpe ꝓducatur: ut cerno creui: capio cæpi: emo emi: fundo fudi: frãgo fregi; iaceo iacui & ieci: ſperno ſpreui; ſero ſeui: ſino ſiui: lino liui: relino reliui; ut Terẽtius reliui dolia oia in patiendo litus facit; ut Virgili. lita corpora gutis. Octaua forma eſt quæ deſinit in I qdẽ litterã: ita tamẽ ut a ſecunda perſona inſtantis tpis uenire uideatur; ut mãdo mãdis mãdi uerto uertis uerti: ſuſpẽdo ſuſpẽdis ſuſpendi. capeſſo capeſſis capeſſi: uiſo uiſis uiſi. Nona forma eſt quæ deſinit in di ſyllabã ita tamẽ ut itteratio mediæ ſyllabæ fiat: ut addo addidi: abdo abdidi: cõdo cõdidi: indo indidi: ſcindo ſcidi. Hoc aũt uerbũ & ſi qđ ex eo cõponi poteſt nulli formæ paret: niſi forte octauã formã circũferimus in uerbũ cõſcindo cõſcindi detracta uſu quondã. n. cõſonãte: quare aũt p̃teritũ tp̃s aut ſyllabis creſcat aut minuat̃. aut pſi mõ eſt inuenta ratio. Cur aũt correptis producat̃; ut traho traxi: aut productis corripiatur ut ſto ſteti; do dedi; aut utroq; ꝓducat̃; ut flo flaui: aut utroq; corripiatur; ut iaceo iacui, ſi-

militer nõ est inuẽta ratio. Sed lectio auctorũ obseruãtia sua nos certiores de pfectis instituit. Cõiugationis tertiæ pductæ quã quidẽ quatrã nominãt formæ sunt qnq;. Prima ẽ q̃ desinit in ui; ut audio audiui & audii. ambio ambiui & ambii: garrio garriui & garrii: gestio gestiui & gestii hinio hiniui hinnii: grũnio grũiui grũnii: hirrio hirriui hirrii: præsagio p̄sagiui & præsagii. Participiũ futuri tẽporis præsagitur9. Secũda forma ẽ quæ desinit. I. litterã purã: ut uolo uolui. malo malui. opio uperui. operii. Tertia forma ẽ quæ desinit in ui. quidẽ syllabã ad similitudinẽ primæ formæ: ita tñ ut illa tantũmõ uerba cõtineat q̃ in prima psona tpe præsenti: e. ante. o. habẽt litterã: & cũ sint tertiæ cõiugationis secundæ formulã seruant in prima dũtaxat: ut queo qs qui: neo ueui: eo iui: & si q̃ eoꝝ præpositionibus copulant̃: ut trãseo trãsiui: adeo adiui: subeo subiui pdeo prodiui: exeo exiui. Horum tantũmodo uerborũ futurũ tẽpus in bo. sillabã cadit ex his etiã plurima tẽpore perfecto ueterũ usurpatione. u. penultimã detrahũt: ut transi. adii & cætera. Q uarta forma est quæ desinit in si. syllabã; ut farcio farsi: sartio sarli: sepio sepsi: fulcio fulsi. Q uita forma ẽ quæ desinit in. xi. syllabã; ut sancio sanxi; uiurio uinxi. Fere apud uetetes uerba tertiæ cõiugationis pductæ pfecto indicatiuo duplici. ii. finiebant̃, ut adii. Sed nouitas breuitari: cã cuncta pmiscuit: quippe sancio sanci faciebat: ut Pomponi9 ad Traseã sancierat inqt. & Cassi9 seuerus: lege sancitũ est inqt. Itẽ Lucretius sancitũ quãdo quidẽ extat. Nos autẽ sanxi dicimus. Hæc de quattuor cõiugationibus quæ ptinent ad uerba quæ analogiæ parẽt quarum exempla passim pscripta sunt nota: quæ si qs cõceperit animo nõ facile labent̃. sũt. u. euidenter exposita. Sũt q̃dã pfecta a diuersis instãtib9 d̃riuata; ut acuo acui: aceo acui. frigo frixi: lugeo luxi: fulgeo fulxi luceo luxi cerno creui cresco creui: pasco paui; paueo paui: sisto steti: sto steti: cõsisto cõstiti; fero tuli: tollo tuli & tetuli. Terẽti9 huc tetulissẽ pedẽ; tollo tuli quod ẽ in cõsuetudine sustuli facit. Eius tamẽ perfecti instãs apud ueteres sustollo: peudo pẽdis pẽdeo pendes pepẽdi. cõperio cõpereo: cõperii. Sed accẽtu discernit̃ sensus accẽtu enĩ acuto pferimus quotiẽs pro eo accipit̃ qđ est resiui. Cõperio. n. facit cõperi. qđ circõflexo accẽtu declinatur. quotiẽs pro eo accipit̃ quod ẽ cũ alio peri cõperiã facit. Sũt quædã uerba quæ habẽt pfecta duplicia: ut pãgo. pepigi & pãxi: pũgo pupigi & pũxi; uello uelli & uulsi; sed melius uelli: ut Virgi. cineres manesue reuelli. Idẽ ima de stirpe reuelli. Item Laberius aliqua parte præuulserat: teneo tenui apud ueteres teniui. tũdo tutudi & tũsi: explico explicui & plicaui: ut Virgi. explicuit legi. sed explicaui legimus apud Ciceronem. Sũt quædã uerba quæ ex una positione diuersos sortiũtur declinationũ ordines & sensus: quasi mãdo mãdas cũ aliquid monemus; mãdo mãdis: cũ dẽtibus quid cõsumitur. Q uidã in cõsuetudine mãduco dicunt. Volo uolas quotiẽs alitum iter demõstramus. uolo uis quotiens uelle quid significamus. fundo fundis fundere. fundo fundas fundare: compello compellis cõpellere. cõpello cõpellas cõpellare. dico dici dicere; dico dicas dicare. prædico prædicis p̄dicere: prædico prædicas prædicare. piso pinsas est apud Persiũ ambiguũ. O Iane a tergo quẽ nulla ciconia pinsit: an piusat legendum sit. Sed apud ueteres reperimus a. litteram additã & pinsit secundum tertiũ ordinem: ut Ennius. x. annaliũ. pisunt cætam genib9. huius pfectũ pinsui ut apud Pomponiũ cũ neq; molis molui: neq; palmis pinsiui. Itẽ pilendus participiũ erit pinsurus & pinsus. pẽdo pẽdis quasi soluo pœnã. ex quo cõpositũ fit sub eodem sensu expendo expendis: & dependo dependis huic additur. e. littera ut sit secũdi ordinis sub alio sensu quasi peudo. i. in sublimi sum cui addita præpositio potius ordinem ac sensum mutat quasi suspendo suspendis quod est actiuum eius. pendeo & enim ego est absolutum. suspendo alium actiuum. pẽdeo per me: suspendor ab alio. adolesco adoleui facit nam Virgilius sic declinat mox eũ matura adoleuerit ætas: tamẽ aduleui uult quidã i sacrificio dici: & uenire ab eo quod est adoleos: sed in sacrificio actius Cassius ad Tiberium secũdo adoleuit dixit maximum sacrificium integrum anserem adoleuerit & in passiua signifi-

eatione abolitus. Occino. occini. est. n. a cano cecini & in cōpositione amittit unā syllabam: sed Salusti9 in primo historiarū dixit sensim metello cornicies occinuere. Aio uerbū iusitatā habet declinationē: de cui9 imperatiuo nōnulli ambigebāt utrū dictū ai: ut Neui9 ai est nata prægnās uel ai: uel nega. Impfectū quoq; aiebā. aiebas. aiebat. aiebam9 aiebatis aiebāt: Salio pfectū suauius enūciari uidet' salii quā saliui: sed pleriq; ueterū salui dixerunt: ut Virgi. saluere p uires. Itē Liuius ab urbe cōdita libro primo nouos tamē siluisse muros nō minus & Cicero pro Milone deiecta penula trāsiluit. Virgi. desiluit turtius biiugis Sino sini: ut publi9 de uita sua. qđ si me inuitū abire sinisset. Itē Scaurus prædiū nō sini fieri. melius tamē dicit' siui sicut. Varro cōplexionū sexto ad mortē nō siui mei pducēs. Itē Terētius in adelphis quia nō siuit egestas. excello crebo legim9 apđ ueteres: & Cicero đ re. publica: excellūt inqt. Idē de oratore antecellūt: & de diuinatiōe Præterea similiter coartatione circum cōciliabula antecellāt. Verus tñ Macer æmilius orithogenias secūdo cū laude excellet oēs Dicā nunc de his quæ. r. litterā finiūt. Nitor niteris pfecto nisus sum. sed ueteres imutātes nixus declināt. ut Virgi. Cōnixus ab aggere dextra. Itē magnis adnix9 uirib9 hastā: adnixus latis humeris: & adnix9 acuto detrudūt naues scopulo. melius. n. dicim9 nisus anitendo: & nisa. enixa eni appellatio ē & ad partū refert': cū dicim9 geminos enixa ē: ut apud Virgiliū. triginta capitū fœtus enixa: ut sit enisa uirib9 cōata: enixa partū. Alor alieris alt9 sum: Salustius arpini altus. meli9 est. n. dicere uitandæ ambiguitatis grā alitus: Nā & alimēta dicūtur. Salior frequēs uidet' & tritū: ut per dictū tetulim9 apud sit dictū affirmabim9 acti9 qntus posuit p qui hoc mō pfecto tpe salsus salsa salsum: dicam9: sed ueteres ambiguitatem appellationis uitātes & analogiā salitus sū: dixerūt a positiōe salo nō salio: ut Varro ad Cicerone quto: ut seruarēt sallere. Itē antiqtarū humanarū. xv. mortuos sallār Seuero distractos atq; salitos: & Fauianus causarū tertio: cū caro sallet ē diuturnior. Salusti9 historiarū quarto reliqua cadauera salita Sallere ergo salita: & pculdubio salio sali debet: cuius frequēs. n. pfectū uidet' salitus sū potio q̄ salsus: abscōdor abscōsus: & abscōdito melio: qa simplex cōdor cōditus. deleor delito & deleto. Cicero ad filiū cæris deletus. Varro pecorina delitæ lræ. Caluus ad uxorem. prima epistola in uita delita Ostendor ostentus quoniā sit tendor tētus: nā ostentatus est frequens. quoniam & temporibus pfecti passiui futura participia actiua deriuātur uel ut amatus sum amaturus. P. Rutulius de uita sua uni una ostētata est. Item. P. Lucius Cellius ad populum ex hoc deriuauit participiū: ex hoc me spero ostēturū nō ostensurum. sed melio ostēturus dicimus. Et Liuius. Itē pro figulo ostēta promissione. Varro rerū rusticarū primo lacus optimus hamo ostētus: & qa cacēphaton uidet' deorū uebiculū tensum dixerūt non tenū ne uerbū turpe sonatet i sacris. Expgiscor exprectus & expgor expergitus: expgesio expergefactus. sed his. expgitus dicit' quia excitatus somno spōte uigilat: unde & Lucilius ait ergo e somno pueros cū mane expergitus clamo: experrectus aūt a qete impeditus: unde Salustius experrectus somno arrepris armis tumultū facere: expergefactus porro est q p aliū somno excitatus: fatigor. fatigatus sum facit nō fessus & longe fallontur q opinant' ex eo fatigo fessus deriuari. Nā fessus appellatio. Differt aūt fatigatus a fesso ut Varrius ait q fatigatus cū qs per aliū laborare cōpellit' ut lassatus: fessus uero cū quis labore deficit: ut lassus. Inferor insertus & insitus facet. Et tradūt qdā insitus arborū & pomi esse. Insertus hominis uel alicuius rei. Fallor falsus sum. ut Virgilius falsi impleuit genitoris amorem significat. n. qui fallebat'. Educor eductus facit: sed frequentius. Cicero educatus & educata dixit Virgilius. eductum egeriæ lucis: Ordior orsus sum facit: & tā incipientē significat. ut Virgilius sic orsus ab alto: q̄ desinentē: ut idem sic orsus apollo mortalis uisus medio sermone reliqt. Figor ambigue declinatur apud ueteres tpe pfecto. Repimus. n. fictus & fixus: Scaurus de uita sua sagitta inquit cōfictus: Varro ad Ciceronem fixū ait & Cicero academiarum secūdo; opa affixa: & Vir. Si mihi nō aio fixū: Cōpior & compio dif-

ferũt. Nã cõperior e mea opinióe colligo & cõptũ héo ꝑ explorato qđ uerbũ deficit i futu-
rũ & iperatiuũ. Cõpio ẽ ab alio cognosco. Medito & meditor: ut putat Pli. meditare eẽ se-
cũ cogitare. meditari uoce dicere. Sũt q̃dã. r. lr̃a termiata & diuersa positõe deriuata q̃ ca-
de sortiũt pfcã: ut pãdor pãderis exigebat analogia ut pãsus dicereũs sed passus dicim9 ut
Vir. Crinib9 iliades passis. Itẽ patior pateris. passus sũ: uertor uerteris: uersus sũ: ut Virg.
uersaq; iuuẽcũ terga fatigam9 & hasta. Itẽ uerror uerreris. uersus sũ Vir. & uersa puluis i-
scribit basta: meli9 ẽ. n. tracta itelligere q̃ i uersa. Luxurior i crie ẽ. ut Cor. sæuer9 ait Luxu-
riant opes; atq; odia lõga grauant: Luxurio ãt i laude: ut Vir. luxuriatq; toris aiosũ pect9:
significat. n. nõ lasciuiã mẽtis: sed hĩtudinẽ corpis. Sũt alia ꝑterea uerba q̃ adẽpta una lr̃a uel
addita diuersos sortiũt ordies q̃si metor metaris dicim9 cũ ad locũ refert cũ dicim9 castra
ꝑpe tyberi mẽtat9 sũ metat9 ẽ Metor meteris ad fructũ ex quo pfectũ sit messus nõ metit9
sũ: messurã. n. dicius nõ mẽtionẽ. & futuro actiuo messur9: passiuo metẽd9. Miseror mi-
seraris primi ordis accedit lr̃a & fit sedi q̃si miseror misereris. Nr̃m nõ ẽ referre ueteꝶ exem
pla: usũ ut cuiq; libido ẽ auctoritate eoꝶ uelut analogia ut. Oẽ uerbũ q̃cũq; præpositionẽ
recipit ordis declinationẽ facit: ueluti scãdo scãdis. ascẽdeo ascẽdis: mordeo mordes: remor
deo remordes: Pret ista sapio sape adiecta ꝑpositiõe resipio resipire: & fit ꝑducti ordis: sed
dsipio desipere facit nõ desipire. cio ciere: accio acciere: cõcio cõcire excire: do dare: addo ad
dere: & alia nõnũq̃ inueniunt: figura. n. q̃sdã cõiugatiões imutat. Nã sedeo cũ sit sedæ cõiu
gatiõis accepta ꝑpositiõe mutat in tertiã & facit cõsido assido: subsido: qppe cũ Vir. dicat
Cõsidere i ignes. & Terẽti9 assido currũt serui. Nec solũ cõiugatões ueꝶ ẽt ipsã positiõem
uerboꝶ cõpositio mutat ut calco facit iculco: nõ icalco uel cõculco scalpo isculpo: q̃re gẽ-
mã scalpta dicẽdũ ẽ nõ sculpta: adiecta. n. ꝑpositõe facit sculpta. facio cõficio: ificio: salio d-
silio. farcio refercio. sapio dsipio: frãgo ifrigo cõfrigo: capio cõcipio decipio: spgo cõspgo &
dispgo: iacio cõicio deiicio: carpo dcerpo: gradior igredior Sũt q̃dã uerba q̃ παραωλωγα
appellãt q̃ & pmitiui uerbi declinationẽ & mutationẽ & adiectionẽ lr̃arũ capiũt: & nihilo-
min9 idẽ significãt. interdũ uariant: uelut lacesso ex eo q̃ ẽ lacero: sed hic uariat lacesser. n.
cõcitate ẽ: facesso æq̃ sit facessere discedere itelligit ut ẽ apud Terẽ. hic nũc facessit. Itẽ
accerso & p. r. scribit arcesso sed iterest: qa accessere euocare ẽ arcessere uero aliquẽ accu-
sare significat: & ab arceo nascitur. Et. n. aliũ accusare a maleficiis arcere ẽ. Sũt q̃dã uerba q̃
cũ cæterã declinationẽ hẽant plenã tpe pfecto deficiũt & sũt feræ hæc uero meto furio. boꝶ
uerboꝶ nõ facile repimus tpis pfectũ: & tñ q̃ ẽ uerro i passiua delinatiõe uersus hẽt: nt apd
Sene. i dialogo desuperstitõe: uersa rẽpla: et Plau. uersa lparía. Sũt q̃dã uerba q̃ primã amit
tũt personã ueluti ouas ouat. raro reperim9 ouo dictũ. Itẽ furis furit. raro furio iuenitur: fa-
ris fatur raro for incitur. Veꝶ in cõpositõe ut apud Caiũ reperim9 effor dictũ roras rorat ui
xoro daris datur raro dor reperim9. Itẽ iqs iqt dicim9 hui9 uerbi decliatio q̃uis sit tota plẽa
pria persona lõge dissimilis ẽ cæteris uerbis: nec cõgruẽs priæ personæ ẽ cũ inq̃ inqs iqt q̃ri
ti ordis uerbũ. Itẽ forẽ fores foret ꝑ eo qđ ẽ eẽm eẽs eẽt dũtaxãt dicim9 cætera declinatione
deficit: q̃ri ãt solet utꝶ sit positio hui9 uerbi sũ: & hæc duo in ifinita hẽat eẽ & fuisse: an ter-
tiũ ẽt assumat fore q̃ uerbũ ẽ apud antiquos q̃ dicebãt fuo fuas fuat; un Terẽ. ait fors fuat.
& Vir. tros rutulusue fuat: ifinitiuũ ei9 fore. Sũt q̃dã uerba q̃ neq̃quã ex deriuata hẽnt ꝑ-
terita ntimur tñ ꝑxis uelut ferio: perscõ ferii nõ dicim9. sed pcussi. Item sisto steti uel statui:
quoniã duplici sẽsu fũgitur. Itẽ furis furit: furii furiisti nẽo dicit. sed isanisti. tollo substulli:
quãquã nõnulli ex hoc tẽptauerũt pfectũ facere tuli q̃le ẽ ex eo q̃ ẽ fero tuli quoniã substuli
ab eo ur pficisci q̃ apud ueteres repitur substollo. Itẽ affero attuli: quoniam & fero tuli dici-
mus. quãquã: & id pfectũ q̃ ẽ attuli ex alio uerbo pficisci reperim9 apud neteres ex eo q̃ ẽ
attollo. ut Neui9 in tabellaria. dotẽ ad nos nullã attollat. Plau. cõpositũ efficit in rudẽte ullas
abstolas; ut sit instãs abstolo. Sũt itẽ alia. r. lr̃a termiata; q̃ tps nõ hẽnt; qnoniã sua perfcã

nõ hẽnt: usurpãt tamẽ eiusdẽ significatióis uerbo℞ pfecta; uelut uescor pastus sũ facit: ex eo tñ uenit qđ est pascor; uescitus sũ nemo dicit. Itẽ arguor cõuictus sũ facit: ex eo qđ cõuincor. Hẽt aũt etiã apud antiquos argut⁹ sum; angor anxi⁹ sũ: anxi⁹ aũt nomẽ est ꝙ signi. sollicitus: reminiscor recordat⁹ sum; medicor medicat⁹ sum: opior optus sũ. Sunt talia q̃ cũ solitã hẽant cæterã declinationẽ: nichilomin⁹ pticipiis deficiũt: q̃le ẽ timeo: ex hoc uix futurũ pticipiũ declinat᷑. Timitur⁹. n. nõ facile repimus dictũ. Itẽ fio futu℞ pticipiũ nõ hẽt. Futurus. n. ex eo ꝙ ẽ sum deriuat᷑. Raro ẽt instãs reperim⁹ ut fies dicam⁹ & fiẽtes. Itẽ tollo tollitur⁹ nemo facile dixerit erudito℞. Itẽ soleo solitur⁹ nemo dixit nix ẽt istãs assolés assolẽtes. Hacten⁹ de his q̃ pticipiis deficiũt. & iã ipsa uerbo℞ cõiugatio pria sit an tertia. Itẽ secũda sit an tertia nouitas a uetustate dissentit. Nã lauo lauas nos dicim⁹: illi lauo lauis: ut Plau. in pseudulo. tabellas eas lachrimis lauis. & Vir. Luminis effosi fluidũ lauit īde cruore. Sed qdã per. i. lauit ꝓ hũectat & coinqnat itelligi uolũt: sed frustra; id. n. signi. ꝙ lauas. Solẽt in uerbis ẽt pitiores errare: icerti ut℞ cũ. r. an sine debeãt ꝓferri: qrito L. Varro & fenestella qritaui ẽ ãt qritare qrites ciere assẽrio Vir. assẽscere oẽs Ci. ad frem inqt: assẽscio lẽtulo sed & assẽsior. Salu. ait ī catilina. Alíꝛ alii uanẽ assẽtiebat᷑. lachrymo lachrymaui: nec qsq̃ eẽ lachrymor credat: q̃uis. Oui. dixerit lachrymatas corticie mitras; mũero mũeor: sed Hora. muneret᷑ te priape affecto sed uarto affectat⁹ est tegnũ bello; sed Vir. bellant᷑ amazões armis; Sed ne ꝓferendo singulo℞ exẽpla longũ faciã satis studiose dixi qđ quomodo dici debeat: & ubi possit inueniri cõtrariũ.

Sunt præterea uerba quædã quo℞ positionẽ diuersã q̃ uulgo ẽ apud ueteres repimus: Cui. n. dibiũ cadit qn abnuo abnuis dicam⁹: ue℞ apud ueteres abnueo dictũ notauim⁹, ut ennius octauo ãnaliũ. Certare abnueo: metuo legionibus labẽ. Idẽ in thelamone: ex eo futu℞ abnueãt: Itẽ attingo attingis oi eruditorũ cõsensu dicimus. Verũ repimus apud nõnullos auctores (qbus eloquẽtiæ & elegãtiæ tributa ẽ opinio) sine. n. lr̃a dictũ quasi attigo attigis: ut Pacuui⁹ in medio & custodite hũc uos: ne qs eũ attulat: neue attigat. Itẽ Plau. in mustelaria pluraliter absedite telis ne attigat. Itẽ horat᷑ qđ uulgo dicimus ueteres nõnulli horitor. Itẽ in. x. horitor indupator quasi ĩpecie itetatiua. Plaudo frequẽs ẽ apđ ueteres plodo ea cõsuerudiẽ q̃ au. syllaba cũ. o. cõmertiũ hẽt ut cũ dicim⁹ claustra & clostra cauda & coda: & similia.

Pario cũ ex hoc dicam⁹ infinitũ parere apud ueteres parire dictũ repimus apud enniũ Oua parire solet gen⁹ penis cõdecoratũ. Itẽ rĩdẽt ꝓculdubio cũcti dictitãt: apud ueteres ridũt repimus dictũ. Brut⁹ de paciẽtia irridũt horũ lachrymas. Itẽ qđ nos suspicat᷑ ueteres hospicat᷑ dixerũt. Claudi⁹ octauo historia℞ hospicatur ait. Itẽ qđ uulgo dicimus obsopio dicim⁹, ueteres obsopo dixerũt Cæcili⁹ muliercu lã ego illã huic despõdebo ex nato saltẽ obsopã. Oleo oles apud ueteres uolũt: Plau. in cornicula olũt ædes arabicas pinde q̃si olo. olis: sit dicendũ: Itẽ nosco noscis & huic uerbo passiuo ueteres. g. litterã ꝑponebãt gnoscit ait Cæcili⁹ quoniã & ꝑpositiõe addita agnosco & cognosco dicim⁹. Itẽ eodẽ mõ nõnulli gnosit noui & gnoui ueteres formabãt. Grũnit porc⁹ dicim⁹: ueteres grũdire dicebãt ut sit istãs grũdio. Ceci. eructo ira ore grũdibat miser. claudi. ãnaliũ. xv. Gudibat grauit pec⁹ suillũ: hic quoq̃ grũdiles lares dictos accepim⁹ quos Rom. cõstituisse dr̃ in honore scrofæ q̃. xxx. pepat porcos. hoc ita eẽ hoc mõ affirmat Cassius in secũda historia. Pasto℞ uulgus sine cõtentione cõsentiẽdo præfecerat æq̃liter īperio Remũ & Romulũ ita ut de regno pares inter se essent: Mõstrũ fit: sus parit porcos. xxx. cui rei fecerũnt laribus grundiles. Itẽ uulgo dicimus amplector: ueteres mutauerũt amplecto crebro dictitãtes: ut Li. i odyssea utrũ gẽua ãplectẽs dixit & alibi ãplexẽs pro amplexans. ẽ enim eius quod ẽ amplecto amplexor amplexeris iteratiuum. ex hoc ergo amplexens nõ amplexans fit participium.

Hactenus de his quæ memoria suppeditare potuit nunc referemus de corruptis

Analogia apud nos est proportio omissis græcorum ambagibus simplici modo tã in uerbis q̃ in nominibus obseruata. In uerbis. ea uidentur uerba

analogiæ respōdere quæ positionē primā habēt ut in actiua declinatione in.o. efferātur: in passiua.r.addita quæ in exemplis cōiugatioonū quidā cōpetēter demōstrauimus. Si qua sunt uerba quæ ab istis discrepāt corrupta dicimus quoniā dū proprio more declinanť cæterorū corrūpunt analogiā. Neq;.o.ē qui quasi accuso & moueo ita sum ordini aptare possit. Neq; uolo quidē ipsum corruptū est ideoq; secernunť & priuatim declinanť. Sunt aūt admodū pauca. Sū & quæ ex eo cōposita sunt adsum: desum absum; possū; præsum. insū & similia. Itē uolo & ex eo cōposita sunt nolo, malo & similia. Itē fero & quæ ex eo composita sunt defero; infero; aufero & similia. Itē edo & ea quæ ex eo cōposita sunt comedo; ambedo: & similia. Itē odi; noui memini: hæc sunt quasi corrupta uerba: q̄ singula operæ p̄cium esse opinor percēsere; sum uerbū in primis corruptū est; nō tamē ꝑpter cæteroꝶ declinationē; sed ipsa positione. quoniā nullū in toto sermone tale est: nisi q̄ ex eo cōposita sūt Id uerbū & ꝑfectū eius solet adiūgi participio passiuo: & finitiuū perfectū significat; quasi amatus sum; amatus fui & similia. Id uerbū deficit participio instātis tpis: ex hoc uerbo cōpositū & ꝓsum, sed adiecit.d.litterā: quasi ꝓsum ꝓdes ꝓdest; cætera similiter declinātur Ideo aūt nec id tēpus participiū admittit instātis tpis. Itē possum qd' ex eo cōpositū est.t.litterā admittit quasi possum potes pōt. Cætera similiter declinaoť: nisi q; futuꝶ infinitiuū aut participiū admittit cū principiū eius habeat: ex eo.n. qd' est sū futuꝶ facit ex eo qd' est ꝓsū ꝓ futurus: nihil tale admittit hoc præsens tēpus ens participiū. Potēs appellatio nō participiū. Est.n. qd' græci dicūt Δυνατὸσ. Cæteraq; ex eo qd' est sum composita similiter dclinātur. Possum tamen nonnulli ueteres & passiua declinatione figurarunt potestor & possuntor & quitur & quit9sum apud nōnullos ueteres repimus qd' est trilinonimū: & hāc aduotāt nōnulli ueteꝶ drīam ut actiua declinatiōe ad ꝑsonā ferať quasi possum ego potes tu pōt ille facere: ut q̄si tā persona facilis q̄ est ut fieri possit subtilis annotatio: sed paꝶ usitata. Sed quoniā esse dictū retulim9 apud sit dictū affirmabim9. Actiuus: qtus posuit; ꝓ quiui: hoc mō. Nā neq; precio: neq; amicitia; neq; ui ipelli neq; prece qtus sū. Idē alibi eodē mō unde oīa ꝑdisci ac ꝑcipi queunť: Cæcilius: Pꝛæterea si uō sarcire qtur. Itē potestur apud Enniū reperim9. Nec tethrai potestur iperiis Scaur9 de uita sua tertio: Poterať ēt sicut possiť dictitat: Ex eodē etiā potis; sic dicebāt. Itē potis est ꝑ pōt. ut apud Enniū: Qui potis īgētes cās euoluere belli: & Virgilius: At nō Euādrū potis est uis ulla tenere; nec nō pote ꝓ potes crebro dicere repimus: ꝓximo ut exēplo utar Persius ait q pote uis dicā nugaris; cui9 futurum potero & potuero; sed potero magis potuero subiūctiuū q̄si nō potuero. est & uolo corruptū positionē quidē hēt talē uelut cætera q̄ analogiæ parēt; quoniā in.o.terminať; sed in cæteris cōfundit decliuationē. nullo.n.exēplo analogiæ declinať. Volo uis uult; id uerbū deficit futuro īfinitiuo & pticipio futuro qd' semp ex īfinitiuo futuro deriuať. ex hoc uerbo cōposita sūt malo nolo. Sūt q gemināt.l.lrām & enūtiāt mallo nollo; sed quooiā pricipale eorū unū hēt.l.uolo & i pria cōpositiōe decidit syllaba sequēs nō īmutatať q̄si malo nolo: Cætera similiť declinatiōe pricipali declināť; Apud ueteres repim9 id qd' nō uultis noltis: ut est apud Luciliū; uultis empta ē; noltis nō ēpta ē. ex hoc uulgo faciūt īperatiuū noli: Meli9 ē dicere nolis nolit qd' ex pricipali eius uelis uelit dicim9 Horati9: Mō uelis; qa tua uirt9 expugnabilis ē. fero corruptū. & id uerbū positionē qdē hēt cōpetētē analogiæ quoniā in.o.efferť; sed corruptū ē: quooiā nullo mō cōiugationū declinatur. fero fers fert. & ē passiuū feror ferris. & composita similiť per oīa dclinātur defero: cōfero sed passiua declinatio nō icōpetēter analogiæ declinatur. edo corruptū ē; quoniā edo es ē declinatur ut est apud Virgil. est molis flama medullas. Huius īfinitiuū instās & ꝑfectū similiter dclinātur q̄si eē: & composita similiter comedo; ābedo. In passiuo aūt declinatur edor ederis estur: ꝑticipiū esus. itē ambedor comedor q̄ declinatio nō min9 & ipsa secūdū analogiā declinatur de cui9 ꝑfecto ambigitur apud ueteres comesus. an comestus & comestur9. Sed Didimus ait đ Salustio;

comestā patrimonia. Valgius aūt comesa patina. Similiter & Varro. & ita melius adesa & ambesa. Vir. Ambesas malis absumere mēsas. Odi ē ēt corruptū. Accipit̄ .u. ꝓ īstāti & pfecto. Nōnulli distinguēdi tpis grā pfecto declināt. Exosus & posus: similiter & plusq̄perfectū similiter .u. ex eodē hoꝝ tēpoꝝ est declinatio. Impatiuū nō hēt quasi futuri: nec futurū infinitiuū nec participiū. Idē uerbū in significatiōe passiua aliter formari non pōt nisi dicas odio sum illi: & declinat̄. Simile ē huic memini & huic uerbo putāt īstās & pfectū esse memor sum: Id uerbū idē infinitiuū instans & pfectū quasi meminisse. Futuꝝ infinitū nōnulli declināt quasi memorē futuꝝ; alii tentāt ex supiori uerbo declinari quasi futuꝝ possum sic certe nec memini pricipia admittit īstātis: Est tertiū his simile: ut quidā putant nec uero defuerūt q hoc uerbū præsentis tpis eē dicerēt noui: nouisti: nouit. & id simile est īstāti & perfecto: ut memini. Nōnulli & in hoc faciūt discrimen: ut sit pfectū notū habui: nec refert si hæc diuersa positiōe diuet sum declinatiōis modū tēpore admittūt pfecto. Sūt eni corrupta impatiuū quasi futuꝝ nō habet. Infinitiuū īstās a pfecto nonnulli ita distinguūt ut sit noscere īstātis nouisse perfecti. Alii similiter declināt utrūq; tēpus nosse ut meminisse. Apud ueteres pluralis huius uerbi īstās collig̃it̄ pro eo qd̄ est nouimus dicunt.

Ita Ennius in lustris nos qescere æquū est nouimus ambo. Vlyxē. Apd̄ ueteres alio mō ex hoc uerbo formatā declinationē repetimus: quasi nosco ut sit īstās: qbus ānuere libuit cū exēplo cognoscerē quale est apud Virgiliū. Nosco crines incanaq; mēta: ex quo fit compositū cognosco cognoui agnosco agnoui: ex quo nōnulli ueteꝝ declinauerūt agnotum & agnotuꝝ: ut Brutus ī epistolis itē agnoturū dixerunt. Hactenus de corruptis quoꝝ declinationes in supbiorib⁹ habem⁹. Qualitatis sermonis certissimas qbus tēpora copulata sermone cōnectūtur ita accepim⁹ finitiuā optatiuā subiūctiuā: q̄s notas tibi certe scio id æq; scies qcquid significēt simul qd̄ n̄ alienū sit & quod scribere tibi parauim⁹. Tp̄a quoq; oīa pricipalia & quæ ex his deriuant̄ ita esse īstās qd̄ & præsens: præteritū impfectū: perfectum plusquāperfectū & futurum: de qbus disserere nō longe alienum præsenti tuo desiderio est: qbus tēporibus ut breuiter dicā uniuersa nobis administrātur genera. Omnino igit̄ ista tēpora quoniā modo finitiua: nōnunq̄ optatiua: sæpenumero subiunctiua sunt sic nobis subiungūtur. Sermo dum finitiuus est absolute efferimus: & dum optatiu⁹: aut dum repleat̄ sensus necessario subiūgim⁹: unde subiunctiua quoq; appellata ē uerbi qualitas. Iungunt̄ igit̄ inter se tēpora hoc mō. Iungit̄ īstās finitiui mōi īstāti finitiuo: ut Cicero: De te āt Catilina cū quiescūt: pbāt: cū patiunt̄: decernūt: cum tacēt: clamāt. Itē. Terētius cū Placo aduersor sedulo & deterreo tamē uix humanæ parit̄. Iungit̄ idē īstās subiunctiuo īstāti: ueluti dico ut audias: aro ut semines: scribo ut legas. Te. Ducas uolo hodie uxorē. Item īperatiuo mō ueluti id qd̄ res ē dico. tu cōiicito cætera. Ego scribo tu lege: ego lego tu audi. Itē infinitiuo īstāti ueluti meditor esse affabilis & bene ꝓcedit. Itē credo ita uideri tibi. & credo iudices morari. uolo uidere. uolo discere. Infinitiuo futuro ueluti puto ita euēturum: & nempe opinor dicturū patrem. Infinitiuo item præterito ueluti euenisse ex sententia lætor. Et uideor mihi iecisse fundamenta defensionis meæ. Iungitur finitiui modi tempus imperfectū modi subiunctiui tēpori imperfecto: ut mirabar hoc si sic abiret: & heri lenitas uerebar quorsum euaderet: & hic solebamus fere plerunq; eam operiri dū inde iret domum. Iungitur perfectū tempus modi finitiui instanti imperatiuo ueluti ita ut dixi face Sostrata: & face ut iussi deducantur isti. Itē perfecto finitiuo ueluti: Venit & ad ripas ubi ludere sæpe solebat. Itē impfecto subiūctiuo ueluti: dū hic ueniret locum relinquere uoluit. Item futuro subiunctiuo ueluti dixi feceris iussu: sed tamen obedieris. Item īstāti infinito ueluti facere constituit: quærere consuenit. Item præterito infinitiuo ueluti: dixi ego in senatu pendente optimatum cōtulisse. Item futuro īfinitiuo ueluti: Nam cōstitui cū quodam hospite esse illū cōuenturam & me tū uxorem credidisti. s. ducturum. Iūgitur plusq̄

perfectum tempus finitiui modi instanti finitiuo ueluti dixerat ille: et iam per mœnia clarior ignis auditur. Item instans finitiuũ futuro finitiuo: ut apud Virgiliũ. Q uãq̃ animus meminisse horret luctuq; refugit Incipiã. Itẽ instãti subiũctiuo ueluti. Dico quãuis ĩtellexeris. Reperim9 apud ueteres instãs finitiuoq; iũgi etiã ĩperfecto subiũctiuoq; : qd' raro sit cuius exempli prodendi gratia uel sola tuliana sufficit auctoritas ait in rosciana sic. Cum nulla præscriptionis mentio fieret: cũ etiã omnes qui ante meruerãt redirẽt etiã eẽ defũctos periculis arbitrarentur nomen refertur in tabulis Sexti Roscii. Iũgitur ĩperfectũ finitiuorũ imperfecto subiũctiuorũ ueluti dicebas quãtũ intelligeres. Idẽ tempus iũgitur & plusquã perfecto subiũctiuorũ ueluti dixi quãuis ĩtelligeres: dixerã: quãuis ĩtellexisses. Itẽ futurum finitiuorum iũgitur præsenti subiunctiuorũ & præterito perfecto & futuro: & optatiuorũ futuro. Ita dicam si ĩtelligas. Nonnũquã iũgitur perfectum finitiuorum futuro optatiuorũ ueluti; dixi ut facias. Cæterũ & imperfecto subiũctiuorum iũgi diximus: sed hanc affert differentiam ut intersit utrũ dixi ut faceres an dixi ut facias enũciemus. Q uoniam in superiori dixi ut faceres tempus quo ut facias dixi præterisse significat: in eo uero quod est dixi ut facias dixi tempus præteritũ. Futuro suspendit cũ adhuc quoniam fieri posset quod iussi incertum sit fiat nec ne. Item subiũctiua uicissim inter se iungũtur hoc pacto. Imperfectũ ĩperfecto ut dicerẽ si scirẽ: plusquãpfectũ plusquãpfecto ut dixissẽ si sciuissẽ. Itẽ ĩpfectũ plusquãpfecto sic dicerẽ si scissẽ: & uersa uice plusquãpfectũ ĩpfecto: sic scripsissẽ tibi si scirẽ. Et priore qdẽ sermone scriberẽ tibi si scissem significat fuisse se scripturũ uel semel si sæpius cognouisset: sequẽti scripsissem tibi si scirẽ significat scripturũ se fuisse si uel semet sciret: si qd difficultatis in se haberet uidebitur res: si nõ mihi ĩputabis: poterit tamen hoc qualiscũq; est p̃ sentiã cõmuni corrigi. Sermo latinus duobus modis intelligitur: aut per ĩperfectũ: aut p̃ futurum optatiuorum. Sic per futurũ quotiẽs aut instans: aut futurũ finiuorũ præponitur uelut dicam ut facias: quotiẽs ãt pfectũ aut impfectũ: aut plusquãpfectũ: per ĩperfectũ ueluti dicebã ut faceres: dixi ut faceres: dixerã ut faceres: dicã ut facias. Sin autẽ lõgus sermo effertur adiuuatiõis cã recipit futurũ subiũctiuoq; & plusquãpfectũ optatiuoq; : ueluti dico ut facias: & cũ feceris mittas: si dicerẽ faceres: si dixissem fecisses: si dicerẽ faceres: dixerã ut faceres: & cũ fecisses mitteres. Supest ut de cõiugatiõib9 dicam9 q̃ cuiq; q̃litati iungat'.

Cũ iũgit' mõ finitiuis: mõ subiũctiuis: ueluti cũ dico: cũ dicebã. Itẽ cæteris finitiuis tẽporibus. Subiũctiuis quoq; sic cũ dicã: cũ dicerẽ. Itẽ cæteris subiũctiuis tẽporib9. Sed ĩterest utrum finitiuis an subiunctiuis iungat'. Finitiuis.n. iunget' quotiẽs ad tp̃s quo agebã refert' ueluti cum dicã ueni. i. ipo tpe quo declamabo cum declamabã uenisset. i. ex tpe quo declamabã uenisset: & apd' Virg. Cum uenit aulæis iã se regia Supbis cõposuit i. tpe ipo quo uenit. Et apd' Ciceronẽ. Tãtum pfectum cum a te cõsulatum repuli. i. ipo tpe quo repuli pfeci. Sic quoq; mõ finitiuo tẽpore futuro coniungit': ut apud Virgilium. Cum dabit amplexus atq; oscula dulcia figet. i. eo tẽpore quo dabit amplexus & figet oscula. Sic & Cicero. At cum bello uastabit' Italia uexabuntur urbes tecta ardebunt: cum tenõ existimas. Significat eni ipso tẽpore inuidia se conflagraturũ: quo uastabit' Italia: & tecta ardebunt. hoc pacto iungitur finitiuis. Subiunctiuis uero cum post factum aliquid perfectum significat ueluti cum uenisset declamaui. Significat enim prius uenisse eum: & sic cœpisse declamare: ut apud Ciceronem. Cum ille homo audacissimus conscientia conuictus primo reticuisset. postremo patefecit. Item si modo finitiuis: modo subiunctiuis iungitur. Finitiuis sic si uenio si ueniebat. Item & cæteris finitiuis temporibus. Subiunctiuis uero sic ueniam: si uenirem & cæteris: item subiunctiuis temporibus. sed finitiuis iunguntur hoc modo quotiens res facta significatur ueluti apud Ciceronem si illustrantur si erumpunt omnia: nec enim dubitat ne illustrentur: sed quia illustrantur suadet ut mutet Catilina mentem: & Virgilius: si te fata uocant; sic quoque & perfectum iungitur ut apud Virgilium. Si potuit

manes arcessere coniugis orpheus. affirmat enim potuisse. Itẽ apud Ciceronẽ quid sit hæc
non dico: maiora fuerunt in Clodio q̃ in Milone. Subiunctiuis uero iungitur quotiens con
ditionalis & incertus est sermo: ueluti si facias si faceres. Qui enim sic loqtur nõ factũ inte-
rim declarant: dũ iungitur finitiuis ueluti dũ uenio: quotiens uero pro eo quod est dũmodo
ponetur subiũctiua recipit: ut apud Virgiliũ dum conderet urbẽ idest dũmodo conderet:
dũ etiã si alius profertur sermo declinationis ad illũ reformatur ueluti petebas ut dũ uenires
facerẽ: sic quoq; recipit subiunctiua: donec iungit̃ subiunctiuis: ut donec ueniã. Item num
si præpositum fuerit illa aliud uerbũ finitiuũ recipit subiunctiua ueluti Cicero: Interrogaui
num dubitaret eo proficisci ut sit species relatiua. fere enim p̃posito finitiuo uerbo parti ora-
tionis subiũctiuæ subiũgitur species subiunctiua ueluti nescio quid dixerit: quare uenerit ne
scio cur dixerit & cætera similiter. Aliter uero subiunctiuis: ut apd̃ Ciceronẽ: Credo ego uos
iudices mirari quid sit quod ego potissimũ surrexerim: q̃q̃ idem Cicero in eodem aliter enun
ciauit. Non est quod metuas Glauca. non te scrutor si quid forte ferri habuisti: alter uero fi-
nitiua ut apud Terentium. Nũquid me tibi opus est. Itẽ quare uenisti cur dixisti: cur id feci
sti: & similia quia nõ præponit uerbum. Item q̃uis & licet recipit subiũctiua: ut quãuis ueni
res: ut apud Virgilium: Quãuis elysio miretur græcia cãpos. Item licet uenias. Item quãq̃
finita recipit sicut apud Virgiliũ. quãquã animus meminisse horret. Item dũmodo sub-
iunctiua recipit ueluti dũmõ uenias. Itẽ ut recipit finitiua acuto accentu elata. Effertur autẽ
quotiens pro eo accipit̃ quod est quomodo: ut apud Ciceronem ut sustinuit: mimo uero ut
cõtempsit. i. quõ quotiens uero pro eo quod est apud græcos ινα accipit̃ optatiuis iũgitur
ueluti ut faciam. Nõnũquã tamen accẽtu acuto latũ recipit subiũctiuũ p̃posito sane fini
tiuo more quo supra relatã formã diximus: ut apud Virgiliũ. Infãdũ regina iubes renoua-
re dolorẽ: Troianas ut opes: & lamẽtabile regnũ. Eruerint danai: idest quõ eruerit. Item
utinã recipit optatiua ueluti utinã ueniã. Itẽ ne acuto accẽtu elatũ recipit impatiua ueluti ne
fac. Quotiẽs uero graui accẽtu p̄ eo qd̃ est apud græcos μη accipitur optatiua recipit: ut
apud Horatium ne facias qd̃ iuidus dixi mihi placet. Nõnũqnã etiã & si acuto accẽtu effe
retur optatiua recipit: ueluti ne uenias: ne scribas. Sed interest inter hoc & illud qd̃ dixim9
ne fac quo hic ipam9 supi9 suadem9. Recipit quoq; idẽ ipsũ acuto accẽtu elatũ finitiua quo
tiẽs Ironice accipim9 p̄ eo qd̃ ẽ apud græcos ναι facta affirmatõe qd̃ ẽ apud Ciceronẽ. Ne
illi uehemẽter errãt. Affirmat eni illos uehemẽter errare. Quotiẽs uero rei dubiæ & qua
si cõditionali aptatur recipit & subiũctiua eodẽ accẽtu elatũ: ut apud Ciceronẽ. Ne tu erici
accusator esses ridiculus. Itẽ postquã mõ finitiua mõ subiũctiua recipit. Finitiua sic quoti-
ens iunctũ accipit̃: ut est apud Virgiliũ: Postquã res Asiæ Priamiq; euertere gentẽ imeritã
uisũ supis. i. postquã uisũ supis. Subiũctiua uero qnotiẽs secernitur: ut postquã uisũ fuis
set factũ ẽ & similia. Itẽ antequã mõ finitiuis mõ subiũctiuis iũgit̃ cõtra ac supi9 iũctũ sub
iunctiuis sic ueluti antequã uenisses diiunctum finitiuis: ut apud Virgilium. Ante pudor q̃
te uiolẽ. Itẽ nisi & ni. subiunctiua recipit ueluti ni fecisses: & ni fecisti: quãquã apud Cicero
nẽ nõnũquã finitiuo iungit̃: tunc maxie cum pag dehuisset sensus ut apud eundẽ nisi forte
malis patefacere nobis p̄uincias quo exire possum9 quã curare ut ẽt illi q absint hẽant quo
uictores reuertãtur. Relatiua species uerbi dicta uidetur cum ad eum sermonem sequẽ
tia referuntur quo dependet sequens. hanc speciem consuetudine parum obseruant multi
imperitia lapsi cum dicunt nescio quid facis: nescio quid feceris: quo more Cicero loquitur
pro sexto Roscio. Credo ego uos iudices mirari quid sit quod cum tot summi oratores ho-
minesq; ne nobilissimi sedeant ego potissimum surrexerim. non dixit credo uos mirari quid
sit quod surrexi quod est idiotismos. Figuratur autẽ huiusmodi sermo hoc pacto. Re
fert enim non modo agnoscere qualis sit species: sed annotare quomodo seruatur præposi-
to sermone interiecto pariter orationi quare: quidem cur: & similib9: subiunctiua sequitur

species: ut apud Virgiliũ. Infandũ regina iubes renouare dolorẽ. referẽ eruerint qđ ẽ iubes renouare: eodẽ pacto & similia. Species uerboꝝ sunt hæ relatiua: usurpatiua: affirmatiua: cõcessiua. de relatiua diximus. Vsurpatiua species est huiusmodi cũ dicimus legẽdo proficit. idest dũ legit: legẽdi cã uenit. idest ut legat: legẽdũ tibi est. idest necesse est ut legas. His. n. fere casib9 usurpanẽ dicta: qđ usu exerceri: qđ hoc pacto eloq demonstrat. Deriuatũr aũt quasi ex participio futuro passiuo ut licet uerbũ nõ admittat passiuã declinationem: nihilominus fere ex oĩ uerbo talis haberi dictio potest: uelut natãdo exercetur. idest dum natat: & natandi causa uenit. idest ut natet: & natandũ tibi ẽ. idest oportet nates. Itẽ cum dicimus uapulando corrigiẽ: & uapulandi causa: & uapulãdũ est tibi: nec tamẽ ẽ nator aut uapulor. adeo non ẽ paticipalis iste sermo sed proprie sermonis species. Participia enim cũ sint talia recipiũt psonã & numeꝝ in his legẽdis ut species usurpatiua infinitiua est. Nihil. n. hoc recipit cũ dicimus legẽdo ego proficio in omni genere. Itẽ numero legendo proficimus & similia. Affirmatiua autẽ species est huiusmodi cũ re dubia in qua paꝝ altercantibus assentimur specie subiunctiua quasi sit factũ affirmamus cũ dicimus fecerit: dixerit: idest crede eum dixisse: aut fecisse quod neq3 dixerit neq3 fecerit. Nã si factũ essere uera aium inducimus finitiuo utimur sermone: idest fecit: dixit. hic sermo confitentis est. superior cũ dicimus fecerit: dixerit: legerit non confitentis legisse uel fecisse sed affirmanus: ꝙ etiam si fecerit: uel dixerit: uel legerit: quod nequaquã factũ esse constet nihilominus nihil esse commissum quale est apud Ciceronẽ pro Milone: seruũ etiã ut corruperit Accius meus amicus ait non dixit seruũ corrupit neq3 enim cõfiteẽ corrupisse: sed affirmat ẽt si corrupit nihil criminosæ admisisse Milonẽ. Et alibi idẽ i eodẽ sit ita factũ: credite ita factũ esse qđ non sit talis est affirmatiua q̃ altercationis tollendæ gratia sub simulatione confessionis inducitur. Concessiua præterea species est quãtũ demum utitur subiunctiuã inserentes qualitatem cũ suadendo cuipiã ꝙ expediat non persuademus & desistentes dum nos uolumus crimine absoluere cõtendimus arbitrio eius remittentes ꝙ pertendat facere: ut cum loquimur ne faciat: sane suadentes illo pertendente ut magis faciat: addimus uideris feceris. i. licet tu uideas: tu pspicias qđ facias: hoc dicimus sub specie contendendi potius cunctantes. Nam cum facere ex animo suademus nõ ita loquimur feceris uideris: sed facias: uideas exhortatiuo utentes sermone. Enunciatione igitur eadem affirmatiua & cõcessiua est species: sensu uero differt: quoniam quæ liqueant nobis nõ eẽ affirmãtes quasi sint facta defendimus. Itẽ quæ nequaquã uolumus fieri uerbo uelut fiat concedimus: ut pertinaciam contendeodi enitemus.

Impersonalis uerborum declinatio.

IMpersonalis uerborum declinatio. psonæ tertiæ formam hẽt quam addiris pronominibus & pro prima & secunda personis usurpant: quasi pudet me te illum: & cum uentum est ad numerum pluralem: pronomina duntaxat numero iunguntur plurali: cũ dicimus pudet nos: uos: illos. nonnũquam & ipsa uerba ipersonalia numero plurali iunguntẽ: quotiẽs cũ dicimus quæ uis uirõ sane intẽdunẽ quasi possessiua significãtes ut cũ dicim9 decet me penula: Itẽ decẽt me penule & similia q̃ tali significatiõe: & primã admittũt psonã: cũ dicimus & ego te deceo & tu me deces. quasi per totã itaq3 declinationem impsonalia sunt: & quæ trina forma terminantur & est prima quæ in et erit: secunda in it tertia in tur. & quæ in et exeũt duas formas habent. Quædam enim ab indicatiuo ueniunt: ut miseror miseret. alia a se deriuantur ut pudet: tedet: decet: libet: licet. Itẽ q̃ in it uniformiter terminantur quasi contingit: euenit. Identidem quæ in tur exeunt tam ex omni genere uerborum nascuntur q̃ ab indicatiuo duntaxat figura temporibus declinantur: ut lego legitur: curro curritur: q̃ a qbusdã nominantur genera: sed inter modos uerborum placuit recti9 ordinare: siquidem alia quæ ex se oriuntur: nõnulli inter genera uerboꝝ collocare uoluerunt quoꝝ declinatio sicuti uer-

ba cætera per oẽs modos decurrit. Hac itaq̧ rõne ĩpersonalis modus cæterorꝫ ĩpersonalium genere seperatur. Huiusmodi p̃terea uerba casibus accõmodãtur. Hæc enim q̃ in.et.terminant mõ dtõ accusatiuo casui seruiunt: uelut libet mihi: tibi illi: decet me: te: illũ: quæ in.it. exeũt dtõ casui copulant̃: ut cõtingit mihi: tibi illi: quæ in.tur.exeunt datiuo & ablatiuo casui copulant̃: ut dicitur mihi: tibi: illi: ablatiuo: ut gerit̃ a me: a: te: ab illo. Ex his quoq̧ quædã sunt primi ordinis: ut iuuat me: te: illũ: restat mihi: tibi: illi. Item alia sunt secundi ordinis: ut decet me: te: illũ: libet mihi: tibi: illi: oportet: pœnitet: & pudet: & similia. Item tertii ordinis correpti: ut accidit mihi: cõtigit mihi. Itẽ tertii ꝓducti: ut expedit & cõuẽit euenit mihi. Hæc.n.primã & secundã personã nõ habent. Per tertiã tres personæ addito ꝓnomine significant̃. ex his p̃terea uerbis quædã licẽter ueteres tẽpora figurabãt perfecta ex forma actiuæ declinatiõis moræ passiuæ declinatiõis uelut libet mihi libitũ est mihi: placet mihi: placitũ est mihi: ut apud Vir. sic diis placitũ. Itẽ pudet puditũ est: miseret misertũ est: ꝓ eo sane quod est libuit: placuit: puduit. Itẽ tedet me: unde Vir. Si nõ pertesum thalami. Sed tantũ hæc qdã perfecta ex forma passiuæ declinationis aliter figurãdo declinabãt. ut ẽ pudetur. tedetur: licetur: eorꝫ p̃teritũ pfectũ puditũ est licitũ est. Nã puduit & licuit more actiuæ declinationis dicimus: teduit aũt dicere non possumus: sed ne tesum est quidam tantũmodo pertessum composita figura dixerunt: ex his quoq̧ non nulla impersonalia sub diuerso sensu eadem impersonalia sũt & cæteris similia: ut cum dicimus placet mihi: idem uidetur. Item placeo places placet: licet mihi idest potestatem habeo & liceo lices dicimus cum ad precium referimus. idest liceo denariis totidem: cõtingit: tibi quasi uenit: sed & cõtingo contingit dicimus. Item iuuat me te illum dicimus: quasi iocundũ est mihi: sed a iuuo iuuas dicimus. Impersonaliũ declinatio nõ facile admittit participia: & errant qui dicens pudens participia opinãtur esse cũ sint appellationes. Passiua uero impersonalis declinatio huiusmodi est & figuratur ex uerbis quæ absolutiua sunt idest neutralia quæ cæteras ꝑsonas non admittũt passiue declinationis: quoniã sũt neutralia: nihilominus tertiam personã admittunt passiuam & declinãtur passiua declinatiõe more impersonali quasi pugnatur a me a te ab illo. Item certatur similiter: ut pugnatur cominus armis. & certatur limine in ipso. Item discribitur a nobis: uiuitur boc pacto. Itur in antiquã siluam qua specie non qui facit: sed quid fiat demonstratur numerũ pluralẽ ipsa declinatio admittere non potest: ut eni decent nos penule sub actiua spẽ impersonali dicimus eũtur a nobis uiæ dici nõ põt: sed itur a nobis in uia pugnat̃ a nobis in bello. Huiusmodi aũt neutralia accomodãtur loco: tempore persona: ut bene illo loco studetur: bene illa hora studetur. Sũt præterea uerba quæ cum sint impersonalia ab actiua declinatione collata in personam patientis impersonali more figurantur: ea sunt quæ datiuo casui coherẽt uelut maledico tibi: inuido tibi: cõsulo tibi: obiicio tibi: prouideo tibi: noceo tibi. Hæc omnia in persona patiẽtis non recte dicimus maledicor a te: sed maledicitur & inuidetur mihi a te: maledicitur tibi a me: obiicitur mihi: consulitur mihi: prouiditur mihi: imperatur mihi: nocetur mihi: cõmunitet a te & cætera similia: non enim dicimus noceor noceris: huiusmodi enim uerba passiuam naturam non habent.

Cæterum boc modo tantũ declinant̃ dum illud tantũ sciamus etiam infinitis omnibus: eãdem utiq̧ passiuã significationẽ: ut apud Ciceronẽ nihil mihi ab istis noceri põt. & apud Salusti. in iugurta cum gallis de salute non de golria certari: uerum hæc & similia antiquitatis consuetudine diuersa reperiuntur figurata declinatione. Apud quosdam.n.& per cæteros modos impersonalium declinatio decurrit: & hac ratione genus potius nondum esse dixerunt. Nam cũ sit indicatiuus curritur hoc est omnes currũt facit imperatiuũ currat̃ optatiuũ curreretur: subiunctiuũ cũ curratur: infinitiuũ curri: quã declinationẽ qui probauerit sciet certari & noceri quoq̧ latinũ esse Salustiũ & Tulliũ impersonalis mõ infinitiuũ recte posuisse. De his quæ apud ueteres diuersa inueniuntur enũciata declinatiõe. Nunc de-

mũ opæpciũ ẽ ueterꝫ inuisere & pcurrere libros quo p facile inotescat p oium lraꝫ fere cõcurrisse licentiã: & peride ut per alios mores iidẽ priscæ: & ante aliũ fuisse sermonẽ annotam⁹ ut pclaræ dixit Terẽtius nihil dictũ qđ non sit dictũ prius sed iniecit: postera ætas manũ & ueluti disciplinã pristini seculi: ita sermonẽ fastidire cœpit & noua uelut parturire uerba q̃ inuenũ ritu ipsa mõ florẽt & uigẽt: ut ait Hora. ut siluæ foliis primos mutant̃ i anos prima cadũt: ita uerboꝫ uet⁹ interit ætas. Et iuuenũ ritu florẽt mõ nata uigentq;. Exempli tamen gratia q̃dã cõmemorauim⁹ q̃ qbuslibet uti mores uetustatis urant̃. Plura. n. uerba q̃ uulgo passiuo more declinatim⁹ apud ueteres diuersa repiunt̃ denũciata declinatiõe frustro qđ uulgo frustor est. i. decipio. Itẽ patio pro patior moro qđ crebro moror dicimus. Itẽ demolio auxilio: pupulo: digno. Hæc & alia apud ueteres reperimus contra morem doctoꝫ posita. Nũc dicet aliqs quos ueteres hoc mõ loquentes frusto: ut. C. Cæsar apud milites de cõmodis coꝫ nõ frustrabo uos milites. Item patio. Neuius in pręcto: Populus patit inqt tu patias modo. Item. Neuius in eodem. Quid moras: quid imparas. Itẽ Pacuuius in Hermiõe paucis absoluit ne moraret diutius. Ennius: An aliquid quod dono illi morares: sed accipite. Demolio Varro in poetico libro. Et tamen non demolio astra. Itẽ in epistolicarum quæstionũ demoliuit tectũ. Itẽ Neui⁹ in corrolaria hæc demolite induit. Itẽ auxilio: ut Graccus aduersus furiũ qbus ego prius cũ auxiliẽ: populo ait Plau. in fœneratricio quæ ego populabo pro pe re. Digno ut Pacu. in Hermõia cũ neq; aspicere æquales dignarẽt ei⁹. me dies deficet numerãtẽ. exẽpla: Sed hactenus hæc q̃ memoria suggere potuit. ne imẽsum serpat cõmentarius.

Participium est pars orationis dicta q̀ duarum parcium quæ sunt eximiæ in toto sermone uerbi & nominis uim paticipet. Capit eni a nomine genus & casum a uerbo autẽ significationem & qualitatẽ & tẽpus ab utroq; numeꝝ & figuram significationes. participioꝫ q̃ q; sunt queadmodũ in uerbo actiua: passiua: neutra: deponens: cõis. Actiua est ut uocans: docẽs. Passiua ut uocatus doctus. Neutra ut nauigans: uolans. Deponens: ut luctãs: sequẽs Cõis: ut cõsolans: criminans. Qualitas participioꝫ similiter queadmodũ in uerbis i quattuor species distributa est. Absoluta: inchoatiua: frequentatiua: meditatiua. Absoluta est ut legẽs: docens. Inchoatiua: ut feruescẽs: lucescẽs. Frequẽtatiua: ut cursitãs q̃ritãs. Meditatiua ut esuriens parturiens. Tpa participioꝫ sunt tria. Præsens ut sequens. Præteritũ ut secutus. futuꝫ ut secuturus. Genera & casus ex noie tracta facile noscimus: nũero quoq; & figura tã ex uerbo ex noie intelligi põt. Participia trahuntur a uerbo actiuo duo q̃ præsentis temporis & futuri ut docens & docturus. A passiuo duo præteriti & futuri ut doctus & docendus. A neutro duo præsentis tpis & futuri currens cursurus. Interdũ tria cum declinatio passiua miscet̃ ut gaudens gauisus: & gauisurus. A deponenti tria luctans luctatus & luctaturus. interdũ quattuor ut sequẽs secutus & secuturus & seq̃ndus. A cõi semp q̃ttuor secundũ formã qdẽ actiuã præsentis tpis & futuri: ut criminas criminaturus secũdũ passiuã aũt formã præteriti & futuri ut criminatus & criminand⁹. Participia i actiuis tpis præteriti nõ sunt ut græce dicim⁹ ὀτετυφοσ. Recipiũt̃ aũt i positiõe passiua ea q̃ nõ hẽnt passiuã declinationẽ si ut apud ueteres inueniunt̃. Iurat⁹ nõ eni dicimus iuror. Similiter & prãsus: cœnat⁹; pot⁹ q̃ participia esse aut uerboꝫ significatio: aut figura nõ patit̃. Minime. n. a uerbis deriuantur & hæc duntaxat reperiunt̃ in toto sermone participia quasi passiua q̃ originẽ nõ habẽt quale eũ iurati iudices pnũciauerũt. Item apud Ciceronẽ cœnatus subitũ cum duob' filiis apđ eũdem. Pro Milone pransi poti oscitantes: sed neq; iuror neq; prandeor neq; cœnor dicitur Apud Turpilium comœdia nobilis. Cuius titulus Demetrius legimus iurata sum pfecto si nitiuo dictu iuuenis est q consulit: meretrix respondit nõ sum iurata pro eo sane qđ ẽ iurasti non iuraui. Sed hæc in cæteris uerbis & participiis dici nõ possũt. Participia in passiuis præsentis temporis non sunt. Abutuntur aũt ueteres actiuo pro passiuo ueluti genibusq; : uolu-

tās hærebat deest enim ut sit κῦ ἀτν λουτερος. Itē ꝓcipitās traxi mecū deest me ut sit ꝓcipitās κατᾳρριωτοενοσ. Sūt q̄dā participia noibus similia. q̄ quoniā uerbi originē nō habēt propterea nō sunt participia sed noia ut tuuicatus: galeatus: penulatus: togatus. Q uædā ꝑticipia & noia cōiter eē possunt: ut passus uisus cultus quæ gtō casu discernunt. Nā si noia fuerint gtūm casum in us lōgā syllabā mittūt ut hui9 passus uisus cultus. Participia aūt in i mittūt huius passi nisi culti. Errāt lōge q opinant moribūdus: uitabūdus: furibūdus eē pricipia. Sūt .n. appellationes morituturus uero est participiū. Cæterum fere tantū distat boc sermone: quotiā cum dicimus moriturus & moribundus licer mortem non sit subiturus nihilominus similis morituro: tale est furibundus similis furēti sed sine furore item cum legimus apud Salustium. Vitabūdus inquit per saltuosa lnca recedebat. Non utiq; uitans sed uitare simulans. Hæc plerūq; differunt participia etiam sæpe temporibus deficiunt ut furēs cœpturus: studens ratus: &c. Item obseruādū est quod cū uerbum accedit q̄ tantū passiuā declinatiotiem admittat participia recipit actiua & passiua quasi hortor consolor dicimus ex eo bortatus & hortādus. Item hortans & hortaturus q̄uis bortor non dicimus. Si uero tale inciderit uerbum quod sub passiua declinatione patiendi uim parum admittat fututū. Participium declinationis passiuæ non fere admittit: ut quasi expergiscor cunctor: expergiscendus & cunctandus: sermo absurdus uidetur quia sensum non admittit.

ADuerbiū ē pats orationis quæ adiecta uerbo ei9 sensum ïpleratq; explanat ita Nā cū dico Palæmō docet nōdū hēt suā uim satis planā nisi adiicero male aut bene: & ideo aduerbiū appellat̄ q̄a semp adiicit̄ uerbo Scaurus ita diffinit. Aduerbiū est rei modus adiectiōis ꝑpam ꝓnūciationē diffiniēs recte: diligēter optime. Aduerbiū dicit̄ ideo quoniā aduerbi cōit ī eadē snia cōspiratione: ut recte dixisti: diligenter fecisti: optime legisti. Aduerbio hæc iūcta sūt discrimina generalia tria forma modus: finitio. Forma cōtinet aut simplicē aut cōpositā. Modus cōtinet quātitatē: ut plus minus ue. Finitio cōtinet summā. Aduerbia aut sue sunt positionis: aut ab aliis partib9 orationis trabunt̄. Per se nascunt̄ ut nuper. Hæc quæ ab aliis trāseunt uarias habēt formas a proprio nomine dicuntur: ut Tullius Tulliane. Alia a pronomine: ut meatim: tuatim. Itē a uerbis: ut cursum. Itē a noie & uerbo: ut pedētim. Alia a participio: ut indulgēs idulgēter. Itē a noie appellatiuo: ut docilis dociliter. alia a uocabulo: ut hostiū hostiatim. Verȝ ne has q̄dē oēs uarietates ꝓsequēdas putarim. satis est posuisse aliquas per quas cætere colligantur. Aduerbiis accidūt numerus: ut semel: bis: ter: quater: quinquies. deinceps: primū: iterȝ: tursus: tertiū dūtaxat. sæpe sæpius: sæpissimæ: miles: decies: Negatio: ut nō: nequaquā: haud: parȝ: secus minime. Cōfirmatio: ut eriā quid ni: nēpe q̄ppe ꝓfecto: uidelicet plane. maxime scilicet: licet: ilicet: nimirū. Demōstratio: ut ecce: en: illū: eccū: eccā: sed hæc ꝓnoīa q̄dā esse dixerunt. Optatio: ut utinā: o si qui. si. si. Aestimatio: ut caro: uili. Ordinatio: ut primo: secūdo: deinde deinceps tūc. ante prius. deniq;. Intertogatiuo: ut cur: quare: q̄d ita nēpe nonne: quāobrē. utrū. Similitudo: ut quasi: ceu: itaq;: perinde: ac sic: prout. itē adeo: ueluti: tāq̄: sic: quēadmodū. Dubitatio an utrum: sors: forsitan: fortassis: fortasse. Inuocatio: ut heus: heo. Respōsio ei. Prohibitio negario: affirmatio ut ne. Prohibendi mō ne facias. Negādi: mō ne id facias: ne affirmandi mō: næ tu heri accusator ridiculus esses. Cōmunicatio siue cōgregatio: ut pariter: simul: una. Separatio: ut seorsum: separatim: semote: segregatim. Optio: ut poti9imo. Euētū: ut forte fortuitu. Qualitatē: ut bene: pulchre: sapiēter: prudēter: agiliter: uiriliter: expedite. Quātitatē nimiū: plus: minus: multū: tātū: tātūmō satis parumper sublimiter. Præcationē ut sodes: iusiurādū hercule: me hercules mediusfidi9: mecastor: ecastor: ꝑpol: edepol. Tēporale: ut mō: heri: bodie: cras: statim: nūc: nup: perende: nlim: aliquādo quādo locoȝ q̄ quattuor describuntur. Nā aut aduerbia loci sunt: ut hic: illic: ibi: alibi: intus foris. Aut aduerbia sunt ad locū: ut huc: illuc: quo alio: intro: foras. Aut aduerbia loci: de lo-

co:ut hinc:illinc.inde.aliunde.Aut aduerbia aliter p locũ:ut qua.hac.illac.istac. Recta aut
cõia oium partiũ.ut peregræ.penitus rursũ.deorsũ sursum.passim.anguste.late. Etiã noia
ciuitatũ in aduerbia redigi possunt: & illa qdẽ q̃ genitiuo casu.i.&.æ.syllabis finitur. qñdo
in ipsis ciuitatibus sumus uel illic aliquid agimus ipso genitiuo casu uti debemus.ut Romæ
sum.Romæ studui:Arimini uerso:arimini moror. Quãdo autem ad ipsas ciuitates pergi
mus aduerbium facimus ad locũ casu accusatiuo:ut Romam uado. Ariminũ pergo: Si ue-
ro tamen digredimus septimo casu:utendũ est.ut Roma uenio. Arimino discedo. Ea uero
nomina ciuitatũ quæ genitiuũ in us syllabam mittũt in una tantũ parte dissentiũt a superio
ribus: Nam & aduerbiũ loci in loco septimo casu seruabimus: ut narbone sum : quia facit
huius narbonis.Babilone sum quia facit huius babilonis.Rus etiam & domus & huius in
aduerbia redigi possunt. Nam si aduerbiũ loci in locum ponimus ita dicemus:rus uado.do
mum pergo.Si illic fuerimus ita dicemus ruri sum:domi moror. Si inde ueniamus septimo
casu utimur.ut rure uenio:domo discedo: Humus autem non recipit nisi aduerbiũ loci ; in
loco ut humi nascitur.idest humo.æquæ aduerbia sunt dicenda qbus melius præpositio de
trahitur. Si tamen ciuitatũ ut cæterũ locorum nomina fuerint destinata.alioqui prouinciis
Item præpositio applicabit̃; ut ab Italia uenio:in Italia sum:ad Italiam uado. Poetæ tamen
sæpius ab hac obseruatione discedũt.Sunt præterea nomina ciuitatũ quæ plurali numero
figurant̃ ut; Athenæ Thebæ & his utemur accusatiuo casu eunte;ablatiuo manentes & exe
untes.Comparatione recipiũt aduerbia quotiens appellationes unde transeũt comparãtur
ut docte docti9 doctissime quia est doctus: doctior doctissimus.Et quoniam aduerbia quo
que sunt quæ per omnes gradus ire non possunt:ideo bis ad augendam significationẽ pro
compatiuo & superlatiuo magis & maxime coniungimus ad minuendam minus minime
quemadmodum comparantur ita diminuũtur aduerbia a positiuo:ut primũ primulum lõ-
ge longule. A comparatiuo modo ut melius meliuscule : longius lõgiuscule. A superlatiuo
uel nulla exempla uel pauca sunt: Aduerbia communia cum nominibus: ut subito : sedulo.
aut cum pronominibus; ut qui; quo hac. Aut cũ uerbis; ut age pane. aut cũ coniunctionib9
ut quare si quamobrem;quando ne ut cũ aut cũ præpositionibus; ut præter; ante præ; con-
tra; propter; aut cũ interiectionibus ut. hem; heus. heo.aut pro se inuicem; ut ubi quando
maxime tum ut hic. Deniq; hæc aut sensus aut plerũq; inter se discernit accentus. Aduerbiis
addi præpositiones quam plurimi negant; sed tamen lectum inuenimus in primo quod est
ενπρωτιοσ. & quæ dixerũt ueteres a mane & ab hinc annos decem natus est ; quod est an-
te decem natus annos. Item post hac.ante hac exinde.ab hic ab usq; & poetice de subito de
repente; de improuiso.quorũ quædam uelut una pars orationis composita nonnulla poeti-
ce proferũtur; Notandũ sane q; ipsa aduerbia uarios habent fines: Nam quædam ex cõmu-
nibus deriuata appellatiuis in.ter.syllabam exeũt quotiens datiuus casus. I.littera termina-
tur.ut moli moliter: uolubili uolubiliter.explicabile explicabiliter; plausibili plausibiliter: do
cibili docibiliter. Ex hac regula unum dissentit quod est facile.quod quidam nomen putãt
pro aduerbio positum ut est toruũ clamat: horrendum sonat. Cæterum in compositione fa-
cilis a quo difficilis est difficulter facit non difficile. Appellationes enim quotiens componũ
tur suam regulam seruat. Sed sæpius contra hanc regulam usurpat auctoritas. Quotiẽs da
tiuus.o.littera terminatur ad uerbia.e.aut.o.litteris exeunt.sed ea quæ in e exeũt produci de
bent docto docte. Similiter & cæte. Hæc aut dissentiũt; & e correpta finiũtur quæ non com
parantur nec ueniũt ex quadam appellatione.ut rite magnopere.repente. Aut ea q̃ compa-
rationis regulam non seruant.ut bene male.melius.peius.optime pessime. Item ea quæ a no
mine uerbo ue non ueniũt.sed per se inueniũtur; ut in pune. Idẽidẽ quæ.o. littera exeũt tã
corripiũtur; ut citus citus cito ; q̃ producũtur; ut falsus falso.primo.tertio subito.consulto su
pertuacuo.clandestinu;gratuito.secũdo quarto.perpetuo.tuto secreto.necessario.fortuito.

matutino continuo. opinato bipartito; tripartito, quadripartito. Huc usq; procedit figura quia qnque partito nemo dicit; nec in cetero numero ita efferre possumus. Alia in tus. ut fũditus: stirpitus; radicatus; cælitus. nudiustertius. diuinitus. publicitus & plublice. Itẽ humanitus & hũane. Sed in hoc sensu distinctio sensum mutatur: sit humane ανθρωπινως ut est apud Terẽtiũ tñ uix humana patitur & hũanitus φιλανθρωπως ut idẽ Terentius ait cœpi nõ humaniter. neq; ut aium ægrotũ decuit adolescẽtulũ tractare. Quædã sunt noia ĩ us syllabã terminata q̃ ex se bina aduerbia. ut est ueterũ auctoritas trãsit. n. in qbusdã rõnẽ & aliter ipsa enunciat. aliter cõsuetudo usurpat. Nã nauus nauiter dicũt qđ nos naue. Item duriter qđ nos dure. Itẽ largiter qđ nos large. Itẽ celere. & celeriter. Sunt prætera alia quæ ĩ am. finiunť; ut obuiã: ne qcq̃: bifariam: quadrifariã: uesperã; nequaq̃: trifariã: multifariã. Alia ĩ. im. ut gradatim: unciatim; affatim: acceruatim carptim: raptim: separatim, tractim. furtim: statim summatĩ; priuatim: uiritim. tributĩ geminatĩ: regulatim: paulatim: glomeratim; copulatim: cæsim cursim: afflictim: minuatĩ: deditim: partim: paulatim; nominatĩ: uiatim; guttatĩ; augulatĩ; strictim; ubertim: sensim; utcisim: pedetẽtim: paucilatĩ; sigillatim turmatim; stillatim: memoratĩ. Inuenit ẽt aduerbiũ. a. littera terminatum: ut iniuria cui contrariũ. est iure. Itẽ in. I. ut uesperi. Itẽ in. u. ut noctu. Itẽ in. l. ut semel. In oibus latinis ꝓpriis noibus quæ. o. littera ablatiuo casu terminantur ĩ aduerbiis mutata. o. littera in. a. accidente syllaba. ne aduerbia faciũt: ut a Virgilio uirgiliane: a Tulio tuliane. & quæ apud græcos aduerbia ως terminãtur: ea apud nos iuxta latinũ sermonẽ in. e. littera finiũtur: ut ὁμηρικως homerice. Oia noia quæ in. a. exeunt ablatiuo casu & sunt fœminia aduerbia in tim. mittũt: ut regula regulatĩ: uncia unciatim, rota rotatim & similia. Itẽ quæ in. e. exeũt ĩterdũ aduerbia ĩ tus mittũt: ut ab unitate unitus; ab stirpe stirpitus; a fundamine funditus. Itẽ ex p̃positionibus q̃ mutato accẽtu in aduerbia recedũt: ut infra; infra stant supra: supra ẽ; extra extra erat ĩtra ĩtra sedebit: ultra ultra non faciam: citra citra discurrit: circa circa equitatur: iuxta iuxta fecit; contra contra coudebat: suptus suptus erat corã corã stetit: idem palam ante ante uenit: post post sedit; prope prope cecidit: idẽ pene usq; usq; illa multauit ut sit ualde; itẽ sup super fronde: quãdiu. n. sine casibus enũciãtur. aduerbia acceptis casibus præpositiones sunt Itẽ aduerbia qdã hæc posuerũt quæ etiã apud ueteres obseruata sunt trãslatiui: diuisiui; receptiui ostẽtiui: & si qua eiusmodi sũt alia quæ casui datiuo dantur in qbus obseruabimus ita dicere trãslatiui est: erit: transit: facit mitti. trãslati: nõ dicimus &c. similiter qdã tamẽ dicunt similia his esse decori: honori usui. q̃ supra diximus. hæc aduerbia πρωτοτυπον nõ habẽt post posterior: postremus: supra supior suppremus: ĩfra ĩferior ĩfimus: ꝓpe ꝓpior ꝓxim⁹: ĩtra ĩterior ĩtimus: extra exterior extremus ultra ulterior ultimus. citra citerior nõ habet penes penitus. Figura aduerbiis sicuti oibus ptibus orationis aut simplex est: ut iuste: aut composita ut iniuste. Vt aduerbiũ est mõ tpis & significat postquã. ut a me tũ primũ sæuus circũstetit horror; ut regẽ æqueuũ. mõ qualitatis & significat quẽadmodũ ut troianas ut opes & lamẽtabile regnũ modo loci & significat ut est cæssis ut forte iuuẽcis; modo optãdi & significat utinam ut est: ut ueniret ante hac. modo admirãdi & significato quã: ut te post multa morum funera conspicio. modo coniunctio causalis ut faciem mutatus & ora cupido.

PRæpositio est pars orationis quæ cõplexa aliã partẽ oratiõis significationẽ eius mutat: uel supponit ut mecũ aut uerbũ procedit ꝓfero aut aduerbiũ ut indocte. aut participiũ ut p̃cedẽs aut coniunctionẽ ut absq;. aut seipsam ut circũcirca. Præpositiões tã casib⁹ seruiũt quã loquælis & casib⁹ cõiungũtur aut separanť: aut cõiungũtur & separanť. Cõiungũtur ut di; dis diduco. distraho. Separanť ut penes: apud. Cõiungũtur: & separantur cætere oẽs ex quibus. i. &. cũ præpositiones si ita compositæ fuerint ut eas statim. s. & . f. littera sequatur plerũq; producuntur: ut insula. consilium confessio. Præpositioni accidunt casus. Sũt

autem qui putant accedere præpositioni figurā & ordinē. Figurā: qa sunt præposiones simplices ut abs. cōpositæ ut absq;. Ordinē quia sūt pposítiuæ: ut sine: subiūctiuæ: ut ten9. Sed hæc nos similia i his numeramus quæ i æqualia ooiaotur. Casibus seruiūt accusatiuo dūtaxat & ablatiuo. Sed scire nos cōuenit præpositiones ius sum tūc retinere cū præponūtur: suppositas uero significationē & uim ppriā nō habere: Separatæ præpositiōes separis Præpositionib9 nō coberēt & aduerbia faciūt: siqñ illas non subsecūtur casus. præpositiōes aut ipsa uerba corrūpūt ut cōficio. aut ipse corrūpūtur. Casibus seruiūt præpositiooes accusatiuo dūtaxat ablatiuo, antiq ēt genitiuo casui præpositiones cōiūgebāt. ut Virg. Crurū tenus: & laterū tenus bispida nati. Quædā cōmunes utriusq; casus: nōnullæ præponūtur: aliæ tātum uerbo quædā tamē casui mutato aliæ accētu i aduerbiis accedūt. nōnullæ tā casui quam uerbo loquelis seruiūt ut. si dicas scribo adiectis ppositionibus boc genere uariant: ut cum: de sub conscribo describo subscribo. Præpositiones aut casibus tantūmodo seruiūt aut solis loquelis. aut utrisq; cōiter. Casibus tantū seruiūt ut apud penes. Sūt aliæ quæ batū inueniūtur exēplo loquelis tātū iūgūtur: ut an cō: di: dis: se: re: ut amplector. cōgredior. diduco. distraho: separo refero. Cætere ppositiones & uerbis ibærēt & casibus: ut p būc modū admoneat obrē quæ casibus seruiūt aut accusatiuo ant ablatiuo copulant quæ accusatiuo casui seruiunt iungunt hoc modo. Ad domū aduersus bostes. citra italiā circū muros. erga conscientiam iter cū propinquos. infra potētes. post domū præter paucos. pone tergū. trāsalpes iuxta ædē usq; galeā ante iudices: cis tyberim. contra græciā circa forū: extra ciuitatē: intra opidū ob amicitiā. penes plurimos pp spē: secundū disciplinā: p puinciā: ultra terminū: prope me est: ut dicit Cicerone i Pisonē proximus Pompeium sedebā: sed & datiuo casui. Idē Cicero dixit at Atticū propius grāmatico accessi nepos illustri. Salustius proxima Carthagini loca Vir. Proximus huic loco: sed proximus iteruallo. Itē ppius stabulis armēta tenerēt: ablatiuo casui bæc sic iungūtur a propinquis: ab boie: absq; nobis cū sociis: corā amicis: clam patre de ciuitate: e foro: ex prouícia. pro fratræ: præ dolore: palā oībus: sine domino. tenus crure. Et quæ utriusq; casibus seruiūt ut in sub: præpositiones accusatiuo tūc iungunt quando aliquo nos transferimus: ut in rus eo: in prouinciam uado: sub montem pergo: Cum uero in ipso loco sumus ablatiuo casu utimur. ut i rure sto. in prouincia sum: sub monte moror. Super etiam & subter licet rarius utrisq; casibus seruiunt. Nam dicimus & super terrā & super terra ut statoq; super discumbitur ostro. & gemina super arbore sidunt & ligna super foco large reponens. Item super testudinē & super testudine: & subter mare: & subter mari. Præpositiones in. ex. per. de. pro. præ. tam uerbis præponuntur quam casibus amplectuntur. Sed iunctæ uerbis sine nominibus modo significationem augent: ut impotens. exosus. edurus. deam o perodi. promissa uerba per pigue. modo diminuūt. ut inscius. excors. inermis. deformis. perfidus. profanus.

De præpositionibus quæ sub uaria significatione apud auctores reperiunt. In præpositio significat modo id quod est ualde: & uim uerbi cui præponit ut superius auget. ut increpuit. insonuit. Virgilius Turnus ut infractos modo significat idem quod non & uim uerbi inminuit coi præpooitur. ut inualidus. infirmus. Ponitur & pro eo quod est ioter ut Panthesylea furens mediisq; i milibus ardet. Item aut capbyn: aut celsis in pupibus arma cayci & pro aduersus: ut in patricidam: in tyrannum: ut Virgilius Quid meus æneas in te committere tantum? Et ipse deos in dardana suscitat arma. Et pro modo qualitatis ut quem pellis aenis in plumam squamis auro conserta tegebat. Et atq; buic in faciem soror ut conuersa m etisti. Interdum pro particula superuacua: ut Nosco crines incanaq; mēta: Interdum qualitatem habet ad peius deterius pendētem: ut Quam semel informes uidisse cyclopas. Nō enim nullius formæ significat: sed malæ formæ. Sed æque dicitur uulgo deformis. Itē apud Virgilium. Et pirgi ueteres intempestæq; grauistæ. Nam & hic non nullius: sed malæ tem-

pestatis: ac per hoc insalubres pestilentesq́. ponitur & pro qualitate ordinatiua: ut cum dicimus: opus in dies crescit ut Virgilius: Inque dies auidum caput altius effert. & Tulli9. Crescis in dies singulos & pro spacio temporali: cum significatur quæ adhuc. ut cum dicimus mane in noctem: ut apud Virgilium. Fœlix si protinus illũ æquasset nocti ludum in lucemque tulisset. Ponitur & pro præpositione pro: ut cum dicimus. Hoc minus in magnum habeo: ut Virgilius. In magno munere Cyseus. Esse sui dederat monomentum & pign9 amoris. & Salustius in primo historiarũ libro: ut. Et facta in gloria numero & si liceat auidius fecerit. Sub præpositio significat modo supra: ut ter flãma subiecta reluxit: & corpora saltu subiiciũt in equos idest supra iaciunt. modo infra caudamq́ remulcens. Subiecit pauitantem utero siluasq́ petiuit. Item pedibusque rotarum subiiciũt lapsus. Significat & prope ut quo deinde sub ipso ecce uolat. Item classemq́ sub ipsa Antandro. Ponitur & pro præpositione in: ot namq́ sub ingenti lustrat dum singula templo & Quam semel informe uasto uidisse sob antro. i. in tẽplo & in antro. super præpositio significat modo de: ut multa sup Priamo rogitãs. & hæc sup aruorũ cultu pecorũq́ canebã. & super arboribus. Modo & pro præpositione pro: ut nec super ipse sua molitur laude laborẽ; & nil super iperio moueor. Ponitur & ꝓ i super & amplius. ut cui neq́ apud danaos usq̃ locus insuper ipsi dardanide & cætera. Item ecce super mœsti magna diomedis ab urbe. legati responsa ferunt; & pro desuper: ut hæc super e uallo prospectant troes. & Superq́ in mane batatrum cernitur. Item gemina super arbore sidunt; & pro superest ut ille aũt (neq́. n. fuga super ulla pericli) Et o mihi sola meis super asti anactis imago. Item & ultra significat ut super garamantas & indos ꝓferet imperium. Pro præpositio significat porto ut cum profundum dicimus pelagus; cui porro sit fũdus: ut hinc altas cautes proiectaq́ saxa pachiui: & ꝓiecto dum ede leuo aptat se pugnæ significat et ante. ut soli pro portis Mesapus & acies Atinas; sustentant acies & cũ pro nauiũ; procosona & proscænium diximus locũ qui est ante scænam; Itẽ prodere ante dare significat: ut prodere patriam dicitur. Modo porro dare & propagare: ut italiã regeret genus alio a sanguine teucri proderet; Modo in præpositione ut cũ dicimus pro rostris: pro tribunali ut apud Virgiliũ Hirsutumq́ supercilium. promissaq́ barba. i. immissa; & pro eo quod est αντι apud græcos ut cum dicimus ceruam pro yphigenia: & pro dulci Ascanio ueniat: & ꝓ eo q̃d est ὑπερ ut Vnũ illud tibi nate dea proq́ oibus unũ ꝓdicã. Ex & ab ꝓpositiones si sequẽs uerbum a uocali incipiat integre efferuntur; ut ex opido. ab illo si consonantes sequentur extremam litteram perdunt ut e foro: a marco. Similiter si uocalis sequatur consonantis loco posita: ut a Iunone: e uirtute: e uino. Has præterea præpositiones ut quibusdam uidetr non idem unumque significant nec enim unum ẽ ex theatro uenire & a theatro ex; theatro se uenire dicit qui ex ipso uenit theatro; qui uero dixit a theatro non ex ipso theatro: sed a loco qui proximus est theatro. His præpositionibus contraria potestate sunt; ad: & : in : quæ & ipse non unum idemque significant; quia in forum ire est in ipsum forum intra ad forum autem ire in locum proximom foro: ut in tribunal & ad tribunal uenire; non unum est quia ad tribunal uenit litigator, in tribunal uero prætor aut iudex.

COniũctio est pars oracionis ĩdeclinabilis expulas sermonẽ & cõiũgẽs uim & ordinẽ partis orationis. Nã ab hoc meruit nomẽ quia pro uinculo interpoitur orationi laxũ enim & diffusum sermonẽ more cathene interposita deuincit Palemon ea ita finiũt. Cõiũctio est pars orationis innectens ordinansque sentẽtiã. Cõiunctionũ quædã sunt pricipales; aliæ subsequẽtes; aliæ mediæ; Mediæ quibus utralibet parte posiiis sine uitio coniũgitur oratio. principalis est cõiunctio ut: Sed qui te niuum casus age fare uicissim. Nã ille ordo ubi postponitur poeticus est per anastrophen factus ut ipsa sed i somnis inhumao uenit imago. Subsequẽs est quæ media est Coniunctioni accidunt figura; ordo potestas; Figura est qua apparet an

ſimplex ſit ut nã; an cõpoſita ut nãq; Ordo coniũctionũ triplici genere ſeruãdus eſt Primu quo apparet utrũ ꝑpoſitiua ſit ut nã, an ſubiũctiua ut quæ uel quæ præponi & ſubiũgi poſſit, ut itaque nanque. Poteſtas cõiunctionum in quinque diſtributa ſpecies diuidit᷑. Sũt eni copulatiuæ; diſiunctiuæ; expletiuæ cauſales; rationales: Copulatiuæ hæ. &. quæ. at. aſt. atq;. At hæc particula cũ coniunctio eſt p. t. ſcribitur. cum præpoſitio eſt p; d. Diſiunctiuæ aut uel nec. neq;. an. ne. neu. neue. Expletiuæ quidẽ æquidẽ. quoq;. autẽ. tãmen. porro. profecto. deĩde. ſaltẽ. nimirũ. uero. Cauſales ſi & ſi etiam ſi; ſi tamen; tametſi; ſiquidẽ quando qdẽ; quoniam quinetiã; ſin ſinetiam; ſeu ſiue. nam namq;; niſi; ni præterea. enim; & enim ſed quia quãdo. Hæ cõiunctiones quia & quoniã hoc diſtãt; quia reſerẽtis; & quoniam iterãtis poſt interrugationẽ alicuius eo; ideo iccirco ꝓpter gratia cauſa hæc ubi cauſa redditur rerum cõiungere orationẽ ſolẽt. Ita nõ dedit qa nõ habuit. Si coniũctio & ſimplex & copoſita pro ducitur ſed ꝓpoſitiua q̃dã ꝑticula ut ſiquidẽ; ſuppoſita uero corripit᷑ ut niſi reconcinatiuæ; ſed quãobrẽ præſertim; itẽ; itẽq;; ſiue; cæterũ; alioq; at q. n. eteni; eniuero. qa quapropter; ꝑꝑ qppe. quotiã. quoniã qdẽ ergo; ideo; adeo; ideo q; ſcilicet. propterea. quare; quo circa; qppe ut pote. ſane uidelicet. itaq;; quãuis. licet quãquã quãdo graui accẽtu quatenus; quãdo qdẽ. Dictæ ſũt rõnatiuæ qd quãq; rẽ ꝓpoſita ratione cõfirmat i hũc modũ. Lucet igitur dies ẽ. Nã hic ratione collegit lucẽ eſſe quod dies eſt ſeu diem ideo eſſe quod lux eſt. Sũt autẽ præterea ut ait pli. illatiuæ hæ quãquã; q̃uis; tametſi. Item ſinitiuæ dicunt᷑ hæ dũ; quãquã anteq̃ poſtq̃ quatenus. Itẽ optatiuæ; utinã ne uelim. Subiũctiuo tametſi & quæ ab eo cõpoſita ſũt tametſi anteq̃. donec. quãuis; dũmodo. licet. poſtq̃; priuſq̃; donicũ. pro donec accipitur; aut pro dũmodo. nec te moueat ſi quædã eſſe ea aduerbia cõiunctiones recognoſces. Sunt etiã actiones quas icertũ eſt utrũ cõiunctiones an præpoſitiones an aduerbia nominemus; quæ tamẽ omni ſenſu facile dinoſcũtur. Nã & cõiunctiones pro aliis cõiunctionibus poſitæ inueniũtur poteſtate mutata. Sunt alie & aliquid relatiue; ut ait idem Pli. ſiue comparatiue magis; potius imo. In hũc modũ hic erat imo ille uel potius ille. Idem ait comparandi poteſtatẽ habere tãquã; ſed hæc uident᷑ aduerbia magis ſimilitudinis ut tanquã bonus amicus. & tã ille quã is. Et cõiunctio id ualet quodq;; ſed hoc differt. ꝙ hæc nõ modo ſubiungitur ſed etiã præponitur modo geminatur; ut q ſœdere certo; Et præmere; & laxas ſciret dare iuſſus habenas modo ſimpliciter elata ſed figurata; ut labitur unda uadis; abies mirãt᷑ & unde. miratur nemus. modo interrogatiua ut; Et quæ tanta ſuit Romam tibi cauſa uidendi; Modo indignatiua; & quiſquã numẽ Iunonis adoret. Modo confirmatiua ut. Et dubitamus adhuc uirtutẽ extẽdere factis; Modo cauſalis. Et gens illa quidẽ ſumptis nõ tarda pharetris. Modo adiunctiua & promiſſiua ut Dic quibus i terris & eris mihi magnus Apollo. Modo adiectiua pro etiam; ut quorũ iphitus æuo; Iam grauior pellias & uulnere tardus Vlyxi. Modo ordinatiua; ut ſtigentis & ungũt. Modo ſuperlatiua ut. Q uicquid ideſt timeo danaos & dona ſerentes. Modo diminuta per gradus. Fœlix qui potuit rerum cognoſcere cauſas. Fortunatus & ille deos qui nouit agreſtes. Aut coniunctio dubitatiua ſi geminetur habet poteſtatem quæ dicit aut librum uolo aut precium. utrunq; ex æquo deſiderare ſignificat. Aut pelago danaum inſidias ſuſpectaq; dona præcipitare iubet. ſubiectiſq; urere flammis. Aut terrebrare cauas uteri & tentare latebras; Submerſas ue obrue pupes. Aut ſi ſemel pronuntiatur deminitiua eſt. & gradũ habet ad inferiora tendentẽ; ut dicimus eum librũ uolo aut ꝓcium; ut ſi liber quem potiſſimum uolo minime reddatur. tum quod ſecundum præcium. ut incute uim uentis. & corpora diſice pooto. aut age diuerſos. Nam furens Iuno & irata quod potiſſimum graue petebat optauit. deinde quod ſecũdum. Huius coniũctionis qualitates ſunt multe modo enniũctiua eſt cum dicimus aut da mihi. aut rapio; ut nymphe noſter amor lypetrides. aut mihi carmen. Q uale meo codro concedite proxima phœbi. Verſibus ille facit aut ſi non poſſumus omnes. Modo hortatiua eſt ita aut tu magne pater diuũ miſerere ut eſt

dictum & illud. uel ut quod ſupereſt inſeſto uulnere morti. Si mereor dimittere. mõ coniunctiua pro & ut. Moliri ne moram: aut ueniendi poſcere cauſas. Et pro q;: ut liqnidas coruis preſſo ter gutture uoces. Aut quater ingeminant, pro quaterq;. Modo pro ſeperatiua: ut aut onera accipiunt uenientum, aut agmine facto. Itẽ Media inter cornua ſndit aut ante ora deũ pinguis ſpatiatur ad aras. i. modo fundit mõ ſpatiatur. Itẽ ſemineces uoluit multos: aut agmina curru. Poterit, aut raptas ſugientibus ingerit haſtas.

INteriectio eſt pars orationis affectũ mentis ſignificans uoci cõdita. Interiectioni accidit ſignificatio: tãtũq; aliis partibus orationis interiacens inſeri ſolet. Hæc uel ex cõſuetudine, uel ex ſequẽtibus uerbis uariũ affectũ oſtendit exultantẽ ſignificat ut euax: aut uoluptatẽ: ut uha, aut dolentẽ: ut ue aut lugentem: ut heu; aut timentẽ, ut hei at at; aut admirantẽ ut pape, aut arridentem; ut ah ah: aut ortantẽ; ut eia age agedum, aut traſcentẽ: ut neſas pro neſas; aut laudãtem, ut euge; aut uitãtem; ut apage, aut uocantem, ut eho; aut ſilentium. ut ſi aut ſi. Ironiã ut hui: aut intentius aliquid demonſtrantem; ut enim, aut ex improuiſo aliquid deprehendentem: ut at at; & ſi qua ſunt ſimilia quæ affectus potius q̃ obſeruationes artis indicant ſunt plurimæ dictiones; ut heus, heu eia en certe inter aduerbia & interiectionem: etiam a le partes orationis pro interiectione ſingulæ plures ue ponuntur, ut eſt em ellnm amabo; neſas pro neſas; malum; miſerum neſandum. Has enim ut aſſerunt multi in quibuſdam locis interiectionis eſſe ipſe declarat affectus: & ſere quicquid animus orationionis inſeruerit quo detracto textus integer repeɾitur numero interiectionis accedit. Interiectionẽ græci inter aduerbia poſuerunt: latini ideo ſepararunt quia huiuſcemodi uoces non ſtatim ſubſequuntur uerbum & late multiplex interiectionis cauſa conſiſtit. Memoria eſt uelox animi & firma perceptio, cuius facultatem ſouet exercitatio lectionis enarationiſq; intentio: ſtili cura: reddiſio ſolicita; & diligens iteratio atq; repetitio frequens.

IN primo libello ſermonis uniuerſa membra, quæ prima legentibus artis grammaticæ ſtudia præcipua eſſe uidebantur pro qualitate ingenii puto me ſatis expoſuiſſe: nec ullius ſugere ſcientiam arbitror totam loquendi materiam diſputandiq; ſubſtantiam partibus orationis adminiſtrari. In hoc uero quid eſſet grammatica: & quibus aliis adminiculis inſtruamus; explicabimus. Vox eſt ut ſtoicis uidetur ſpiritus tenuis auditui ſenſibilis quantum in ipſo eſt. Fit autem uel ex illis auræ pulſu: uel uerberati aeris ictu. Omnis uox aut articulata eſt: aut confuſa. Articulata eſt rationalis hominũ loquelis explicata, eadem & litteralis uel ſcripſilis appellatur, quia litteris comprehendi poteſt: Confuſa eſt irtationalis uel inſcripſibilis ſimplici uocis ſono animalium effecta quæ ſcribi non poteſt; ut eſt equi hinitus: tauri mugitus, quidam etiam modulatam uocem addidere tibiæ uel organi: quæ quamq̃ ſcribi non poſſit; habet tamen modulatam aliquam diſtructione. Vnde quidam tria uocis officia deſignant, eloquium tinitum; ſonum Eloquium eſt humane pronunciationis expreſſa ſignificatio facilem mentibus exprimẽs intellectum. Tinitus eſt fabricatæ materiæ illuſo tenui ſono auditionẽ augens. Sonus eſt corporalis colliſio repentinum auribus inferens fragorem: quid q; ueteres omnes ſonos uoces dixerunt ut fractaſq; ad littera uoces. Ars eſt rei cuiuſcunq; ſcientia uſu; uel traditione: uel ratione præcepta tendens ad uſum aliquem uitæ neceſſarium. Tul. hoc modo eam diffininit. Ars eſt præceptionum exercitarũ cõſtructio ad unũ exitũ uitæ utilem pertinentiũ. Ars dicta uel q; arcto pcepto ſingula diffiniat & uelut uias quaſdã oſtẽdit uel ἀπὸ τῆς ἀρετῆς unde ueteres artẽ p uirtute appellarũt. Artiũ genera ſũt plura: quatũ grãmatice ſola litteralis ẽ ex qua rhetoricæ & poeticæ cõſiſtunt. Iccirco litteralis dicta quod a litteris icipiat. Et. n. grãmaticus latine litteralis eſt appellatus: & grammatica litteratura quæ formã loquẽdi ad certam rationem dirigit. Diffinitio eſt oratio quæ id de quo q̃ritur aperte deſcribit & determinat Cice.

sic eã diffinit. Diffinitio est oratio q̃ quid sit de quo q̃ritur ostendit q̃ breuissime. Littera est pars minima uocis articulatæ ab elemento incipiens una figura notabilis Scaurus sic eã diffinit. Littera ẽ uocis eius q̃ scribi põt forma. Elemẽtũ est minima uis: & indiuisibilis materia uocis articulatæ: uel uniuscuiusq; rei initiũ a quo sumit̃ incremẽtũ: & in qd' resoluit̃. Huius figura littera uocat̃ & sunt omnes figuræ litterar̃ nũero. xxiii. Sed har̃ potestetas quas elementa nominamus plurimæ intelliguntur. Litteras ẽt ueteres elementa dixerũt: q̃ oratio nẽ uelut quædã semina cõstruãt atq; dissoluãt. Et. n. differt utrũ quis dicat elementũ an litterã per se. quia elementũ quidẽ est uis ipsa & potestas. littera aũt figura est potestatis a uero nomen est & potestatis & figuræ. Igitur elementũ intelligitur: littera scribitur & nominat̃ littera dicta quasi legitera: quia legitur uel q̃ legentibus iter ostendit. uel a litura quã patitur uel quod legendo iteratur. Accidũt unicuiq; litteræ tria nomẽ. figura: & ptãs. Nomen est quod dicitur uel pronunciatur; figura cũ scripta aspicitur uel notat̃. Potestas est qua uel in ratione metrica. i. eũ ad proprietatẽ suã a reliquis segregat̃. litteræ q̃bus utimur sunt tres. & xx. Hæ sunt a b c d e f g h i K l m n o p q r s t u x y z. Har̃ differentiæ sunt tres. Prima differẽtia in litteris qualitates habet duas quod aut latinæ sunt aut græcæ: latinæ sunt una & . xx. grecæ duæ y z quæ in usum nostrũ propter nomina græca uenerunt. Ex his uocalis est y. Nã & in ea obseruare debemus quæcũq; uocalibus obseruantur z semiuocalis est. Secũda differẽtia est in litteris qualitates æque duas babet q̃ aut uocales sunt aut cõsonantes. Itẽ cõsonãtium quædam semiuocales; quædam mutæ. Vocaliũ potestates sunt duæ. Quædã pronunciatæ singulæ syllabas faciunt & p̃feruntur. Quædam consonantibus iunctæ syllabam faciũt. Vocales ideo dictæ q̃ ad scribẽdas uoces articulatas necessariæ habentur: has quidã sonantes appellant; sunt autem numero quidẽ quinq; a e i o u potestate aũt septẽ. si q̃dem e & pro ε & pro ει & pro η græcis ponitur. Nãq; e breuis est scripta p̃nũciatione lõga ut cõticuere. & μ ηνια & o p o & ω græcis similiter ponitur: ut rapti ganymedis honores. Ex his igit̃ uocalibus i & u trãseunt in cõsonãtiũ potestatem cum aut ipse inter se geminantur: ut iuno uita: & quãdo aliis uocalibus explicantur: ut uates: uelox: uox: ianus: iecur: ita tamẽ ut quæ prior expolita fuerit uicem & uim cõsonautiũ obtineat. bæ etiam mediæ dicũtur quia in q̃busdã expressum dictionibus sonũ nõ habent: ut uir optimus: extra quã forma u littera interdum nec uocalis nec consonãs hẽt ut cũ inter q litterã cõsonãtem & aliã uocalẽ cõstituit̃ ut quoniã: quidẽ huic. Itẽ digãma ascribi solet; ut cũ sibi ipsa præponitur: ut seruus uulgus: litteram geminari in una syllaba posse plurimi negãt: latinæ uocales oẽs & corripi & p̃duci possunt: atq; his solis aspirari q̃dã existimãt. Cõsonãtes aũt sũt. xv. b c d f g h K l m n p q r s t x & adiecta z q̃ græca ẽ fiũt. xvii. Nã & i eo cõsonãtiũ sonũ obseruare debem⁹. Cõsonantes appellãtur q̃ iterdũ p̃iectæ: iterdũ subiectæ uocalib⁹ cõsonãt. Tertia dr̃ia i litteris qualitates hẽt tres: q̃ aut semiuocales sũt: aut mutæ: aut duplices. Semiuocales sũt. vii. f l m n r s & x sed adiecta z octo fiũt. Ex his. x. duplex ẽ añ q̃ iuẽtã g & s uel c & ueteres scriptitabãt. & adiecta z fiũt duo; sed bæc græca admissa græcor̃ noium cã pro hac ueter̃ q̃dã i uocalẽ nõ nulli duas. s. ponet̃ solebãt unde iugũ efficit̃ q̃si ζυλον & Iuppiter uelut ζεῦς pr̃ messẽti⁹: & pitissate: & tabilissare &c. bmõi usũ ueteres declarabãt liq̃dæ. iiii. l m n r ex q̃b⁹ l r subiectæ mutis cõmunes syllabas faciũt. & s littera suæ cuiusdã ptãtis est. ideo apud græcos monadicon appellator: q̃ in metro plerũque uim cõsonãtis amittit. Itẽ ex illis f littera supponitur liquidis quemadmodum muta quælibet & communem syllabam facit. Semiuocales dictæ dimidium eius potestatis hẽnt: & enim inter se enunciantur sed per syllabam nec plenam uocem faciunt. Mutæ sunt quæ sine auxilio uocalium nõ possunt enunciare. Mutæ sũt quæ nec proferri possunt nec syllabam facere. Sunt aũt numero nouem b c d g b K p q t. Ex his q̃busdã supuacuæ uidentur. K & q q̃ c littera har̃ locum possit implere: sed in enim⁹ in calẽdis & in quibusdam similibus noĩbus q̃ K necessaria scribitur; & q̃ q cõsuetudine scribitur

eũ in una eadẽq; syllaba u littera antecedat: & habeat sibi adiũctam uocalẽ: ut quærimus h
quoq;: iterdũ cõsonãs iterdũ aspiratiõis credit̃ nota. Hæc sic mutæ subiecta fuerit χ notat
græcã si p ꝓposita fuerit φ significat. Itẽ si t ꝓposita fuerit aspirationi pro θ ponit̃ græca sicut
& s simul positæ ψ græcã asserũt litterã. Cæterũ h uocalibus nunq̃ supponitur nisi in interie
ctione ah quæ turbãtis uel dolẽtis ostẽdit affectũ g nnua est cõsonãs in cuius locũ c solebat
apponi: ut hodie cũ Caium cæsarẽ notamus scribimus. C. Cæsarẽ. Ideoq; ẽt post b litterã .i.
tertio loco digesta est: ut apud græcos c posita reperitur i eo loco. Mutæ dictæ q; ꝑ se sine admi
niculo uocalium non possunt enunciari. Ita fiũt oẽs qualitates litterarum numero. vii. q; aut
latinæ sunt aut græcæ: aut uocales aut cõsonantes: aut semiuocales: aut duplices: aut mutæ:
& hoc scire debemus q; f littera tantum scribitur cum latina dictio scribitur ut fœlix. Nam
si peregrina fuerit p t h scribimus ut phœbus. phœthon quidam latino sermone. x. &. vii. lit
teras crediderunt: si quidẽ ex. xx. &. iii. una aspirationis nota est h una duplex x duæ super-
uacuæ K & q duæ græcæ y & z f tum scribimus cum latinus est sermo: nam peregrinis p h
posimus. Vocalis dictonos per se facit syllabas & breue & longas. Itẽ cõnexa cum aliis tam
præposita q̃ media finiẽsq; ut hala. Nota etiam prænominis cum aulum sola significat b cõ
sonans muta tam præponitur uocalibus q̃ subiungitur: præponitur: & semiuocalib9 ut ble
so bracũq; propinqua p lræ qua sæpe mutatur ut supponunt opponit c cõsonans muta tam
præponitur uocalibus q̃ subiungitur: : ut caput accepit: concidit: occidit c nota est præno-
minis cum sola Caius notat. Item numeri cum centum significat d consonãs nota tam præ
ponitur uocalibus q̃ subiungitur litteris consonantibus numero. vii. bis c g l p r s t quæ suc
cedunt in locum eius ut accipe: aggero: alligo: appete: arripe: asside: attẽde. Nota prænomi
nis dentium significat. Itẽ numerum cum quingentos scribimus e uocalis dichronos per se
nominata. Itemq; cũ aliis iuncta & breuis facit syllabas & lõgas f consonans semiuocalis ꝑ-
positiua q̃ sola ex semiuocalibus præponitur liquidis quẽadmodũ muta quelibet & cõmu-
nẽ syllabã facit ph in græcis dũtaxat nominibus utimur ut phaeton. Tam incipit in syllaba
præpositiua uocali q̃ semiuocali. uocali ut flagellũ. Itẽ subiũctiua uocali ut officit afficit g cõ
sonans muta præpositiua quæ tam supponitur uocalibus quã subiungitur ut aggero. præ-
ponitur & consonantibus: ut agmine magno gregẽ glire b consonãs muta proprie cõtinẽs
aspirationem subiunctiua r liquide consonantis recepta uulgo in numerum mutatur omni-
bus uocalibus præponitur: nulli subiungit̃ nisi consonantibus ut in thracia & nominibus
græcis i uocalis dichronos quæ interdum media geminatur & præposita sibi aut alteri uoca
li transit in consonantiũ ptãtam. Nota numeri cum unum significat K cõsonans muta super
uacua utimur quando. a correpta sequitur ut calendæ: caput calumniæ l consonans semiuo
calis liquida quæ tam præponitur uocalib9 quã subiungit̃: ꝑponitur: ut laudo: lege: lites: In
eum & his similia scribimus. Item subiungitur consonantibus: ut Claudium clementemq;:
& Clodium clusiumque nominamus. Nota prænominis cum sola posita Lucium signifi-
cat. Item numeri cum pro quinquaginta ponitur nam subiungitur tanquam alma m conso
nans semiuocales liquida tam præponitur uocalib9 quã subiungitur cũ agmina fragmenta
dicimus. Nota prænominis cum sola scripta marcum significat & adiecta ad extremam li-
neam uirgula. Alium n consonans semiuocalis liqda tã præponit̃ quã subiũgit: uocalibus
ut natus ante. Itẽ subiungit̃ mutis. ut enidi9: pomiades: cidnus. Nota prænominis sola nu-
merum significat. Itẽ præposita sibi g gneum: quẽ antiqui CN. e. scribunt n uocalis dichro-
nos tã ꝓducit̃ quã corripitur: & singularis: & cũ aliis copulata p consonans muta tam ꝑpo-
nitur uocalib9 quã subiungitur: ut i his ponit ꝑponit: ꝑponitur etiã cõsonãtibus ut plaudit.
Nota ꝑnominis cũ sola publiũ significat: & cũ r posita populũ romanũ: & subiecta r litteræ
rempu. & præposita c litteræ patres conscriptos. Q. consonans muta ex c & u litteris com-
posita superuacua qua utimur quando u & altera uocalis in una syllaba iungitur: ut quiri-

nus. Nota ꝑnoīs quītū significat. Itē honoris q̄storē īdicās: nec min9 populū. Cū ea notam9 q̄rites .r. cōsonās semiuocalis liq̄da ꝑpositiua. & eadē subiūctiua uocalib9: ut roma: ramus: arma orbis. Itē cōsonātib9 subiūgit̄: ut ī crasso: crure: prudēter. H quoq; cōsonāti uel aspiratiōis notæ: ut rhodius: sed ī græcis dūtaxat noībus s cōsonās semiuocalis suæ cuiusdā ptātis ꝑpositiua uocalib9 & subiunctiua: ut satis asper. Itē ꝑpositiua t cōsonāti tātū: ut stat9. T cōsonās muta ꝑpositiua liquidaꝝ & uocaliū & eadē subiūctiua p c s cōsonantiū ut ctesiphō stichus: trabea: & æma. Nota prænominis cū sola titum significat t littera tā præponit̄ uocalibus q̄ subiungit̄: ut tulit: attulit. præponitur & cōsonantibus ut trabe. V dicor nos uocalis media quæ geminata digāma accipit & præposita sibi aut alteri uocali transit in cōsonantiū ptātem. ut uulgus ualēs: uiuit: uelox: uox. Nota numeri quoq; significat x littera composita quā ideo duplicē dicimus quoniam constat ex c & s litteris in media tātū parte locutionū un calibus apud nos præposita: ut maxime maximo aliquando finiens ut uertex frutex. In peregrinis tantum nominibus prima ponitur: ut in xantho xenone. Nota numeri cum decem significat. Item x consonans semiuocales duplex quæ constat aut ex c & s ut pix picis aut ex g & s ut rex regis. Sunt nomina in quibus neq; g neq; c possunt proferri: ut nix niuis: senex senis. Hæc autem nomina priuilegio quodā cōtra ratioνē declinantur y uocalis dichronos græca quæ pp græcas dictiones admittitur: ut Hymeneus, Cyrus: Hylas z consonans semiuocalis duplex græca ēt propter græca uel barbara nomina admittitur, ut zenon. Mezentius: gaza pro hoc ueteres duabus ss utebant̄ ut messentius: & pitisso & rabilisso.

GRāmatica ē specialiter sciētia exercitata lectiōis & expositōis eoꝝ q̄ apd̄ poetas & sciptores dicūt̄ apud poetas ut ordo seruet̄ apud scriptores: ut ordo careat uitiis grāmatice ptis sūt duæ. Altera q̄ uocat̄ exegetice: altera horistice. Exgetice ē narratiua q̄ ptinet ad officia lectōis. Historici ē finitiua q̄ ꝑcepta demōstrat: cui9 species sūt hæ: ptes oratiōis uitia uirtutesq;. Tota āt grāmatica cōsistit ꝑcipue itellectu poetaꝝ: scriptoꝝ: & historiaꝝ prōptā expositiōe & ī recte loquēdi scribēdiq; ratione. Grāmaticæ officia ut asserit Varro constat in partibus quattuor: lectiōe enarratione. emēdatione. iudicio. Lectio est artificialis interptatio uel uaria cuiusq; scripti enuntiatio seruiēs dignitati psonaꝝ exprimensq; animi habitū cuiusq;. Narratio est obscuroꝝ sensuū q̄stionū ue explanatio: uel exq̄sitio: p quā unusquisq; rei qualitatem poeticis glosulis exoluimus. Emendatio est qua singula ꝑ ut ipsa res postulat dirigimus extimantes uniuersorum scriptoꝝ sentētiā diuersam: uel correctio eoꝝ q per scripturā dictionem ue fiunt. Iudiciū est quo omnē orationem recte uel minusq̄ recte pronūciatā specialiter iudicamus: uel existimatio qua poema cæteraq; scripta perpendimus. Grāmaticæ initia ab elementis surgūt: elementa figurant̄ in litteras: litteræ in syllabas cogunt̄. Partes orationis consumant oratione. Oratione uirtus ornatur: uirtus ad euitāda uitia exercetur.

SYllaba est proprie congregatio aut comprehensio litterarum enunciata. Fit autem ex omnibus uocalibus etiā ex singulis syllaba tā breuis q̄ lōga & ex copulatiōe uocaliū cōsonātiūq; tēpoꝝ capax. Syllabæ aūt dicuntur græce παρὰ τὸ συλλαμβάνειν τὰ γράμματα latinæ cōnexiōes uel cōceptiōes dici possūt q; lr̄as cōcipiāt atq; cōnectāt. Syllabaꝝ modi sūt tā duo natura & positioē q̄ tres q̄litates. Aliæ.n. breues: aliæ lōgæ: aliæ cōes sūt. Breues sūt q̄ correptā uocalē habēt: & uō desinūt in duas consonantes: uel in aliud possit pro duabus cōsonatibus. Longæ aut natura sunt aut positiōe fiunt. Natura cū ut uocalis ꝑducit̄: ut a o aut duæ uocales iungūtur: ut au eu ae oe ei hui. Ex his diphthōgus ei cū apud ueteres frequētaretur usu posteritatis explosa est. Itē y græca potius q̄ latina est in græcis sumēda dictionib9. Sed hæ quæ natura sunt longæ modis quoq; ordinant̄. Primo quādo uocalis sola ē & ꝑducitur: ut est. Ah silice in nuda connixa reliquit: & dicitur is modus constat natura. Secundo cū di-

phthongus erit de qua dicim9 cōstat dipbthōgo ut au: eu: oe: ae. Tertiū quotiens sup cōsonātē ē: ut eu Priam9. & en ego uicta si iu de qua dicim9 incipit. Quartū quotiēs subter cousonāte ē ut Ne pete cōnubiis: & dicit̄ is mod9 sic terminat̄. Quito quotiēs iter duas uel plures cōsnnātes ponit̄ ut sol q terrarꝫ: & dicit̄ is mod9 hēt i se. Positiōe lōga fit syllaba modis. vii. Prio cū correpta uocalis i duas desinit cōsonātes ut ē in secessu lōgo locus. Altero cū excipit̄ a duab9 cōsonātib9: ut actiliōes dane. Tertiū si desinat i duplicē littera: ut nox. Quinto si sequens a duplici incipiat: ut axis. Sexto si desinat in unā cōsonātē & excipiatur a uocali loco consonātis posita. u. uel. i. ut at. Venus: at Iunn. Septimū cū correpta uocalis desinet & i terposita. i. excipiat̄ a uocali: ut furias Aiacis oilei. & troiaq nūc stares. & nate dea. nā te ma inribus &c. quoniā inter duas uocales duarꝫ syllabarꝫ posita. i. geminat̄. Sic eni scribi p geminatā litterā metri rōne desiderat. Siquidē pntestatē tuetur duplicis consnnātis. Vocales enrreptæ singula obtinēt tēpora pductæ bina. Dimidiū tēporis absq duplicib9 singulæ possident cōsonātes. Syllabæ ut ait Varro aliæ sūt aspæ: aliæ leues pceres aliæ: aliæ retoridæ: aliæ barbaræ: aliæ graculæ: aliæ duræ: aliæ molles. Aspæ sunt ut trux: crux: trans. Lenes: ut lana lima. Proceres sūt q̄ uocalē longā habēt aut penultimā: ut facilitas. Retoridæ sunt quæ mutam habēt extremā ut hic hæc hoc. Barbaræ sunt ut gaza. Greculæ ut hymnos: zenon. Duræ: ut ignotus. Molles: ut ædes. Cōmunis syllaba est longa in breuem uel cōtra certis obseruationibus uersa cōmuniū syllabarꝫ modi sunt. vii. Primus est cum correpta uocalis excipitur a duabus consonātibus quarꝫ prior sit muta: sequens uero liqda. Breuis eni hæc est. Vastosq ab rupe ciclopas & albaniq patres. Lōga ibi. At gen9 e siluis ciclopū & montibus &c. & perpetuis soliti patres cōsidere mensis. Syllaba eni quæ sine hac obseruatiōe poterat esse positione lōga breuis efficitur. F. quoq littera si præposita fuerit liquidæ quāuis semiuncales sit mutæ tamē obtinēs locū breuiat: quæ positione fieri longa poterat ut est ore fremebant. & talia flāmatn. Secūdus est cū locū breuis longa occupat p productā uocalem uel diphthongū finita pte orationis nec ulla iterposita cōsonāte ut est Te Corydono Alexi. & insule Ionio in magnn ut est Homericus ille ημετερω ενιοικω εν αργειτι λοθι πατριο. Itē γουλξιται αντιασ ασ ημιν απολοι γουαμυναι. tertius cū in fine ptis oratiōis uersu uice lōga ponit̄ uocalis correpta una iterposita cōsnnāte: ut Emicat Euryalus & munere. læt9 amici. Itē ostēdēs artē piter arcūq sonātē. & oia uincit amor: ut est apud Homerū νεσοραλο υκελαθεν ιαχηπινοντα περεπωησ. Quartū cū correptā uocalē quæ cōsonantes seqūt quarꝫ priori ē. s. littera quæ syllabæ rōne cōis: uelut sibillus posita uim cōsonātis amittit. Interdū enim liquidarꝫ mutant legē. Siquidē illæ subiūctiuæ mutis utranq potestatē possidēt hæc uero pluriū sibi defendit: nō enim solū subiūgitur: uerum etiā cōtraria præposita loco liquidæ fūgitur ut est ponite spes sibi quisq. & apud Lucilium infantibus paruis sic & Homeri uersus ille testatur. Quintus est cū correpta uocalē suscipit. z. duplex q̄ psitiōe longā possit efficere: uim plerūq duplicis cōsonātis amittit: ut nemorosa Zacyntbos. Sextus est cū pnomen hic uel hoc. c. littera terminata uocalis statim subsequit̄ quādo in his pnominibus. c. littera crassum & quasi germinatū cōtinet sonū. Est. n. in hoc tā pedis prima syllaba lōga q̄ tertia breuis. Hic uir hic est tibi quē pmitti sæpi9 audis. Septim9 ē cū correpta uocalis in unā desinit cōsonantē sequēte. h. quæ plærisq aspirationis nota uidet̄: ut Terga fatigamus hasta. Itē Aeneā homiuū quisq̄. sed modus supior quibusdā supfluus uisus est pcipue & hic utimur cū sufficit finitā esse partē nrationis ex his omnibus modis uno dūtaxat uti admittunt qui metrorum rationem sunt ad modum perspicaces.

ACcentus est acutus uel grauis uel iflexæ elatio orarīis uocis uetētio uel iclinatin aut iflexo souo regēs uerba. Nā ut uulla uox sine uocali: ita siue accētu nulla ē: & ē accēt9 ut qdā recte putauerūt uelut aia uocis. accētus dictus ē ab accanēdn q sit quasi quidā cuiusq syllabæ cantus. apud græcos iō προσωδια

dicitur ꝙ πρόσῳδο α Ἀεὶ κανὸ σῦλλαβαῖσ. Accẽtus quidã fastidia uocauerũt ꝙ capitibus
litterarꝫ ponerent̃. alii tenores uel sonos appellãt. nõnulli cacumina retinere maluerũt. Sũt
uero tres acut9 grauis & qui ex duob9 fact9 est circũflexus. Ex his acut9 in correptis semꝑ:
interdũ ꝑductis syllabis uersatur. Inflexus in his quæ ꝑducunt̃: grauis aũt ꝑ se nunq̃ cõsi-
stere in ullo uerbo põt: sed in his in quib9 inflexus est aut acutus. Cæteras syllabas obtinet
in græcis itaqꝫ dictioib9: cũ acutus tria loca teneat: ultimũ: penultimũ: & antepenultimũ.
Circũflexus aũt quodlibet syllabarꝫ sit dictio nõ tenebit nisi penultimũ locũ. Oĩs iungitur
pars oratiõis hãc rationẽ ꝑnũciationis detinet. Oĩs uox monosyllaba aliquid significans si
breuis est acuet̃: ut mel. fel. & si positiõe longa fuerit acutũ si licet tenorẽ habebit: ut ars: ps:
pix: nix: pax: Sin autẽ lõga natura fuerit flectetur: ut lux: spes: flos: sol: mõs: fõs: lis. Oĩs ue
ro disyllaba priorẽ syllabã aut acuit aut fletit. Acuit uel cũ breuis est utraqꝫ. ut citus lat9 erat
uel cũ positioue longa est utraqꝫ: ut solers; uel alterutra positione longa: & dum ue natura lõ
ga sit: ut pontus: posterior ut cohors. Si uero prior syllaba natura longa & sequens breuis
fuerit flectitur prior: ut luna: roma. In trisyllabis aũt & tetrasyllabis: & deinceps secũda ab
ultima semꝑ obseruanda sit. hæc si natura longa fuerit infectit̃: ut romanus: cethegus: ma-
rinus: crispinus: amicus: sabinus. quirinus. lectica. Si uero eadem penulõma positiõe lõga
fuerit acuetur: ut Catullus: Metellus: Marcellus. Ita tamẽ si positiõe lõga nõ ex muta & liq-
da fuerit: nam mutabit accẽtũ: ut latebræ tenebre: & si nouissima natura lõga itẽqꝫ penulti-
ma positione lõga fuerit penultima tamẽ acuet̃: non infectet̃: sic natura: ut sidenæ: thenæ:
thebæ: cumæ ut tabellæ: fenestre. Sin autem media aut nouissima breuis fuerit prima serua
bit acutũ tenorẽ: ut Sergius: malius: assia: fiscina: iulius: claudius. Si oẽs tres syllabæ lõgæ
fuerint media acuetur: ut romani legati prætores prædones. Pronomina quæ duplici mo-
do declinãtur. i. aut corripiũt aut ꝑducũt: mediã syllabã gtõ casu ostẽdunt. ut ipsius: illius.
Si uero mediæ longæ erunt: primæ graues: secundæ fiũt inflexe primæ acutæ sunt cum me
diæ breues: cũ uero mediæ longæ primæ graues. Exponendũ etiã placuit qui pedes acuto te
nore. aut circũflexo iteratione suprascripta cõgruunt. Oĩs pars orationis quæ possit meros
pedes cõplere hãc accẽt9 legẽ cõtinet. In disyllabis semꝑ acuitur: aut iflectit̃: acuitur si pyr
rhichius cõpleuerit sicut ꝑ bonos amor. Itẽ spõndeũ indifferẽter positũ si habuit. i. siue natu
ra siue positione fuerit longa utraqꝫ syllaba prior acuitur natura sic: ut Cumæ: Thebæ be-
ros: positiooe: ut solers. Iambumqꝫ: ut Cato: setes. Trocheum uero legittimum si comple-
uerit idest si natura lougam priorem syllabam habuit circũflectitur: ut meta: bruma: præ-
tor. Sin autem positione longa fuerit prior syllaba memorati pedis acuitur: ut pulcher asper
In trisyllabis dactil9 differenter positus & anapestus. Tribachus quoque tertiam ab ultima
acu desiderat. Dactilus natura qui est sicut lumina mœnia sydera claudius positione q̃ sit
ut Sergius. Similiter anapestus: ut Cicero regio. Itẽ tribachus: ut iulius palibachius & am
phibrachus: in penultima circũflexum habebũt: ita tamẽ ut natura sit lõga eadẽ penultima
Palibachius: ut roman9 legatus. Itẽ amphibrachus: ut cethegus: sabin9 monile. Notum si
positione longa fuerit eadẽ penultima mutat tenorẽ & acutũ hẽbit accẽtũ. palibachius ut
marcellus: amphibracus ut metellus catullus. Bachius & molossus indifferenter positi pe-
nultimam semꝑ acuũt. Bachius legittim9 sicut athenæ: fidenæ: positiõe: ut tabellæ: fenestre
huius aũt pedis si penultima posinõe longa ita fuerit ut excipiat tã ex muta q̃ ex liquida ac-
centus transferẽt ad tertiã ab ultima ut tenebræ latebræ: qđ genus syllabæ penultimæ qui-
dam omniuo breuẽ putabãt: qa non terminat̃. n. r. consonantes cõtra qdã lõgã qđ q̃uis nõ
terminet̃ consonantĩ nihilomin9 proxima syllaba a duab9 incipit consonantib9 & ꝙ natu-
ra litterarꝫ. b. & r. quæ mollis est nũc longã: nũc breuem syllabã efficiat. Ideo actum est ut
uaria hæc noĩa consuetudo ꝑnũciaret: & tenebras & latebras acuto accentu prima syllaba
effertur. Molossus itẽ semꝑ acuitur; ut romani. In tetrasyllabis aut deinceps eadẽ accẽt9 ra-

tio semp custodit᷑. Monosyllaba fere q̃ nunq̃ sunt uerba ꝓtotypa o lr̃a tã uersu q̃ ẽt prosa
similiter ꝓducta habẽt. Sane uerba græca græcis accẽtib⁹ efferimus. Si iisdẽ litteris enun-
ciauerimus in latinis neq̃ acut⁹ accentus in ultima syllaba pōt poni. nisi discretionis cã. ut in
aduerbio pone iõ ne uerbũ putet᷑ & in q̃busdã ꝑpositiõib⁹. Nã ꝑpositiões sepate monosylla
bæ quantũ in ipsis est acui debent; sed iunctæ casib⁹ aut aliis partibus interdũ uim suã ꝑdũt
secũturq̃ illã naturã & graui nõ acuto sono ꝓnũciant᷑: ut ꝓduco deduco. Itẽ inueniunt᷑ ra
to dissyllabæ q̃ acui desiderẽt ut est circũ iter deniq̃ circũflexus ponit᷑ i ea pticula q̃ ẽ apud
Virgiliũ. ergo Illi⁹ ergo uenimus. Cõ quoq̃ ꝑpositio cõplexa. s. uel. f. subiũctas litteras pro
ductita. o. ꝓnũciat᷑. f. ut cõfero cõfido: cõfestim: cõfertus: eodẽ mõ. s. ut cõsulo cõscendo:
cõsono cõsisto cõsul: & uersauice eadẽ aliis litteris ꝑposita corripit᷑: ut cõcio: cõduco: conti
uuo: cõuoco: conuerto: cõprehendo: cõgrego. Itẽ cõplexiua coniũctio siue copulatiua q̃ &
disiunctiua ue & relatiua: nec adiunctæ uerbis & ipsæ emittũt fastigiũ & uerbi antecedẽtis
lõgius positũ accumẽ adducunt & iuxta se ꝓxime collocãt. sicq̃ ut Liminaq̃ laurusq̃ dei.
Itẽ ue: ut hircanis arabis ue parat & calathis ne mineruæ. Ne ut boies ne feræ ne. In cõposi-
tis dictionib⁹ unus accentus est nõ minusq̃ una pte oratiõis: ut melesanus. Interea loci accẽ-
tus in integris dictionib⁹ obseruant᷑. In peregrinis ãt uerbis & in barbaris noĩbus maxime
in interiectionib⁹ nulli certi sunt. In his. n. maxime accẽtũ lex certa esse nõ pōt cũ sit absur-
dũ a turbato tenoris exigere tõnem accentũ legẽ uel destinguendi ratio: uel discernendi am
buiguitates necessitas sepe cõturbat. Accentus acuti nota ita p obliquũ ascendẽs in dexterã
partẽ. grauis nota ita & a summo in obliquũ quasi in dextrã partẽ descendẽs. Circunflexus
uero de acuto & graui figurat᷑ uel ẽ deorsum spectãs. Lõgus est linea a sinistra i dextrã pat
tem æqualiter ducta: & breuis uirgula similiter iacens sed pãda & cõtractior q̃si sursum spe
ctãs: utq̃ in illis sonos sicq̃ in his tpa dignosci uidemus. Hoꝝ aũt officio utimur ne ꝓducti
onis uel correptionis ratio cõfundat᷑. Apud latinos. n. v. litteræ uocales tã corripiuntur quã
ꝓducũtur. Inueniũtur. n. q̃dã noĩa omonima uerbis similia. alia quoq̃ aduerbiis de quibus
q̃d dici pōt nisi q̃ accentus sit arbiter discernẽs utriusq̃ significati differentiã sicut parẽs: ob
sequens significat: intelligit᷑ & pater: prius pticipiũ est tractũ a uerbo q̃d est parco. Posteri
us nomẽ quotiens. n. participiũ significat primã syllabã ꝓducimus: ut ẽ Virgilian⁹ ille. Iãq̃
ibat dictio parẽs: eãdẽ uero i altera significatiõe corripimus: ut ẽ alma parẽs. Item uerbis si
milia sicut ẽ nomẽ & uerbi prima positio. In noĩs significatiõe primã syllabã corripim⁹: ut
est tot adite labores: & in uerbis ꝓducim⁹: ut ẽ matrisq̃ allabit᷑ aures. & sũmas plabitur un
das. Itẽ aduerbiis: sic latæ ẽ aduerbiũ & uerbũ modi ipaiui. in aduerbio tã prima syllaba ꝓ-
ducitur ut ẽ Hic populũ late regẽ belloque supbũ q̃ i uerbi significatiõe corripitur ut ẽ: aut
aliq̃s latet error equo. Itẽ nec latuere doli. ut superi uoluere late. Oĩa aũt huiusmoĩ facili⁹ ex
metrica structura cõpræhẽdũtur. His adiiciũt hyphen cuius forma ẽ uirgula sursum cur-
uata subiacens uersui & inflexa ad superiorẽ partẽ. v. hac nota supposita utriusque uerbi ꝓ
ximas litteras i una ꝓnũciatiõe colligit. Ita tñ tũ cũ ita res exegerit copulem⁹: ut ẽ Turn⁹ ut
antenolãs: & ante tulit gressum: & quã simul ac tali ꝑsensit peste teneri. & apud Salustium
iã primũ inuẽt⁹ simul ac belli patiẽs erat hyphen legendus est. Cũ una pars oratõis huic cõ
traria ẽ diastole dextra ps circuli ad unã litterã apposita a tuero male coherẽtia discernuntur
ut ẽ ereptæ uirginis ira: & uiridique i littore cõspicit᷑ sus. apostrophos. Itẽ circuli ps dextrã
sed ad sũmã lr̃am cõsonãtẽ apposita: cui uocalis ẽ subtracta ae nota de esse ostendimus par
ti oratiõis ultimã uocalem cui⁹ cõsonãs remanet ut ẽ tanton me crimine dignũ Ceteꝝ daseã
& psylen apud nos. h. uocali adita uel detracta demõstrat. i. scripta. h. aspirationẽ non scri-
pta leuigationẽ significat. illud ẽt magna cura uidẽdũ ẽ q̃d ueteres oĩa uel uerba uel noĩa q̃
o litteta finiũtur. Itẽ aduerbia uel cõiunctiões producta extrema littera proferebãt adeo ut
Virg. quoque idẽ seruauerit iã bis: ut refugerit icultæ uetustatis horrorem & carmẽ cõ ra

morem ueterum leuigauerit. Inuenitur autem apud Virg. in uerbo posita breuis: ut nunc
scio quid sit amor: & hoc sat erit. Scio me danais e classibus unum: quod quia in uno uerbo
est uidetur episynalipha his qui conseruandam uetustatis consuetudinem putant: illam au
tem ego fuisse opinor rationem quod ueteres secuti græcos apud quos. ω. littera ubiq̧ qui-
dem natura longa est plurimum: tamen in extrema uerbi syllaba ponitur etiam in sermone
cõmunis prosa oratione similiter proferebant: ita ut dum id usurpauit prosa uersus obtinuit
paulatim autẽ usus inueneri: ut in sermone nostro scribo dico: & ita in talibus ubi. o: nõ so
lum correpta ponitur: sed etiam ridiculus sit qui eam produxerit. Mirum ergo non est si cõ-
suetudinem sequitur uersus nisi sicubi poeta maiorem sibi licentiam uendicauit. Dictio est
uox articulata cum aliqua significatione ex qua instruit oratio & in quã resoluitur. uel sic.
Dictio est ex syllabis finita cũ aliqua significatione certa locutio: ut est dico: facio. Quædã
dictiones sũt simplices ut facio: quædã compositæ ut cõficio. Ex compositis quædam sũt ex
duobus imperfectis ut est sinciput cũ intelligatur semarũ caput. Quædam ex integro & im
pfecto: ut ẽ cornicinen: ut intelligat cornu caneus. Quædam ex duob9 ĩtegris: ut sacra uia.
Quædam ex integro & imperfecto: ut est cismare quo significatur citra mare. Pronuncia-
tio est scripturarum secundũ personas accõmodata dictionis similitudo cũ aut senis tempe
ramentum: aut iuuenis proteruitas: aut fœminæ infirmitas: aut qualitas cuiusq̧ psonæ ostẽ
denda est: & motes cuiusq̧ habitudinis exprimendi. Discretio est diuersatũ confusaq̧ signi-
ficatione pro plana significatio quæ ostendit modis quinq̧: cõtinuatiõe: separatione: lectio
ne: distinctione: subdistinctione: uel mora. Cõtinuatio est rerũ contexta dictio ut scythiam
septẽq̧ triones. Separatio est secretio rerum natura iunctaq̧ quæ in ambiguitatem cadunt
ut cũ Turni iniuria matrẽ admonuit ratib9 sacras depellere tædas. Hic enim mater cũ Tur
no iuncta est: quæ ambigultates uitandæ causa separari debet ut sit agnitio quæ mater & sa
cras tædas expresse legendũ ut abominandũ ondas. ut Auri sacra fames. Tædæ enim nusq̃
abominandæ nisi illic ubi incendia facta: quoniã sũt ipsæ naturaliter sacris accõmodatæ. Le
ctioni polituras accedere uel distinctiones oportet quas græci θεσεισ uocant: quæ interle-
gendum dant copiam spiritus reficiendi ne continuatione deficiat. Hæ tres sunt: distinctio:
subdistinctio: media distinctio siue mora: uel ut quibusdã uidetur sub media: quaq̧ diuersi-
tas tribus pũctis diuerso loco positus iudicantur. Distinctio quidem est appositio puncti nõ
finiti sensus uel pendentis mora quæ locis ponitur tribus sũmo cum sensũ terminat & uo-
catur finalis a nobis: a græcis τελεια media cum respirandi spacium legenti dat & dicitur
media. græce μεσι cum lectionis interruptum tenorem aliud adhuc illatura suspẽdit: & uu
catur a græcis υπο.γμη. a nobis subdistinctio. Distinctio est silentii nota cum sensu ter-
minata: ubi est liberum cesare prolixiq̧ ita ut neuter sui indigeat: ut est Numina nulla præ-
munt: mortali urgemur ab hoste: & est huius nota punctũ supra uersum ad caput litteræ
positum. Distinguere autem oportet ante similitudines quas græci παραβολας uocant:
& ante redditas ανταποδόσεισ. & si quando a persona ad personam trãsitus fuerit fact9
& ante autem coniunctionem: si quidem non ex abũdanti ponitur: & ante casum uocatiuũ
& ante sed: & ante quoniam: & ante tunc cessante reddita: sed præpositis superiorib9: & an
te interrogatiua: ut. Quis deus o musæ: quis nobis extulit artem. Vnde noua ingressus ho
minum experientia cœpit: Hic enim oportet distinguere & sic inferre: Pastor aristæus fu-
giens peneia tempe: & post interrogatiuam: ut Musa mihi causas memora. Subdistinctio
est silentii nota legittimi: qua pronunciationis terminus sensu manente ita suspẽditur: ut sta
tim id quod sequitur succedere debeamus. Huius aũt est pũctum sub uersu positum ut me
duce dardanius spartam oppugnauit adulter. Aut ego tella dedi fouie cupidine bella. Non
enim similiter ut in distinctione silentium interpositũ tacere permisit: ut ẽ illud. Et si fata de-
um si mens non leua fuisset. media distinctio siue mora est leuis in continuatione sensuũ in-

terposita discretio legitimæ distinctionis subdistinctióisq; mediū optinēs locū:ita ut nec pfecta in totū nec omissa uideat̃ sed significatōe imorādi alteri⁹ desideret principiū sensus: & hoc solūmō seruat officiū: ut legētis sensū breuissima respiratōe refoueat & nutriat. Sic.n. pnūciādo reticere quis debet: qa spūs ipse quadā defectione mutat̃. deide resumat̃: ut ē ut belli signū lauré titurn⁹ ab arce. Extulit & rauco strepuerūt cornua cātu. Vtq; acres cōcussit equos: utq; ipulit arma. Exēplo turbati animi. Multæ.n. causæ sunt mediæ hui⁹ lectiōis. Primū ne cōfūdātur quæ Δίκωλα & τρίκωλα ponūtur. Deide ut actus uerbo₄ emineat & luceat qui ex aliquo moueat̃ affectu uel indignatōe: uel miseratōe collara uel certe cū q̄dam arctatōe sermonis quæ εμφατικωσ a poetis cōgerūtur. Si quis itaq; sine media spiritus suspēsione pnūciauerit ut est. Aut hoc inclusi ligno occultātur achiui. Aut hæc ī nostra fabricata est machina muros. Aut aliqs latet error: equo ne credite teucri. Cōfūditur ratio cōpositōis generali nomine ligni: aut machinæ equi. Itē lectūq; iugalē quo perii sup imponas minus aptū. Subdistinguēdū.n. pro uolūtate dicētis. Hoc.n. uoluit itelligi Dido nō esse lectū iugalē quo perierit. Immorandū est ergo & respirādū iugalē: & sic iferendū cum υποκρισεοσ affectu quo perii. In lectiōe plena sentētia periodos dicit̃. cuius partes sūt comata & cola. Modulatio est cōtinuati sermonis in iucūdiorē dicēdi rōnē artificialis flexus ī declinabilē auditus formā cōuersus aspitatis atq; imperitiæ uitādæ gratia. Latinitas ē incorrupta loquēdi obseruatio secūdū romanā linguā: cōstat autē ut ait Varro his quatuor: natura: analogia: cōsuetudine auctoritate. Natura uerbo₄ omniū q̄ immutabili neqnāq̄: aut min⁹: aut plus tradidit nobis: q̄ qđ accepit. Nā si qs dicat scribo q; ē scribo nō analogiæ uirtute: sed naturæ ipsius cōstitutiōe couincitur. Analogia sermonis a natura proditi est ordinatio secūdum τεχνικουσ neq; aliter barbaram linguam eruditis q̄ argētum a plumbo dissonat. Cōsuetudo nō ratione analogiæ: sed uiribus pars est: ideo sola recepta q; multo₄ consensione conualuit: ita tamen ut illi artis ratio nō accedat sed indulgeat. Nam ea e medio loquendi usu placita assumere cōsueuit. Auctoritas in regula loquēdi nouissima est. Nāq; ubi omnia defecerint sic ad illā queadmodū ad anchorā decurrit̃. Nō.n. quicquā aut rationis: aut naturæ aut consuetudinis habet cum tātū opinione siue lectōe recepta uete₄ sit: nec ipsorum tamen si interrogētur cur id secuti sunt scient.

G Eneta locutionū sunt quinque: rationale artificiale: historicum. Glossematicū cū cōmune. De qualitate locutionū quinque sunt linguæ græcorum ιασ Δωρισατθισ αιολισκοινη. Iuxat has ergo quinq; linguas & latina uerba cōpræhensa colligūtur hoc modo has relictis propriis utitur ac si propriis omnibus uersatur in oībus tropis: doris in singulis partibus orationis: nunc adiectioni nunc breuitati studēs barbarismos facit qui barbarismi metaplasmi appellantur: quos cum sibi uendicauerint docti metaplasmos appellant ut Teucrum mirantur inertia corda pro teucrorum; & aggere moerum; & aula in medio. Atthis quæ breuitati studet admittit soloecismus: quos cum docti fecerint non soloecismi.: sed σχηματα λογου appellantur: ut est nuda genu: & urbem quam statuo uestra est. Ibi enim nudum habens genu debuit dicere: & urbs quam statuo uestra est: sed seruiens schemati quod appellatur ελληνισμοσ tres orationis partes redigit in duas usus atticismo. Aeolis ultra modum copiosa est: & amat per circuitum uerba protendere & periphrasim res explicare ac per hoc παλεοναζει: cuius uitium σχημα Διανοιασ appellant κοινη communis est iqua omnes idem sentiunt. Metaplasmus est transformatio quædam recti solutiq; sermonis in alteram speciem metri aut decoris causa figurata. huius species sunt hæ. Prothesis: Epenthesis: propalepsis. Aphæresis Syncope: Apocope: Ectasis: Systole: Diæresis. Synaliphe Epysnaliphe: Eclipsis. Antithesis: Metathesis: Paragoge. Prothesis quidam generalis metaplasmus qui fit per adiectionem: sed specialiter sic diuiditur. Prothesis est appo-

ſitio quædam ad principium dictionis litteræ ut Turno gnatoque patrique pro nato. ſyllabæ ut concitum tetuli gradum protuli. Epentheſis eſt appoſitio cum inter primam & ultimam ſyllabam aut littera adicitur: aut ſyllaba. Littera ut hac caſti maneāt in religione ne potes pro religione. Syllaba ut mauortis in antro: pro martis: hunc metaplaſmum quidam pleonaſmum appellant. Proparalepſis eſt cum aliquid ad nouiſſimam partem dictionis accedit: ut admittier orat pro admitti magicas in uitam accingier artes pro accingi. Paragoge eſt cum ad ultimam ſimplicis dictionis clauſulam aut littera iungitur: aut ſyllaba. Littera ut apud Plautum quod & hoſtis pro hoſti. Syllaba ut poteſtur ꝓ poteſt. Aphæreſis eſt æque metaplaſmus qui fit per detractionem ſed ſpecialiter obſeruatur. Aphæreſis eſt ablatio de principio dictionis cōtraria protheſi: cum aut littera amputatur: aut ſyllaba auſertur. Littera ut ruit omnia late pro eruit. Syllaba ut tenere diuos pro cōtemnere diuos: & linquere caſtra pro relinquere. Sincope eſt ablatio de medio dictiōis cōtraria epentheſi: ut extinſti me teque ſoror pro extinxiſti. Apocope eſt ablatio de fine dictiōis proparalepſi uel paragoge cōtraria cum aut littera detrahitur uel ſyllaba. Littera ut aſpice num mage ſit noſtrum penetrabile telum pro magis. Syllaba: ut en do ſuam pro domum. Ectaſis eſt extenſio quæ fit cum correpta contra rationem per licentiam producitur. ut exercet Diana choros. Hic enim Dianæ ſyllaba producta eſt cum corripi debeat. Syſtole eſt correptio cōtraria ectaſi. Fit autem cum lōga ſyllaba contra rationem corripitur aliqua neceſſitate cogente ut urbemque ſidenam. Fidenam primam corripuit cum producere debuiſſet. Item aquoſus orion. Diæreſis eſt deſciſio unius in duas diuiſæ ſyllabæ: ut diues pictai ueſtis & auri pro pictæ: & aulai in medio. Sinaliphe colliſio ē quæ fit cum duarum inter ſe cōcurrentium uocaliū altera excluditur: ut atque ea diuerſa penitus dum parte geruntur. Hic enim unum. i. e. præcedens excluditur. ea Synereſis a quibuſdam nominatur. Epiſynaliphe eſt cōglutinatio ſeu cōtentio duarum ſyllabarum in unam ſyllabam facta cōtraria ſynaliphe: ut fixerit æripedem ceruam licet cum aeripedem quinque ſyllabis dicere debeamus. Ita fit una ſyllaba ex duabus. Ecchlipſis eſt concluſio quædam difficilis: ac duaꝝ cōſonātium cum uocalibus aſpere cōcurrentium ut ē. Multum ille & terris iactatus & alto. Antitheſis ē litteræ cōmutatio: ut impete nūc uaſto ceu cōcitus ibribus amnis. Impete dcm̄ eſt ꝓ impetu & oli ꝓ illi. Metatheſis dicitur tranſlatio. Eſt autem litteraꝝ ordo mutatꝰ ut eſt. Nā tibi timbræ caput Euādrius abſtulit enſis ϖροθεσεων ϖαραλλαγυ eſt cum alia q̄ quæ debet præpoſitio ponitur ut cui tantum de te licuit pro in te.

SChemata quidē latinæ figuræ uocātur: ſicut noīe ipſo patet cōfirmatōes ſunt quædam ſentētiæ remotæ. a cōmuni Hæ ut Q uint. exiſtimat adeo tropis ipſa rei natura cōiunctōe ſūt ut a qbuſdā tropoꝝ nōia acceperūt ſiue ꝙ forment orationē ſiue ꝙ uertāt: unde & motus dicuntur. Figura ē igitur aliq̄ arte nouata dicendi ratio: huius partes duas facit Διανοιασ qd' eſt cogitationis & ſenſus λογου quod ē elocutionis atque uerborum ſenſuum ad oratorias uirtutes pertinēt, i. σχηματα Διανοιασ nos de eo loquimur quod ſchema leſeos dicimr: cuius diffinitio eſt talis Schema leſeos eſt ordo uerborum aliter q̄ debet figuratus metri aut decoris: aut emphaſis gratia: huius ſpecies ſunt multæ ſed neceſſariæ traduntur per quas ſimiles colligentur: Prolepſis Zeuma: Ipozeuſis: Syllepſis: aſyndeton: anadiploſis: anaphora: alia anaphora: Epanalepſis: Epizeuxis: Paranomaſia. Scheſiſonomatō: Parameō: Homoeoteleuton: homoeoptotō: Polyptetō: hirmos: Poliſyndetō: Dyalitō: Climax: Prolepſis ē ꝓnūciatio reꝝ ordine ſecutaꝝ uel ē cū ante numerꝰ uerbo reddit̄ q̄ pſonæ diffiniant̄ ut ē cō unno regēs igēti mole latinꝰ q̄driiugo iuehit̄ curru. Bigis id Turnꝰ i albis. Tū pr̄ æneas romanæ ſtirpis origo & iuxta Alcanꝰ magnæ ſpes altera romæ ꝓcedūt caſtris: & aliter de ꝓpleplī diſputat̄ cū id qd' poſteriꝰ accedit an̄ tps aſcribit̄ ut: Lauinaq; uenit littora. Lauintū. n.

nũdum erat cũ ad Italiã uenit Aeneas: & apud Salustiũ. Mõtẽ sacrũ atq; auẽtinũ insedit q mons ob hoc quod illũ plebs ĩsedea postea sacer dictus. Zeugma ẽ unius uerbi conclusio diuersis clausulis cõiuncta cũ duo aut cũ plura ad unã partẽ oratõis iũgẽda referunť. Hui9 aũt cõclusionis cõuersio tribus locis posita uideť. Fit enĩ aut cũ præponit unũ uerbũ ad qđ sequẽtes sensus cõferãtur ut est uicit pudorẽ libido: timorẽ audacia rationẽ amentia. Aut cũ in medio sensuũ loco positũ reperiť ut est Troiugena ĩterpres diuũ q̃ numina phœbi. Qui tripodas clerii laurus: q̃ sydera senos. Et uoluctũ pẽnas: & præpetis oĩa pẽne. Sentis. n. uerbum tã primis q̃ ultimis iũgitur: & ob id μεσόζευγμα nominatur: aut certe cũ uno uerbo sensus clauduntť ut est Tullianũ. Nihil ne te nocturnũ præsidiũ palatij: nihil u bis uigiliæ: nihil ómor populi: nihil cõcursus bonoꝝ omniũ: nihil hic munitissimus senatus hauẽdi locus: nihil hoꝝ ora uultusq; mouetũt. Cõclusit. n. uno uerbo mouerũt inde ὑπόζευγμα dicitur. Hypozeusis ẽ cũ singulæ res aut ꝑsonis obiiciunť: aut uerbis ut regẽ adit: & regi memorat nomẽque decusque. Quid ue petat: qđ ue ip̃e ferat Mẽzenti9 arma quæ sibi cõcilier uiolẽtaque pectora Turni: Edocet humanis q̃ sit fiducia reb9. Admonet ĩmiscetq; preces: aut fit mora tarchon iũgit opes fœdusque ferit. Hypozeuxis ẽ ut Scaurus ait figura superiori cõtraria ubi diuersa uerba singulis iũgunť. Syllepsis est dissimiliũ clausulaꝝ p unũ uerbũ cõglutinata cõceptĩo cũ singularis dictio plurali uerbo uel posteriori tãtũ uel ultimo redditur ut est hic illius arma: hic currus fuit. Item sũt nobis mitia poma: Castaneæ moles: & pressi copia lactis. Asyntheton est cũ aliqua incõposite & simpliciter ꝓferunmr: ut. u. eni uidi: uici. hæc ab aliis Dialyton dicitur. Anadiplosis ẽ eũ ultĩa prioris uersus dictio ĩ initio sequẽtis iteratur. ut seqtur pulcherrimus astur: Astur equo fidens. Anadiplosis ẽ cõgeminatio dictionis ex ultĩmo loco p̃cedẽtis & sequẽtis principio. Anaphora est relatio uerbi eiusdẽ aut similis p principia uersuũ plurimoꝝ ut Nate meæ uires mea magna potẽtia solus. Nate patris sũmi. Itẽ spes tu nũc una senecte Tu reges misere: decus ĩperiũque latini te penes. i. te oĩs dom9 inclinata recũbit. est & secũda anafora p quã elocutĩo nõ cõueniẽter respõdens aliud refert occulte ut est apud Salustiũ: Sed antea item cõiurare pauci in q̃bus Catĩlina de qua q̃ breuissime potero dicã. Hic de qua intelligẽdũ cõiuratione. Epanalepsis est cũ maiore significato facta repetitio ut est in Horatio heu heu fugaces postũe postũe labunť anni & aliter. Epanalepsis fit cũ eadẽ dictio & principiũ uersus & clausulã tenet ut ienemus angitiæ: uitrea te fucim9 unda: te liq̃di fleuere lacus. Itẽ pater inquã me lumine orbauit pater. Ante ẽt sceptrũ. Dictei regis & ante: & boc nauis onusta præda Siciliẽsi cũ ip̃a ẽẽt ex p̃da. Epizeuxis est eiusdẽ dictionis in eodẽ uersu sine aliqua dilatõe geminatĩo cũ ipe. u ꝓnũciationis: ut: me me adsũ q feci ĩ me cõuertite ferrũ: O rutuli mea fraus oĩs. Paronomasia ẽ ueluti q̃dã denominatĩo cũ præcedẽti nomini aut nomẽ: aut uerbũ annectitur ex eodẽ figura tu: ut fugã fuit: factũ facit: gratas gratias: creta decreta ẽ: pugna pugnata ẽ & aliter. Paronomasia fit cũ dictio iteratur: mutata tamẽ a ut littera aut syllaba quoõẽs noĩe simili utitur ĩ significatõe diuersa: ut est apud Terẽtiũ. Nã inceptio est amẽtiũ haud amãtiũ: & apud Cicetonẽ qui fuit locus religiosissimus is erit locus desertissimus: & custodia castroꝝ nõ honoris sed oneris existimať. Itẽ si nõ p̃torẽ te: sed p̃donẽ dicim9. Schesisonomatõ est cũ singulis nominib9 epitheta cõiuncta sunt ut marsa manus: peligna cohors. Festina uiꝝ uis: & aliter Schesisonomaton est cũ in cõuexu uel in cõtextu sentẽtiaꝝ plures antonomasiæ ponũtur: ut Armipotẽs tritoia uirgo. Paromenõ est cũ uerba uel no a paꝝ iflexa: & tamẽ similia sup̃ioribus inseruntur: ut multa uiri nirtus animo multusque recursat gẽtis honos: & aliter.

Paromoeon fit cũ uerba similiter incipiũt ut machia multa minax minatur maxima muris. Homoeotheleuton est oratio similibus clausulis terminata. i. pari uerboꝝ exitu finita ut apud Enniũ: Eos deduci uehi q̃ deferi malui. Salusti9 in nnda iniecta corpa. Virg. Bella horida bella Homoeoptotõ est oratio excurrẽs in eosdẽ casus similiter. i. cũ uno similique

casu totus sensus elocutiõi ipleť ut apđ Salu. Maximis ducib⁹ fortib⁹ strenuisq́ militis: & aliter Homœoptotõ cũ oratio excurrit ĩ eodẽ casus & similes fines ut Enni⁹ Inheretes: flẽtes: lachrymates, ac miserẽtes. Itẽ homœoptotõ ẽ cũ similes casus exeũt uerba diuersa. Homœoptoton ẽ cũ simili mõ dictiões multæ finiũt. Polyptoton ẽ oratio casuũ uarietate distĩcta: ut ẽ i Terẽtio In te spes ergo nobis sita ẽ Te solũ hẽmus tu es patronus, tu pater ille tibi moriẽs: nos cõmẽdauit senex: si deseris tu nos perim⁹. Itẽ littora litorib⁹ cõtraria fluctib⁹ undas. Hirmos ẽ cũ uniformis cõtinuať series oratiõis uni⁹ casus tenore ad clausulã usq́ custodiẽs ut prĩcipio cælũ ac terras. Polysintheťõ ẽ oratio pluribus cõiũcta cõiũctiõibus: ut Meandrũ: Noẽmonaq́: Pritaniq́: Itẽ Tectũque: laręq́: Amiclæũq́ canẽ. Dialyton ẽ oratioq́ si ne cõiũctiõnibus solute ac simpliciter efferť nulla cõiunctione interposita supiori cõtraria: ut alii naualibus. Ite ferte citi ferrũ, date tella: ipellite remos. Itẽ uenimus: uidimus placuit: & apud Tul. Pertulit cogitauit: hæc ẽt Brachilogia noiantur: Climax est quã nostri gradationẽ uocãt adiectio repetẽs q̃ dicta sũt ante q̃. n. ad aliud extẽdat i priorihus resistit hæc est quotiẽs ab eo quo sensus supior termiať iferior icipit ac deiceps q̃li p gradus idẽ dicẽdi ordo seruať ut ẽ Industria parit uirtuť uirtuť gloriã: gloria inimicitias: inimicitiæ picula. Simile est exẽplũ ex græco notissimo trãslatũ. Nõ. n. dixi sed nescripsi qdẽ legatioẽ sed ne psuasi thebas. Sũt tñ tradita & latia Aphricão uttute idustria uirt⁹ gloriã: gloria æmulos cõpauit. Itẽ & gallus nõ ergo magis pecuniarum repetundarum mai estatis: neque maiestatis magisquã Plautiæ legis: neque plautiæ legis magisquã omniũ legũ inueniẽ. quo apud poetass ut apud homerum insceptro qđ ab ioue agamenon deducit ανα Δεκριωνα γαμεμνων εσηςκηστρομ εχων τοηφαισοσ καμε τευχων ηφαισοσ μενΔοκε Διικρονιονι ανακτι αυτιρ αραξευσ Δωκε Διακτορω αργειφοντηερμιασ Δε αναξ Δωκεντε λοσιαληξιππω αυτ αρο αυτε πελοξ Δκε ατρει πομενι λαων
ατρευσ Δθνησκωκε λειπε πολυαρνι θυεστη
αυταρο αυτθυεστα λαμεμνον λειμε φορν & τ

Apud nostrũ ẽt tragicũ sic Ioue pgnatus ẽ ut phibẽt Tãtalus ex tãtalo natus Pelops: ex pelope satus atreus q nostrũ porro ppagat genus. Hæc ãt gradatio aptiorẽ habet ptẽ & magis affectatã ideoq́ ratior esse debet. Item apud Vir. Torua leæna lupũ seqť: lupus ipse capellã. Florentem citisum sequitur lasciua capella, te coridon o alexi. Vitia orationis generalia sunt tria: obscurũ inordinatũ: barbarũ. Obscuritatis species sunt octo. Acyrologia: Pleonasmos: Perisologia: Amphibologia, tãtologia. Eclipsis: enigma: Macrologia inrdinatẽ nr̃onis spẽs sunt qnque, tapinosis. Aschrologia, cãcẽphatõ cacocella: Cacosynthetõ Barbaræ orationis partes sunt duæ, Solœcismus & barbarismus quorũ species sunt plurimæ. Acyrologia est dictio minus conuenienter elata uel non, pprijs dictionibus obscurata sñia: ut accede ad ignẽ huc: iã calesces plus satis. Ibi nullus significatur ignis sed meretrix & apud Virg. hunc ego si potui tãtũ sperare dolorem, ptimere posuit. Pleonasmos est sñia uerbo plusq̃ necesse est abũdãs: ut sic ore locuta ẽ, cũ utique sufficeret sic locuta est. Perisologia est multorũ uerborũ adiectio supuacua sine ulla ui rerũ: ut ibãt q̃ poterãt: q̃ nõ poterãt nisi ibãt. Hic. n. excepto ibãt oĩa superuacua sũt. Macrologia ẽ oratio culta nimiũ Scaurus ita diffiniuit lõga descriptiõe, pducta sñia ut est, postera lux summo spargebat lumine terras. Orta dies: cũ primũ alto se gurgite tollunt Solis eq. lucẽque elatis naribus efflãt: cũ sit satis dixisse solet orto uersibus tñ minus nocet q̃ solutæ orationis. & apud liuium legati nõ ipetrata pace unde uenerãt domũ reuerterũt. hic. n. nõ tantũ põdus adiecit sententiæ lõgitudo sed magis decorem abstulit. Amphibologia est uitio cõpositionis in ambiguo posita sententia: ut aio te Aeacide romanos uicere posse. item certũ est. n. antoniũ præcedere eloquentia Crassum. hi. n. duo sensus uno ambiguitatis carent, pprietate cũ sit incertũ ab æacide Romanos uinci posse: an romano ab æacide. Similiter ab antonio uinci crassum eloquentia: an a Crasso antonium. Fit

& p Omonyma cũ dicimus taurũ & nescias utrũ de armẽto: an obscenã corporis partẽ an montẽ qui ẽ in Cilicia: an qui est i syderibus taurũ dicamus. Fit itẽ p cõmunia uerba: ut uadatur in foro Cato criminatur. Incertũ ẽ agat ne in aliũ: an ipse ab alio idẽ patiat᷑: quia uador & criminor sunt uerba cõia. Itẽ fit distinctionẽ: ut uidi statuã aureã hastam tenentem. Fit præterea plurimis modis quos percurrere omnes ne nimis longũ sit non oportet. Tautologia ẽ eiusdẽ dictiõis i eadẽ s̃nia supuacua repetitio ut ẽ flẽs lachrimaꝶ fluorem fudit & ego metipse cũ sufficerit ego. Eclipsis ẽ necessaria dictio defraudata s̃nia defeũs q̃dam necessariæ dictõis q̃ desiderat præcisa s̃nia ut est Terris iactatus & alto. cum desit præpositio. Italiã fato pfugus. i. ad italiã. Enigma ẽ p icredibilia ɔfusa s̃nia: ut auia filiorũ est quæ mater mariti. cũ iocasta significet᷑. Tapinosis ẽ contra dignitatẽ rei magnæ huilis expositio: ut ẽ Marcido dies sole pallet cũ uix arceãt terrẽa nõ imortalia & apud Flaccũ. Pelide stomacum & Vir. Multa malus simulãs p scelestus. Aeschriologia ẽ uitio cõpositõis inerecunda oro aut ɔpositio uerboꝶ obscenæ significatõis: aut unius uerbi obscena significatio & pnũciatio. cõpositiõe fit ut cũ nũero fuisse emẽdat᷑. Hoc uitiũ iterposita aliq̃ pticula: ut cum quo dũ nũero fui & Nũeꝶ cũ nauibus æq̃t. Itẽ unius uerbi obscena pnũtiatiõe sic fit: ut est apd̃ Salu. Ductabat & arrexit aĩos militũ. Cacẽphatõ ẽ uitio cõpositionis inerecunda suspicio ut artige aures Pãphile. Itẽ Atramũ hũc apit ramũ q ueste latebat. Cacozelia est per affectionẽ decoris corrupta s̃nia cũ eo ipso decoret᷑ oratio quo illã uoluit auctor ornare. Hæc fit aut nimio tumore: aut nimio cultu. nimio timore. Iupiter o præsens cæli qui sydera torques. Ore tuo dicenda loquar. nimio cultu: Aureus axis erat temo aureus: aurea summæ Curuatura rotæ: Radiorũ argẽteus ordo. Per iuga chrysoliti positæꝗ ex ordine gemmæ. Cacosyntheto ẽ indecẽs structura uerboꝶ ut est Versaꝗ iuuẽcum terga fatigamus hasta

Barbarismus est dictio uitiosa: ẽ tamen difinitio generalis ac specialis: Sed quoniam õi ctio & cõtexta oratio & una pars eius intelligitur & quia cõsuetudo hunc tantum Barbarismum appellat qui fit in una parte orationis: aptius tamen hac utemur difinitione Barbarismus est contra romani sermonis legem aut scripta: aut pronũtiata uitiosa dictio Barbarismus ẽ enũtiatione uel scripto una pars orationis corrupta: ac per hoc nõ latina: sed hoc uitiũ in soluta oratione nomen suum obtinet. Cæteraꝶ apud poetas metaplasmus uocatur Solecismus autẽ schema: barbarismus & barbaralexis: i. barbara dictio inter se differunt quia barbarismus in latine dictione fit barbara ãt lexis tota peregrina ẽ dictio ut gaza. barbarismus fit modis principalibus quattuor: adiectione: detractiõe: mutatiõe: trãsmutatiõe

Adiectionis species sunt quattuor: aut per adiectionem temporis siue productionem fit hoc modo ut: Italiã fato profugus Ibi prima syllaba cũ corripi debeat producta ẽ. Item cũ debeat habere tempus unum habet duo. Adiectione litteræ: ut si quis reliquias geminata l. pronuntiet ut Relliquias Danaum atqꝫ imittis Achilli. Adiectione syllabæ cum dicimus mauors pro mars: & tetulit pro tulit: ut mauortis in antro: & Nũq̃ huc tetulissem pedem Itẽ alituũ pro alitũ. Adiectiõe aspirationis hoc pacto & sono prodit᷑ cũ dicimus coronam cũ aspiratione cum debeat leniter proferri. Item hamo pro amo. Detractionis species sunt æque quattuor detractione tẽporis: litteræ. syllabæ: aspirationis. Tempore ut feruere Leucatem: Litteræ ut Si quis detracta. a. litera prætur dicat: ut Lucilius prætor ne rusticus fias cũ debeat. æ. pronunciari prætor, sed structuræ gratia syllaba longa corripit᷑. Syllabæ ut si quis dicat temnere pro contemnere ut Virgilius. Et non temnere diuos. Aspirationis ut si quis homo sine aspiratione cum debeat aspere pronuntiari: Hæ autem species inueniuntur locis tribus: in prima parte dictionis: in media: in nouissima In prima parte fit per Aphæresim idest per detractionẽ ut linque pro relinque. In media per Sincopen idest collisionem ut nantes pro natãtes. In nouissima per Apocopen. i. per abscisionem: ut uolup. pro uoluptate. & ut si accusatiuo sine. m. littera domu dixeris per parralagẽ idest mutationem litte-

træ si litterã aliam pro alia pronuntiemus ut asuenire pro aduenire. Transmutatione cum in eadem dictione commutatis in se litteris utimur: ut reliquias si per .l. litteram pronuntiemus dũ debeat per .r. pronũtiari prima syllaba reliquias. Itẽ religionem pro religione. Per Ethlipsim quoq; idest per unius litteræ elisionẽ: ut repostũ pro repositum. Sunt præterea pronunciationes quædam uitia quæ non nulli Barbarismos uocãt Iotacismi: Labdacismi: Meracismi. Hiatus: Collisiones & omnia quæ plus æquo minus ue consonantia ab erudi‑tis auribus respuunt. Hec uitia prolocutori cõuersa de nomine pertinacibus relinquamus Iotacismi sunt cũ .I. littera supra iustũ decorem in dictionibus ostendit. Labdacismi simili‑ter si lucẽ prima sillaba uel alma nimiũ pronũtiemus. Meracismi quoq; sũt cum in fine par‑tis orationis inuenienit .m. littera & incipiẽs sequens a uocali quæ non sit loco consonantis posita: Hæc enim scribitur non autem pronuntiatur: ut quousq; tandem abutere. Tunc autem pronũtiamus .m. litterã cum sequitur uocalis loco consonantis posita ut est: Tum Iuno eternũ seruans. Distinctio quoq; separat uerba .i. dũ cõderet urbẽ Inferretq; deos latio quæ pronuntiatio seruãda ne sit Barbarismus nõ i scriptura sed i sermõe si enũtiata fuerit.

Soloecismus est cõtra rationẽ romani sermonis disturbãs orationẽ & uitiũ in cõtextu partium orationis contra regulã artis grãmaticæ positum idest non conueniẽs romano sermoni iunctura uerborum.

Soloecismus dr̃ græce λόγου αικισμός .i. itegri sermõis corruptõ uel a ciui tate ciliciæ q̃ sole oli dicebatur nũc põpeiopolis noĩat: cuius icolæ q̃ a sermõe corrupto loquebantur. Similiter uitiose loquentes apud Athenienses Soloecismi dicebantur. Vnde idẽ uitium soloecismum appellatũ est: latine a quibusdam stribiligo appellatur uel a Solone legũ auctore qui idifferenter locutus est. Soloecismus fit modis generalibus .xiii. Immutationum generum tam nominis q̃ pronominis: casuum: numerorum: personarũ: tẽporum. per qualitatẽ uerborũ: per modos per aduerbia: p præpositiões: per gradus colloca tiones: per geminationẽ abnuendi: p accentus: p ordinis imutationem. Primus modus soloecismi fit per imutationẽ generum nominis cum dicimus atra silex: aut amare corticis aut purpurea narcissus: cum ater silex debeat dici. & amari corticis: purpureus narcissus Feminĩ generis factũ est quod erat masculinũ. Secundus modus factus p immutationem generis pnominum: ut quis mulier cum debeat dici quæ mulier. ut apud Ennium. quis tu es mulier qui me insueto nũcupasti nomine p q̃ masculinum pro fœmino quis posuit. Item si finitum pro infinito ponamus .i. si dicamus de absente hic facit: aut de præsente dicamus is fecit: cũ debemus dicere hic fecit. Tertius modos fit per imutationẽ casuum sic cum in sermone alium casum pro alio ponimus: ut Vrbem quã statuo uestra est: accusatiuum ca sum pro nominatiuo posuit. Quartus modus p imutationẽ numerorum: ut pars in frustra se cant numerum pluralẽ pro singulari posuit cum pars secat debuerit dicere. Quintus mo dus fit per imutationem psonarũ: ut si quis aliam personam pro alia ponant. ut hæc prima piacula sunto: cum debuerit dicere sint secundã personam posuit p tertia. Sextus modus p temporũ imutationem ut est. Nec ueni nisi fata locum sedemq; dedissent: cum debuerit dici nec uenissem nisi fata: tempus præteritũ pfectum pro plusq̃ perfecto posuit. item quæ manus interea tuscis cõmittetur ab oris pro commitata sit & armauerit. Septimus p quali tates uerborum fit: ut hoc Pinguem & placidam paci nutritor oliuam. Fecit enim commune uerbum nutritor ab eo quod erat actiuũ nutrio. Octanus modus p uerborum modos ut At Rutulo regi ducibusq; ea mira uideri ausoniis. infinitũ enim posuit pro pronũciatiuo cũ deberet dicere uidebantur. Nonus modus fit p aduerbia localia: ut si dicãus intus eo: in tro sum: cũ debeat dici intro eo: intus sum; ut eamus illic pro illu. illic enim in loco est: illuc i locũ. Decimus modus fit per præpositiões: ut Rapuitq; i fomite flãma ablatiuũ .n. casũ posuit p accusatiuo; cũ debuerit dicere i fomitẽ q̃si rapuit ad fomitem; & apud amicũ eo

ad amicum eo. Vndecimus modus est p gradus si qs cõparatiuũ ponat p suplatiuo. aut ab-
solutũ pro alterutro. i. si dicat bonus oium cũ optimus debeat dicere: aut melior oium cum
melior oibus debeat dicere cuius exemplũ est. Is quæstus est multo uberrimus cũ debeat di
cere multo uberior. Duodecimus modus fit per geminationẽ abnuẽdi: ut si dicas nihil nũq̃
peccaui cũ debeat dici nunquã peccaui: quoniã duæ abnegatiuæ unã cõfirmationẽ faciunt.
Tertiusdecimus modus p imutationẽ ordinis si particulam quã debeas primo loco ponere
postponas: aut quã debes postponere primo loco colloces cũ dicis aũt uenis cũ debeas dice
re uenis autẽ. Quattuordecimus fit per imutationẽ accentus taliter. ut si quis aduerbium loci
ubi quod est positũ pro aduerbio tẽporis acute pronũciet: & ita fiet locale cũ debeat esse tẽ-
porale: ut est in illo uersu. Inde ubi uenere ad fauces graue olẽtis auerni. Vbi enĩ grauiter le
gendũ est quoniã significat postquã sic & alia similiter. ut si aduerbiũ cũ graui pronũcietur
accentu erit præpositio. si acuto erit aduerbiũ ut lõgo post tẽpore uenit. Quidã adiciũt qn
tũdecimũ exẽplũ qui putant & in una parte orõnis fieri solœcismũ si cõuenienter fiat. Si de
moustrãtes uirũ hãc dicamus: aut fœminã hunc. aut interrogãti quo pergamus respondea
mus Romæ: aut unũ salutantes saluete dicamus cũ uniq; præcedens demõstratio: uel inter-
rogatio. uel salutatio uim cõtextæ orationis cõtineant. Multi etiã dubitauerũt quadriga. sca
la. scopa. solœcismus an barbarismus esset cũ scilicet id genus orationis barbarismũ esse ipsi
us uitii diffinitione possit agnosci. Ita fiunt solœcismi secundũ plerosq;. xiiii. secundũ quosdã
xv. Inter Barbarismũ & solœcismũ hoc interest q; solœcismus i plutibus partibus fit. & di-
screpantes & incõsequẽtes in se dictiones habet. Barbarismus autẽ in una & insulio sermo-
ne. Cæteꝝ apud poetas barbarism9 metaplasm9 dr̃. Solœcism9 schema noiat̃ latine barba
rismus dissonãs uocatur: Metaplasm9 trãsformatio dr̃. Solœcism9 appellat̃ figura schema.

VIrtutes orõnis generales sunt duæ pprietas & ornatus. Proprietas est regula ser
monis quã græci analogiã uocãt. Quidã ex nr̃is pportionẽ. huic accedit breui
tas q̃ greci συντομιαν uocant. Itẽ tenor quẽ illi uocãt τασιν aut προσωδιαν
Ornatus species sunt due ex q̃bus prior debet esse cõpositio quã greci συνθεσιν
uocãt. Sequẽs ẽ culta & sana orõ quã illi noiant κυριολογιαν in q̃ tropi sũt. Regula sermo
nis quã uocãt analogiã: seruatur rectæ scripturæ rani ut sciaũs scripsi b l̃ra potius utendum
esse q̃ p. cũ exordiũ uerbi qd̃ est scribo. b. obtineat breuitatẽ quã συντομιαν græci dicunt
tunc notabim9 cũ rei magnæ sensus sufficiẽt ad dignitatẽ q̃uis breui enũciabit̃ snia: ut apud
Vir. Nascet̃ pulchra troianus origine Cæsar: Impiũ oceano famã q terminet astris. Hic. n.
est troiana dignitas & Cæsaris principatus & romano iperio possessio iudicat̃ orbis. Tenor
quẽ græci dicũt tasim: aut psodiã i flexib9 uocis seruãdis ẽ. Nã quædã acuto tenore: plera-
q; graui: alia flexo denunciãt. In ornatu prima cõpositio debet seruati: ut nõ sit dissonans &
absona structura oratiõis. Et culta & sana oratio quã græci dicũt cyriologiã sine lenocinio
debet ornari. Romanos reꝝ dominos gentẽq; togatam. Hic etiã ipsa ueritas sniam ornauit:
huic accedũt tropi q̃bus cõuenienti rõne pprietas illustratur. Tropus ẽ ut ait Scaurus mo
dus ornatæ locutionis & dictio translata ppria significatione ad nõ ppriã decoris aut neces
sitatis: aut cultus: aut emphaseos gratia Quintilianus sic diffinit. Tropus est sermo a princi
pali & naturali significatione trãslatus ad aliquã similitudinem exornãdæ orationis grana.
Tropi sunt Metaphora: Metalepsis. Antonomasia. Onomatopeia: Hyperbaton: Alegoria
Cathacresis: Metonymia: Synedoche: Periphrasis: Hyperbole: Homœzeuxis. Horum
omnium generalis est metaphora Cæteri omnes huius species uidentur. Metaphora est re-
rũ uerborũq; trãslatio a ppria significatione ad nõ ppriã p similitudinẽ decoris; aut necessi-
ratis; aut cultus; aut emphaseos gratia. Hæc fit modis quatuor his. Ab animali ad animale:
Sic tiphym aurigam celeres fecere carinæ. Ab agitatore ad gubernatorẽ trãstulit. Itẽ tondẽ
tes cãpũ late cãdore niuali. Ab inanimali ad aiale sic. At pcul excelso miratus uertice mon-

tis: ꝓ cacumine nūc verticē dixit q est aīalinm tamē. Itē fertur in abruptū magno mōs ipro bus actu. Ab inaīali ad aīale: ut si tm̄ pectore robur cōcipis. A ligno ad hoiem trāstulit: Itē ambo florētes ætatib9. ab aīali ad aīale: ut Pelag9 tenuere rates ꝓ nauibus nūc rates dixit: itē seqtur cumulo ꝑrupt9 aque mōs. Metaphoræ q̄dā sūt cōes q̄dā a græcis ακολουθαι apellātur ut tiphym aurigā celeres fecere carinæ quia quēadmodo in naui auriga dici pōt: ita i cur su gubernator: ut cūq; gubernator cōtorsit equos: hic gubernatorē ꝓ auriga posuit. Quædam nō cōes; q̄ a græcis ανακολουται nominātur: ut cū uertice mōtis; nō. n. pōt inuicē dici cacumē hoīs sicut dixit uerticē mōtis. Scire aūt debemns eē metaphoras alias reciprocas alias unius ptis. Cathacresis est necessaria similiū ꝓ ꝓpriis abusio & usurpatio nominis alieni: idest dictio deficiens ꝓprietate alterius nomē usurpās quasi ꝓpriū: hæc a metaphora distat q illa uocabulū quod habet largitur: hæc qa nō habet ꝓprium alieno utitur; ut patricida dr̄ qui fratrē aut uxorē occidit: cū ille ꝓprie patricida sit q patrē occidit. Metalepsis est ꝑ trāslanonē dictionū ꝓprietatis dilatio nel dictio gradatim nō noie ad ꝓpriā significarionē descendēs: ut Speluācis abdidit atris; ah atris enī nigræ intelliguntur ex nigris tenebras habentes: & ꝑ boc inꝑceps ꝓfunde. Metonymia dicit̄ trāsmutatin. Est aūt dictio ab alia ꝓpria significatōe ad aliā ꝓpriā trāslata. Fit autē modis sex ꝑ id quod cōtinetur id quod cōtinet. Sic crateras magnos statuunt & uina coronāt: nō erī uina led crateras in q̄bus uina ꝑ id qđ cōtinet id quod cōtinetur. Sic cœlo gratissimus amnis ꝓ diis qui cœln cōtinētur: Per inuētorē dominātē ue inuētum subiectū ue sic; sine Cerere & libero frigescit Venus: Vult. n. ꝑ cererem panē intelligi: ꝑ liber; uinū: per uenerē concubitum; per inuētum subiectū ue inuentorem dominātē ue; ut uinum ꝑcemur: nā hic deus ꝑsens adest. Per efficientem id quod efficitur. Sic melior remis. Infert enī uelocitatē. sed uelocitatem quæ per remos fit ab eo quod fit id quod facit. Sic frigns pigrum. Itē mœstūque timorē. i. q mœstns facit hoc est tristes.

Antonomasia est ꝓnunciatio q̄ ꝑ ꝓprio alieno utitur: uel significario uice nominis polita & uocabnlum quod sine nomine positum loco eius fungitur. Dicitur autem antonomasia modis tribus; aut ab animo aut a corpore; aut extrinsecus ab atūmn: ut magnanimusque anchisiades. idest æneas a corpore. Vt atque his aligerum dictis affatur amorem. idest cupidinem: Itē ipse ardu9: extrinsecus ut infœlix puer: atque impar congressus Achili. Antonomasia est uocabulum qđ sine nomine positū loco eius fungitur. ut ē arma uirūque cano & intelligitur æneas. Itē domitor maris dicitur & intelligitur neptunus. Itē ipse arduus: huius lpēs est epithetō. Est aūt epitheton ꝑposita distinctin ꝓprio nomini aut ornādi aut destruendi aut indicandi causa ornāt epitheta sicut dia camilla; destruunt; ut scelerūque inuētor Vlysses. Indicant sic; Vt larisseus Achilles. Sumūtur autem epitbeta modis tribus ab animo a corpe extrinsecus ab aīn magnanimus. Anchisiades & cōtēptor diuū Mezentius a corpe sic. Ergo his aliger; dictis affatur amorē; & pulcher iulue. Extrinsecus q̄ sumūtur in plures spēs diuiduntur. Sunt. n. a loco ab actu ab euētu; a loco; ut nlysses dicitur Itacus aut pelasgus. Ab actu: ut æneia nutrix caieta ab euentu ut isula diues opum Tenedos. Synecdoche est dictio plus minusue ꝓnuntiās magisq̄ significās; mō. n. a toto dictn pars intelligitur; modo a parte nominata totum accipitur. A toto pars ut ingens a uertice pōtus; non. n. totum pelagus fuisse dicit quod nauem excusserit: sed pars pelagi idest fluctus. Item fortemque ignemque ferebant. A parte totum: nt haud aliter puppesque tuæ. a pnppibus eni naues significat; a pnbe totos hoies. Onomatopoeia est dictio figurata ad imitandum nocis confusæ significationem ut tinnitus æris; clangorque tubarum. Item ut dicimus ualuas stridere; oues ballare; aues tinnire: & cætera his similia. Periphrasis est numerosior dictio dictionum in uniuersa re; significarōe cōgregario uel circūlocutio cum cultu longiore uerborum ambitu rem describens quæ fit nrnandæ rei causa quæ pulchra est: aut uitandæ quæ turpis est, Ornandæ rei causa cum breuitatem splendide producat. Vitādæ ut fœdita-

tem circuitu deuitet: breuitatē splēdide producit sic. Iam prima nouo spargebat lumine terras. Tithoni croceū linquens aurora cubile: poterat enim dicere iā lucebat: aut dies ortᵘ erat. Fœditatem circuitu deuitat sic. Placidūq; petiuit Coniugis effusus gremio per mēbra soporem. hoc enī circuitu euitata decore obscenitate ostēdit concubitū. Item nimio ne luxu obtusior usus. Sit genitali aruo: & sulcos oblimet inertis: hoc enī circuitu significat conceptū fœminæ difficilē. Hyperbaton est eodē sensu plōga dictionis dilatio & trāsgressio quædam uerborū ordinē turbās. Sed hic Tropus generalis ē: huius enī species sūt quinq;: Anastrophe: Diacope: uelut quidā Temesis: Dialysis: Siue parēthesis: Synchesis: Hysterologia. Anastrophe est inuersio dictionū cōtra bonū ordinē oratiōis & duorū uerborū ordo præposterus: Nullo interposito extrinsecus uerbo ut trāstra p & remos. Est.n. p trāstra. Itē Inpi ceu. Diacope siue Temesis est distinctio cōpositæ dictionis interposito extrinsecus uerbo ut septē subiecta trioni: cōiungi debeat septē trioni. Dialysis siue parēthesis est interposita ratiocinatio diuisæ sententiæ ut cū socios (nāq; omnes eum stipata tenebat turba ducū) sic incipiēs hortatur ouātes. Itē æneas: neq; enī patrius cōsistere mentē passus amor rapidū ad naues præmittit achatē. Ordo aūdū est sic æneas rapidū ad naues præmittit Achatem. Synchysis est hiperbaton obscuꝝ hoc est ex omni parte cōfusum. Ut uina bonus quæ deide cadis onerarat Acestes littore trinacrio dederat q; abeuntibus heros diuidit. Cū sit ordo deide heros diuidit uina quæ bonus Acestes onerarat cadis & decrinacrio litore ab euntibus dederat. Itē tris notus abreptas īsaxa latentia torquet. Saxa uocant itali mediis q̄ in fluctibus aras: cuius recta cōpositio est talis ut tris notus abreptas torquet in saxa mediis fluctibus latentia quæ saxa itali aras uocant. Dorsum in mane mari summo. Hysterologia est uel hysteron pteron: cū id quod primū esse debet secūdo ponitur loco: uel cū sensus ordo præposterus redditur. Ut postera phœbea lustrabat lāpade terras: humentēq; aurorapolo dimouerat umbrā. prius est enī ut noctis umbra discedat: deide sol oriatur: Itē ceterem & torrere parāt flāmis & frangere saxo. Hipbole est dictio fidē ueritatis excludens si ne sentētia augēdi minuēdi ue gratia. Augēdi ut niue cādidor: Velocior aura: Minuendi sic Tardior testudine leuior folio. Itē extractā puteo fistulā q ponit in botto alterius stādi non habet ipse locū. Itē ut est apud Virgi. Illa uel intactæ segetis p sūma uolaret. Gramina nec teneras cursu læsisset aristas: uel mare p mediū fluctu suspēsa tumēti ferreriter: celeres nec ungere æquore plātas: Alegoria est oratio aliud dicēs aliud significās p similitudinē aut contrarium ut apud Virg. Et iam tempus æquū fumantia soluere colla: significat enim carmē esse finiēdum. Itē mœcenas pelagoq; uolans dat uela patenti. Non: n. auctor nauigationem quā dicit uult itelligi: sed fauorē Mœcenatis ad carminū cōsumatione. Huius tropi species sunt septē hironia: Antiphrasis. Aenigma cartētismos; paronomia; Sacrasmos; Asteismos. Hironia est oratio pnunciatiōis grauitate in cōtrarium reddens sensus uerborum ut egregiam uero laudē & spolia ampla refertis una dolo diuum si fœmina uicta duoꝝ ē: Hic enim sententiā nō grauiter pronunciantis nō uituperātis erit: sed laudantis. Item me duce Dardanius spartham expugnauit adulter: Hanc nisi grauitas pronunciationis adiuuerit cōfiteri uidebitur quod negare contendit. Antiphrasis est dictio e cōtrario significans ut bellum dicit quod minime bonū: & lucus quod minime luceat: & parcæ quod minime parcant hæc ab hironia differt quod hironia & pronunciando mutat affectum & significationem. Antiphrasis uero diuersitatem tei nominat. Aenigma est obscura sentētia per occultam similitudinē rerum: uel dictio obscuritate allegoricæ nō intelligibilis: aliud enim palam ostēdit aliud tegit per obscurā diuersitatē: ut mater me genuit eadē mox gignit ex me: cū significat ex aqua glaciē cōcrescere & rursus in aquam resolui. Itē ut mare cōcretū in creta ligneo in cāpo ubi caro humana ossibus ludebat cū significare uult salem in salino fictili quod super mensā efferin quam anus talos iactabat. Chariētismos est tropus quo du

ra dictu gratius pferuntur: uel dictio per ea quæ grata sunt auribus aliud significans. Vt cum interrogamus nũ quis nos quæsiuerit: & respondetur bona salus uel fortuna: quo intelligitur neminem nos quæsisse. Paranomia est nulgaris prouerbii usurpatio rebus tẽporibusq; accõmodata cũ aliud significat q̃ quod dr̃: ut aduersus stimulũ calces & cocta numerabimus exta cũ significet ex euẽtu sciem9. Sarcasmos ẽ plena odio atq; hostilis irrisio p figurã enũciata. Vt en agros & q̃ troiane petisti hesperiã metire iacẽs. Asteismos est tropus multiplex numerosæq; uirtuõs: nãq; asteismos putat' si qd simplicitate rustica caret & uacat: & satis super uanitate expolitũ & spẽs allegorice cũ urbanitate multiplex: ut ẽ apud Virgi. Qui bauiũ nõ odit amet tua carmina Meui. Atq; idẽ iungat uulpes & mulgeat hircos. Itẽ Philippus cũ uellet p̃las in suã ptãtẽ redigere: & in hoc exercitũ misisset: scripsit milites a se missos qd' cõperisset ipsos seditõe uexari: & bonoꝝ eẽ in tali tẽpore subuenire. Homœosios ẽ minus notæ rei p similitudioẽ eius rei q̃ magis nota est demonstratio & ignotæ rei p similitudioẽ eius q̃ magis nota ẽ descriptio. hni9 spẽs sunt tres Icõ siue icasmos: Parabole, Paradigma. Icũ ẽ descriptio figuræ alicuius expressa uel psonaꝝ iter se eoꝝ q̃æ psonis accedũt cõparaõo. Vt os humerosq; dro similis: & oĩa mercurio similis. Item talis amyclei domitus pollucis habenis Cillarus hic eni equus equo comparatur. Parabole est rerum aut administrationum genere similium comparatio. Fit antem modis octo per habitus ut q̃lis in eurotæ ripis aut p iuga cynthi. Exercet diana choros ad sydera tollit: & per magnitudinem ut ceu duo nubigenæ cum uertice montis: aut per colorem: ut indum sanguineo ueluti uiolauerit ostro. Si quis ebur. Per uocem clamores simul horrendos qualis mugitus. Vt qualis apes æstate noua p florea rura. Per euergiã ut i segeti uelnti cũ flamma furentibus austris incidit. Per altitudinem ut qualis aeriæ liqueotia flumina circum: siue padi ripis. Per affectum ut sic funere primo: Attonitæ patuere domus: cum corpora nũdum cooeremata iacent. Est & cõparatio per similitudinẽ: & habet uim pferendi ueꝝ: ut non sic aggeribus ruptis cũ spumeus amnis exit: & non tã præcipites biiugo certamie currus. In his præpoonũtur ea q̃ similitudini cõparãtur. Ruptis cũ spumeus amnis exit: Paradigma est enarratio exẽpli: uel rei præteritæ relatio significãs adornatiõnẽ dehortatõem ue. Adhortationem ut Antenor potuit &c. Itẽ pallas ne exurere classem argiuũ atq; ipsos potuit submergere ponto unius obnoxã dehortatõem: ut an nõ sic phrygius penetrat lacedæmona pastor: Item an non uiderunt mœnia troiæ Neptuni fabricata manu coosidere in ignes.

QVoniam de cõpositiõe sup ius quæ gratia orationẽ illuminatã exornat iã cœpisse loqui uidemur. Subiũgamus quoq; & quemadmodum fit: & enim hãc tametsi prosæ orationi conuenire: & ad oratorias uirtutes pertinere artiũ rhetoricarum præceptores asserunt. Ita ut auctoritas Tulliana testatur: tamen quia & particulam attiogit artis grãmaticæ. Haoc ei applicare pro simplicitate igeoii nõ absurdũ putaui: nã structuræ obseruatio bipartita tã ad uirtutes oratorias quã ad partes grãmaticales pertinet: & alteꝝ quod ab genere rethorico trahit trina ratiõe colligitur: & est primum incisũ. Hoc græci comma nominãt: ex cõmatibus hoc ẽ incisis membrum fit: quod illi colon appellant: ex commatibus & colis Periodus constat: quam nostri compræhensionem dicunt. Alterum ad officium artis grammaticæ refertur. hoc est pedes. Si quidem assumpta pedum imagioe omnis orationis clausula struitur: quod genus hoc possis grammaticum: Illud rhetoricum magis dicere. Sed quia compositionis pars quam ad artem grammaticam pertinere diximus pedibus constat: statuendum est quo quemque eorum nomine appellamus: uariis enim uocabulis traduntur. Sunt enim quatuor e binis syllabis: octo ternis: Spondeus longis duabus. Pyrrhichius quem alii Periambum nocant duabus breuibus. Iambus breui longa: huic contrarius est ex longa & breui. Trocheus. In his uero quæ ternas syllabas habẽt. Dactilus

longa duabusq; breuibus temporibus par est: sed retro actus anapestus: mediam inter longas breuem facit Amphimacrus: sed freqoenius eius nomen est Creticus. longa inter breues Amphibrachus: at cum duas longas præcedit breues Braccbius. buic aduersus longis breuem præcedentibus: Palimbachius erit. tres breues quem tribacum uolũt dici. cui choreo oomen imponunt: tres longæ molossoo efficient. Componitur igitur & struitur omnis pedestris oratio uerbis commatibus colis periodis Comma incisum. colon membrũ nominamus. Periodo plurima nomina dat Cicero ambitum circuitum: Compræbensionem continuatiouem: circũscriptionem. In uerbis obseruandũ est ne a maioribus ad minora descendat bonorẽq; perdat oratio. Melius enim dicitur uir est optimus: q̃ uir optimus ẽ: boc multo magis ibi custodiendu ẽ ubi singula uerba sensus babent. Cauendũq; ne fortiori iungat infirmus. ut sacrilego fur bomicidæ corruptor nanq; sensus a paruo in maius debet insurgere: fit & illa naturalis obseruatione iuoctura uerborum Cacẽphaton sonet: quale est & numerum cũ nauibus æquet. Illa quoq; compositio fugienda: ut syllabæ duæ plures ue priorem sensum terminent. In prima posterioris sensus parte pooatur: O fortunatam natã me consule romã: Sed in compositione iuocturaq; uerborum maius studium maiorq; cura ẽ. Fit autem ex coniugatione nerbo℞ cõma: ex cõmatibus colon. ex colis periodos. Cõma est ut mea fert opinio sensus non expleto uumero conclusus: plerũq; pars mẽbri: tale ẽ eni quo Cicero utitur: Domus tibi deerat at babebas, pecunia superabat: at egebas. Fit autem & singulis uerbis iocisum diximus: testes dare uoluimus: incisum est diximus: mẽbrum aũt est sensus: sed a toto corpore abruptus: & per se nihil efficiens. O calidos bomines perfectum est: sed remotum a cæteris uim non babet: ut per se maous pes & caput & omnia excogitãti. Q uando igitur incipit corpus esse conuenit extrema conclusio. quẽq; uostrum fefellit: ita oos esse facturos quam Cicero breuissimam putat: Itaq; fere incisa & mẽbra multa sũt & conclusionem utriq; desiderant: alii sic cõma ẽ iuocturæ finitio. Et si uereor iudices. Item alterum cõma: ne turpe sit pro fortissimo uiro dicere incipientem timere. Iam factum ẽ colon idest mẽbrum: quod intellectui sensum præbet: deinde sic ex plurimis incisis mẽbrisq; periodos in extrema clausula ueterem iudiciorum morem requiruot: periodus autem non longior esse debet q̃ ut uno spiritu proferatur. Modum eius Cicero quatuor senariis pedibus terminauit. noo nulli uero duo genera eius esse dicunt. V num simplex cum sensus unꝰ longiore ambitu circũducitur. Alterum quod constat ex mẽbris & incisis: quod plures sẽsus habet: Aderat iaoitor carceris: carnifex prætoris: sed tamen ita sit aperta ut intelligi possit & memoria contioeri. Iunctura autẽ apte conuenire & sine hiatu uerborum construi debet quod non aliter efficitur quam si fuerit obseruatum. Sed bæc obseruatio duplex ẽ. Altera quæ ad pedes refertur. Altera quæ ad comprebensiones quæ ipsæ efficiuntur ex pedibus. Item ne præcedentis uerbi extrema uocalis uocalem primam iocludat uerbi sequentis: ut si dicas ære emit: illi incũbit: fere omnia & similia. Hac enim iuoctura quæ structior ẽ pleniorq; fieret. Si consonantes uocalibus applicarentur: ære mereatur. Illi totus incumbit fere cætera. Magis autem structura patet cum in se longæ uocales incidunt ut thebæ ægyptiæ: profugo eneæ: sed habent quendam canorem pronunciatiõis q̃si negligentẽ decorum: lõga magis cum breui iuogitur: ære emit: illi incũbit: q̃ si duæ breues iunguntur ære exutus: arma abiecit. Plurimum enim auctoritatis & ponderis habeot lõgæ: celeritatis breues quæ sic miscentur quibusdam longis currunt. Si cõmiouantur exultant: alacres quæ ex breuibus ad loogas insurguot: læuioresque longis in breues descendunt: optime incipit a longis recte aliquando a breuibus. Vt oouum crimen. C. Cæsar: leuius a duabus ut animaduerti Iudices. Clausula quoque e lõgis firmissima ẽ: sed uenit & in breues: q̃uis habeatur indifferens ultima: neque enim ignoro in fine pro looga accipi breuem: quia uidetur aliquid uacãtis temporis ex eo quod insequitur accedere. Fugienda quoque ẽ & consonans illæsa uocali

Bonum aurum iustum enim est & similia quæ deformant orationis integritatem. Itẽ ex cõ-
sonantibus quæ in se incidentes stridere & quasi rixari uidenť. Fugienda iunctura ut ẽ sex-
tus Rosius: ars studiorꝝ: Rex Xerses: error Romuli. Hæc de uerbis quorũ exemplo iudici-
um etiã de cæteris uitiis quæ cauenda sunt poterit fieri. Sic tamẽ ut hæc diligentia nõ anxie
sit persequẽda: ne nos in uerbis magisq̃ i rebus teneat occupatos: potius ẽ. Vt se ultro offe-
rat q̃ solicite referatur: Cæterũ in cõmatibus & in collis & in periodis instruẽdis iponẽdisq;
pri⁹ sensib⁹ tũc deide ordo tribuẽd⁹: ut nõ tñ decore sed ẽt uirib⁹ ipleať oratio: Vt Cicero i
antoniũ uomens frustrii exculentis colentis gremiũ suũ & totũ tribuã. Item Verrẽ cuius ut
adolescẽtiæ maculas ignominiasq; prætereã: Quæstura primus gradus honoris quicq̃ ha
bet aliud ĩ se nisi. Cn. Carbonẽ spoliatũ a quæstore suo pecunia publica nudatũ in q̃ a quæ
store & proditũ cõsulẽ desertũ exercitũ: relictã prouinciã sortis necessitatẽ religionẽq; uio-
latam huius periodi compositione decorať. Adeo ut si quis soluere & commutare uoluerit
pereat oium rerꝝ atq; uerborꝝ & dignitas atq; potestas. Ois autẽ structura cõstat rythmis
& pedibus & metris. Rythmi certa dimensione temporũ terminãtur & pro nostro arbitrio
nunc breuius arctari. nunc longius prouehi possunt pedes certis syllabarũ temporib⁹ insi-
stũt: nec a legitimo spatio unquam recedunt. Metra sunt uerborũ spatia certis pedum tem
poribus alligata: Sed neq; rythmis neq; metris oratorem uti decet nec non dicere sed carmẽ
canere uideatur: Ideo sunt qui Ciceronẽ repræhendunt qui principio dictionis metrum so
taticum fecerit. Siquis uestrũ iudices aut eorum qui adsunt. Et si uero iudices animaduerti
principia esse sodatica. &. M. pisonem a trimetro cæpisse Proh dii immortales qui hic illuxit
dies: Item in actionis sed libro primo senarium esse uersum. Illa uero expugnatio phani an-
tiquissimi. Salustium quoq; a principio Iugurthæ a rythmo cæpisse: Verum hoc totum ge
nus repræhensionis eiusmodi est ut calumniatores istos audiamus conticescendũ: quia nul-
la non pars orationis in aliquam rythmi aut metri speciem potest figurari. Item in colocatio
ne uerborum aptiora & tam ordini quã uiribus cõgruentia collocare sic tamen ut potiora
sint utilia dure locata compositis inutilibus quæ in omni parte orationis ea uerba nectenda
sunt quæ structuris quadrent. Tunc præcipue i clausulis dignitas ita seruanda ẽ in quib⁹
tam dicentis quã audientis sensus atq; intentio terminatur dummodo principia leuis nar-
ratio simplicius: argumẽta ornatius: epilogi effusius proferãtur: sed quia non omnibus sed
quibusdã pedibus siue congruentibus decẽter struitur oratio: Sciendũ est maxime pedib⁹
ordinari clausulas: quarũ tẽpora longiora sunt: Sed meminerim⁹ ita uos de longis & breui-
bus temporibus locuturos ut natura tantũ non etiã positione longas aut breues syllabas iu
dicemus: neq; enim de metro quæritur ut necessitas naturã cogat mutari: sed de prosa ora-
tione tractatur: quæ tã soluta & libera est tanquã oibus dicendi opib⁹ instructa: ut nõ serui
re uerbis sed imperare uideatur: hoc adeo uerũ est ut in structura similiter currat iusta rep-
hensio quãuis repræhensio primam syllabã positione longam habeat propter duas conso-
nantes quæ sequuntur. Videatur autem primas duas syllabas breues habere. Item oia locu-
turus: & omnia propinanit. simili structura ferunt: quia natura paria sunt: quãuis sint posi
tione diuersa: Igitur spondeus e duabus syllabis longis aptus est clausulæ uel clausulis q̃ li-
cet maxie Demostenes utitur ϖασι και ϖασαις και ϖασι ηὐμιν. Habet. n. graues sonos si
nemq; sensus & clausulæ firmam sedem constituit. Vt rei publicæ causa arma sumpsi. & ẽt
pro nobis grauior est autem longa syllaba præcedente q̃ breui. Aliter enim sonat arma sum
psi: Aliter etiam pro nobis: sane interest quis eum ante pes sedeat: Nam trocheus præcur-
rit arma sumpsi. Anapestus etiam pro nobis amat & dactylum præcedentẽ ut criminis cau
sa ipse sibi. Spondeus male anteponitur. Trocheus quoq; in clausula bene ponitur: maxime
si se ipse præcedat. Vt acta res est & iusta causa: & pyrrhichius cape uota & creticus pro di-
tis rebus & amphibrachus uenite mecum: nisi quod hæc clausula in rythmũ cadit & ana-

pestus impetũ facit. Sane quotiẽs una pats otationis anapestũ & trocheum̃ recepetit mollem & quasi lubricã sttucturã dabit: Vt archipirata; & parricidarũ quãuis enim idẽ pedes eademq; tẽpora tamẽ. Vbi dubiæ sunt partes orationis nescio quomodo in utriusq; cõfinio retentus spiritus ac restitutus affert quãdam cõpositionis firmitatẽ at in una parte orationis ꝓperare uetba & cõtinua spiritus celeritate labi uidentur; sic fit ut trocheũ quoq; tametsi bene tribracbus antecedit ut refero cãm facite; nota tamẽ in una parte orationis quæ totidẽ pedũ; totidẽq; sit tẽporũ mollior ac fluxior: structura dicat̃: Vt facilitatis; agilitatis; temeritatis lãbus quoq; clausulus aptus spõdeo antecedẽte iuxta fidæ & seipso præcurrẽte bonã fidem. Nũc trissyllabos pedes in trissyllabis partibus orationis cõsideremus, singulis eti parti bus orationis singulos pedes dabimus. Dactylus ẽ clausula fortis & Trocheo antecedente iure fecimus. Pirrbichio etiã bene dicitur. Spondeo causas audeat: Ciues dicimus: iuste fecimus & Trocheo uota fecerat: & Iambo fide dicitur. Et tribrach9 quoq; Dactylũ bene ꝑcedit: recole noia. Anapesto repetes cætera. Vnde est gladiũ nobis ab ipsis porrigi legibus: & Palimbachius sepone cætera. & molossus quærebãt dicere: facit ẽt Tribrach9 ad clausulam ꝑcedẽte Cretico. Itẽ epitrito tertio; ut si dicas de cæteris agite; de præliis redeo: de litteris dubito. Cæterũ pedibus antepositis in ryihmũ labitur. Amphibrachus quoq; recte ponere in clausulã Spõdeo fere antecedente lubos habete. recte locutus: & trocheo iusta q̃rella hic ẽ illud Tullianũ & pristinũ morẽ iudiciorũ reqrit: & neminẽ præponẽdũ mihi eẽ actorẽ putauit: & in exiliũ eiciebã quẽ igressũ iã in bellũ uidebã. Itẽ palibachius trocheo præcedẽte: ut cõtra Cæsarẽ est cõgressus armatus. Etiã Anapestus clausulis cõuenit: sed mollis & fluens atq; in rythmi modũ ꝓfluens trocheo anteposito: Vbi erãt impii nomẽ & dignitas. Creticus. n. paulo fortiorẽ facit; ut nobiles hoies. Bacchius clausulis aptio spõdeo antecedẽte causas agebas cæteris pedibus nõ fere cõuenit. Palibachius stabiles clausulas reddit ut Cic. in Catilinã. Si isti9 furorẽ ac tela uincemus: & nullũ id rutsus ipunitũ. Cretico: ut uicisse. tãq̃ plurimos reperimus: & molosso rure nutritos esse fenatores. Iã. n. de pedibus; q̃ præponendi sunt parcius loquæmur; & Amphribtachus primus ea dẽ refixi; causam probaui: & pto Milone Clamoresq; maximos ꝓ nostra salutæ neglexi. Hæc de Trisyllabis. Cæterũ quattuor syllabarũ nõ multi ad clausulas apti sũt; ex q̃bus pauca referimus uideatur habetur & similia pedem habent. Pæona tertiũ ex duabus breuibus lõga & breui tempoꝝ qnq;: tamẽ quæ breuis syllaba fere collocanda ẽ ut eẽ uideat̃; facere uideatur: fortis habeat̃: Sic Tullius ꝓ cluẽto. Quãtũ difficultatis & q̃tũ sit habitura laboris: & i Catilinã: Cũ omnibus potiusq̃ soli pati uoluerũt. Struimus & ditrocheo dicere maluerũt; ausus est cõfiteri. crimina detulerũt. & Pæone tertio exercitũ compararũt: nuncio pertulerũt. Inde est ꝓligario aut leuium græcoꝝ: aut imanium barbatorũ. Et ꝓ Milone ꝓ salute bonorũ cõtra amentiã perditorum. Ille quoq; pes quem antipastũ uocant ex breui & longis duabus & breui; bene in clausula ponitur; ut uir optimus uideretur: & sua manu sororẽ interfectã esse fateretur. Simile est Hortensius porauit. Et ille pes; qui uocatur Ionicus maior struit clausula: constatq; syllabis longis duabus breuibusq; duabus curã sollicitudinemq; deponite. Vnde est illud quoꝝ igitur impunitas Cæsar tuæ clæmentiæ laus est; eorũ te ad crudelitatem acuit oratio. Sed & illa uerba quæ quinq; syllabis constanr fluxiorem stucturã faciunt cõpræhendentis arbitror nõ inuenirretis; & magis si sex syllabis habeant excogitarctis arbitraremini interrogauerunt, desiderauerunt, & similia. Hæc a nobis iccirco tractata sunt ut oratoris plenam fluentẽq; libero impetu facultatem his semper uinculis alligaremus. Nam cõpositio uerborum nõ ex anxio labore uenit; sed usu atq; exercitatione perpetua quæ magis fluat de ea auribus iudicetur; q̃ uelut arbitre cõpositiõis esse deber ut q̃d strictũ, q̃d effusũ q̃d gracile; q̃d ubertũ; q̃d durũ; q̃d effœminatũ sit existiment plærũq; eẽt nimiæ artis opinio fugienda ẽ. & interponenda simplicitas rudis atq; ipenitæ dictionis nõ propter hoc solũ; quod in omni-

bus rebus nimium lenociniũ odio dignum est, sed quod plærũq; acribus sensib9 maior est. Si naturaliter ꝓferant: nisi forte. M. Tullius in structura defecerit: Cũ de Appiana & Clodii cæde loqueretur: quæ cruẽtata antea cæde boneſti atq; innocẽtis uiri silebatur. Eadẽ nũc crebro usurpatur posteaq̃ latronis & parricidæ sanguine ibuta ẽ. Ibidẽ dederas. n. inquit q̃ cõtẽneres populares insidias ab adolescẽtia documẽta: maxima. Nẽpe enim parricidæ sanguine cruẽtata melius struebatur. Et maxima documẽta meli9 sonat. Sed orator accertim9 uim ac uirtutẽ loquẽdi secutus cõtempsit ornatũ: deditq; a uiribus a cõtiouo cultu quasi respirandi spaciũ. Et pro ligario ad ea arma profectus sum quæ erãt suscepta contra te. Idem quid autem contra aliud egimus oisi ut hoc quod hic potest nos possemus. hæc omnia non phaleris sed uiribus structa sunt: oec nulla re. Cicero gloriosior est quam quod summã artis istius laudem mira artis dissimulatione peruenit.

STructuræ qualitates uariis uocabulis traduntur: Statuẽdũ quoq; ẽ quo quãq; earũ nomine appellemus. Si penultimus fuerit Pyrrhichius optime succedit Pæon primus: & erit structura q̃drata. Si penultimus fuerit spõdeus successerit tribrachus uel pyrrhichius & pæones successerit prius & nouissim9 erit ãtiqua structura quæ dicitur confragrosa: q̃ usus ẽ Cato. Si i penulómo Tribrachus fuerit uel dactilus uel pyrrhichius uel tribrachus uel molossus uel anapestus erit structura q̃ uel de lũbis uel mollis uel fluxa dicit̃: qua usus ẽ. M. Antonius maior in libro quoq; secũdo quãtũ ad officiũ obseruationis grãmaticæ structure orationis pro se ꝓbabilẽ cõparationẽ spectat prudẽtiæ tuæ seosibus interim explanasse sufficeret. In hoc uero tertio libro q sũmã totius operis iplebit: metra quæ sunt tortuosis obscuritatibus i plicata: ac multarũ quæstionũ numerosa pplexitate diuersa qbus pedũ qualitatibus cõpositionis ue metricæ obseruatiõibus regnãt cæteris rationibus docebo: quæ qdẽ oia si qs ꝓfundis sensibus intimarit. & sincera mẽtis inteosione perspexerit & cõparauit studio diligẽtiaq; seruauerit: nõ tantũ in agenda uersificatione pollebit. uerũ ẽẽt de alioꝝ carminibus quoões libitum fuerit iustus ratioibus & irrepræhẽsibili tractatu sentẽtia iudicabit. Nũc tertio quoq; libro q summã totius operis implebit qd poetica & qbus officiis digeratur tractabimus

POetica est fictæ uereq; narrationis cõgruenti ryhmo uel pede cõposita metrica structura ad utilitatẽ uoluptatẽq; accommodata. Distat autem potice. a: poemate & poesi quod poetice ars ipsa intelligit̃. Poema autẽ pars operis ot tragœdia: poesis cõtextus & corpus totius operis effecti. Vt Illias: odyssea: æneis. Rythmus est pedũ temporũq; iunctura cum leuitate siue modo. Alii sic. Rythmus est uersus imago modulata seruans numerũ syllabaꝝ positionẽ sæpe sublationẽq; contineos. Metrũ est pedum iunct ora numero modoq; finita. Vel sic. Metrũ est cõpositio pedũ ordine statuto decurrens modos positiooes sublationesq; conseruans. clarius sic. Metrum ẽ quod certis pedum quãtitatibus qualitatibusq; rythmis descriminatur. Distat enim metrũ a rithmo quod metrũ certa qualitate ac numero syllabaꝝ temporũq; finitur certique pedibus cõsistit ac claudit̃. rythmus autẽ tẽpoꝝ ac syllabarum pedũq; cõgruentia in infinitũ multiplicantur ac profluit. Metrum tripliciter auditur nã aut bioticon metrũ est: aut poeticõ aut cõe. Bioticõ metrũ est qd' io usibus est cõuersationis humanæ. Poeticon metrũ est: quod a poetis per uerba ac uersus figuratur quod & ipsum intelligitur modis quattuor: Primo ꝑ temporis spaciũ ut in syllaba breui aut longa: quoniã metroo idest quod mensura tẽporis certa corripitur: aut ꝓducitur. Secundo per oumerũ syllabarum positiooe quoq; metrũ finit̃: quo pes uel distylabus uel tristyllabus uel duplex mittitur. Tertio ꝑ qualitatem pedum qnia certis pedibus uersibusque cõficitur. Vnde dactylica spoodaica ionica metra dicũtur. Quarto ꝑ numerũ pedũ quia uersus ꝓ mẽsura sua qlque pentametri uel hexametri uel deinceps intelligũtur. Cõmune quoq; metrũ ueluó mu-

ficæ rõnis siue disciplinæ cuius species bipartita tã ad mẽsurã supra memoratæ cõuersatõis
humanæ: quã ad poeticã tendit ex qbus altera duplici collatiõe colligit. Ex hac enim tpa &
interualla trahit: his nãq; in usus humanos utimur: altera ad officiũ memorati generis poe
matis refertur. Idẽtidẽ & ex hoc dicit tenores & numeros sonos ue quos græci rythmos &
phthongos uocant. Sicut in cãticis demõstra hocẽ melodiis i qbus quædã doria nonnulla
phygia: alia lydia μελῆ reperiuntur. Intelligit aũt alio mõ metrũ cõe nõ ex duob9 modis.

PEs est sublatio ac positio duarũ aut triũ ãpliusue syllabarũ spacio cõpræhẽsa.
Pes est poeticæ dictionis duarũ ampliusue syllabarũ cũ certa tẽporũ obser-
uatione modos recipiens arsin & thesim. i. q incipit ablatiõe: finitur positio
ne. Pes ergo tũc dicitur qñ duæ sunt syllabæ: quoniã arsin & thesim pedib9
quærimus nõ ubi duo tẽpora sunt. Ergo una lõga pedẽ nõ ualebit efficere:
quia ictibus duobus arsis & thesis nõ gemello tpe pquirẽda ẽ. accedũt autẽ
unicuiq; pedi arsis & thesis: numerus sillabarũ: tẽpus resolutio: figura metrũ. & sunt pedes
poetici simplices. xii. ex qbus quattuor binis syllabis constãt ternis octo duplices q & cõpo
siti uel cõbinati sedecim: Heteroplici pẽtasyllabi. xxxii. ergo binarũ syllabarũ sunt hi. Primus
pes dibrachus bibreuis pyrrhichius uel periambus uel ægæon græce dicitur. Cõstat ex dua
bus breuibus tẽporũ duũ ut deus: ante enim breuis q̃ lõga syllaba reperta ẽ ut prius unum
q̃ duo. Ideo autẽ pyrrhichius dictus est pp pyrrhichiã quia breuẽ syllabã proferentes spiri
tum actiorẽ labris cõcurrẽtibus explicamus: quæ compositio huiuscemodi modulationis
pyrrhichiæ conuenit: uel a pyrrho achillis filio qui crebris & citis modulationibus bis bre-
uiter ,pminẽtẽ clypeũ genibus incũbens & p hunc terrorẽ hostibus immitens iferebatur
sicut uersus ille ostẽdit ὑπασπιδια προβαίνων. Cũ ergo gradus uult breuiter accedentis
ostentare mobilem decursionẽ pyrrhichio pede cõmentus. ẽ & ideo metrũ pyrrhichium a
pyrrho repertũ & illustratum. Cognominauit: sed ipse a pedũ mobilitate qđ tripudians &
cinesias etiã cognominatus: Fidẽ huius enarrañõis facit Aristophanes comicus: nomẽ eius
istac dictans characterẽ Achenchineam, apud italos uero eius gradiuus abellonæ et αρεδσ
idest ερυδυσ filio, quẽ eã primo pede in unũ poetæ fingunt: quod eũ a montiũ & difficilia
colliũ cõcitato cursu captæ moræ superaret quotiẽs prædatoriã uice grassaretur citi pedem
hunc cursũ sibi repetisse testificant: quo nomine ui breuẽ pedẽ nuncupãt. Sunt q pyrrhi-
chium græca interprætatione cognominauerunt qđ calore uelocitatis tripudio mobilitatis
apices flãmarũ æmularẽtur. Huic cõtrarius est spõdeus q cõstat ex duabus longis tẽporũ
quattuor ut heros: dictus παρὰ τὸ σπονδῶν. quia in tẽplis quædã carmina componebãt
scilicet libãtes sonũ uocis abhominosæ audire nõ possint: Arcadiæ princeps uenerat: lors ac
cipitur ab agricolis hoc luccessit: & hoc diuũ ritu cumulis paribus a musicis Thure incen-
sis altaribus musicos choros geminis gressibus explicaret et æqpedi sono tibicen spondaliũ
canere iuberet: ut duabus longis melodiis quasi duplicibus & iugibus uocis ,pspera deorũ
uolũtas firmaret. Numã Pompiliũ diuinare præditũ hunc pedẽ põtificũ appellasse memo
rant: cũ salios iuniores æquis gressibus circulanes iducere. Spondeo melo pattios placaret
indigeres ergo & dibrachus & spondeus tantũ habet in arsi: quantũ in Thesi. Iambus q cõ
stat ex breui & lõga ut dies uersu maledico babilis παρὰ τὸ ἰαμβίζειν nominatur. Huius
autẽ origo uerbi ex nõie Iambes famulæ celei nominatur: quæ carerẽ filiam quærẽdo ad me
ganiram coniugẽ celei delatã cũ uidisset solicitã male tractauit. Quidã autẽ ferunt Iambũ
quasi triambũ a triũphatore lebero cognominatũ: sed alii a matre ortũ. Iambũ strẽniuo du-
ce tradũt: q cũ crebiter pugnas iniret: & telũ cũ clamore torqueret παρὰ τὸ ἰὸν βάλλειν.
Iambus appellatur. Icciro & breui & lõga pede hũc esse cõpositũ: quod hii q iaculẽtur &
breui accessu inextensum passum ,pferuntur: ut fortiore nixu telis ictum cõfirmẽt. auctor
huius librationis agrestinus græcus his uersib9 phibetur. Διίαμβος ἐξ ὀλίγου διαβὰσ

ϖροφερω Igitur hūc pedē uel imbicū gressum prisci Apuli Daunij a duce suo Daunio ꝓdiderunt: ꝗ is primus aduersus acrē Diomedes pugnā bellū asperū inisset gladiali pugna duos dimicare istituit & collato pede assequēte paulari dextero distētoq; & ꝓgrediēte leuo & breui successu & lōgo distētu gradus simul & uisus firmaret; unde nō īmerito melon hūc iābicū gradalē qdā nomināt, gradiuoq; matri augurāt: ꝗ gradariæ pugnæ huius effectu moueātur. Huic cōtrarius est trocheus quē conō appellāt: cōstat ex longa & breui: tpoꝝ triū ut roma dictus. Quippe eius modulationē poematū siue metrorū cōpositioni accōmodatā rotatim & uolubiliter dicebāt trocheū a Mercurio reptū satis cōstat: ꝗ in his ꝑcipitē festinatōe & ipetu longo i breuē gressū finiri ostēderet. Vnde plæriq; græcoꝝ ex longa & breui eū pedē cōposuerūt ϖαρατο τρεχειν & discursu trocheū frequētauerūt ac musici uiri ociori melo ītuēti ex rotæ situ & uolubili modo rythmū eius & tonū designāt: qa decursiōibus aptū indicāt ꝗ hii q i bello laborant quotiēs amissos ordines reparāt ex lōgo & disperso ābitu in breuē & atctū oībē cogunt rotæ scilicet similitudine euertilātis: cu9 satis latus ac breuiatus cantus radiatus luminibus in angustum modioli circulū cohibetur. Aiunt hūc trocheū auruncos tutilum nuncupauisse nimiū simili ratione qa græcia toti nūciandi uel diuersa appellatione psuasi; quod cū aciē cōstituerēt ꝓlatis pedibus; uestigia sisterent; scuta brachiis ꝓtēderēt: breuiterq; dextris succedētibus pedibus uestigia sisterēt: & reductis manibus ingēti clamore q nibraucrāt tela iacebāt quæ res huic melo in genitiuū nomen acqsiuit. Ternarū syllabatū sunt hii dactylus quē græci politicon appellāt. cōstat ex prima lōga & duabus breuibus. tpoꝝ quattuor: ut Romulus; a tractu digitoꝝ dictū; quem ad exprimendā organi modulationē saliermiæ affectabāt, uel ab ideis dactilis quos curetas siue corybātes poetæ appellabāt. Hii nāq; in isula cretā Ionem custodiēdo ne uagitu se paruulus ꝓderet lusus excogitato genere clipeolis æneis intra se cōcurrētes tinitu ætis nisi rythmica ēt pedis dactyli cōpositiōe celauere uocē ifantis. Sed natiuitatis eoꝝ cām uetusta fabulositas docet: hāc fuisse aiūt opē in Idā mōtē insulæ Cretæ fugiēdo delatā manus suas ipofuisse memorato mōti: & sic ifantē ipm edidisse. & ex manuū impssiōe emersisse curetas siue corybātas: qđ a mōtis noīe & a qlitate facti ideos dactylos appellarer. Hos qdā tres putant q lares eē credūtur. Damimamentinus: Asteus: Pyrrhicbius dicti αϖο των κορων. i. a formosis oculis q̄ choræ uocātur. i. pupillæ uel a cono galeæ. Huic cōtrariu9 ē anapest9 quē antidactylū græci nomināt. Cōstat ex duabus breuib9 & lōga & tēpoꝝ totidē: ut nebulæ: dictus ϖαρατοαν αϖαιειμ. i. ϖαρατο αμαϖλιν αμτικρουειν ϖροστομ δια κτυλομ. qa recurrēdo repcutiens dactylū sono recyproco obliquit & ꝑ antistophen. Tribachus tribreuis tāq̄ tasius; qdā brachisyllabū: alii trocheō; nō nulli pigmona; plæriq; choreū nominant. cōstat ex tribus breuibus ex quibus nomē accepit ut helena: choreus autē ideo dictus qa choreis huius cōpositio cōuenit. Huic contrarius ē molossus uertunnus extēsipes quem alii hippium uel caniū dicūt; cōstat ex tribus longis tporū sex; ut æneas. ideo molostus dici9 qa molossi. i. thesali ad bellū ꝓcedentes huius modulata cōpositione utebantur. hippius ueto æquestri scilicet pugnæ cōueniēs modulabatur. Amphibraeus lanus amphibreuis q & scolius cōstat ex breui & longa & breui quattuor tēporū ut catina: dictus aūt a duabus breuibus a quibus ex utraq; parte media lōga cōtinetur Scoliusq; ideo; qa habiliter cōponitur scolio: ē aūt cytharæ species. huic mēsalis cōtrarius est amphimacrus felcentinus āphimatos: quē alii creticū appellāt cōstat ex lōga & breui & lōga tpoꝝ qnq;: ut demopbō dictus a duabus longis a qbus utrinq; breuis media amplectit: Creticus quoq; qa cretes salutando eius rithmica cōpositione utebātur. Bacchius œnotrius tripodias saluiē; quā græci pyabū dicūt: cōstat ex breui & duabus longis tēporū qnq;: ut agenor: athenæ dictus: ϖαρα της Βακχης q a baccātibus cōuenienter cōponebat. huic contrarius ē palimbachius latius q & saturnius ultima breuis quem qdem propompicon alii theseleon uocāt; cōstat ex duab9

lõgis & breui tporum totidẽ ut natura: dictus palibachiius: quia cõtrarius ẽ bacchio apud
græcos enim παλιν contrariũ significat ideo παλιντονα τοξα cornibus inter se coutrariis
ex bis oibus inter se mixtis: alii deinceps pedes cũ plures συζυγιαι ue nascunt. Nã quẽad-
modũ pedes dissyllabi q̃tuor geminati sedecim duplices: fiunt quas græci syzygias uocãt
ita iidẽ cũ trisyllabis iuncti triginta duns de se reddũt. Trisyllabi uero cũ trisyllabis gemia-
tis. lxiiii. colligunt: atq; excepto ãphibraco & epitrico: quoꝝ alteꝝ tripla: alterũ epitrita di-
uisione partim ut uniuersorũ pedũ trina cõdirio reperit. In aliis uero dupla: i aliis sexcupla:
in aliis æqua diuisio ẽ. Prima dactylica: Secũda iãbica. Tertia pæonica nominant. Est itaq;
æqua pedis diuisio quotiẽs sublatio pedis tpibus positioni par ẽ: ut est in dactylo & anapæ-
sto. Itẽ spondo & pyrrhichio: Horũ eni arsis tantũ in se habet quãtũ & thesis: dupla uero ẽ
quotiens pedis sublatio tẽporibus ipar est positioni: ut ẽ in iambo & trocheo & duobus io-
nicis. Iambi enim arsis unũ tẽpus tãtũ i se habet; & eius thesis duo: quæ trochei uetsauice
arsis duo habet & thesis unum. Sexcupla quoq; intelligit ut ẽ in pæonib9 & i duobus bac
chio & cretico. Hi enim pedes qui tẽporibus quinq; pares sunt ꝑ bina tẽpora diuidũtur. Idẽ
tidẽ bina adiecta scilicet duũ dimidia parte terna de se reddũt: ꝑ quæ sexcupla colligitur. Pe
des duplices siue cõbinati uel quadrati sunt sedecim hi: Proceleusmatic9 ex duobus pyrrhi
chiis q̃ttuor breuiũ syllabaꝝ totidẽ tẽporũ ut ualeria: Huic cõtrarius ẽ dispõdeus ex duob9
spõdeis syllabaꝝ q̃ttuor longarũ tpoꝝ octo. ut mæcenates si: hẽates: oratores: Paeõ prius
ex trocheo & pyrrhichio & iãbo hoc ẽ ex lõga & tribus breuibus: ut emodochus sthesicho-
rus. Huic contrarius est hippius: primus pæon secũdus ex iambo & pyrrhichio hoc ẽ bre-
ui & longa duabus breuibus tẽporum quinq; ut colonia: huic cõtrarius ẽ hippus secũdus:
pæon tertius ex pyrrhichio & trocheo hoc est ex duabus breuibus & longa & breui tẽporũ
quinq;: ut catamitus. huic cõtrarius ẽ hippus tertius; pæon quart9 ex pyrrhichio & iambo
hoc est ex tribus breuibus & longa tẽporũ qnq;: ut celeritas: facilitas. Huic cõtrarius ẽ hip-
pus quart9 & ẽ hippus siue epitritus primus ex iambo & spondeo hoc est ex breui & tribus
longis temporum. vii. ut capenates. sed hippus siue epitritus secundus ex trocheo & spon-
deo: hoc est ex longa & breui & duabus longis temporum septem. ut cõditores. Hippus si-
ue epitritus tertius ex spondeo & trocheo hoc est ex tribus longis & breui tẽporũ septem:
ut discordiæ heroici. hippus siue epitritus quartus ex spondeo & trocheo hoc est tribus lon
gis & breui temporum. vii. ut linutamus. Ionicus απομειζονος ex spõdeo & pyrrhichio
hoc est ex duabus longis & duabus breuibus temporum sex: ut demetrius. huic cõtrarius
est Ionicus απελασσονος qui cõstat ex pyrrhichio & spondeo hoc est ex duabus breui-
bus & duabus longis temporũ sex: ut diomedes lacedæmõ. Diiãbus ex breui & lõga et bre
ui et longa temporũ sex: ut cleonides: ꝓpinq̃tas: qui pes dactylus a iambo appellatur. huic
contrarius ẽ ditrocheus ex lõga et breui et longa et breui tẽporũ sex. ut cãulena: dimicate: q
pes catatrocheus dicitur Antipastus ex iambo et trocheo hoc ẽ ex breui et duabus lõgis et
breui tẽporũ sex ut medulina: saloninus. huic ɔtrarius ẽ choriãbus ex trochæo & iãbo hoc
est ex longa et duabus breuibus et longa tẽporũ sex: ut nobilitas armipotẽs. hoc omnes cũ
de metri tractatu aliquid legimus diligentius cõsiderare et in memoria habere debemus: ut
singuli quinq; uersus quibus pedibus cõstent scire possumus. Pedes eteroploci pentasylla-
bi sunt numero. xxx. et duo. hi Orthius ex breuibus quinq; et totidẽ tẽporũ. Periãbus ex lõ
ga et breuib9 quattuor tẽpoꝝ sex. Parapicnos ex lõga et breui et tribus breuibus tpoꝝ sex.
Mesomacros ex tribus breuibus et longa et breui tẽporũ sex. Pyrrhichi anapestus ex breui
bus quattuor et lõga tẽporũ sex. Probrachis ex breui et lõgis q̃tuor temporũ nouem. hy-
pobrachys ex lõga et breui et tribus longis tẽpoꝝ nouẽ. Messobrachys ex duabus longis et
breui et duab9 lõgis tẽpoꝝ nouẽ. Molossiãbos ex trib9 longis et breui et longa tẽporum no
uem. Calobos ex quattuor longis et breui tẽporũ nouẽ. Diphyes ex duabus breuibus et

tribus lógis tépoȝ octo. Orthius ex lóga & duabus breuibus & lógis duabus téporũ octo.
Amebæos ex duabus lógis & totidé breuibus & longa téporũ octo. Molossopyrrbicos ex
tribus longis & duabus breuibus téporũ octo. Svmplectos ex duabus longis & tribus bre
uib9 et téporũ septem. Musicos ex duab9 longis et totidem breuib9 et lóga téporũ octo. Da
sios ex trib9 breuibus & duabus lógis téporũ septé. Dochimos ex duabus breuibus & lon
ga breui & longa téporũ septé: Pariábodes ex breui & longa & breui ex duabus longis tem
porũ octo. Doriscos ex longa & duabus breuibus & lóga & breui téporũ septem. Cyprios
ex breui & longa & duabus breuibus & longa téporũ septem. Anticyprios ex lóga & breui
& duabus longis & breui téporum octo. Bacchiochorios ex duabus longis & breui & lóga
& breui téporum octo. Dochemios ρσυȝύγταν. Antistrophos ex breui & tribus longis &
breui téporũ octo. Molosso spódeus ex longis qnq; téporũ. x. Hactenus originé & historiá
generaliũ pedũ exposuimus. Poematũ genera metrorũq; tractatus ostédere tempus est.

POematis genera sũt tria. aut. n. actiuũ est uel imitatiuũ quod græci Δραμα
τικὸν uel μιμητικὸν aut enarratiuũ uel enunciatiuũ qđ græci ἐξηγητικὸν
uel ἀπὸλογητικον dicũt: aut cõe uel mixtũ qđ græci κοινὸν uel μικτὸν
appellãt. Dramaticõ uel actiuũ est in quo p̄sonæ agũt solæ sine ulla poetæ in
terlocutióe ut se habét tragicæ uel cóicæ fabulæ: quo generæ scripta ẽ buco
licõ ea cui9 ininiũ ẽ. Quo te mœripedes. Exegiticõ ẽ uel enarratiuũ i quo poe
ta ipse loqt̃ sine p̄sõæ ulli9 iterlocutiõe: ut se hñt tres georgicæ & pria ps q̃rti. Ité lucretia car
mina &c. his similia κοινὸν uel cõe est i quo poeta ipse loqtur & p̄sonæ loquétes introducũ
tur: ut est scripta. Ilias uel odysea tota homeri: uel actiui & exegetici: uel enarratiui.

POematos grãmatici uel actiui genera sũt quattuor apud græcos: tragica: comi
ca satyrica. inimica apud romãos p̄textata: tabernaria: atelana. Planipes. Exege
tici uel enarratiui spẽs sũt tres: angelticæ: historicæ. didascalice. Angeltice ẽ qua
sententiæ scribuntur: ut est Theognidis liber. Ité historicæ qua narrationes & ge
nealogicæ cõponũtur ut est hesiodi theogonia: & similia. Didascalice est qua cõp̄hédit phi
losophia: ut libri Varronis: Empedoclis: Lucretii. Ité astrologia: ut φαινόμενα. Arati & ci
cerõis & georgice Virgilii: & his similia κοινοῦ uel cõmunis poematis spẽs prima est heroi
ca: ut iliados & æneidos. Secũda lyrica: ut est archilochi & horatii poematos. Characteres
sũt q̃ttuor epos dicitur græce carmẽ exametrõ diuinarũ rerũ & heroicarũ: humanarũq; cõp
hẽsio q̃ a græcis ita diffinitũ ẽ ἐμπεριοχὴ θείων καὶ ἡρωικῶν καὶ ἀνθρωπίνων πραγμά
των latinæ paulo cõis carmẽ aud. ẽ. Epos latinæ prim9 digne scripsit. Liuius is q romanorũ
gesta decẽ et octo cõplexus est libris q et annales scribũtur. q; fere singulorum annorũ act9
cõtineãt: sicut puta annales quos põtifices scribæq; cõficiũt: de romanis quidé romanorum
res gestas declarãt. Epos aũt appellatur ut græcis placet παρὰ τὸ ἔπω τὸ λέγω. p̄pricenĩ
epos ẽ ἔμμετρος λόγος uel ἀκόλουθω p̄cipue uero hexameter uersus epos dicitur quoni
am hoc uersu uerba respõdẽt mutuo ut sic dixerim. Poematos characteres sunt hi βραχύς
μακρὸς μέσος ἀνθηρός. Macros eũ ut apud Vir. in decimo de camilla facit narrationem
sic: pulsus ob iuidiã regno uiresq; sup̄bas aut ut se habẽt secũdi & tertii libri. Brachys ẽ ut in
quito ubi de Ganymede stricti narrat sic: Victori chlamydé auratã quã plurima circũ. Pur
pura mœãdro duplici melibœa cucurrit. Intextusq; puer frõdosa regi9 ida: Veloces iacu
lo ceruos. Messos ẽ ut i p̄rio: huic cõiũx siche9 erat. Est. n. castigata narratio: sic tamẽ: ut oĩa
cõplexa sit ἀνθηρὸς ut in. vii. ubi amœnitaté luci ac flumĩs describẽdo facit narrationé sic:
hũc iter fluuio tiberin9 amœno. Vorticib9 rapidis et multa flau9 arena. In mare p̄rũpit:
uariæ circũq; supraq;. Assuetæ ripis uolucres et flumĩs alueo. Consequétiã prim9 de9 uates
cõp̄hẽdit: unde postea abusiue uerbũ et solutæ oratiõis ipsa scriptura cõseq̃ués ab aliis epos
dictũ. Rapsodia dicit̃ ποιήσεως aliqua p̄ticula discreta atq; diuulsa dicta παρὰ τὸ ῥαπτειν

ꝙ uersus ĩ unũ uolumẽ uelut cõsumãtur & cõp̄hẽdãtur: uel ꝙ olĩ partes homerici carminis in theatralibus circulis cũ baculo.i.uirga ꝓnunciabant: q ab eodẽ Homero dicti sunt homeristæ. Elegia est carmẽ cõpositũ hexametro uersu pẽtametroq; adinuicẽ positis: ut Diuitias alius fuluo sibi cõgerat auro: Et teneat culti iugera magna soli: quod genus carminis præcipue scripserũt apud romanos Propertius & Tibullus & Gallus imitati græcos Callimachũ & Ephorionẽ. Elegia autẽ dicta siue παρατο ευλεγειν τούσ τεθνεωτασ (Fere.n. defunctorũ laudes hoc carmine cõp̄hẽdebãt siue απορό μελεῦ). idest miseratiõe: ꝙ tyrenus græciq; ελεγειασ isto metro scriptitauerũt: cui opinioni cõsentire uidetur Horatius ad albium Tibullũ elegiarũ auctorẽ scribẽs ab ea qua diximus miseratiõe elegos miserabiles dicit hoc mõ: Neu miserabiles decãtes elegos Apud romãos autẽ id carmẽ quod cũ lamẽtatiõe extremũ mortuo accanitur uenia dicitur παρατὸ νητὸν τὸ εσχαρόν & in cordis extremus neruus appellatus est nete & elegia uidetur tractũ cognominari ꝙ mortuis uel morituris ascribitur nouissimũ. Iambicũ ẽ carmẽ ẽ maledicũ plærũq; trimetro uersu & epodo sequẽte cõpositũ ut male soluta nauis exit alite ferẽs. olentẽ meuiũ: Appellatũ est παρατοιαμβιζειν qđ ẽ maledicere: cuius carminis præcipui scriptores apud græcos Archilochus & hipponax: apud romanos Lucilius & Catulus & horatius bibaculus. Epodos dicũtur uersus quolibet metru scripti & sequẽtis clausulas habentes particulares: q̃les sũt epodos horatii: ĩ qbus singulis uersibus singulæ clausulæ adiiciũtur ut: Nox erat: & cælo lucebat luna serẽo deide. Suis & ipsa Roma uiribus ruit: & qcunq; sũt similes. Dicti ãt epodos συνεκλόχικως a p̃ibus uersuũ q̃ ligitimis & ĩtegris uersibus επαδόντι.i.accinũtur. Satyra est carmẽ apud romanos: nũc q̃dẽ apud græcos maledicũ: & ad carpẽda hominũ uitia argeæ comædiæ charactere cõpositũ quales scripserũt. Lucilius & horatius: & Persius: & olim carmẽ quod ex uariis poematibus cõstabat satyra uocabatur: quales scripserũt Pacuuius Ennius. Satyra autem dicta siue a satyris similiter ĩ hoc carmine ridiculæ res pudẽdæq; dicũtur quæ uelut a satyris ꝓferuntur: & fiunt siue a satyra lanceq; referta uariis multisq; primitiis ĩ sacris piscordis inferebatur: & a copia & saturitate rei satyra uocabatur: cuius generis lanciũ & Virgilius in georgicis meminit cũ hoc modo dicit: Lancibus & pandis fumãtia reddimus exta: & Lancesq; & liba feremus: siue a quoddã genere farcimus qđ multis rebus refertũ satyrã Varro uocitat. Est autẽ hoc positũ in secũdo libro plautinarũ quæstionũ: Satyra ẽ ubi passa & polenta & nuclei pini ex mulso conspersi: Ad hæc alii addũt & de malo punico grana: alii autẽ dictã putãt a lege satyra quæ uno rogatu multa simul comp̄bendat: ꝙ.s. & satyra carmina multa simul poemata cump̄henduntur: cuius legis lucilius meminit in primo per satyram ædylem factum qui legibus soluat: & Salustius in Iugurtha deinde quasi per satyram sententiis exquisitis in deditionẽ accipitur. Bucholica dicuntur poemata carmine pastorali composita. Instituta autẽ sunt sicut quidam putãt in laconia uel ut alii in Sicilia. Nã ĩter lacædemonios & siculos uaria fuit conditio: sed quid hoc ad laconas pertinet? Hæc eorũ fuit origo: quo tẽpore abuẽtante Xerse in græciam omnes deserta laconia metu barbarorũ perterriti in diuersas partes fugisse credũtur: & cũ uirgines timore laterẽt ex hoc euenisse ut eo die quo solitus erat chorus uirginũ dianæ curiatidi hymnũ canere nemo ad solẽne sacrũ inueniretur. Tunc itaque pastores ex ruræ in urbem conuenerunt: & ne ritus sacrorũ interrumperetur. pastorali carmine composito deæ honorẽ celebrauerunt: unde etiã bucholismus dictus. A siculis autem origo quæ trahitur hæc est. Anteq̃ hiero Rex syracusas expugnaret morbo sicilia laborabat uariis & assiduis cerimoniis Dianam placantes finem malis inuenerunt: eadem Lyen cognominauerunt quasi soluttricem malorum: inde res in consuetudinem tracta est ut greges rusticorum theatrum ingrederentur & uictoriam canerent. habitus uero huiusmodi uidebatur. Erat panis magnus omnium ferarum imagine complexus: & cum uino & foliis omnium leguminum genere: inerat corona in capite & in manu pedum clauatum: atque

ita uictorum omnium fores multitudo carmē circuibat: uictoriam quam adepti fuerant canebant: & de eo folle limina frugibus spargebāt nōnulli & in Italiam & in Lidiam & Agiptū transiste credūtur quos lydiastas & bucolistas appellauerunt. Quāquam & est alia opinio circum pagos & oppida solitos fuisse pastores cōposito carmie præcari pecorum & frugum omniumq; prouectum: atq; inde in hunc diem manere nomen & ritū bucolicorum. Putant autem quidam hoc genus carminis primum Daphnim cōposuisse: deinde alios cōplures: inter quos Theocritum syracusanum quem noste imitatur. Tragœdia est heroicæ fortunæ i aduersis comprahēsio. A Theophrasto ita diffinita ē. Tragœdia ē ηρωικησ-ρύχησ περισασισ. Tragœdia ut quidā dicitur a τράγοσ & ωδη dicta: quoniam olim auctorib9 tragicis τράγοσ idest hircus pmium cātus pponebatur: qui liberalibus die festo Libero patri ob hoc ipsum immolabatur: quia ut ait Varro: depascunt uitem: & Horatius in arte poetica: Carmine qui tragico uilem certauit ob hircum. mox & satyros agrestes nominauit: & Virgilius Georgicorū secūdū cū & sacri gen9 mōstrat & carmē talis hostiæ reddit his uersibus. Non aliam ob culpam Baccho caper omnibus aris. Cæditur. Alii putant a fæce: quam græcorum quidam τρύγα appellant: tragœdiam nominatam permutatione litterarum i aduersum. quoniā olim nondū personis a Thespide repertis talis fabulas peruncti ora fæcib9 agitabant: ut rursum est horatius testis: Sic ignotum tragicæ genus inuenisse camenæ. Dicitur: & plaustris uexisse poemata thespis: Quæ canerent agerentq; peruncti fæcibus ora. Alii a uino arbitrantur: propterea q; olim dictitabatur τρύξ a quo τρυγητοσ, hodieq; uindemia est quia liberalibus apud atticos die festo. Liberi patris uinum cātoribus pro cortolario dabatur: cuius rei testis est Lucilius in duodecimo. Comœdia est priuatæ ciuilisq; fortunæ sine periculo uitæ comphensio: apud græcos ita diffinita κωμωδια εστιν ιδιωτικων και πολιτικων πραγματων ακινδυνοσ περιοχη. Comœdia dicta απο των κωμων. κωμαι enim appellantur pagi idest conuenticula rusticorum. Ita iuuentus ut ait Varro. Attica circum uicos ire solita fuit: & quæstus sui causa hoc genus carminis pronunciabat: aut certe a uicibus. Nam postea q̄ ex agris Athenas cōmigratum est: & hi ludi constituti sunt sicut Romæ compitalitii ad canendum prodibant: & ab urbana come & oda comœdia dicta est uel απο των uiculorum idest humilium domum fortunæ comprahendantur: non ut in tragœdia publicatum regiarum quæ uel απο του κωμου idest comessatione quæ olim in huiusmodi amantium iuuenum comæ canebantur. Comœdia a tragœdia differt: q; in tragœdia introducuntur duces: heroes reges. In comœdia humiles atq; priuatæ personæ. In illa luctus: exilia, cædes: in hac amores uirginum raptus. deinde q; in illa frequenter & pene semp lætis rebus exitus tristes & liberorum fortunat ūq; priorū in pœnis agnitio: quare uaria diffinitione discretæ sunt. Altera. n. δεινων περιοχη: altera τυχησ περιστασισ dictæ sunt. Tristitia nanq; tragœdiæ proprium. Ideoq; Euripides petēte Archelao rege ut de se tragœdiam scriberet abnuit: ac præcatus est ne accideret Archelao aliquid tragediæ proprium ostendēs nihil aliud esse tragœdiam q̄ miseriarū compræhēsionem. Poetæ primi comici fuerunt Susarion: Nullus & Magnes. hi ueteris disciplinæ ioculatoria quædam minus scitæ & uenustæ pronunciabant in quibus hi uersus fuerunt. Susarion cantalogica enigine cecalimolo ode mate ut estieuratimiana neutatu: Secunda ætate fuerunt Aristophanes: Eupolis: & cratin9 qui & principium uitia sectaui acerbissimas comœdias composuerunt. Tertia ætas fuit Menandri philemonis qui omnem acerbitatem comœdiæ mitiguerunt: atq; multiplicia argumenta græcis erroribus secuti sunt: Ab his romani fabulas transtulerunt: & constat apud illos primo latino sermone comœdiam. Liuium andronicum scripsisse. Sunt qui uelint Epicharmū in insula ceo exulātē primū hoc carmē frequētasse: & sic a ceu comœdiā dici antea. Itaq; galeris nō personis utebantur ut q̄litas coloris idiciū faceret ætatis cū esset aut albi: aut nigri aut ruffi. Personis uero uti primus cœpit Rosius Gallus præcipuus historio. q oculis

obuerlis erat: nec satis decorus in psonis nisi parasitos pnunciabat initio togatæ comediæ dicebātur: q̃ oīa in publico bonore cōfusa cernebātur: quæ togatæ postea in p̃textatas & tabernarias diuidebātur. Togatæ fabulæ dicunt quæ scriptæ sunt secundū ritus & habit⁹ hominū togatorū. i. romanorū. Toga nanq̃ romana est: sicut græcas fabulas ab habitu æque palliatas. Varro ait nominari. Togatas autē cum sit generale nomen. specialiter tamē pro tabernariis nō mō cōmunis error usurpet: qa Fāōins togatas appellat. Sed & poetæ ut horatius qui ait: Vel q prætextas: uel q docuere togas. Togatarum fabularū species tot fere sunt quot & palliatarū. Nā prima species est togatarū quæ p̃textatæ dicūtur in quib⁹ imperatorū negocia agebātur & publica & reges romani uel duces inducūtur personarū dignitate & personarū sublimitate tragœdiis similes. Prætextate autē dicuntur quia fere regū uel magistratuū qui prætexta utūtur in hmōi fabulis acta comp̃hendūtur. Secūda spēs togatarū quæ tabernariæ dicunt humilitate psonatū & argumētorum similitudine comœdiis pares: i quibus nō magistratus regesq̃ sed humiles homines & priuatæ domus inducūtur: q̃ olim tabulis tegerentur cōmuniter tabernariæ uocabantur. Tertia species est fabularū latinatū quæ a ciuitate oscorū atella in qua primū cœpte atellanæ dictæ sunt argumentis dictisq̃ iocularibus similes satyricis fabulis græcis. Quarta species est planipedis græce dicitur μιμος. Ideo autē latinæ planipedes quod actores planis pedib⁹ idest nudis pscentum introierēt nō ut tragici actores cum cothurnis: neq̃ ut comici cū socis olim nō in suggestu scænæ: sed in plano orchestræ positis instrumentis inimicis agitabant. cuius planipedis actius togatarū scriptor ita in ædilitia fabula meminit. Datū inest aurū exultat planipes: si quas tamē ex sociis fabulas fecerāt palliati pnunciabant. Togata prætextata a tragœdia differt heros introducuntur. Pacuuius tragœdias nominibus heroicis scripsit Horestē: Chrysoen & his similia. Item actius in prætextata autē scribitur Brutus uel decius. Itē marcellus. Togata tabernaria a comœdia differt q̃ in comœdia græci ritus inducuntur psonæq̃ græce lacbes sostrata. in illa uero latinæ togatas tabernarias in scænā dictauerunt p̃cipue duo affrānius & Quintus Ennius: nā Terētius & cæcilius comœdias scripserunt: latina atbelana græca satyrica differt q̃ in satyrica fere satyrorū persone induceūtur: aut si quæ sunt ridiculæ similes satyris autolicus burris. In achellana obscenæ personæ ut maccus. Dramata autē dicuntur tragica aut comica παρὰ τὸ δρᾶν. idest agere: latinæ fabulæ appellātur siue factibulæ. In latinis. n. fabulis plura sunt cantica quæ canuntur: uel a faciendo: Nā & agi fabula non referri ab actoribus dicitur. Itaq̃ horatius utraq̃ significatiōe iterp̃tatur cū ira de fabula dicit: aut agitur res in scænis: aut acta refertur: sicut græco in choro. Dramatæ uero tres personæ solæ agunt. Ideoq̃ Horatius ait. Nec quarta loqui persona laboret: quia quarta semper muta: ac latini scriptores plures personas in fabulas introduxere ut spaciosiores frequentia facerent. Satyrica est apud græcos fabula in qua item tragici potest non reges: aut heroes: sed satyros induxerunt ludendi causa: iocādiq̃ simul ut spectator inter res tragicas: seriasq̃ satyrarū quoq̃ iocis & lusibus delectaretur: ut & horatius sentit his uersibus. Carmine qui tragico uilem certauit ob hircum: Mox etiam agrestes satyros ornauit & asper: Incolumi grauitate locum tentauit eo q̃ illecebris spectator erat & nouitate monendus. Mimus est sermonis cuiuslibet motus sine reuerentia: uel factorum cum lasciuia imitatio. Mimus dictus quasi solus imitetur cum & alia poemata idem faciant: sed solus quasi priuilegio quoddam quod fuit commune possedit. Similiter atq̃ is qui uersum fecit dictus ποιητὴς cum & artifices cum æque quid faciunt non dicuntur poetæ. Membra comœdiarum tria sunt: diuerbium: canticum: chorus. Membra comœdie diuersa sunt. diffinitio tamen numero continentur a quinq̃ usq̃ ad decem. Diuerbia sunt partes comœdiarum in quis diuersorum personæ uersantur. Personæ autem diuerbiorū: aut duæ: aut tres: aut raro quattuor esse debēt ultra augere numerum nō licet. In cāticis autem una tantum debet esse psona aut si duæ fue

rint ita debēt esse ut ex occulto una audiat nec loquatur. sed secū si opus fuerit uerba faciat. In choris uero numerus ꝑsonaꝝ diffinit⁹ nō ē: q̄ppe iūctim oēs loq̄ debēt q̄si uoce cōfusa & cū cētū in unā ꝑsonā reformātes. Latinæ igitur comœdiæ choꝝ nō habēt. sed duob⁹ tantū mēbris cōstāt diuerbio & cātico. Primis āt tēporib⁹ asserit trāquillus oia quæ i scæna uersantur i comœdia agebātur. Nā & pātomimus & choraules i comœdia canebāt iter actores comœdiarū ꝑ facultate & arte potiores principatū sibi artificia uidicabāt. Sic factū ē nolētib⁹ cedere nimis cū artificio suo cæteris separatio fieret reliquorū. Nā dū potiotes iferioribus q̄ in oī magisterio erāt seruire dedignabātur seipsos a comœdiis sepauerūt: ac si factū ē ut exēplo semel sūpto usus q̄sq; artis suæ rē exequi cœperit: neq; in comœdiā uenire. cui⁹ rei inditia ꝓdūt nobis āt̄iqui comœdiæ: in q̄bus inuenimus acta tibiis paribus aut iparibus aut serranis. Quado. n. chorus canebat choricis tibiis. i. choraulicis artifex cōcinebat. In cāticis aūt pyraulicis respōsabat: sed q̄ paribus tibiis uel iparib⁹ inuenimus scriptū hoc significat q̄ si quādo monodio agebat unā tibiā instabat: si quando synodio utranq;.

Quoniā extremitas nominū ad metricā cōpositionē necessario indaginē inquirit. iccirco singuloꝝ extremitates regulatim quā potuimus diffinitas cōtulim⁹ quo facilius mettorū tractatus cū legi cœperit colligatur. ut pura uia in sensus legētis & sine ullis caliginibus ueniat. Omnes casus numeri singularis & pluralis obseruata nouissima syllaba facilius mōstrabit q̄uo separare debeamus q̄ sint ꝓducēda uel corripiēda ultima nominū syllaba. Quinq;. n. uocales suā ꝑtātē mutāt: cū ꝑ casus nomina prima sui positiōe inflexa uariētur: Oia. n. noia quibus uniuersa dictiōis silua copiosissima est nō plusq̄ ꝑ. xx. ultimas litteras syllabas finiūt qnq; uocales. a. e. i. o. u. Semiuocales. l. m̄. n. r. s. x. unā mutā. t. ut sisenna. monile: sinapi: Cicero. Veru: cōsul: scānū: pecten: Cæsar: lybius: silex: caput: Age nūc omniū nominū extremitates ꝑ omnes casus quæ sint producendæ uel corripiendæ exponemus.

Omnia noīa exceptis monosyllabis casu ntō singulari memoratis litteris. xii. ꝑdictis nouissimis corripiūtur ꝑter illa q̄. o. littera finiūtur: ut cato syllaba es ut alcides: fides: nubes. uel. as. ut mœcenas: facultas æneas: uel. en. ut lyen. Itē græca i os. ut heros. Fœminina quoq; ntō. e. littera finita: ut circe: dirce: phœnice. Oia noia triū geneꝝ casu genitiuo numeri singularis ꝓducūtur q̄ i as syllabas littera sue deferūtur. In. æ. masculīa & fœminīa. ut hui⁹ fortūæ. In. i. masculina: ut pueri. Fœminīa ut hui⁹ lauri: Neutra ut hui⁹ doni. In us masculīa: ut hui⁹ portic⁹. In. u. neutrū ut huius cornu. In ei masculīa & fœminīa: ut diei aciei. In es græca: ut hui⁹ dit ces: phœnices. Corripiūtur uero mēotato casu. q̄ i is syllabā terminātur & sūt triū geneꝝ: masculina ut catōis: fœminina ut oratiōis. neutra ut syderis: &c. his similia. Oia nomina triū generū casu datiuo singulariter uocalibus terminata ꝓducunt̄. Oia noia actō casu singulari corripiuntur ꝑter græca si nō reformētur i latinā declinationē gtō cū statu terminata in en. syllaba ꝓducūtur: ut alciden: dircen. phœnicen. Omnia nominæ casu uocatiuo singulari corripiūtur exceptis his quæ. o. littera uel. e. uocali ꝓducta syllaba ut. es. uel. as. uel. e. terminātur. o. ut cicero: iuno. e. ut alcide; circe: es: ut dies. as. ut dignitas mecenas. en. ut lyen. Omnia nomina triū generū ablatiuo casu singulari: quinq; uocalibus finita ꝓducūtur. Ex his uero. e. litteram tam corripitur q̄ ꝓducitur & ꝑrius quidem sic: Masculina ab hoc oratore. Fœminina. ut ab hac Iunone. Neutra ut ab hoc sydere. Posterius uero masculina sic ut ab hoc die. Fœminina ut ab hac re: & similia. Neutrū. n. in. e. littera ꝓducta memorato casu nullū producitur.

Omnia nomina casu nominatiuo plurali tam masculina q̄ fœminina quacūq; syllaba terminata ꝓducuntur exceptis his quæ græca sunt: ut troes: phriges. Omnia nomina trium generū casu genitiuo plurali quibuscunq; syllabas terminata corripiuntur. Omnia nomina trium generū casu datiuo & ablatiuo numeri pluralis tantū producūtur ea quæ in. is.

ſyllabã finiũtur:q̃ corripiũtur ea quæ ns ſyllaba memoratis caſib⁹ finiunt. Oĩa noĩa maſculina & fœmina abltõ caſu & uocatiuo plurali in qbuſlibet terminata ꝑducũtur ꝑter græca q̃ tã acuſatio.as.ſyllaba finito ꝗ uocatiuo.es termiato corripiũt acuſatio ſic troas:ſtygas delphinas: Vocatiuo.o.troes:ſtyges & cætera ſimilia Metrorũ.i.legitimæ poſitionis obſcuritas ſcrupuloſæ intẽſionis indaginẽ ueheměter inqrit:quãobrẽ oĩ fluctu circuitiõis ablato quædã metra dilucide & breuiter expoſui.Et.n.mihi res uidebat absurda tẽ natiua obſcuritate difficilẽ ẽt caligine expoſitiõis obtegere. Versus ẽ partiũ legitima diſpoſitio & pedũ culta copulatio cõſonãti ſpecie metricã exhibẽs regulã. Versus heroicus.xii.ſyllabis in.vii.&.x.ſyllabis lõgat.ultra nõ põt.Nã ſi plus habet excutiuntur ꝑ ecclypſim uel ſynaliphẽ.Scãditur aũt ſexies.Recipit.n.pedes cũ eſt legitimus inter ſe uariatos duos ſpõdeũ & reſoluta eius poſteriore pte dactylũ:ſed ſpõdeus ꝑpetuo in ſine ponit cui⁹ loco plærũq; trocheus inuenitur ea rõne q̃a indifferenter in oĩbus metris poſtremã ſyllabã ueteres eſſe crediderũt.Hic igitur pedes ſyllabis ĩpares tẽporibus æq̃les ex regiõibus diſtributi quaterna tpa ſua ſcãdẽdo patiẽtes q̃ttuor &.xx.tẽporib⁹ metri totius ſiue comas uel comata ſiue cola quæ latinæ ſectiões uel inciſa uel mẽbra dicũtur pfecta cõſitmatiõe cõcludunt.Obſeruatur aũt ne ultimus pes ſit triſyllabus exceptis pauculis uerſibus q hypmetri dicũtur.quorũ abũdantiã excipiũt hi uerſus q ſecuntur,incipiẽtes a ſynalíphæ rõne rithmica facta eo q factũ uitiũ qd erat i ſine uerſus cõtinuatio ſequẽtis emẽdat. Versus heroicus ſenatius diuerſis uocabulis appellatur.Idẽ.n.& hexãeter & pythi⁹ uel epycus & pirichius & bucolius uocat:ſup quas appellationes ẽt latinæ lõgus pes dicitur:heroici igitur ſũt quotiẽs in prio ſpõdeus ẽ & i tertio & i ſexto.heroicũ ãt præterea dicitur q utroꝶ fortiũ res geſtas ac facta cõmemoret hexametrũ quoq; ſex regionib⁹ ſpõdeũ & dactylũ pedes diuerſis modis rõnibſq; cõſeruat.Pythii ergo origo ide tracta ẽ.nec.n.uidetur icõgruũ fabuloſæ antiq̃tatis documẽta depromere.Apollo cũ pythona delphis ꝓpulſionẽ matris necaſſet accolæ primũ timore carmẽ heroicũ hexametꝶ initio ſex ſpõdeis cõpoſitũ texuerũt:deinde ſoluta ſpõdei altera ſyllaba ſine dãno tẽporis dactylũ ſuſcipit.Quidã ãt dicũt iãhũ magis gaudio ſubleuati motu celeri ꝓtulerũt.Fertur hoc etiã heroicũ metrũ eius oraculis poſtea celebratũ:& ex hoc uerſũ pithirnomẽ accepiſſe.Itẽ ꝓprii ſunt quotiẽs i priore loco ſpõdeus ponitur:& in quarto & in ſexto ut apud Virg.Defeciſſe uidet ſua iã ꝓmiſſa repoſci:Itẽ Immotamq; coli dedit & cõtẽnere uẽtos:Cui nõ dictus hylas puer & latonia delos.Bucolici ſũt quotiẽs i quarta regiõe dactylus finiẽs partẽ oratiõis iuenit idẽtidẽ dactylus noiat:cũ uero oẽs ſere dactylos hẽt nouiſſime ut ẽ apud homeꝶ ΒΗ ΔΕ ΔΙΑ ΠΡΟΜΑΧΩΝ ΚΕΚΟΡΥΘΜΕΝΟΣ ΑΙΘΟΠΙ ΧΑΛΚΩ apud Vir.taleẽ.Pãditur interea domus oĩpotẽtis olympi:idẽ ſpõdeus appellatus cũ oẽs ſpõdeos quẽ quidã moloſſicũ dixerũt ut Romani uictores germanus danens.apud homerũ: Verſus heroicus is dignitate prius eſt plenæ rationis perfectiõe formatus:ac tonus grauitatis honore ſublimis:multaq; pulchritudinis uenuſtatæ præclarus q̃ ſine ulla cõiũctione quaſcunq; alias orationis partes ita mutuis inter ſe cõnexionib⁹ colligat ut in ſcãſione ꝓptia pes nullus niſi nouiſſimus tãtũ integrã partẽ orationis icludat:atq; ita ſex regionib⁹ ſuis ſpõdeũ pedẽ dactylũq; cuſtodiat:ut dactylus per rato:& qdẽ ornãdi poematis gratia quintã regionẽ ſuã ſpondeo concedat.Spõdeus uero poſtremus finibus ſuis nunq̃ dactylũ patiatur iſidere.In tertia quoq; regiõe melius ſpõdeus pẽthemimeres q̃ dactylus diuidit.Cæteri aũt pedes ſine ulla inter ſe diſcretiõe uariãtur:& exẽpli gratia ponamus aliquẽ uerſũ q ſit his oĩbus quæ ſupra memorauimus clarus & q adeo ipſi uirgilio placuit:ut nullo mutato elemento:duobus.n.uoluminibus ponere delectatus ſit.Oceanũ iterea ſurgẽs aurora reliquit animaduerti pedes ſingulos ita eẽ ſcãſionis lege diuiſos ut eoꝶ nullus partẽ orationis clauſerit niſi nouiſſimus quẽ finalis neceſſitas cogit. Versus heroicus recipit ſiguras triginta duas.Aut.n.ex.omnib⁹ ſpõdeis erit:& ob hoc ſpodaicũ dicitur:qd uix apud latinos inuenitur raro apud græcos ẽ:

& erit huiusmodi uersus monoscheãticus.i.unius figuræ: ut si facias: aut leuis ocreas lentu ducãtargento: ut sit auctus numero qnq; syllabaꝝ: oẽs habuit dactylos idest qnq; & ob hoc dactylicus nominat̃. Nã ultimũ ẽt supradiximus disyllabũ eẽ debere monoschematistus dicetur ut ẽ: Pandit̃ interea domus oĩpotẽtis olympi. Versus uero q ẽ.xvi. syllabaꝝ: de quinq; pedibus habẽs unum spõdeũ uariæ qnq; regiones pcurrẽtẽ erit figuraꝝ qnq. hoc ẽ pentaschematicos: ut est una species illarũ in hoc uersu: Aeole nãq; tibi diuum pater atq; hominum rex. Itẽ ecõuersus q ẽ sedecim syllabaꝝ & qnq; hoc ẽ pẽteschemeriston ut est una spẽs quoq; figurarũ: Cũ Iuno æternũ seruãs sub pectore uulnus. Ille uero uersus q de qnq; pedibus duos habuit dactylos pmiscue per qnq; regiones uariatos.x. figurarũ erit & nominat̃ decaschematistos uersus q cõtra.xiiii. syllabas ut ẽ una species qnq; figurarum. Multa quoq; & bello passus dum cõdereturbem: & cõtra si de qnq; pedibus duo spõdei fuerint inuicẽ dactylis mixti. & itẽ.x. regiões percurrẽtes erit.x. figurarũ uersus q quindecim syllabis legitur ut supra: & ẽ una spẽs: Arma uirũq; cano. Meminerimus autẽ figuras maiores dici si dactyli plures fuerint: si spõdei minores. Illud quoq; obseruare debemus ut i oheroico hexametro mãsiones q̃s alii cæsuras appellãt nõ nulli sectiones uocant facias: q̃s græci rite custodiunt. Incisiones uersus heroici sunt quattuor. hæ finitis partibus orationis fiunt. & tali ordine colligent̃. Prima ẽ pẽthemimeris. Secũda ẽ catatriton. Tertia heptimemeris: Quarta tetrapodia bucolice dicit̃. Theocritus auctor carminis hac plurimũ eẽ credit̃. Pẽthemimeris ẽ semiqninari: ubi post duos pedes & unã syllabã pars orationis expletur & ideo pentimeris uocatur: qa pedes diuidit sic: defecisse uidet se signari oculis: horum residuis partibus trimetri Anapæstici hypcatalectica fuit sua iã pmissa reposci. Vltro i placibilis ardet: licet hæc accipit unã breuẽ faciet siniam tamẽ partẽ orationis sine cæsura. Secunda est catatriton in qua finita parte orõnis tertium trocheũ ponas a quo noĩe trãsit: ut ẽ Infandũ regina, huic addito Anapesto uel spõdeo cõstat tertia iscio. Tertia ẽ heptimemeris lationa lingua translara semiseptioaria scilicet qa septẽ diuidit ut ẽ. Italiã fato pfugus. Tũ demũ mouet arma leo Excutiẽs ceruice toros hinc qđ remanet precor gaudet comãtis leo fixũq; latronis leo fremit ore cruẽto. hæc duabus addiris breuib9 quartã mãsionẽ efficit; ita ut quarto dactylũ inuenias ut ẽ: Inferretq; deos latio gen9 unde latinũ. Sũt q quartũ trocheũ i hac cæsura collocãt. & catalecticon & trocheon appellãt; & ẽ: Qui pax longa remiserat arma noua reparabãt: Alii uero spõdeũ ut ẽ: Inde toro pater æneas. ita tñ ut per oĩa ista iternalla q̃ diximus pars orõnis finiatur remanebit pars uersus q̃ dicitur cõma hoc cõma si priorẽ habuit dactylũ dicetur dactylicũ ut ẽ: Orsus ab alto si spõdeũ spõdaicũ appellatur ut ẽ: Vellatarũ obuerrimus antenaꝝ. Hæ incisiões quas græci cõmata appellãt figuris formantur tribus: simplici: cõposita: cõiuncta. Simplex ẽ cũ inuenitur in uersu una incisio ut: Pãditur interea domus oĩpotẽtis olympi. Cõposita ut duæ iueniũtur ut ẽ: ifandũ regina iubes renouare dolorẽ. Cõiũcta cũ tres iueniũt̃ ut ẽ: Talib9 Ilione9 cõcti simul ore fremebãt dardanidæ.

PRimus uersus dena pprietate spectatur pricipio ut sũt Illibati: i iuges æqformes: qnq partes paripedes fistulares: æqdici. teretes: sonori: uocales. itaq; & græci hos nũcupãt; apeleges: arigus: Aproschemi. Pẽtametris: podomeris siropodis Isoleti: cyclorelis: & hereche: planastici. Si uero hac i appellatione iprobãtur ut qnq; speciebus designantur mnilerauoli: frignsi. Fluxiachos græci acephaleis legatus mnirus: trachis colobus appellãt. Igitur illibati sunt q nõ aucta uel minuta aut amputata syllaba uiñãtur: sed itegra & plenissima dictione formant̃: De pšso incipiat iã tũ mihi thaurus aratro. Est.n. uersus integer: & nullo uitio cõtaminatur. Iu iuges sunt qa nulla cõiũctiõis syllaba copulãtur quos græci asyntheꝰ nũcupãt: sicur est: Tectũ augustũ ingẽs centũ sublime colũnis. sine nexu: Nullus eni cõiũctionis nexus occursat. Aequisores sunt qui nñ composita uel simplici figura nstẽtantur ut.

Vrbe fuit media. Laurentis regia pici. nusquam enim: Hic duæ partes oratiõis nectuntur. Quinquiptes sunt qui quinq; ptes signant ac miscet flumina candida sanguine sparso. Fistulares sunt q paulatim accrescẽte ptis oratiõis numero ab unica syllaba plures ad usq; dicunt ut homericus ille declarat. Aeqdici sunt q singulis præpositiõibus antithetas apparant dictiones ut: Alba ligustra cadunt: uacinia nigra legunt: Albis enim nigra posuit: ligustris aũt uacinia tribuit & cadentibus legenda assignauit. Teretes sunt q uolubilem & cohærentẽ continuãt dictionem ut: Torua mimalloneis inflat tibia bõbis. Sonori sunt q crepitant ꝓnunciationem fragosam & exultantẽ informãt dictionẽ ut. At tuba terribili sonitu ꝓcul ære canoro. Increpuit. &. Quadrupedante patrẽ sonitu quatit ungula cãpum. Vocales sũt palta producta locutione sonãtibus litteris uniuersam dictionẽ illustrant ut est illud Pacuuii: Omnẽ non meo oceano hyperiõ fulgurat ciiro a repto plaustro boreas baccat rheno hesperio: zephiro oriõ uoluitur. Austro fuluo arettonio uaga cinthia ꝓruit austro. De improbatis uero uersibus uaria tradũtur. Mutili uel trũci sunt q i pricipio amputãtur & litterã uel syllabam amittũt: uel syllaba deficiũt: græce dicũtur acephali: quale ẽ fluuiorũ rex Eridanus. Itẽ homericus uersus in media pte exhiles uel iulci græce uocãtur agade qlis est. Itẽ homericus bẽdeis. Ecades est q in ultima cõclusione horratiũcula uel syllaba fundãtur uel tpe deficiũt græce imiri & scazontes uocãtur ut est: troes detriges. Fragosi sunt q l leuigato sono & incõdito uariantur. Fluxi sunt q solito mõ & uulgari metro uacillantes quatiuntur.

QValitas metri q̃ intelligimus utrũ pricipale sit metrũ an deriuatũ locãtur finitæ aut infinitæ. Finita est q̃ statuto pedũ cõuenientiũ mõ & numero syllabarũ diffinito quo ad petẽdi formã debeat multiformis structuræ cõuersiõe decurrit: ut eẽ in oĩ principali forma cognoscimus. Infinita ẽ in deriuatiuis q̃ metrũ seruat & numerũ syllabarũ seruat sed structuræ imitatæ deseruit: aut diuersis uersibus & metris cõstructa a tertio uersu uel a quarto eũ uoluit metrũ seruat: & numerũ syllabarũ: non seruat ut diconica uel pheretratiua. q̃ metra dactyli imaginẽ hñt: sed pedũ minore numero cõcluduntur: at uero nec metrũ seruat: & numerũ syllabarũ: ut i sapphico endecasyllabo i quo cõtrarios pedes in uno uersu cõiungit. Itẽ diuersis uersibus & metris a tertio uersu uel a q̃rto strophẽ reuocat. Alcaica illa tria uel asclepiadeũ & gliconicũ & pherecratiũ cõiũctũ uidemus. Species metri sunt duæ finita: & infinita. Finita ẽ qua itelligimꝰ utrũ principale sit metrũ an deriuatũ. Principale ẽ quod ipsũ ex se formatũ ẽ: & sua lege nõ absumpta decurrit: & est finita in oĩbus metris principalibus. deriuatiuũ quod a principali originem ducit ut est in oĩbus deriuatiuis infinita species.

FOrmæ principaliũ metrorũ secũdũ antiqtatis rõnẽ generalissime duæ fũt: uẽtæ: dactylica & iãbica. His ẽt aliorũ ꝓbat auctoritas accedũt aliæ septẽ: hetrocaica: anapestica: choriãbica: duæ ionicæ pæonica q̃ plæriq; rythmicã eẽ dixerũt: quarũ aditiõe uel imunitiõe reliquæ spẽs uariæ cõtextæ deriuãt & aut a pedũ pcipua structura: ut anapestica: trochaica. alia syzigiæ quãtitate. ut ẽ trimetrũ: cẽtametrũ. alia a nũero syllabarũ: ut ẽ sapphicũ: endecasyllabũ. alia ab iuẽtoribus: ut sapphicõ: alaicõ: alia ab his qui in his frequẽtes fuerũt: ut sũt aristophenia: archebula. phalerea: asclepiadea: gliconia: quæ quidẽ in infinitũ possunt uitiari beneficio rythmorũ quoque uelut fuit compositio.

MOdi metrorũ sunt sex: catasticos diffinitus uel pricipalis: schematicos cõpositus a synarches: icõpositus syncechimenos cõfusus siue zeugmenos: cõiunctus paragogõ. Deriuatiuũ diffinitus uel pricipalis ẽ legittimorũ metrorũ: ordo cõpositꝰ cõstat ex legitimo uersu ut eiusdẽ legitimi mediate eiusdẽ pedibꝰ Incõpositus ẽ peregrinis pedibus uersus ordinatus cũ fuerit alius uersus medius secutus trimetrer. Heroicus cõfusus ex peregrinis pedibus uersus cõiũ-

ctus est quãdo ex duobus metris uersus ordinat̃: ut heroicus & iambich9. Species carminũ sunt q̃tuor. Acatalecta: catalecta hypcatalecta brachicatalecta. Acatalecta est integer rursus singulorũ metrorũ. Catalecta ẽ uersus minus babens metricæ cõstitutionis. Hypcatalecta ẽ sup principiũ uersus syllabam plus habẽs. Brachicatalecta pedẽ plus habet q̃ possit pedũ dispositio. Qualitates carminũ sũt sex: heroica. comica: tragica: melica: satyrica: choriãbica. regiones pedũ sunt q̃nq;. thesis arsis: basis: syzigia: nipodia. Hæ sic ordinant̃. thesis ĩ bi syllabis cõstat. Arsis ĩ trisyllabis: basis syzigia: dipodia ĩ trisyllabis cõstat: sed basis ĩ epitritis & pæonib9 sit sizygia cõtrariis: sed dipodia paribus. Hæc iterim q̃tũ ad simplicẽ cognitionẽ spectat prudentiæ tuæ satis explanasse sufficiat. Cætera uero metra q̃ sunt tortuosis obscuritatibus ĩplicita: ac multaq; diuersitate pplexa opportunis tpib9 ac certis rõnibus edocebo: q̃ qdẽ c i a li q̃s pfundis sensibus inmarsit ac sincere mẽtis intẽtiõe pspexerit: & cõpetẽti studio diligenterq; seruauerit: nõ tãtũ ipse in pagenda uersificatione pollebit: uerũ ẽt & alioq; carminibus quotiens libitũ fuerit iustis rationibus de irrepræhẽsibili sentẽtia iudicabit q̃bus pedib9 regant̃.

Elegũ metrũ binis uersibus cõstat hexametro heroico subiũcto q̃nario. Prior pedes heroici recipit posterior pẽtametri. i. q̃narius scãdit̃ duæ semiq̃nariæ. i. ut posterior cõma duos dactylos habeat & semipedẽ: qd' genus scansionis ẽ usitatius. Alii uero sic scãdũt feritur q̃nq;es in primis duab9 gressionibus admittit dactylũ & spõdeũ tam inuicẽ inter se cõpositos q̃ se irritãtes put ratio postulauerit. Tertiã regionẽ sine dubio ppetuo spõdeus debet habere si memorati pedis breuem priorẽ syllabã pro lõga positã iuenies quæ ratio sit ne moueat: potest enim esse rationis: quare pars orationis finitur duobus anapestis terminatur.

Pentametrũ elegũ cõstat ex duab9 semiq̃nariis. i. ut posterior cõma duos dactylos hẽat ex semipedẽ: Quidã uero sic scãdũt. Tertiũ pedẽ spõdeũ faciũt ut anapesti sequãt̃ pp qd' oportet semipedẽ prioris comæ lõgã eẽ. Alii uero q̃a duo cõmata eẽ dixerunt uoluerũt breuẽ eẽ & prioris comæ semipedẽ: q̃a nouissima sp indifferẽs atq; hoc urũtur exẽplo. i. ut semp partẽ orãtiõis uideatur ĩplere. Nã talis pentameter uitiosus erit: sed & hoc accipiẽdũ est geminũ in elogiis hexametro subiũgitur. sed ut archilochus iuenit & dactylica comæ. Versus ternati9 iãbic9 quo tragœdiæ & comœdiæ scribũtur ipsi iũgitur iãbo & sine auxilio alteri9 pedis cõstat a quo nominãtur: sed uarietatis cã recipit dactylũ spõdeũ anapestũ: tribrachũ. Fiunt itaq; numero q̃nq; q̃ cõuenieñter, put rõ postulauerit in se uariãtur: sed ĩ sinistris pedibus ipsũ debẽt rapere iambũ: aut tribrachũ; aut pyrrhichiũ. Quarta tñ regione ipm ppetuo dominũ ĩ dextris quẽlibet ut fors obtulerit de supra memoratis: In comœdiis uero latius funditur licet currat sicuti tragœdiis senariis. Iãbus recipit pedes spondeũ & dactylũ; anapestũ: pceleusmaticũ: tribrachũ. pyrrhichiũ; & ipsũ in secũdo dominiũ iãbũ: sed in dextris pedib9. In comœdia quæcũq; ex his sinistris tribracum pyrrhichiũ: & seipsum aliquãdo in secũdo & in sexto loco. Quarto uero aut ipse: aut pceleusmaticus eẽ debet magis inquãtũ põt ipse catalexim facit in bachio. Fertur quoq; senarius iãbicus cõbinaris pedibus & singulis cõbinatiõibus p̃ponitur q̃libet pes de supra memoratis q̃nq;. Itẽ subiũgitur unus sine dubio ex tribus. i. tribachus uel anapestus: uel ipse dominus: Nõnunq̃ ẽt pyrrhichiũ admittit: q̃a nouissima metri syllaba indifferẽter ponitur. Et hoc utiq; deriuatur choriãbus in fine claudicãs: q̃m expulso pyrrhichio uersauice spõdeus interponitur: utpote. Cõtrarius aduersarii crura frangit. Sæpius aũt tertiæ declinationis secũdo pede iuenitur cõmunis syllaba q̃ excipitur a duabus cõsonãtibus quaq; prior sit muta seq̃ẽs liq̃da. Sane huic metro trinachrio si accesserit q̃rta dipodia fit uersus quadratus q̃ choriãbitiõnẽ quater feritur eosdẽ recipiẽs pedes quos iãbus trimarius æquæ tra-

goediæ.comoedieq; conueniens.& habet i se catalecticum in hoc metra tam seruatur i fine periambus q̄ excluditur pariambus:

TRochaicū metrū recipit pedes qnq;:dactylū:spondeū: anapestū: tribrachū: trocheū a quo nominat̃. Triplicē aūt fertur tripodiā et unicuiq; sine dubio pedes tā præponunt̃ trocheus dactylus tribrachus q̄ subiungātur:qlibet de supra memoratis qnq; pedibus caralecticon facit:ut in āphimacro aut sepimito quarto. Hoc aūt metrū ab iābico distat q i illo cōbinatis pedibus & subiūgitur unus de tribus q ex breui cōstāt:& itē subiūgitur qlibet de qnq; pedibus Anapesticū metrū ē q aut ipso solo anapesto cōstat adiūctus cū eo ꝓut sors tulerit spondeo:tribacho dactylo:sed dactylū nōnūq̄ recipit nisi in dextris pedibus uel quemq; ex illis abis:In finistris uero quēlibet ex tribus ꝓut res exegerit extra dactylon spōdeū: tribracbū: anapestū:hoc metrū catalexim facit:aut ionico αϖὸμειζὸνὸς:aut αϖελαχὸνὸσ aut i molosso:aut hippio q̄rto:aut in choriābo.Scite debem9 rū demō i ultimo trisyllabo hoc metꝶ admittere cū in penultio loco spōdeū ꝓcele asmaticū:metrū pedes recipit q̄ttuor:dactylū: spōdeū ꝓcelesmancū:anapestū a noie meruit.hoꝶ ꝯpositio frequēs ē anapesto ꝑ quē pluri mū cōstat.sed dactylū i dextris tm̄ pedib9 hēt:Idē quēlibet ex trib9 ꝓut exegerit.i.spōdeū tribracum ramē dactylus perpetuo dexter & aliquādo subiungitur unus quilibet ex tribus: huius clausula spondeo & dactylo terminatur.

ANuspaciū metrū cōponitur ātispasto:admittit autē iābicū bassim:psipatbiā: Et prima qdē regio primæ gressiōis antispastiæ magnitudinis oī genere a poetis mouetur.longat̃ aūt a dimetro usq; pētametrū.ꝑfectissimū aūt ē endecasyllabū sapphicū:& hoc si qdē acathelectū ē:& habet nouissimā syllabā iambicā· Tettameri āt cataletici ꝑfectissimi ē qd' appellat̃ pāpiū polida admitit. CHoriābū metrū cōstat choriābo pede q̄drato a quo i oie.a dimetro aūt metametrū longat̃.Feritur p dipodiā i q̄ antecedit trocheus sequt iābus:sed iterdū prior trochei syllaba i duas breues resoluta tribrachū admittit mediæ duæ quoq; iābicæ optime ponuntur quattæ clausulæ idest ut ultim9 pes aut bachio:aut tribracho terminetur:uel potius in ambica dipodia collocatur in qua antecedit anapestus.

IOnicus maior cōstat omonymo pede.Admittit aūt catalexim pathādo asericrococen ut huius metri ꝑrimæ gressionis regio multiformiter uariat̃ & brachycatalectō desiderat a dimetro in tetametrū longetur. Ionicus quoq minor cōstat ex omonyma dipodia i qua antecedit pyrrhichius seqt̃ spōdeus uel anapestus:& pyrrhichius nōnūq̄ ē catasinæresim breuiū syllabarū molossus iterponitur:& in dimetris qdē cū prior hassis pētasemos fuerit.i.tēporū qnq;:erit fine dubio secūda heptasmos.i.tēporū septē a dimetro i trimetrū ampliatur. Poenicū.metrū qd' plæriq; rythmicū eē dixerūt ꝯstat priore pæonæ admittit uero & quartū creticū & bach·ū albreui q ē adimetri sinē ꝯposuisse redditur. Elegātissimū ē igit̃ cū p singulos pedes pars oratiōis ipletur. Versib9 genera præcipua sunt qnq;.Aut.n.dimetri:sūt:aut trimetri:aut tetrametri:aut pētametri:aut hexametri:sed singuloꝶ plurimæ sūt species. Dimeter ē ex iferiore parte hexametri q hēt dactylū & spōdeū uel trocheū. hui9 exēplum ē in horatio. Terruit urbē quale ē illud prim9 aborisf. Trimeter heroicus ex iferiori pte hexametri.huius exēplū ē.Flumina nubibus obuia torques. Pētameter heroicus ex inferiori pte huins exēplū ē.Sparsaq; luminib9 polus idicat astra .Hæc icisa dicūt̃.i.cōmata & q̄da ex iferiori pte hexametri detracta pñt uideri de supiore eius pte desecta. Pētameter degiac9 cuius exēplū ē:Cādida ceruleo nata uenus pelago.Hic cōstat ex duob9 pricipiis hexametri recipit initio duos anapestos uel certe nouissimū tribrachū ꝑdicta ratiōe ultima-

rum syllabarū Iābicus q uersus ē comicus cōstat ex oibus iābis ut anus uirēte secta pinus in agro. Hic recipit spōdeos uel alios sui generis pedes.i.totidē tporū & si nō totidē syllabarū recipit i quā spōdeos sed prio & tertin & qnto locn. Vltimo aūt piābū aliquādo. Iambri bicus scazō.i.hipponactius ab auctore dicit fore similis supiorib⁹: nisi q imo hēt spōdeū. huius exēplū ē: ligare gutur pēdulotā in uinclo. Iābicus eolobiis hic de metro iābico sylla ba extrema attrita factus ē cuius exēplū in horatio. Tales trahūt siccas machinæ carinas; si esset carinulas eēt iābicus uersus. Trnchaicus.i.senarius & q̄drarius hic si uersus ē.vii. tro cheos hēt & semipedē.i.una sillaba cuius exēplū tale ē. uirēte secta pinus i agro hic fit Recipit pedes sui generis qua ratiōe de iābico diximus fit trochaicus hipponautius quoniam iambico cognatu; huius exemplū est; Feste dies amœna luce præpotens salue hoc sic ēut si facias tale: Socrates ligare gutur pōdulo canum ninculo; quos autem pedes recipit trocheum & cæteros sui generis pedes. & in una spondeum uel trncheum.

ASclepiadeū ab auctore dictum. eius exēplū ē: Mecenas atauis edite regibus: Hic ponit unde ortus ē ad pēthemimeri elegiatā redigi addita una syllaba sic Mecenas atauis edite regibus; qd' tale ē quale ē illud: Candida ceruleo uecta uenus pellago. Pōt asclepiadeus ab hexametrn nasci detracto in mediis partibus dissyllabo uerbo & ultimus ut si dicas. Nimborū in patria loca fœta furētib⁹ austris. aut illud: Auulsūq; humeris caput & sine noie corp⁹. Rursus illi asclepiadeo adde dissyllabū uerbū i medin facies hexāetrū: mecēasa tauis edite regib⁹oli.

ENdecasyllabū sapphicū qd'. Sapphn poeta iuenit exēplū hui⁹ tale ē: Iā satis terris niuis atq; diræ: supior pars ex trochaico ē. Nā si hæc uerba Iā satis terris suppleas facies itegrū trochaicū sic: Iā satis terris uirēte secta pinus i agro. Inferior aūt uerba hæc; Niuis atq; diræ; de pricipio iābici: sunt deniq; additis quæ desunt iābici poterit impleri sic. Niuis atq; diræ secta pinus in agro. Hæc metra q ex cōmatib⁹ cōstāt uñ ptes hēnt inde & pedes sumunt.

COriābicus ē q cōstat coriābo pede q ex lōga & duabus breuib⁹ & lōga: huius exēplū ē. Ergo ades huc ābrosia de ueneris plaudē: est in Horatio. Tale Te deos oro sybari cur ppes amādo pdere. Recipit hic ;imo uel palibachiū pedē q ex breui & lōga & breui. Archilocū de pxio supiore pcisū. huius exēplū ē: Lydia die poēs: hoc ē tale q̄le si facias cur ppes amando: qd' magis apparebit ut sic: Sectū si sit iūgas. Te deos orosibari lydia poēs. sic.n. integer est. Choriābus.

ENdecasyllabū phaleuticū a phauletico inuētū ē tale. Vidi eredite placus lucrinos Huius pars pprior de hexametro ē q̄ supplebim⁹ sic. Credite uidi pligdos netei das fluctus Posterior aūt pes a pricipio iābici ē quā si supplem⁹ itegrū iābicū faciem⁹ sic. Lacus lucrinos ;tet lata nauiū. Anacreōn⁹ in Horatio talis ē: Sic te diua pntēs cypri.pciosus hic ē. de pximo supiore endecasyllabo: & tale ē q̄le illđ uidi credite placus. Rursus endecasyllabus ex ista supiore fieri pōt; Sic te diua potens cypri lucrinos. Ergo apparet trisyllabū endecasyllabū eē tractū & anacreōtius fieret. Archilochiū aliud in horatio tale ē: Soluit acris hyems grata uice ueris; & fauoni; hoc ēut fieret idita ē hexāetro syllaba; an duas deniq; si eā detrahā facies hexāetrū; sic Soluit: acris hyēs grata uice ueris: & fauñi. Alcaicū ab alcen iuētore; i horatio tale ē; Vides ut alta stat niue cādidū hoc ē ex duob⁹ ɔmarib⁹: Nā supius illd' uides ut alta tale ē q̄le illd' i iābico. Ibis liburnis. iferius illd' ē Niue cādidū; tale ē q̄le illd' i asclepiadeo; edite regib⁹. Alcaicū alid' in horatio tale ē penes lābi sūt flama hic si addas uerbū torrida erga apparet hoc alcaicū ab iābo eē pcisū; Alcaicū aliud i horatin tale ē: Vsq; in eis pluniosq; uētos; ut hic fieret hexāetri ultra mediū exceptæ sūt; q̄s si uellis reddere supplebis hexāetrū; sic usq; meis plurinsq; rapiatis uitæ uētos. Archilochiū aliud ē i horatin tale ē; Nullā uare sacra uite prius seueris arborē. hic tolle dun uerba. s. disyllaba iuxta pricipiū fcies asclepiadeū; Se nullā peius uitæ seueris arborē. hoc.n. tale ē le illd': Mecenas

atauis edite regibus. Ergo appuit q̧ archilochus iposuerit dimetrũ ex archilochio mõi ẽ: Capiũt forãs & aptãt: hoc tale ẽ q̄le aliud uice ueris & fauoni. Glicõi cũ ex iãbico. Climetrꝫ i horatio tale ẽ: nõ ebur neq̧ aurꝫ hoc ex iferiore iãbici pte ꝑcisũ ẽ Nã si redrs ei pricipia supplebis iãbicũ sic ibis liburnũ: nõ ebur neq̧ aurꝫ. Ionicus ἀπὸ μείζονος dicit̃ q̄re hic pes constat ex duab⁹ breuibus & duabus lõgis huius exẽplũ i horatio ẽ: Miserarũ ẽ neq̧ amori dare ludũ. Ionicus ἀπὸ ἐλάσσονος supiori cõtrarius. Nã ex duabus lõgis & duabus breuib⁹ cõstat cuius exẽplũ. Pansa optime diuos si uis bonus eẽ. hic sotadic⁹ uocat̃: q̄a sotades eo plurimũ usus ẽ: Archilochiũ ex iãbici parte priori in horatio tale ẽ ut; Prisca gẽs mortaliũ. Huic si iferiora restituas q̄ archilochius ãputauit facies iãbicũ plenũ sicut ut: Prisca mortalium uitari trahit. Archilochiũ aliud i horatio tale: Scribere uersiculos amore ꝑcussũ graui satis apparet priorẽ partẽ hexametri eẽ posteriorẽ ex iãbico. Nã illud scribere uersiculos ẽ tale quale: Arma uirũq̧ cano. Illud autẽ quod ẽ amore ꝑculsum tale ẽ quale de prisca gens mortaliũ de hoc supradictũ. Archiloch⁹ ita metra cõficuit ut iambico detraheret & faceret uersũ talẽ: Iuppiter salutis arbiter meæ erit iãbicus plænus. Anapesticus q̧ anapesti cõstat pedibus talis ẽ. In sereno cede testula irrita sol occurrit tibi p speculũ panope hic recipit pedes sui generis de qua re supradiximus. Anapestus aũt fit ex duabus breuib⁹ & longa. Anapestichũ coritũ habemus in. Horatio: Audax nimiũ q̧ freta primus. admiscet̃ huic ꝑpter gratiã uarietatis dimetri. Heroicus: Nã tale est: Q ui freta prim⁹ quale terruit urbẽ. In cætero recipit hoc metrũ spodeos & alios sui generis pedes: Archilochius ẽt de iãbico colobo facit. Cõma tale est. Huc ades lyeæ: quod tale est quale illud machinæ carinas: & põt suppleri iambic⁹ colobi: sic trahũt siccas: huc ades Lyæe. Dimetrꝫ heroicũ ex superiore pte hexãetri factũ ut Sunt illa scribẽti mihi præmõstra dea. hic. n. duo pedes sũt de pricipio hexametri trimetrꝫ ex supiore patte hexametri tale: Musæ pierides nõ sed idẽ anacreõtiũ est: de quo supradiximus. nã simile ẽ illud qđ posueram⁹ exẽpla: Sic te diua potes Cypri. Tethametrũ heroicũ ex superiore sic ẽ: Optia mẽte tibi fero munera hic si addas duos pedes. i. terruit hexameter implebitur. Pẽthameter quoq̧ heroicus fit ex superiore pte hexametri sic: Fõtis & gelida uada fluminis: Hic pspicuũ est uno pede deesse quo minus fit hexameter. Heptametrum heroicũ fieri solet si dixere ridiculũ q̄busdã uidebitur sed exẽplũ tale: Clio cui dedit ingeniũ & libidine iunctũ. Sat in honorẽ dei. V en⁹ iuenit addita sylla ba ad Iãbicũ: Sic sũmus apex q regũ regias refregit. huic si demas ulimã syllabã erit iam bicus: de quo sepe memoratũ est: angelicũ metrũ celeritate nũtiis aptũ terpsichorus inuenit. V na enim syllaba ultimam hexametro efficit. id tale ẽ: Incidi patulũ in specũ ꝑcumbente priapo: prius cõma ex iferiori parte supplebitur sic: Ibis liburnis incidi patulũ in specũ. Posterius coma ex iferiori patte hexametri supplebitur sic: Arma uirumq̧ cano. Q ui procũbente priapo. Anapesticũ dimetrꝫ fit incisione cuius exẽpla hæc sunt. Agitro pelagi cursores. cupidã in patienã portate. sũt hic bini anapesti; aut pedes q recipi solent. In uno autem bachius est qui cõstat ex duabus longis & breui: aut molossus qui constat ex tribus longis. Alienũ autem pedem metra nisi recipiant modus nõ facile finitur; ut ryhmus magisq̄ metrum ut uarro dicit in rythmum q latinæ numerus uocatur: & metrũ interesse q̄ inter materiã & regulã dimeter ex heroico sotadico solet fieri talis: V nus ex marmore pulchro hoc tale. Optime duos cole si uis bonus eẽ. Proceleusmaticum ẽ quale fecit serenus animalia in secula. ꝑpter iter obiicit constat ex ꝓceleusmatico pede qui ẽ ex quattuor breuibus; imo recipit trisyllabũ pedem incertum: quem quidem in ulima syllaba uarium obseruandum eẽ supradictũ ẽ. Molosicum metrum mihi durissimum uidetur huius exem pla dat Celsius Bassius tale romanum uictore gallis deuictis lõge sunt omnes: q molossus constat ex tribus syllabis longis. huic sane uersum simillimũ puto illi hexametro qui spondaicus dicitur: nam & hic similiter. xx. syllabas longas habet Cræticei uersus hoc emplum est: Alma lox rosida prima flamina nitens me sat dixisse. Creticum ex longa & breui & longa qui & amphimacos nominat⁹. Antibachus uer-

sus hmói est. Nati beati parens nepotes. huius facilis partitio cum sciamus pedem ipsum cōstare ex breui & duabus longis. Bacchiacbum metrū est tale bacchare pcinge fronte. Hi mihi uidētur magis ad ipsam couenire: & sane multis pedibus in oratione utimur licet stulti putāt liberam a uinculis pedum ipsam esse debere. Archibulum metrū obi hexametro prima littera ablata: & ab ultima tertia: & factū tali tibi nascitur: oē pec? tibi crescit herba: restitue syllabas & implebis hexametrū sic. Nā tibi nascitur oē pecus ubi crescat iherba. Trimeter he roicus ex inferiore supra qd' dixi: sed hoc serenus nouum facit hoc mō tulit elus amisso tule: uide hic pposita est una syllaba: Nam si esset tale respuis amisso tule: manifeste tres pedes ef feot quos hēt pars posterior hexametri: Caliābrū metrum est qd' apud Mœcenatē tale est. Ades in quinto Cibele: simile est illi. Veris & fauoni. Inferius cōma superioris similis esset ni si amisisset ultimā syllabam. Caliābrum aliud ex ipso factū ei simillimum esset nisi q enerua tius fieret & mollius secunda aut tertia ab ultima syllaba in duas breues geminata eēt: & fa ctum tale latus horreat flagello: comitū chorus ululet. si esset sic comitū chorus ululet esset illi simile: fera montium dea. Cæterq qd' eneruatius diximus simile est illud Neotericum qd' est tale rutilos recide crines. habitum cape uiri. hoc simile est illi de quo pauloante disputaui q fuit tale latus horreat flagello: chomitū chorus ululet. Septenariū uersum. Varro fieri di cit hoc mō cum ad iābom trisyllabum pes additur & fit tale qd imerentibus uoces qd in ui des amicis. similis in Terentio. Nam si remitterent qpiam philomenæ dolores: & in Plauto sæpius tales reperiuntur. Octonarius est ut Varro dicit cum duo iāci pedes iambico pedi p ponuntur & fit uersus talis: Psalmus meus docens docendo q docet dicit docens: tolle huic primos duos uersus & erit talis quale illud. Ibis liburnis iter alta nauium. Dimeter heroicus ex superiore iābico diximus: sed hic uarro ex archilochio auctum dicit addita syllaba: & fa ctum oipotentem te parente meo: huic si auferas ultimā syllabā erunt tales tres pedes quos prior pars hexametri recipere cōsueuit. Archilochium. Varro illud dicit qd' est tale ex littori bus pperantes. simile est illud: Troiæ q primus ab oris. Inferius coma qd' est tale nauibus re cedunt. simile est illi qd' est machina carinas. Dimetrum qd' e ex superiore parte hexame tri archilochus una syllaba auxit & facit tale quale est in Horatio: Arboribusq comæ & il lud Arma uirūq cano: deniq detrahe ultimā syllabam & erunt duo pedes q priori hexame tri ptem hñt. Dimetrq est qd' inferiori parte hexametri archilochus auxit pposita una sylla ba imo duabus q p una & semipedem faciunt: & ē tale. Noua munera diuū: hic tole semipe dem & erit munera diuū. hoc simile est illi: et ruit urbē de quo dicā archilochum ut Ho. Ni uesq deducit Iouem nūc mare: nūc siluæ. hic sæpius coma ex principio iābici ē inferius pri cipio hexametri plæriq facerent talē rythmum. & mediis pperas aqlonibus ire per altum. hi tus ama: hic urrūq coma ex superiore parte hexametri ē: sed illud superius qd' ē tale: & me diis pperas aquilonibus: thetrametrum heroicū. Reciprocus uersus est apud neotericos: ta lis ē: uolo liber tua pdicentur acta: acta pdicētur tua liber uolo. Versus Sotadicus ē ex utra q: sed durus ut ad recursum posset couenire sotadico iā dictū reciprocus uersus alter hmói est. Esse bonus si uis cole deos optime pansa. Pansa optime deos cole si uis bonus esse. hic iu procursu hexameter ē in recursu sotadicus. Reciproci genus metri. inuenerunt ocia curio sa. Nam repertū est hexametrū posse per hexametrq reccurrere in illo uersu. Musa mihi cau sas memora quo numine læso. Læso numine quo memora causas mihi musa. Reciprocum neoterici si non fallor nouū ptulerūt per duos uersus nereides freta sic. Verrētes cærula tra nant flamie cōsidens. Flamine tranāt cærula uerētes sic freta nereides. Hic & i Curiētih? & in recurrētibus uersibus priores hexametri sūt: posteriores minori. Elegiacus. Reciprocus. Item q talis ē pio pcare thure. Cælestū numina: numina cælestū thure peare pio: Hic recur rit. Iābicus recurrit Elegiacus. Sed Iābicus recipit nonam syllabā tertiam ut possit recurre re. Iambicus hexameter sit cum Iambo terminat. Et si talis per uarias semp currūt mea car mina modos dimeter ex tali iambico flumina nubibus obuia manent. Si essent in hoc uerbo

torques esset tetrametrum ex heroico pēthameter ex tali Iābicus fieri pōt. talis undiq̧ de noī
bus ponis iudicat & uilis. & imo astro ponere ubi est. Item facies pēthametrū heroicum ex ī
feriori serenus fecit hmōi uersum: q nauigum nauicula aufers picenæ marginis acta. Supe-
rins cōma est ex Anapæstico concho de quo supra dictū est Nā hoc q nauigum nauicula au
fers simile est illi: Audax nimium q freta prius Inferius cōma qdem est talis picenæ margi-
nis acta simile ē illi troiæ q primus ab oris sereni aliud tale ē: pingere calūbicum ē graphidē
dare pēthenolata: Superius Cōma est tetrametrū heroicum ex supiore: posterius cōma ē di
midiū elegiaci. De qbus plenissime est disputatū. Sereni aliud tale qd' li uirgo seruēs referet
curat claustra puerperii. Hic sūmum semipedē detrahas erit syllabæ pximo superiori sere-
nus cōma hmōi fecit: i his uersiculis isonito septenarius cadēs dimetra hæc & epittito lūt epi
tritus aūt pes constat ex lōga & breui & duabus lōgis posterior est ut iābus aut pariābus iā
bico nouū carmē refert: Varro exēplum ē tale pedū rythmūq̧ finit si addas hic q̄ detracta
sunt & iā..o eundē iābicum supplebis sicut pedē tythmūq̧ finit alta nauiū pōt cōma 'taleeē
q̄le illud. Nam si remittent quippiam philomenæ dolores quod ex Iambico Septenario. Et
illud est cōma quod arbiter fecit tale anus recocta uino trementibus labellis.

Metra ēt q̄ horatii corpus continet: qd' carminū inscribitur necessario. Cōpēdio
sa diligētia Inserere. Studuimus. Sane attēdendū hoc fuit ut scires in oī metro
uel maxīe lyrico nouissimas uersuū syllabas: siue lōgæ siue breues naturaliter
fuerit: idifferēter ex cōsuetudie oium poni: ne te moueat cū aut lōgā p breui:
aut breuē p lōga positā repis priæ ode post metrū asclepiadeū hn̄t: scādītur ue
ro sic & dr̄ pēthemimeris: spondeus: dactylus semipes: dactyli duo Mecenas
atauis edite regibus. Alii sic scādunt spōdeus coryābi duo pyrrihichius Mecenas atauis edi
te regibus Hoc metrum ab Elegiaco tractum ē una syllaba tracta: quā si redideris uel in se-
cunda uel in tertia ab ultia syllaba erit uersus elegiacus sic. Mecoenas atauis edite regibus Itē
si huius nouissimam syllabam dempseris erit endecasyllabum phaleuticum.

Secūda ode tetracolos metro sapphico: qd' ē pēthametrū ēdecasyllabū scripta ē
& sūt eius uersus tres pares. Recipiunt āt singuli qttuor hos pedes binarū sylla
barū trocheū: spōdeū: iābū: & trisyllabū bachiū: & scāditur sic: Iāsatister ris-
ni uis atq̧ dire. Quartus q breuis ē recipit strophē & colō: & clarilicas dipo-
dias appellat & scādit sic dactylus spōdeus. Terruit urbē. Aliis uero hoc me-
trū bis pedi9 placuit cōstare hippio led & coriābo & bachio: & serit sic. Iā satister risniuisat
q̧ diræ. Hoc metrū catalecticū ē qm̄ illi syllaba ē quo minus possit rei fieri κατ α.Διτω.Διαν
Tertia ode dicolos horatianū metrū hēt cuius prior uersus cū ex glotio recipit tres pedes spō
deū Coriābū & iābū. Sic te diua potēs cypri. Alter uero Asclepiadeū hēt & pēthemimeris
appellat spōdeus Sactyl9 semipes dactyl9 sic: Sed tres belenæ: lucida sydera. Quarta ode
dicolos metrū plauticū hēt & cōstat prior uersus hexametro heroico & ex trib9 trocheis sic
dactyl9 spōdeus dactyl9 spōdei tres sic. Soluit acrishy: em sgra: tauice ueris: & fa: uoni: Al
ter uero ex pēthemimeri iābica & trib9 trocheis sic. Trahūtq̧ siccas machinæ carinas. Qui
ta ode tetracolos horatianū metrū hēt: & p q̄ternos uersus scādit. Nā ex duob9 asclepiadeis
& tertio pherecrātio & q̄rto glicōico cōstat. Asclepiadeū scādit ut supra dixius. Nā duo pē
themimeres & duæ dipodiæ sūt dactylicæ: sic spōde9 dactyl9 sēipes dactyl9. Qui simul: ta
gracilis. te puer: in rosa. sic & secūdus pherecratiū āt ē trimetrū heroicū spōdeus. Grato pyr
rha sub antro. Itē gliconiū ex spondeo & choriābo & iābo: sic: Quis fla: nā religas comina.
Sexta ode tetracolos horatianum hēt. Constat autem ex tribus uersibus asclepiades de qui
bus supra diximus sic: Scriberis: uario: fortis etho: stium. & quarto gliconio constat aūt spō
deo & coriābo: sic Miles te duce gesserit. Alii uero catatripodiā dactilicem scandunt sic spō-
deus dactylus. Miles te duce gesserit. Septima ode dicolos metrum archilechium hēt quod
constar hexameter heroicu & tetrametro. Item heroico & tetrametro. Item heroico arctico

unus ſic ſpoodeos dactylus ſpōdeus ſpōdeus dactylus dactylus Lauda būt ali icla ram rho-dō aut miryleneo. Alter uero ſic dactylus dactylus dactylus ſpōdeus. Antephe ſum bin atis uecho rinthi. Octaua ode dicolos metrū hēt anacreonrium & alcaicū ſcādıtur uero ſic. Anacreontium ex coriābo & baichio interdū & anapeſto: lidia dic per oēs. Item alcaicū conſtar ex hyppio ſero & duobus coriāhis & bachio ſic: Te deos oroſibarin. Cur ꝑperes amando. Nona ode metrū alchaicum conſtat & ſcāditur per quateroos uerſus naı duos catelecticos tertiū hic per catalecticum hēt catalectici ſcādit' ſic hippius rertius Ionicus & ϖομειζονοσ & ſemipes. Siluæ laborantes geluq̃ quartus ſic dactylus. Coriābius bachius ſeu amphimaceus flumioa cōſtiterunt acuto. Hoc metrum ab horatio cōpoſitum. Alio genere ſcanditur qd' conſtat ex tribus alcaicis primus & ſecundus uerſus ac penthemimere conſtat iābico & duobus dactylis. Tetuius ex epitritis duob9 & ſyllaba. Quartus ex dimetro & heroico & dimetro trochaico. Decima ode tetracolos ſapphicū metrum endecaſyllabum hēt: & per quaternos uerſus ſcāditur: & bachio ſic: Mercuri facundæ nepos atlantis in hunc modum ſunt ſequentes duo uerſus: quarto recipit ſtrophen uel nicen celicon dimeton: ſic dactylus ſpondeus. Motepa. Læſtræ: Vodecima ode phaleuriū metrum hēt & conſtar uerſibus qui ſcandūtur ſic ſpōdeus dactylus ſemipes dactylus. Tu ne q̃ſieris ſcire neſas quē mihi quem tibi. Duodecima ode tetracolos ſapphicū metrum hēt: qd' ut ſupra diximus ſcāditur. Quē uirg aut heroa lyra uel acri. Tertiadecima ode aſclepiadeum metrum hēt: & per binos uerſus ſcāditur. Alter penthemimeres Appellatur ſpōdeus dactyli duo. Cum tu lydia te'ephi. Quartadecima ode aſclepiadeū metrum hēt & per quaternos uerſus ſcanditur duo qui penthemimeres appellātur & duo qui tripodia dactylicæ dicuntur ſpōdeus dactylus dactylus. O nauis referent in mare te noui. Quiotadecima ode idē metrū hēt: & per quaternos uerſus ſcanditur ſed tres penthemimeres unum q tripodia dactylicæ appellatur ſpōdeus dactylus ſemipes dactyli duo. Paſtor cū traheret per freta nauibus. Sextadecima ode alchaicum metrum hēt qd' ut ſupra diximus ſcāditur ſic hippius tertius ſemipes coriābus Iamb9. O matre pulchra filia pulchrior. Alii ſic ſcāduntur ex alcaicis tribus & conſtat unus ex penthemimere iābica: & dimerro heroico: eodem mō & alter. Tertius uero ex duobus epitritis tertiis & uoa ſyllaba. Quartus qui ſtrophen claudit conſtat ex dimetro heroico & dimetro trochaico. Septimadecima ode ſupra dictū metrum hēt: & ſimiliter utroq; genere ſcaoditur. Velox amœnum ſæpe lucretilem. Octauadecima ode ſapphicum endecaſyllabum hēt qd' conſtat ſpondeo & tribus choriābis & pyrrhichio. Nulla muare ſacra uite prius ſæueris arhorem: Decimanona. ode horatiaoū metrum hēt & conſtat ex gliconio & aſclepiadeo quod ſupra ſcriptum eſt in æglega ꝓſeutice. Virgilii. Alio autem genere ſcanditur per binos uerſus quorū unus eſt tripodia dactylica. Alter peorhemimeres. Mater ſæua cupidinum. Vigeſima ode ſapphicum metrum hēt quod ut ſupra diximus Scanditur. Vile potabis modice ſabinū. Vigeſimaprima ode metrum horatianum hēt per quaternos uerſus ſcaoditur quoꝝ duo conſtant ex aſclepiadeis: tertius pherecreaño: quartus gliconio. Alii uero ſic ſcandunt penthemimeres & duo tripodia dactylicæ: Dianam tenere dicite uirgines. Vigeſimaſecūda ode idem metrum hēt & per quarernos uerſus ſcaoditur. Sed tres pēthemimeres unum qui tripodia dactylicæ dicitur qui gliconio metro cōſtat quis de ſiderio ſit: pudor aut modus. Vigeſiquarta ode alcaicum metrum hēt quod ut ſupra diximus ſcanditur: Muſis amicus triſtinā & metus: Vigeſimaquinta ode idem metrum habet & ſimiliter ſcaoditur. Natis in uſum lætitiæ ſiphis: Vigeſimaſexta ode ex hametro & tetrametro dactylis cooſtar. Te maris & terræ oumeroque carentis hareoæ. Vigeſimaſeprima ode ſapphicum metrum quod ut ſupra diximus ſcanditur. O uenus regina gnidi daphiq;: Vigeſimaoona ode metrum habet quod ut ſupra diximus ſcanditur: Quid dedicatum poſcit appollioem.: Trigeſima ode ſapphicum metrum hēt qd' ut ſupra diximus ſcāditur. Poſcimus ſi quid uacui ſub umbra. Trigeſima

prima ode asclepiadeum hēt metrum & per quaternos uersus scādit͛: ex qbus tres pēthemimeres: q̄rtus tripodia appellat͛. Albine doleas plus nimio memor. Trigesimasecūda ode alcaicū metrū hēt qd'ut supra diximus. Parcus deoꝝ cultor & in frequēs Trigesimatertia ode asclepiadeū metrū hēt per binos uersus scāditur ex qbus unus Tripodia dactylicæ: alter pēthemimeres appellatur. Et ture, & fidelibus Iuuat. Trigesimaquarta ode alcaicū metrum hēt qd'ut supra diximus scāditur. Nūc est bibēdū Nunc pede libero. Trigesimaquinta ode sapphicū metrum hēt quod ut supra diximus scāditur. Persicos odi puer apparatus.

PRima ode alcaicū metrū hēt qd'ut supra diximus. Scāditur motū ex metello cōsule ciuiū. Secūda ode sapphicū metrū hēt qd'ut supra diximus: Scāditur. Nullus argēto color ē auaris. Tertia ode metꝝ alcaicū cōstat ex pēthemimere lābica & duobus dactylis: Aequā memēto rebus i arduis. Quarta ode sapphicū metrum hēt; qd'ut supra diximus scāditur. Ne sit ancillæ tibi amor pudori. Quīta ode sapphicū metꝝ hēt; qd'ut supra diximus: scāditur septimi gades aditure mecū: Sextā ode sapphicū metrū hēt: qd'ut supra diximus: scāditur. Nondū subacta ferre iugū ualet. Septima ode alcaicū metꝝ hēt; qd'ut supra diximus: scāditur. O sæpe mecū tp̄s i ultimū. Octaua ode sapphicū metrum hēt qd'ut supra diximus scanditur. Vlla si iuris tibi peierati. Nona ode sapphicū metrum hēt: qd'ut supra diximus scāditur. Non spibres nubibus hispidos. Decima ode alcaicū metrum hēt: qd'ut supra diximus scāditur. Rectius uiues licini neq; altū. Vndecima ode alcaicū metrū hēt: qd'ut supra diximus scāditur. Quid bellicosos cātaber & scytes. Duodecima ode asclepiadeū metꝝ hēt qd per quattuor uersus scāditur. Nam tres penthemimeres. Quartus dipodia dactylicæ appellatur. Nolis longa ferre bella numātiæ. Terriadecima ode alcaicū metrum hēt: qd'ut supra diximus scanditur. Ille nefasto te posuit diæ. Quattadecima ode hoc idē metrū hēt: & similiter scāditur Heu fugaces postume postume. Quintadecima ode sapphicum metrum hēt: & similiter superioribus scāditur. Ociū diues rogat i patenti. Sextadecima ode hēt metrum alcaicum qd' similiter supradictis scanditur. Cur me q̄relis exanimas tuis. xvii. ode metrum hēt qd' ab oratio cōpositū dicitur: & per binos uersus scāditur: ex qbus unus trochaicus trimeter appellatur; alter pētameter: iābicus una syllaba dicitur: sed uterq; pedē postremum dēt habere lōgiorē, scanditur aūt sic. Nō ebur neq; auꝝ. Itē iābicus: Si mea tenidet in domu lacunar: accedēte scilicet Iābico lege quā referemus in Epodon libro: cū iambicos uersus cæperimus exponere. Decimaoctaua ode alcaicum metrum hēt quo alcaici supradicti mō scāditur. Bacchum in remotis carmina rupibus. Decimanona ode alcaicum metrū hēt quod ut supra diximus scanditur sic. Non usitata nec tenui fere.

PRima ode alcaicū metrum hēt qd' similiter scāditur. Odi ꝓphanum uulgus & arceo. Secūda ode asclepiadeū metrū het p quaternos uersus scāditur. Nā duo penthemimeres duo dipodia dactylicæ insunt; Quid fles asteria quē tibi cādida. Tertia ode sapphicū. Martiis celebs qd agā chalēdis. Quarta ode asclepiadeum metrum hēt & per binos uersus scanditur. Nā unius tripodia dactylicæ: alter pēthemimeres inest: Donec gratus eram tibi. Quinta ode asclepiadeū metrum hēt & p quaternos uersus scanditur. Nā tres penthemimeres q̄rtus dipodia dactylicæ. Extremū tanain si biberes lice. Sexta ode sapphicum metrum hēt quod ut supra diximus scanditur. Mercuri nā te docilis magistro. Septima ode Ionicum metrum hēt & p singulos uersus scāditur. Miseratum ē neq; amori dare ludum. Oēs tres pedes Ionici sunt qui ατσομεζμόσ appellātur: Octaua ode asclepiadeum metrum habet: & per quaternos uersus scanditur. Nam duo penthemimeres & duo dipodia dactylicæ insunt. O fons blādusiæ splendidor uitro. Nona ode sapphicum metrum habet quod ut supra diximus scanditur. Herculis ritu modo dictus oplebs: Decima ode asclepiadeum metrum habet & per binos uersus scanditur: Nam unius tripodia dactylicæ alter

pēthemimeres iest. Vxor pauperib9 hibici.xi. ode asclepiadeū metrū hēt.& p q̄ternos uersus scādit̄. Nā pēthemimeres quatu9 tripodia dactylicen iest: Inclusam danaen turris ænea Duodecia ad cbaicū metrū hēt qđ ut supra dixim9 scāditur. Heli uetusto nobilis ablamo. Tertiadecia ode sapphicū metrū hēt qđ ut supra scāditur. Faunæ nymp barꝫ fugiētiū ama tor.xiiii.ode asclepiadeū metrū hēt: & p binos uersus scādit̄. Nā prior tripodia dactylica se quēs pēthēimeres iest. Q uātū distat ab Inacho.xv.ode sapphicū metꝫ hēt qđ ut supra dixi mus scāditur. Nō uides quāto moueas piculo.xvi.ode alchaicū metrū hēt: ut supra dixim9 scāditur. O nate mecū cōsule mallio.xvii.ode sapphicū metꝫ qđ scādit̄ ut supra. Mōtiū cu stos nemorūꝙ uirgo.xviii.ode albaicū metrō hēt qđ ut supra diximus scāditur. Cælo supi nas tulleris manus.xix.ode asclepiadeū metrū hēt & per binos uersus scanditur: Nā unus tripodia dactylice. alter pēthemimeres iest. In tactis opulētior.xx.ode hoc idē metrū habet & similiter scāditur.xxi.alchaicū metrū hēt de quo supra dictū est & scanditur. Dixi puelis nupidoneus.xxii.ode sapphicū metrū hēt qđ supra diximus scāditur impios partæ recinen tis omen.xxiii.ode asclepiadeū metrū habet quod ut supra diximus scāditur. Nā unus tripo dia dactylice alter pēthemimeres iest. Festo qui potius die.xxiiii. ode alchaicū metrū habet quod ut supra dixim9 scanditur. Tyrrhena regum progenies ubi.xxv.ode asclepiadeū me trum habet quod singulis uersibus scanditur penthemimeres appellatur.

PRima ode asclepiadeum carmē hēt: & per binos uersus scāditur. Nā prim9 tripodia dactylice sunt quoniā pēthemimeres inest. Intermissa uenus diu. Secūda ode sapphicū metrū habet quod ut supra dixim9 scāditur: Pyndarū. Q uisqs studet æmulari. Tertia ode asclepiadeū metrū habet: & per duos pedes tripodia & pēthemimeres scanditur. Q uē tu uiꝫ tetigeris semel. Q uarta ode alchaicū metrū hēt qđ ut supra dixim9 scādit̄. Q ualē mistrū fulmininis alitē. Q uita ode asclepiadeū metrū hēt & per quaternos uersus scanditur tres pēthemimeres quartus tripodia dactylice inest: Diuis orte bonis optime romulæ. Sexta ode sapphicū metrū hēt qđ ut supra dixim9 scāditur. Diue quē proles niobea magne. Septima ode asclepiadeū metrū habet quod ut supra diximus & per binos uersus scāditur ex q bus unus hexameter. Diffugere niues redeūt iam gramina campis: Alterū tripodia dactylica & semipes. Arboribusꝙ comæ. Octaua ode asclepiadeū metrū & per singulos uersus pēthemimeres scāditur. Donarē pateras grataꝙ comodi9. Nona ode alchaicū metrū habet qđ ut supra diximus scāditur: Ne forte credas interitura quæ. Decima ode asclepiadeū metrum habet & per singulos uersus scāditur. O crudelis adhuc & ueneris muneribus potēs.xi. ode sapphicū metrū hēt: qđ ut supra dixim9 scāditur. Est mihi nonū superātis annum.xii. ode asclepiadeū metrū hēt & per quaternos uersus trib9 pēthemimeres q̄rto tripodia dactylice scāditur. Iā ueris comitesꝙ me temperant.xiii ode hoc idē metrū hēt & per q̄ternos uersus scāditur duo pēthemimeres duo stripodiā dactilice hēt. Audiuere lice mea uota diu. Q uartadecima ode alcbaicū metrū hēt. qđ ut supra dixim9 scāditur. Q uæ cura patrū quæue q ritiū.xv.ode hoc idē metrum hēt: & similiter scāditur.: Phœbus uolētem prælia me loqui.

PRima ode Iābicū metꝫ hēt & per binos uersus scāditur. Nā un9 iābicus hexa meter uel trimeter: Si cū cōpositis uel quadratis uersib9 scādas dicitur: alter tetrameter si simplicib9 dimeter. Si cōpositis reb9 scāditur ut hexametrū facias sic scādas. Ibis liburnis inter alta nauiū. Ante omnia tamē meminisse debemus uiti um nō esse in eiusmodi uersibus si primus pes tertius & quintus spondei inter cæteros iambos occurrēt. Aliquādo aliqui ex tribus aliquando nullus: & erit sincerus: Iambicus. nōqđ ita appellatur: sed utiꝙ sine alienis pedibus.i. sine spondeis. in secūdo aut quarto & sexto pedibus. Si quādo spondei inueniuntur uitiosū uersū ꝓnunciantibus hoc & i tetrametro obseruabimus: ut primum pedem & tertium spondeum. Si quando occurrit recipiamus secū

dum & quartum iambos referuemus. Secunda ode hoc idem metrum habet & similiter scãditur. Beatus ille qui procul negotiis. Tertia ode hoc idem metrum habet & similiter scanditur: Parẽtis olim si quis impia manu. Quarta ode hoc idem metrũ habet & similiter scãditur: Ato: Quinta ode hoc idem metrum habet: & similiter scanditur. Quid immerentes hospites nexas canis. Sexta ode hoc idem metrum habet: & similiter scanditur: Quoquo scelesti ruitis aut cur dextris dextris. Septima ode hoc idem metrũ habet & similiter scanditur. Regare longa putidante seculo. Octaua ode hoc idẽ metrũ habet & similiter scanditur. Mala soluta nauis exit alite. Decima ode hoc genus metri habet quod ab Horatio compositum est & per binos nersus scãditur. Nam primus exameter uel trimeter Iambicus est Pecti nihil me sicut antea iunat. Alter ex duobus hexametris dactylico & iãbico cõponitur. Nã de dactylo duos pedes & semipedem habet. De iambico similes quattuor uel cõpositos duos. Scãditur autem sic scribere uersiculos amore percussum graui. Vndecima ode asclepiadeũ habet & p binos nersus scãditur: nã unũ bexametrum alter tetrametrum dactilicos baber. Quid tibi uis mulier nigris dignissima barris. Duodecima ode metrum babet quod ab horatio compositũ dicitur: & per binos uersus scanditur ex quibus unus hexameter. heroicus est: horrida tempestas cælum contraxit & imbres: Alterum dactylico & Iambo componitur: nam quattuor pedes Iambus habet: uel duos si compositos ponere malueris: & duos dactylos & semipedem. Scanditur autem sic. Niues quæ deducunt Iouẽ nunc mare nunc syluæ. xiii. odeæ quæ ab horatio composita dicitur & per bioos uersus scanditur ex quibus uo9 hexameter dactylicus alter tetrameter iãbicus uel dimeter: Mollis inertia cur tantam diffuderit imis. xiiii. ode hoc idem metrum habet & similiter scanditur. nox erat & cælo fulgebat luna sereno. Quintadecima ode ex duobus hexametris constat dactylico & Iambico. Altera iam teritur bellis ciuilibus ætas. Sextadecima ode hoc uel iãbicũ metrum habet: & per singulos uersus scanditur. Iam iam efficacido manus scientiæ. Hic uersus qui carmen seculare appellatur. Sapphicum metrum habet quod ut supra diximus scanditur Phœbe syluarum qꝫ potens diana. Hactenus quæ didici & legi et quæ mediocri usu compræbendi iribus his commentariis retuli sperans me profecto legentium gratum testimonium si non laboris certe simplicitatis consecuturum.

FINIS.

VETVSTISSIMI AC PERSPICACISSIMI PHOCAE GRAMMATICI DE NOMINE ET VERBO LIBER INCIPIT.

ARS mea multorum es, quos sæcula prisca tulere.
Sed noua te breuitas asserit esse meam.
Omnia cum ueterum sint explorata libellis:
Multa loqui breuiter sit nouitatis opus.
Te relegant iuuenes: quos garula pagina terret:
Aut si quem paucis seria nosse iuuat.
Te longinqua petens comitem sibi ferre uiator.
Ne dubitet: paruo pondere multa uehis.
Te si quis scripsisse uolet: non ulla queretur
Damna: nec ingrati triste laboris onnus.
Es quod quisq; perat: nunq̃ cẽsura diserti.
Hoc cõtẽnet opus si modo liuor abest.

CRedo nõnullos hoc meũ miraturos opusculũ; q̱ in tãta doctissimorũ homi nũ copia qua rie diligẽter q; emẽdati sermonis p̃cepta tradiderũt ego ponis simũ ausus sim temerario ac pene sacrilego cõatu libellũ de arte cõminisci. De quo pri9 exci. sãdũ puto q̃ de titulo opis disserã: Cũ sciã plurimos qdẽ regulas artiũ p ordinẽ digesisse: qbus ad p̃roganuã solertia uel antiqtas suffragata ẽ. Sed eorũ alios late copioseq; scripsisse ita ut supflua iterdũ ubertate narratiõis memoria legẽtiũ cõfundat. Alios dũ breuitati studẽt: admodũ diffusã fortasse materiã; ut sterili cõpẽdio nihil ad integrã sciẽtiã lectoribus cõferãt: Adolescẽtes uero nostri seculi nõ desiderio litterarũ nec amore uirtutis ad studia se applicãt: sed aut necessitate cõpulsos aut odore uoluptatũ p ætatẽ afflatos execrari magistratus: quorũ ut qsq; ẽ diligẽtior: eo maior odio premitur. Et gymnasiũ sapiẽtiæ; quo ad beatã uitã semita demõstrat; uelut teterrimũ carcerẽ detestari: Alios aũt q̃uis scire cupiãt oẽ tñ fructuosi laboris onus detrectare nec assiduis inhærere lectiõibus nec curiosa pscrutatiõe ueterũ eruere cõmẽtarios: q dũ semp assidui nolũt fieri docti eẽ nõ possũt. Iccirco fateor me negocium hoc suscepisse pluribus profuturũ: nisi q nouellã artis expositionẽ tractare fastidiũt. p̃cipue quæ discipulis nostris pdiderit qbus aduersus obliuiõis iacturã & pcũctatio tẽtamẽta cõsultũ eẽ desidero i hoc nãq; nostræ pfessiõis sũma uersat: ut i aliorũ sciẽtia tui piculũ facias nec ipse scias sed alios docueris eruditus eẽ uidearis. Noium igitur regulas & uerborũ i unũ cõgessi: quoniã hæc fere pricipatũ i ptibus oratiõis obtinẽt multũq; difficultatis habẽt: & sup cæteris habũde dictũ a summis auctoribus estimo: quo in ope nihil mihi sumã: nec a me noui qcq̃ repertũ affirmabo: Multa nãq; ex multorũ libris decerpta cõcina breuitate cõculsi; ut ne ieiuna parũ istruat ope satio nec uerbosa plixitas fastidiũ legẽtibus moueat. Si qd aũt a nobis in suscepto negocio cõmode tractatũ ẽ; malo id lectoris iudicio laudari q̃ nostra prædicatiõe iactari. Tu tñ industria tua petulãtiæ nostræ crimẽ excusabis; uel laudis si qd merebit ãpliabis. Aggressus nominũ regulas breuiter explanare & scrupulosã difficileq; materiã adolescẽtib9 p uiã facere. Quoniã ois ãbiguitas i genere nois & declinatiõe cõsistit. Primũ latia a græcis discreui; ne cõfusiõe uarietatis pturbaretur mẽoria: Deide monosyllaba cõgesta p̃posui; q̃ diuersi qdẽ sũt generis. Tertũ ãt ordinis formulã trib9 exceptis sequnt & sũt fere hæc. Masculini generis; as; dẽs; grex: flos; fõs; las; mõs; mos mus mas: præs: mars; põs; lar; pes: ros: rex: sal; sol; uir; uas: dis. Ex his unũ ẽ secũdæ declinatõis: uir Fœminini generis: arx: ars: calax: crux cos; dos: frõs: gẽs: falx: fax: sex: glis: lux: lex: lis; lẽs: glãx: lãx: mors: mẽs; nux: nix: pix: ops: præs; pars: res: spes: sors: stirps: trabs: uis: grus; urbs. uox: nar: narris: Ex his duo sũt quintæ declinatõis cõtra regulã spes; & res. Neutri generis sũt hæc es: crus: cors: fas; far: git: ir: ius. mel: os; pus; tus: fel. lac: rus; uer; uas: uasis. Ex his quattuor minime declinãtur fas; git: pus; ir: Quattuor i plurali numero deficiũt. nã tres tãtũ casus hẽnt. far. ius; rus. & æs. similiter.

Cómunis generis bos:dux:sus:fur:grus. Omnis generis hæc duo sola par:trux. Ex positis monosyllabis cuiuscũq; sint generis de cæteris quorũlibet syllabarũ nominibus disseremus:quæ his clausulis terminãtur quattuor uocalibus præter.i.& semiuocalibus pter .f.& una muta.t.de qbus ordinate regulas subiectas notabimus: exceptis illis quæ minime declinantur.Fas nefas:nihil:nugas:gumi.frugi:& sinapi:pedũ:nequã.Ex his neutri generis;fas:nefas:nihil:nugas:gumi:neq̃ alia ois generis. A terminata masculina sunt ppria ut sylla:seneca:Catilina:Cotta:Tuca.Agrippa.Pansa.Pauca sunt appellatiua masculini generis ut hic lanista:hic dãna:hic talpa:hic popa:hic nauta:hic poeta:hic colega:hic scurra:hic lissa:hic assella:hic scriba:hic prosuga:hic trãsfuga:hic homicida:hic paricida: Quæ alii cõmunis eẽ generis dicũt:Et illa quæ a uerbis colo & gigno cõponunt:ut hic & hæc cælicola;agricola:siluicola:terrigena rungina.Reliqua appellatiua oia fœminini sũt generis & primæ declinatiõis;ut fortuna schola:terra:arena:carina:habena. Neutri generis latina sunt nulla. Communis generis hæc sola hic & hæc pedisequa:aduena cõuena:auriga;conuiua:uerna:& omnia primæ sunt declinationis:Barbara neutri generis duo lecta sunt;apud Salustiũ nomina fluminũ hoc Moluca hoc turia. E finita neutri generis sunt oia & tertiæ declinationis ut hoc sedile;monilæ;ræte;mare. O terminata tertiæ declinationis sunt omnia sed diuersi gerneris;nã quæ in.o.purã desinunt.e.uocali præposita masculini generis sunt ut hic ganeo:aleo:labeo:quæ nominatiuũ & uocatiũ solũ habẽt. Quæ.i.ante.o.habent aut ppria masculini sunt ut Curio:Scipio:aut corp9 quidẽ significãtia generis masculini sunt:ut hic stelio;unio:histrio:Centurio:Curculio:quaternio:mulio;& oia.o.litteram in obliquis casibus productã seruant excepto uno anio flumẽ est italiæ:quod anienis facit. Rem autẽ incorporalẽ significantia plæraq; a uerbis transserũtur & sunt generis fœminini ut hæc oratio;ratio:actio:statio;ortatio:religio.Et hæc similiter nomina per oẽs casus.o.pducũt pter urũm & uocatiuũ numeri singularis.præposita uero.h.littera uel qualibet cõsonante ppria uel appellatiua masculini sunt generis;ut hic carbo;libo:præco;mucro:bubo:latro;homo;tyro.sermo:pauo cato.Excepto uno pprio fœminini generis:hæc iuno.& altero appellatiuo quod.o.litterã in obliquis casib9 amittit;ut hæc caro carnis.sed duæ solæ cõsonantes.g.d.quibus pcedentibus.o.littera noia generis fœminini sunt ut hæc imago;caligo:fulgio:origo.ppago.irundo.erugo.arũdo magnitudo altitudo.testudo:similitudo.fortitudo quæ.o.in.i.cõuertunt in obliqs casib9.Excipiunt in utroq; genere masculina:ut hic ligo hic mãgo;hic pdo:hic cudo.hic spado.quæ.o.pducũt hic cardo:hic ordo;quæ superiorem formulã sequũtur.Sunt & quattuor tãtummodo quæ neutralia esse possũt.quorũ pars dimidia declinationem patitur:ut duo & ambo pondo autẽ & octo monoptota sunt:& tantum pluraliter efferuntur;ut hæc pondo.nam unum põdo nõ dicimus:sed in libram efferri põt:duo.n.& tria põdo & deinceps obseruabimus uel quotiens de neutro loquimur correpræ dicimus pondo:in accentu longo duo homines & ambo homines duæ mulieres & ambæ mulieres dicuntur.Duo autẽ & ambo & si correpra esse uideantur tamẽ in accusatiuo dupliciter efferuntur.nãq; hos duos & hos duo & amhos & ambo.Apud auctores inuenimus cõmunia hi & hæ duo & hæc duæ & ambo & ambæ.horum duorum & ambo℞.harum duarum & ambarum;duobus & ambohus.duos & amhos.duas & ambas duo & ambo.duobus & ambobus.duahus & ambabus. V terminata sine controuersia neutri generis sunt.& quartæ declinationis.aptota i singulari numero.i plurali declinantur;& sũt per pauca quæ pluralẽ nume℞ admittũt genu.cornu.ueru.specu.tonitru.Cætera semp singolaria ut hoc seru.gelu.pecu.testu.Dicimus ramẽ & hæc testa & hæc pecua. Al syllaba finita neutri generis sunt & tertiæ declinatiõis:ut hoc animal;lis.hoc uectigal hoc tribunal hoc lupercal. Vnnm est masculini generis monosyllabum hic Sal salis & barbara propria ut hic hanibal adherbal;hasdrubal;hiempsal. El neutri generis

funt ut mel fel. ¶ Il syllaba terminata masculini generis sũt hic pũgil hic mugil. sed Iuuena
lis hic mugilis nniatiuũ dixit; unũ cõis ut hic & hæc uigil unũ fœminini generis ut hæc tana
quil: & oia exẽplo tertiæ declinatiõis iflectũtur. ¶ In ol unũ innenitur masculini generis: ut
hic sol. ¶ Vl syllaba finita duo sũt masculini gñis ut hic cõsul & hic ꝑsul. unũ cõis ut hic &
hæc exul. Exul adhuc iacet umbra ducis Lucanus: & sũt tertiæ declinationis cõsulis: ꝑsu-
lis: exulis. ¶ Vm syllaba terminata sũt generis neutri & secũdi ordinis: ut telũ cœlũ: bellom
imperiũ: regnũ: fatũ; in hac extremitate nulla sibi locũ ambiguitas uẽdicat. ¶ En syllaba quæ
finiũtur. i. nocali præposita duæ tãtũmodo masculini generis sũt; ut hic rien nis; hic lien nis:
quæ in obliquis casibus. e. litterã ꝑductã seruãt. Et septẽ alia eiusdẽ generis antepositis cõso
nãtibus hic flamẽ: sacerdos Iouis: hic pectẽ; hic tybicen; hic fidicen: hic tubicen; hic corni-
cẽ; hic lyricẽ: cætera neutri gñis sũt ꝑculdubio & tertiæ similiter declinatiõis; ut hoc carmẽ nis
certamẽ. limẽ: numẽ: omẽ; crimẽ: examẽ: gluten nis & his similia. ¶ Ar syllaba termiata ge
neris sũt neutri; oia ut hoc iubar hoc torcular; hoc puluinar; hoc laquear: hoc lacunar: ꝑter
unũ ꝓpriũ masculini generis hic Cæsar; hæc quoq; tertiæ declinatiõis formulã sequũtur; sed
neutra in obliquis casib9. a. ꝑductã habẽt; notatur iubar quod solũ correptã. a. habet ut uir
gilius iubare exorto. ¶ Er syllaba finita exceptis duobus fœminini generis hæc mater; hæc
mulier; & neutris his hoc uber; hoc suber: hoc papauer: hoc cadauer hoc laser: hoc tuber:
hoc siler: hoc cicer; hoc citer: quæ oia tertiæ sunt declinatõis. Cætera masculini sunt generis
alia secũdæ alia tertiæ declinationis. Masculina igitur in er syllaba desinẽtia si faciũt ex se
fœminina. a. littera termina secũdi sũt ordinis; ut hic pulcher; pulchri; ater, atri; niger; nigri.
Q uorũ fœminina sũt pulchra; atra; nigra. Notatur sequester qđ sequestra facit fœmininũ
& est tertiæ declinatiõis. Q uæ ex se aut nulla faciũt fœminina. aut in is syllabã mittũt tertiæ
declinatiõis: hic pater tris; frater tris: hic passer ris: anser ris; carcer ris; agger ris; hic acer hu-
ius acris; nã fœmininũ facit; hæc acris. Vt horatius soluitur acris hyems: hic alacer cris: hic
uolucer cris: mediocer mediocris; celer ris; equester stris; pedester pedestris. Excipiũtur pau
ca quæ quis in fœmininũ genus. a. terminatũ minime trãseãt: secũdæ tamẽ sunt declinatiõis
ut hic puer pueri; hic gener ri: hic socer ri: liber ri; auster ri. aper ri: cancer cri. oleaster stri:
caper; pri; culter ri: raster ri: faber bri: unũ inuenit̃ cõis generis quod iuxta rationẽ cõmuni-
um tertii est ordinis; ut hic & hæc paupris. Q uidã adiciũt: hic & hæc iuber ris. ¶ Ir sylla-
ba terminat̃ unũ monosyllabũ generis masculini secũdæ declinatiõis: hic uir uiri. Et si qua
ex illo cõponũtur; ut hic semiuir: duumuir; triumuir; septẽuir: decemuir: leuir quæ eiusdem
sũt declinatõis. Vnũ ꝑterea neutri generis reptũ est: & monosyllabis insertũ hoc ir. ideclina
bile: ¶ Or syllaba finita masculini sũt generis & tertiæ declinatiõis: ut hic odor odoris: hic
olor ris: hic amor amoris; liquor liquoris. Exceptis tribus quæ sexus in fœminino genere de
scendi: eiusdẽ tamẽ declinatiõis; hæc uxor: hæc soror: hæc arbor. Et neutris his hoc ador:
hoc marmor; hoc equor; hoc ebor: hoc robor: quidã & hoc fœmor: rõnabiliter annumerãt
Vnũ est cõis generis hic & hæc auctor. Vnũ ois hic & hæc & hoc memor cõpositũ ex en: i
memor & oia in hanc syllabã desinẽtia. o. in obliquis casibus ꝑductã habẽt si sũt appellati-
ua & latina. Excepto arbor & suprascriptis neutris & memor & imemor. Propria latina siue
græca. o. correptã habent in omnibus casibus; ut anctor ris; hector ris. Q uæ in or similiter
desinunt. l. littera uocali ꝑposita cõmunis sunt generis eiusdẽ declinationis tertiæ. i. & oia cõ
paratiui sunt gradus; hic & hæc melior ris; doctior ris. ¶ Vr syllaba finita generis masculi-
ni hæc sunt: hic fur; hic satur. Sed fur iuxta quidẽ rationẽ monosyllaborũ tertiæ est declina
tionis: quod alii cõmunis generis eẽ dixerũt. Satur aũt secũdæ quoniã fœmininũ satura fa-
cit. Præterea hic turtur; uultur masculini generis & epichenon eiusdẽ declinationis tertiæ:
Cætera neutri sunt generis eiusdẽ declinationis; ut hoc guttur: hoc sulfur: hoc fulgur: hoc
murmur; hoc iecur ris uel iecitoris unũ cõmunis generis; hic & hæc augur ris. ¶ As sylla-

ba terminata fœminini sũt generis tertiæ declinationis: ut hæc dignitas pietas facultas ciui-
tas potestas. A littera in omni casu ꝓducta pauca inueniunt masculini generis: partim ꝓ
pria partim a ꝓpriis ciuitatũ nominib⁹ trãstata: ut hic latinas latinatis mœcenas mœcenatis:
Es. hic arpinas arpinatis: hic capenas capenatis. ¶ Es syllaba quatuor modis nomina terminã-
tur. i. in es ꝓducta præposita cõsonante ante es. In es correptã similiter ꝑposita qualibet
consonãte ante es. In es purã producta uocali. i. præposita ante es in eadẽ pura correpta.
Nomina igitur quæ in es ꝓductã desinũt consonãte præposita generis sunt fœminini & ter-
tiæ declinatõis totidẽ syllabis in genitiuo & in cæteris casibus quot in nominatiuo ꝓferuntur
ut hæc nubes bis: cædes cædis: ples ꝓlis: moles molis: strages stragis: lahes labis: pubes pu-
bis: plæs plæbis. Excepto uno quod eiusdẽ generis est: sed quintæ declinationis: ut hæc fi-
des fidei: & ceres quod in genitiuo extra morẽ omniũ plus una syllaba ꝓfertur: nam cæteris
facit & merces dis: in eãdẽ extremitate quatuor repeniũtur ꝓpria masculini generis eiusdem
declinationis: hic hercules herculis: cocles coclis: uerres uerris: ulyxes ulyxis. Et quæ cõpo-
nũtur a pede nihil a declinatione simplicis discrepãtia: ut hipes tripes quadrupes: hæc etiã
cõmunis esse generis multi affirmãt sonipes: alipes. Duo præterea sũt cõmunis generis quæ
in genitiuo una syllaba adcrescũt: ut hic & hæc hæres hæredis. locuples locupletis. Quæ es
correpta terminãtur præposita cõsonãte masculini sunt generis tertiæ similiter declinationis
& una syllaba ĩ genitiuo crescũt: ut hic poples: poplitis: hic fomes fomitis: miles militis: gur-
ges gurgitis: stipes stipitis: hic cespes cespitis: hospes hospitis: nã fœmininũ hospita facit.
Exceptis his quidẽ fœminini generis: hæc seges segetis: teges tegetis. Cõmunis uero accidẽ-
tibus licet: hic & hæc teres. hic & hæc præpes: hic & hæc hebes: comes comitis: sospes so-
spitis: sups tes supstitis. Et omnia genitiuũ in tis syllabã mittunt. Notantur hæc sola q̃
in dis nõ in tis faciũt genitiuũ: hic & hæc præses dis: heres heredis: deses dis: obses dis. Quæ
in es ꝓductam & puram desinũt fœminini sunt generis & declinationis quintæ: ut hæc faci-
es faciei: acies aciei: effigies ei. Excepto uno incerti generis: quod nũc mas. nunc fœmininum
ut hic uel hæc dies diei: & quod ex eo figurat masculini generis: ut hic meredies meredici.
Vnũ præterea notatur eadẽ clausula finitũ generis fœminini tertiæ declinationis hæc quies
quietis. Quæ in es correptã. i. ꝑcedẽte uocali desinũt: duo sunt masculini generis: hic ari-
es paries: unũ fœmininũ hæc ahies & tertiæ sũt declinatõis: faciũt eni genitiuũ arieris pari-
Is. tis abietis. ¶ Is syllaba finita ꝑpositis. n. & e. cõsonantibus masculini sunt generis. hic pa-
nis: hic funis finis: annis ignis: clunis: piscis: hic fascis. Vnũ fœminini est generis: hæc bi-
pẽnis: unũ cõmunis: & hic & hæc canis: oĩa tamẽ sũt tertiæ declinationis & illa generis sunt
masculini: quæ in genitiuo una syllaba adcrescũt: ut hic lapis lapidis: hic puluis ris: hic san-
guis nis: uomis ris: hic cinis cineris: hic polis nis: hic puhis puheris: ut Tulli⁹ filiumq; ci⁹ im
puherem. Ex his unum tamẽ fœminini generis est hæc cuspis cuspidis. Cætera qualibet cõ-
sonãte is syllabã præcedẽte fœminini sunt generis & eiusdẽ declinationis tertiæ. s. noĩanũm
genitiuum parẽ habẽtia: ut hæc auis: classis: clauis: turris: puppis hæc cutis: hæc pellis: hæc se-
curis: messis: nauis: scrobis scohis: hæc bilis. Sed si sũt accidẽtia. i. ad corp⁹ uel ad animã ꝑtinẽ-
tia: uniuersa cõmunis sunt generis & tertiæ declinatõis & neutra ex se faciunt. E. littera ter-
minata nihil a declinatione cõmuniũ discrepantia: ut hic & hæc fortis & hoc forte: hui⁹ for-
tis: hic & hæc dulcis & hoc dulce: hui⁹ dulcis. hic & hæc suauis & hoc suaue hui⁹ suauis: & q̃
deriuantur a principalib⁹ is. syllaba finita eandem regula sequuntur: ut a populo: hic & hæc
popularis & hoc populare: hui⁹ ris: specialis speciale & quæ similia sunt: Sunt præterea pau-
ca nomina eadẽ clausula finita. quæ neq; n. neq; c. ante is syllabam habẽt masculini generis:
neq; in genitiuo plus una syllaba ꝓferuntur. ut hic fustis. hic ensis. hic postis. hic anguis. hic
unguis. hic follis. hic collis. hic corbis. hic mensis. hic uectis. hic torquis hic orbis. Præterea
& quæ superi⁹ nominauim⁹ omnia aut fœminini sunt generis aut communis. Nam super

declinatione nulla ẽ ãbiguitas. Os finita syllaba tria sũt generis masculini hic mos: hic flos: hic ros duo fœminini hæc: cos: hæc dos: Vnũ neutri hoc os: oris: quidã & hoc os ossis adiciunt: Vnũ cõis hic & hæc hos & oĩa secũdũ diffinitã superius regulã monosyllabarũ tertiæ sunt declinationis. Disyllaba tria quoq; duo sunt masculini generis unũ cõmunis eiusdẽ declinatõis. hic lepos leporis: nepos nepotis: hic & hæc custos: dis similiter hic & hæc sacerdos: tis. ¶ Vs syllaba terminata nomina masculini sunt generis & fœminini aut neutri. Tãtum unũ est oĩs generis tertiæ declinatiõis: hic & hæc & hoc uet9: ris sed masculini generis noĩa aut secũdæ declinatõis aut quartæ. Exceptis duobus q̃ sunt tertiæ declinatiõis: hic ligus ris: & hic lepus: ris. Sed illa masculina secũdæ declinatiõis accipiũt formulã q̃ in fœmininũ genus trãseunt. Illa quartũ quæ aut a uerbis ueniũt aut in fœmininũ gen9 nõ trãseũt: ut hic assensus: huius assensus a uerbo assendo. hic motus huius: tus: hic risus hui9 risus: hic portus huius portus: hic arcus huius arcus quoniã in fœmininũ nõ trãseũt. Sed quoniã plurima iueniunt̃ q̃ nec a uerbis ueniũt: nec minus quartæ sũt: neq; fœmininũ ex se faciũt & tamẽ secũdæ sũt declinatiõis: disernẽde ambiguitatis cã diligenti inq̃sitione subiectas notauimus regulas: quo facilius declinatiõis diuersitas deprehẽdi possit: Ergo. us. syllaba terminata noĩa masculini generis ꝓpria uel appellatiua siue fœmininũ ex se faciũt: siue in aliud genus minime trãsformant̃ secũdæ sunt declinatiõis. Vt terentius: tii: marcus ci: bonus: ni. campus: pi. hortus: ti. fum9: mi. nidus: di. fungus: gi. mergus: gi. sõnus: ni: lucus: ci. Duo notãt̃ q̃ superi9 posuim9 tertiæ declinatiõis us. syllaba terminata eiusdẽ generis hic ligus: ris: lep9: ris. Quæ a uerbis aut nominibus ueniũt principalibus quartæ sunt declinationis: ut hic status huius status. hic ductus huius ductus: hic motus huius motus: hic cõsulatus: hic tribunatus magistratus: eq̃tatus. principatus. hic reptus hic receptus: hui9 recept9 hic uisus huius uisus. Notant̃ hæc quæ nec a uerbis ueniũt: nec a nominib9 deriuant̃: & tamẽ quartæ sunt declinatõis generis masculini hic arcus hui9 arcus: hic gradus: fructus: cestus æstus portus: lacus: sinus: currus: cultus: luxus: senatus: fastus: astus: pictus: rictus ritus: fœtus: situs. Fœminini generis eadẽ sunt extremitate finita: & secũdæ declinationis sunt tria tãtũ. hæc colus. huius coli: hæc aluus: alui. hæc humus: humi. & oĩa arborũ quæ in eadẽ syllaba desinũt fœminini generis sunt: hæc pyrus. pyri. hæc prun9 pruni. fagus fagi. taxus taxi. fraxinus. fraxini: hæc ulmus. ulmi. hæc alnus. alni. Tertiæ pauca sunt hæc tantũ salus salutis. palus. paludis. iuuẽt9 tis. senectus. tis. seruit9 seruitutis. tellus telluris. uirtus uirtutis. uenus ueneris. Quartæ hæc tantũ hæc anus: huius anus: hæc porticus: huius portic9. hæc domus. hæc nurus. hæc socrus. hæc quercus. Neutralia illa sunt quæ: in genitiuo una sylla ere scunt & in ris desinũt ut hoc decus decoris hoc sydus ris: põdus: ris hoc pec9 ris: Exceptis tribus q̃ secũdæ sunt declinatõis correpta. us syllaba hoc uulgus: uulgi. hoc uir9 uiri. hoc pelagus: pelagi. Alia oĩa masculini sunt generis & declinant̃ exẽplo secũdæ declinatõis aut quartæ. iuxta diffinitas supius regulas. Ax syllaba terminant̃ unũ masculini generis ꝓprium: ut hic Aiax. unũ fœmininũ hæc fornax. Alia oĩa sũt accidẽtia & triũ gener; hic & hæc & hoc audax rapax falax: loquax: pertinax: minax: ꝓcax: cõtinuax: puicax: & oĩa ad instar tertii ordinis declinantur & a in obliq̃s casibus ꝓductã habent. Ex syllaba finita masculini sunt generis declinatiõis tertiæ ut hic uertex uerticis: hic culex: cis. codex: cis. latex: sorex: polex cis. hic cortex cis. hic murex cis. fœminini generis hæc sola hæc silex. ut Virgilius ab silice in nuda: hæc illex cis: carex cis. Si sint accidẽtia quæ in ex desinunt omnis generis sunt nihil a declinatiõe discrepãtia, nã tertiæ declinatiõis sunt: ut hic & hæc & hoc simplex: duplex: artifex. opifex: aurifex: & oĩa in genitiuo & i cæteris casibus. e. litterã in. i. cõuertũt unũ reperitur masculini generis qđ. e. ꝓducit in obliq̃s casibus hic ueruex ueruecis. ¶ Ix syllaba quæ terminãtur masculini generis hic calix: cis. hic fornix: cis: uarix cis. fœminina sunt hæc: hæc salix: hæc filix: hæc radix: hæc ceruix: hæc matrix: hæc cornix: hæc lodix. Ex

his posteriora quattuor. i. producunt in obliquis casib9. accidentia trium generum sunt: ut hic & hæc & hoc fœlix fœlicis: hic & hæc & hoc pernix in eadẽ syllaba ꝓpositis cõsonantibus quarũ prior muta altera liquida est. ¶ Nomina fœminina generis desinunt in x. quæ a masculinis. tor: syllaba finitis & a uerbo uenientibus figurantur. ut hic genitor hæc genitrix: hic uenator hæc uenatrix; bellator: bellatrix. uictor uictrix. Vnum eadẽ clausula terminantur masculini generis nomẽ serpentis: apud lucanũ lectum ẽ: & natrix uiolator aque. Duo fœminini quæ a masculinis nõ ueniunt: hæc meretrix hæc cicatrix. Omnia tamẽ ꝓcul dubio tertiæ declinatiõis sunt.

Ox. ¶ Ox. syllaba finita exceptis monasyllabis oĩa accidẽtia sunt generis oĩs sed iuxta rationẽ superius demõstratã ut hic & hæc & hoc ferox. atrox: uelox: hæc quoq; eiusdẽ declinationis legibus subiacẽt. Vnũ fœminini generis hac extremitate apud plautum lectũ ẽ: hæc Celox quod scaphã significat.

Vx. ¶ Vx. syllaba terminat̃ unũ masculini generis hic polux: cis. Monosyllaba cuiuscũq; sint generis diffinimus. Fœminini monosyllaba lux. nux: crux. Quidam communis generis hac syllaba finitũ asserũt hic & hæc coniunx quin tantum sine. n. littera ꝓferri uolũt: q̃a in genitiuo & aliis casibus eadẽ littera non seruat̃.

T. T. littera muta unũ nomẽ terminat̃: generis neutri: hoc caput: tis & q̃ ex eo cõponunt̃ occiput: tis. sinciput: tis. Persius & fissa fumosum sinciput aure quæ i duas desinũt cõsonãtes exceptis ut sæpius dictũ ẽ monosyllabis: si sint accidẽtia triũ generũ: sunt & tertii ordinis remota ãbiguitate declinatiõis: ut hic & hæc & hoc igẽs: tis: hic & hæc & hoc celebs bis: hic & hæc & hoc inops: pis. Solers: tis; cõsors: tis: hic & hæc & hoc potẽs. Pauca sunt masculini generis ꝓpria hic mauors tis: hic Aruns aruntis. Pauca appellatiua quorũ alia masculini generis. alia fœminini hic adeps: pis. hæc cohors tis: hæc hyems hyemis: & similia.

Explicit regula latinorũ: Incipit græcorum.

Foeliciter expositis latinorũ regulis: græcorum quoq; tractãda ẽ declinatio. Qua plærumq; utimur in sermõe & maxime propriis. quæ in usu latinæ linguæ admissa sunt: ut etiam certis diffinienda sint regulis. Memineris autem oĩa græca nomina ꝓpria uel appellatiua aut primæ esse declinationis aut secundæ; aut tertiæ; generis masculini: fœminini: neutri. Sed primæ quidem & secundæ declinationis masculina & fœminina reperiuntur tertiæ autem masculina fœminina neutra. Quecunq; nomina as: uel es uel. a; syllaba terminãtur si apud græcos genitiuum in ου: mittũt apud nos sunt primæ declinationis: ut αἰνείας τοῦ αἰνείου hic Aeneas. neæ. ὁ λυσίας τοῦ λυσίου. lisias siæ. ὁ αμυντας τοῦ αμυντου. Amitas tæ. ὁ δαμοιτης τοῦ δαμοιτου. Damœtas: damœtæ. ὁ κλοαντης τοῦ; κλοαντου. Cloantes cloantæ. Exceptis his. ὁ ιωαννης: τοῦ ιωαννου. Ioannes ioannis. ὁ ὀροντης τοῦ ὀροντου. orõtes orõtis. ὁ ὀρεστης τοῦ ὀρεστου. orestes orestis. ὁ ἡρωδης τοῦ ἡρωδου. hic herodes herodis. ὁ πυλαδης τοῦ πυλαδου. Pylades. ladis. oĩa masculini generis sunt: Ita illa flexa q̃. s. littera adẽpta faciũt apud illos gtĩm: similiter apud nos eiusdem sunt declinatiõis: ut Antas antæ. Menas menæ. Quæ & accusatiuũ singularẽ i. n. potꝰ q̃ in. m. syllabã terminãt ut æneam ãchisen: Lisian: simili ratiõe. patronymica noĩa declinant̃ ut hic Priamides. dæ. pelides: pelidæ hunc priamiden. peliden: Græca aũt fœmina quæ. a. litera finiũtur primæ sunt declinationis ut hæc medea medeæ phedra. ræ. Andromeda. æ. & quæ in. e. producta apud illos desinunt. apud nos. e. in. a. conuersa sunt eiusdem declinatiõis: ut hæc Circa circæ. Andromacha. chæ: aut secundum græcam declinationem inflectuntur i nominatiuum casum. ut hæc libye lybies. Sic lucanus. Finibꝰ extremis libyes ubi seruida tellus Secundæ declinationis sunt græca masculina uel fœminina quæ in os syllaba breui terminantur. o littera in. u. mutata apud latinos ut hic homerus. ri. iginꝰ igini. hæc Tyrrhus tyrrhi. beritus. ti. cyprus cypri. pontus. ti. Item quæ apud illos in eus syllaba desinunt: sũt masculina ꝓpria eiusdẽ declinatiõis: ut hic peleus pelei. Tydeus tydei. Aneꝰ ænei. orpheus:

orphei.hæc dtũm singularem duplicem hẽt.nam & peli & peleo dicimus.orpheo orphi:ut
Virgilius.Orphi calliopea.lino.hoc græcum est.illud latinæ declinationis.Accusatiuum ta
men habent græcum ut pelea.tydea.Item illa q̃ apud græcos in gros & in dros in trosi eros
syllabam mittunt.postrema syllaba in er conuersa eiusdẽ sunt declinationis ut μελεαγρος
meleager gri.μενανδρος menãder menãdri;τεῦκρος teucer teucri.αντίπατρος.Anti
paterantipatri.Excipiuntur quædam in grus.in brus in drus & in trus syllaba desinentia.q̃
nominatiuum tamen er mutant.nihil tamen a declinatione dissentiunt;scõbrus.andrus.con
grus.petrus;In or nomina masculina propria desinunt;& tertiæ sunt declinationis ut hector
hectoris.nestor.ris.mentor mentoris;actor actoris.In his oibus.o.in omni casu corripitur.
In as masculini generis desinentia si apud illos genitiuum in os mittũt nos tertiæ declinatiõis
applicabimus ut θόας θόαντος.toas toãtis.ατλας ατλαντος adas atlãtis.μεναντας μενα
νταδος menas menadis.γίγας γίγαντος.gigas gigãtis.Et fœminina similiter eadẽ syl
laba terminata tertiæ sunt declinationis;ut hæc pallas.dis;thyas.dis.oreas.dis.In es ꝓpria
masculini generis desinunt.Quorũ si græci gtũm in os efferunt.simili modo latini tertii ordi
nis exemplo declinãt;ut Δημοσθένης.Δημοσθένους.Demosthenes;nis;πολυνείκης
εος.Polinices.cis.Διογένης εος Diogenes nis.Et quæ circũflexo accentu ꝓnunciantur.
in suo statu hæc remanent.& græcam declinationem sequuntur;ut hic Eumenes eumene
os;Euprepes euprepeos;quãq̃ quidam sic declinare uoluerunt;Eumenes eumenis;Eupre
pes euprepetis.Et quæ in tis genitiuum mittũt similiter declinantur;ut Dates daretis;Chre
mes chremetis dicim⁹ & chremis;Diores dioris;Antores antoris.In is tam masculini q̃ fœ
mini generis desinunt eiusdẽ declinationis sunt:ut hic daphnis dis.tybris dis.Et fœminina
hæc I hais thaidis;lais dis.hisis hisidis hesperis hesperidis.Et oia genitiuum in dis syllabã
mittunt.Excepto uno simois quod simoẽtis facit gtũm.Os masculini generis propria figu
ræ compositæ desinunt tertiæ sunt declinationis ut hic melampos.dis.edippos.dis.In is pro
pria masculini generis sunt & tertiæ declinationis ut Capis.capis.pantis pãtis. O littera fi
nita ꝓpria sunt generis fœminini.q̃ translata in latinam linguam nihilomin⁹ græcã declina
tionẽ obtinent:ut Dido.Manto.Erato;Calypso.Themisto.declinãtur enim hoc mõ;hæc.
Dido didois.didoi.didoẽ.ad hac didoe;Errãt enim q̃ didonis aut Mantonis gtũm dicunt &
uocis asperitas & ueteꝝ auctoritas eiusmodi declinationẽ repudiant.In On masculini gene
ris ꝓprie desinentia quæ gtũm aut in os.aut in tos.mittunt apud nos tertiæ declinationis es
se afferunt;ut si non sinonis.Damon damonis interdum apud latinos mutata nouissima lit
tera ꝓferuntur;lacoon lacoontis;hypocoon hypocoontis;& quæ in ns gtũm mittunt penul
timam syllabã ꝓductam hñt in obliquis casibus.Quæ in ros gtũm mittunt ꝓductam ha
bent penultimam in reliqs.Et quæ gtũm in os efferunt exceptis duobus quæ in is gtũm ex
tollunt os:corripiunt;ut mẽnon is;agamenõ nis;In an masculini generis desinentia ncia ea
quoq; tertiæ declinationis sũt ut titã nis;Pean peanis;hoꝝ actũm tam numeri singularis q̃
pluralis secũdum græcos ꝓferimus ut tytana:peana hos tytanas hos peanas;nnũ ẽt gtũm
singularem pp differẽtiam in os;iuxta græcã declinationẽ mittit;hic pã huius panos:ut Vir
gilius panox de more licei.In i masculini generis exuntia eiusdem declinatiõis ut hic delphi
nis;actũm utriusq; numeri delphina & delphinas:sicut græci ꝓferimus.In os ꝓductã ge
neris masculini;tertii ordinis ut minos:ois;heros;ois;tros;ois. A finita græcã neutri sunt
generis nã super declinatione nulla est ambiguitas nam eiusdẽ sunt ordinis;ut poema tis;
toreuma tis;emblema tis.Quæ q̃uis tertiæ sunt declinationis:dtũm & abltũm pluralẽ non
in bus sed i tis mittũt rõne noinm secũdæ declinationis;tñ his poematis emblematisq; dicẽ
dũ est. In Ax.uel in.ix.masculini generis noia desinunt & gtũm in is syllaba finiũt:ut tho
rax thoracis;phœnix cis;& q̃ in duas desinunt consonãtes tertiæ declinatiõis similiter appli
cãtur;ut hic cyclops cyclopis;calybs bis. Vniuersa noia græca cuiuscũq; sint generis;ge

nitiuũ apud illos i has syllabas mittũt: in ησ ut ηκιρκη τῆς κίρης In as: ut φεδρα φεδρας
ιου: αντησ αντου: i α. ut λααο. λαα. i οσ ut αιασ αιαντοσ i ουσ ut δημοσθενησ δη
μοσθενουσ i ωσ ut τεσισ θεσεωσ. Igitur quæcũq; apud græcos gtũm: in ησ uel ασ mit-
tunt: apud nos primæ sunt declinatiõis: ut η κιρκη τησ κιρκησ: circa cæ: η φεδρα τησ φε-
δρασ phedra phedræ. Quæ in α uel in ου gtũm mittunt: in ntõ in ασ uel i εισ syllabis ter-
minãt: simili mõ primæ sunt declinatiõis: ut Antas tæ: Aeneas æneæ. Orestes orestæ Quæ
in ου syllaba exeunt in genitiuo a ntõ οσ terminatu uenientia secundæ sunt declinatiõis ut
Itẽ quæ in os exeũt: secũdæ sunt: ut Tydeus Tydei:
Peleus pelei: quæ i ουσ uel in os syllabis gtũm singularem mittunt: omnia tertiæ sunt decli-
clinationis remoto dubitationis errore: ut Demosthenes demosthe-
nis: Paris paridis. Minas tis: Palas paladis.
Thais thaidis: Poema poematis.

Quoniam genera & declinationis tam latinoꝝ q̃ græcoꝝ noium dilucidæ bre-
uiterq; explanauimus: de cæteris quæ ꝓpositis regulaꝝ legibus refragãtur dis-
seremus: ut discussa penitus ignoratiõis caligine inoffensa luce sciẽtiæ mẽtes
adolescentiũ illustrẽtur. Sunt q̃dam nomina in utroq; numero non eiusdẽ
generis. Alia sunt nõ eiusdẽ declinationis. Alia noia sunt q̃ in utroq; nũero de-
clinãtur: Alia certis casibus deficiunt. De his dicemus & primũ de illisq̃ gene
ribus discrepãt. In singulari numero generis masculini, in plurali neutri: ut hic locus &
hæc loca: dicimus tñ & hi loci. hic iocus & hæc ioca dicimus & hi ioci. hic menalus hæc me
nala: hic tartarus hæc tartara. hic gargar9 hæc gargara. hic carbasus hæc carbasa. hic ismа
rus hæc ismara: hic sibilus hæc sibila. In singulari numero generis fœminini in plurali neu
tri: ut hæc pergamus & hæc pergama: hæc intybus hæc intyba. hæc arbutus hæc arbuta.

In singulari numero generis neutri in plurali fœminini. hoc æpulum hæ æpulæ: sic Iuue
nalis. Vnde æpulum possis centum dare pythagoreis. Alii hæ æpulæ sp pluraliter declinãt:
hoc balneũ hæ balneæ dicimus & hæc balnea: ut Tullius ad balneas pallatinas: Iuuenalis &
crudũ pauonem in balnea portas: hoc cæpe quod in singulari numero est aptotũ: in plurali
fœmininũ: hæ cæpe & ordie declinatur. In numero singulari generis neutri hoc porrũ in
plurali hi porri. hoc frenũ hi freni ut lucanus frenosq; momordit: dicimus tñ & hæc frena:
hoc filũ hi fili: traxerunt in arte magica nertigine fili: & hæc fila dicũtur. hoc argos: hi argi.

In plurali nũero mutant declinatiõẽ hæc. Hoc iugeꝝ in singulari numero secundæ de-
clinatiõis ẽ: in plurali tertiæ nam gtũm hoꝝ iugerum dtũm & abltũm his & ab his iugerib9
facit. Et uas qđ tertiæ est in singulari numero in plurali secundæ: nã gtũm horum uasorum
dtũm & abltũ his & ab his uasis dicimus. Pauca sunt primæ declinationis noia quæ contra
regulam dtũm & abltũm numeri pluralis in bus syllabã mittunt: descernẽdæ ambiguitatis.
i. sexus cã his & ab his deab9: filiab9: mulab9. equab9: libertab9: natab9 asinabus quæ aui
ris pitis usurpata sunt. Hæc sunt q̃ in utroq; nũero nõ admittunt declinationẽ quoꝝ alia sin-
gulariter tñ alia pluraliter declinãtur. Deoꝝ propria noia elementoꝝ: fluminum: heroũ:
mõtium singulariter dũtaxat declinãtur Itẽ urbium nisi q̃ naturaliter pluraliter efferũtur: ut
athenæ: thebæ: cumæ: mycinæ: athelanæ: graiusse: crustumæ: ricose: carpi: puteoli ostia Itẽ
metallica q̃ oia secundæ sunt declinationis: & generis neutri: ut hoc auꝝ: argẽtum: ferrum:
plũbum: stanum. Excepto uno æs qđ eiusdem generis est: sed iuxta rõnem tertii ordinis mo
nosyllabaꝝ tres casus in plurali numero admitũt ntũm: actũm & utũm: hoc æs & hæc æra
Itẽ arida uel liquida q̃ ad mẽsuram põdus uc referũtur: ut triticũ: ordeum: furmentum: far
lens: cicer miliũ: eruum: oleum: uinũ: mel: mulsum: defrutũ: muria. Ex his multa ueteres au
ctoritate licentiæ largentes: pluraliter extulerunt: hæc ordea: farra: mella: destuta: uina: hæc
etiã usus recipit: nam uina ehoadicimus & masica. Præter hæc alia sunt quæ in plurali nu

mero deficiũt generis qdem maſ. hæc: hic fumus: fimus: limus: pulus: ſanguis: genius: generis fœminini hæc fames: lux: labes: pax: ſiris: tabes humus. Generis neutri hoc cenũ: fœnum: ius lutum: uulgus: pelagus: uirus: uiſcũ: æuum. penũ. In plurali numero tñ declinantur noia numerorꝫ: pter unum: qđ plurali numero deficit: tm̃ ut duo tres. Memineris autem noia numeri ab uno uſq; ad tres declinari: a quattuor uſq; ad cẽtũ minime. a ducẽtis uſq; ad nongẽtos per oĩa genera pluraliter tãtum declinari. Eſt ẽt unum aptotũ neutri generis ſemper eiuſdẽ numeri hoc põdo. Præter hæc alia ſunt q̃ in ſingulari numero non declinãtur.

Generis quidẽ maſculini: hi antes: hi carceres: cãi: caſſes: fores: fori: liberi: manes: optimates: primates: pceres: pugillares: quirites: lentes. neptes. Generis fœminini: argutiæ: hlãdinæ: cunæ: exequiæ: inſidiæ inimicitiæ: exuuiæ. manubiæ: primitiæ: bigæ: trigæ: quadrigæ: cõpedes: delitiæ: diuitiæ: dapes: feriæ ſcalæ: phaleræ: geniæ: facetiæ: indutiæ: Kalendæ: idus: nonæ: latebræ: nuptiæ: nũdinæ qſquiliæ: reliquiæ: tenebræ: antiæ. Generis neutri: arma: mœnia: caſtra: megalia crepũdia. exta: ſpolia: ſerta: prælepia: paſcua: ſponſalia: præcordia. mappalia: cunabula. Item feſtorꝫ deorꝫ noia ut Saturnalia: neptunalia: bacchanalia: certis caſib⁹ deficiunt. hæc faties qđ præter ntũm ſingularem nullum caſum admitit. hanc ditiõem & ab hac ditione. hoc quoq; nominatiuo caſu utriuſq; numeri deficit præter accuſatiuum & abltũm ſingularem. Laterem ſimiliter accuſatiuum tantũ lectio uſurpauit. Spõte & ſabo ablatiuum ſingularem hñt tantum. Tabes ntũm & accuſatiuum & abltũm numeri ſingularis hẽt dũtaxat. Sunt alia quæ a genitiuo caſu ſingulari declinationis ſumunt exordiũ & in utroq; numero recte declinantur ut Remex. gis. frondis: uerberis. ut Lucanus ad ſaxũ quotiens ingẽti uerberis ictu. Alia duos aut tres tantũ caſus hñt: in ſingulari numero: ſed in plurali per oẽs declinantur ut huius opis. opem ab hac ope. huius uicis & hanc uicem: ab hac uice. Alia abltũm habent in ſingulari numero: ut ab hoc frugi: ab hoc opice: ab hac præce: ab hoc uiſcere. Hæc quoq; in plurali numero declinãtur. Pauca ſunt q̃ cũ in ſingulari numero nõ deficiãt in plurali tres tantũ caſus hñt de quibus paulo ſuperius diximus: hæc iura: hæc rura: hæc æra: hæc maria. Vniuerſa noia primæ ſecundæ & quartæ declinationis totidẽ ſyllabis i gtõ quot in ntõ pferuntur pter unum uir & ſi qua ex eo cõponuntur. Et q̃ in er ſyllabã definunt. Tertiæ aut pares hñt ſyllabas in obliqs caſibus. aut unã adſumũt. Quintæ pculdubio plus una ſyllaba pferri ſolẽt. Pauca iueniũtur tertiæ: declinationis q̃ in gtõ duabus ſyllabis creſcãt. Iter itineris: Anceps: tis. biceps: tis. triceps: tiſ. præceps: tiſ. iecur: oriſ: lectũ ẽ & iecinoriſ. Supplex. ſuppellectiliſ.

De uocatiuiſ.

OMnium nominũ cuiuſcũq; ſint declinationiſ utũs ſingularis ſimilis eſt ntõ eiuſdẽ numeri: neq; hoc in dubiũ uenit. Exceptiſ noibuſ ſecũdæ declinationiſ quorũ utũs diuerſiſ exprimitur modiſ. Propria igitur noia quæ i ntõ caſu ſingulari. us. ſyllaba terminãtur: adẽpta uſ faciunt utũm ut Virgiliuſ uirgilii terenti⁹ terẽti. domitiuſ dodomiti. Præpoſita qualibet cõſonante utũm in. e. correptã mittunt: ut hic Turn⁹ o ne. hic marcuſ: o ce. hic lẽtuluſ: o le. appellatiua q̃ in iuſ deſinunt utũm in. e. mittũt: ut fluuiuſ o fluuie: ſociuſ: ſocie. Quẽ ueteres iuxta utũm pferebant utũm ut. Virgi. Corniger heſperidũ fluuiuſ regnator aquarꝫ: q̃ conſonante p̃lata in eandem ſyllabã mittunt: ſiquidẽ ſũt accidentia uel deriuatiua utũm in e. mittunt ut doct⁹: docte: ſanct⁹ cte: roman⁹ romane. hiſpan⁹ hiſpane. Cætera in. us. poti⁹ q̃ in. ẽ. ſyllabã exeũt: ſic lucan⁹ degener. o. populus & o. popule lectũ eſt. Lucus. o. lucus. Quæ a ueterib⁹ pp aſperitatem uocis minime uſitata ſunt adeo ut rara hmõi declinationis reperiãtur exempla: hæc myrt⁹ o myrte & te pxima myrte.

De ablatiuo.

TErtiæ quoq; declinationis nominũ abltũs caſus ſingularis duob⁹ modis pferri ſolet: aut in. e. aut in. i. ſed illa quæ in. i. exeunt cõis ſunt generis: & in ntõ. is ſyllaba terminant ut hic & hæc ſuauis abltõ ab hoc & ab hac ſuaui: hic & hæc gra

nis abltō ab hōc & ab hac graui. Itē neutra quæ in ntō. e. uel. ar. uel. al. syllabis terminantur: hoc sedile ab hoc sedili. hoc laquear ab hoc laqueari: hoc aīal ab hoc aīali. Excepto cum. e. ante. l. habetur. sed cum. a. ante. l. inuenitur ut hoc tribunal ab hoc tribunali lupercal ab hoc lupercali: & cætera cum. e. antecesserit. l. littera nō. i. terminatur abltūs sed in. e. ut hoc mel ab hoc melle: hoc fel ab hoc felle. Item quæ in duas desinūt cōsonātes in. is. uel i. ix. duplicem & sunt accidētia & trium genex: ut hic & hæc & hoc ingens ab hoc & ab hac & ab hoc ingēti: hic & hæc & hoc audax ab hoc & ab hac & ab hoc audaci. Et q̄ in. r. desinūt masculini uel fœminini uel triū sunt genex: hic & hæc acer ab hoc & ab hac acri: hic & hæc & hoc par ab hoc & ab hac & ab hoc pari: & q̄ in. im. mittūt accusatiuū sunt aūt hæc turris: hāc turrim: ab hac turri. sitis hāc siti: ab hac siti: hæc puppis: hāc puppi: ab hac puppi: hæc securis. hāc securi ab hac securi: febris: torqs: uectis: hæc restis. hanc restim: ab hac resti. Præterea hæc nanis bipēnis. hic ignis: similiter & ablatiuū i. i. mittūt: quæ sæpe poete per. e. solent efferre. Cætera omnia tertiæ declinationis nomina ablatiuum singularem in. e. mittunt.

Explicit nominum tractatus de uerbis Incipit.

Voniam ut opinor: ne nomine cōuenienter tractatū est. Nunc de uerbo sicut p̄facio pollicetur differemus: cuius oīs ambiguitas in discernēda cōiugatione & cognoscēdo p̄terito perfecto uersatur. De his nos ꝓ ingenii uiribus diligēter docebimus: Nā & cætera multox expositio declarauit. Igitur cōiugatiōes sūt tres: ut alii q̄ttuor. Quas in secūda persona p̄ntis tpis modi indicatiui dinoscimus. Formæ q̄ttuor. perfecta: Meditatiua. Incboatiua: Frequētatiua. Sed perfectæ formæ uerba oīum sunt coniugationū: Freqnētatiuæ tm̄ primæ cōiugationis. Excepto lacesso: qd' uenit a lacero. Inchoatiuæ tertiæ dūtaxat correptæ: Meditatiuæ tertiæ ꝓductæ uel quartæ. Genera uerbox facili rōne dinoscūtur: aut enim actiua sunt: & o. littera terminātur: & assūpta. r. littera trāseunt in passiua: aut passiua & adēpta nouissima littera. redeunt in actiua: aut neutra sunt: q̄ actū significant & actiuam hn̄t significationē: & in passiua minime transeunt: aut supina q̄ ut actiua qdem declinātur: sed significationem hn̄t passiuā: passiuā ut uapulo ueneo: pendeo: aut deponētia supiori cōtraria: q̄ passiuorum declinantur exēplo: & significatiōem hn̄t actiuam: neq. r. litteram p̄nt amittere aut cōia similia deponētibus & passiuis: sed agentis & patientis formā flectuntur. Vnde constat uniuersa duobus modis declinari. Nam neutra & supina actiuox deponentia & cōia passiuorū regulā sequūtur. Sunt p̄terea neutro passiua quæ in p̄terito perfecto & plusq̄perfecto passiuā declinationem hēnt: in aliis neutrā. Et sunt hæc sola secundæ qdē coniugatiōis ut audeo: gaudeo: soleo. Tertiæ ausido: fio. & si qua ex his componuntur: p̄ter hæc nulla sunt hmōi declinationis uerba. Sunt alia passiua neutra. superiori cōtraria hæc sola. Cōperior mereor. deuertor. Nā in p̄retito cōperi. merui. deuerti. sicut actiua uel neutra ꝓferūtur. Vniuersa uerba primæ coniugationis q̄ in secunda ꝑsona as. syllaba terminātur actiua sunt siue neutra. p̄teritū perfectū in. ui. syllabā mittūt. ut amo. amaui. aro araui armo armaui: narro narraui. cāto cantaui. nauigo nauigaui. paro paraui. seruo seruaui. Exceptis nouē quæ i ui mittūt p̄teritū. ut Seco secui. neco necui. ueto uetui. sono sonui. tono tonui. mico micui. crepo crepui. plico plicui domo domui frico fricui. Et si q̄ adnexis ꝑpositionib9 cōponūt. explico n̄i utrāq formā seruat in p̄rerito nā explicui & explicaui dictū ē. Quattuor huic regule refragāt. nā neq i. ui. neq in aui. execūt. sto steti. do dedi. lauo laui. iuuo iuui sed duo posteriora quidam superioribus applicant errantes. Nam illa in p̄reriro una syllaba crescunt hæc totidem: in præsenti proferuntur.

De secunda coniugatione.

Ecunda coniugatio: quam non tamen secunda persona: sed ēt prima facile declarat. Quoniam omnia uerba quæ in. eo. syllaba in prima persona finiūtur secūdæ sunt coniugationis ꝓductæ eo. is: & si qua ex eo composita figurātur. Et duobus

primæ creo;creas.meo;meas.similiter & beo;as.præteritum perfectum mittit in ui cõsonã/
te pposita.præeunte uocali paueo;paui.caueo caui.in xi.& in si.q̃ in ter excepta notabimus.
Ergo omnia uerba secũdæ coniugatõis qualibet consonante pposita.eo.syllaba præteritum
perfectũ in ui.mittunt;ut habeo habui.debeo debui;rubeo rubui.doceo docui.taceo tacui.
misceo miscui.taceo iacui.noceo nocui.arceo arcui.areo arui.egeo egui. splẽdeo splẽdui.cã
deo cãdui.madeo tuadni.egreo egrui.lãguen.lãgui.rigeo rigui.caleo calui.doleo dolui.oleo
olui.palleo pallui.timeo timui.tepeo tepui.torpeo torpui.careo carui.pareo parui.uireo ui/
rui.floreo florui;horreo horrui.censeo censui.nireo nitui.pateo patui.teneo tenui.caneo ca
nui.Excipiuntur pauca quæ in si.syllabam mittunt præteritũ iubeo iussi;mulceo mulsi.mul
geoulsi.algeo alxi.fulgeo fulsi.ardeo arsi.suadeo suasi.maneo mansi.hæreo hæsi.rideo risi.tor
queo torsi.indulgeo indulsi.De urgeo & turgeo ambigitur.Alia in.xi.lugeo luxi.frigeo frixi.
Illa in ui.præteritum mittunt.quæ in prima persona modi indicatiui tẽporis præsentis.u.an
te eo.hñt & primam syllabam quam in præsenti tpe breuem in præterito longam habent ut
fauco faui paueo paui;foueo foui.moueo moui.caueo caui.uoueo uoui.& quæ ex his com/
ponuntur.Q uæ quãq̃ in præsenti non sint similia superioribus pteritum in ui.mittunt pdu
cta syllaba nen neui.fleo fleui;cieo ciui.ipleo impleui.cõpleo cõpleui.expleo expleui.deleo
deleui.Nõ multũ ab his discrepare uidentur ẽt hæc quoq; primam syllabam in præterito ex
correpta cadit in pductam.sedeo sedi.uideo uidi.Contra oium regulam est prandeo prãdi;
Q uædam sunt in secũda cõiugatione quoq; pteritum perfectũ iteratur per primã hæc sola.
pendeo pepẽdi.spondeo spopondi.tondeo totõdi.mordeo momordi.Q uæ assumptis ppo
sitioibus non eodem mõ pferenda sunt nã dispõdi;& dispẽdi;& rependi;& detondi dici/
mus.De neutris passiuis aliunde dictũ est.

De tertia coniugatione.

TErtia coniugauo correpta q̃ secundam personam in is mittit in Imperatiuo mõ
in e solidam conuertit pteritum per has syllabas effert;in di pposita cõsonãte in
ui pposita uocali.in.i.consonante qualibet pposita in.si.& in.xi.Sed illa m̃ pte/
ritum in ui.mittunt q̃ in præsenti tẽporis indicatiui modi.u.ante nouissimã lit/
teram habent.Vt tribuo tribui;statuo statui;minuo minui.imbuo imbui obuo obrui.Ex
his duo notantur tñ quæ in xi.mittunt præteritum.fluo fluxi.struo struxi.Et quæ in lo syl/
labam exeunt in psenti.nihilominus præteritum in ui;mittunt;ut uolo uolui.nolo nolui.co/
lo colui.cõsulo consului.Alo alui.Pauca pterea in eandem extremitatem mittunt præteritũ
quãq̃ præsens simile superioribus habeant.tremo tremui.gemo gemui.fremo fremui.cõpe
sco cõpescui.necto xui.sterto stertui.pecto pexui.texto texui senesco senui.gigno genui.in
crebesco increbui.nam increbo uõ inuenitur.Et si qua ex his cõponũtur. Vi syllaba termi
nãtur in præterito hæc sola sperno;spreui;sterno straui;cerno creui.sero seui;tero treui.pa/
sco paui.q̃ro quæsiui.lino liui.quiesco q̃eui.cupio cupiui consuesco cõsueui.peto petiui.sa/
pio sapini. In di præposita cõsonante in præterito desinũt quæ in præsenti.do.syllaba ter
minantur præcedente.n.littera;ut scando scandi;ascendo ascendi.descendo descendi.offẽ
do offendi.pãdo pandi;prendo prendi mando mandi.Tria enim in præterito amittunt;fun
do fudi.liquo liqui.scindo scidi. Sic lucanus ait.Scidit & in medias fecit sibilator a terras;Et
quæ minus una syllaba pferuntur;pducta prima syllaba in præterito quæ in præsenti cor/
ripitur;ut Capio;cœpi.Iacio ieci.fugio fugi;fodio fodi.Pauca præterea eandem clausulam
habent nouissima littera præsentis temporis in.idest cõuersa.uinco uici.rumpo rupi.soluo
solui;cudo cudi;uoluo uolui. In si præteritum mittunt syllabam uerba q̃ in præsenti.do
uel no.syllabis terminantur si sit natura longa penultima;ut ludo si.lædo læsi.cædo cessi.
plaudo plausi.trudo trusi.rado rasi illido illisi.allido allisi;promo prompsi.sumo sumpsi.de/
mo dempsi.resumo resumpsi.Et primo quãuis correpta sit penultima i eadem syllaba exit;
Et qdqd ex eo cõponitur;ut præmo pressi.exprimo expressi.comprimo compressi;& q̃ ibo

uel in.bo.syllabas desinunt:ot scribo scripsi.nubo nupsi.scalpo scalpsi.repo repsi.serpo ser
psi.sculpo sculpsi.Præter hæc pauca sunt q̄ non eadem extremitate finiuntur in p̄senti:præ
teritum tñ in si.syllaba mittũt:spargo sparsi.mergo mersi;mitto misi;uro usi;tẽno tẽpsi.con
tẽno si.concutio cõcussi.gero si.Et si qua ex his in cõpositam figuram trãseũt.In.xi.syllabã
in p̄terito desinũt.Verba quæ p̄nti.go.syllaba terminãtur:ut cingo cinxi.pingo pinxi.fugo
fuxi.affligo afflixi.p̄go perexi.rego rexi.diligo dilexi.itelligo itellexi.fingo fixi.tego texi.Ex
cipiũtur tria in go:desinentia q̄ in superioribus notauimus.Et alia quattuor q̄non in xi.sed in
gi mittunt p̄teritum tango tetigi.frango fregi.lego legi.ago egi.Et si qua ex his cõponuntur
simpliciom formã sequuntur:his simile ẽ:Impiogo.qđ impegi facit p̄teritum.Præter hæc
in.xi.præteritum mittunt.uiuo uixi.coquo coxi.meio mixi.illicio illexi.aspicio aspexi.flecto
flexi.duco doxi.dico dixi.uebo uexi.trabo traxi.sunt tertiæ cõiugattonis uerba quæ primã
syllabam in præterito duplicant:quæ oĩa subiecta sunt:ut pello pepuli.tango tetigi.fallo fe
felli pendo pependi.tendo tetendi.pungo pupugi.sed & punxi dicimus.tundo tutudi:cado
cecidi.cedo cecidi.pario peperi.cano cecini disco didici.posco posci.parco pepci facit & par
si.curro cucorri.pedo pepidi. Hæc adiuctis præpositionibus non eodem modo p̄feren
da sunt:nam duplicatam in simplici figura syllabam in cõpositione amittunt.Dicimus enim
sic expendo expendi decurro decurri.refello,refelli.compello compuli.concido cõcidi.Sed
ex his duo sola præpositionibus adnexis in suo statu manent disco & posco:Nam didici &
popolci faciunt præteritum. Cano autem neutram regulam sequitur concinui facit:Et
si qua cõmposita in eadem coniugatione.Quoniam nouissimam syllabam geminant in præ
terito illa uidelicet quæ a do uerbo primæ coniugationis componuntur:condo.condidi.red
do redidi.trado tradidi.subdo subdidi.prodo prodidi.addo,addidi.abdo abdidi.Similiter p̄
feruntur credo credidi uendo uendidi.Excepto circundo dedi quod secundam personam fa
cit:circundas & est primæ coniugationis. De quarta coniugatione.

QVarta coniugatio uel tertia producta quam imperatiuus modus prodit litte
ram in fine conseruat præteritum perfectum in ui.syllabam mittit oel in dupli
cẽ.ii.ut audio audiui.uel andii.munio muniui.uel munii.seoio seui uel seuii.li
nio liniui uel linii.mollio mollui uel mollii.finio finiui uel finii.punio puniui
uel punii;sopio sopiui uel sopii.actio actiui uel actii.scio sciui uel scii hinio hi
niui uel hinnii.Exeo ui uel exii.Inio iniui uel inii.Cætera his similia:pauca in xi
exeunt & sunt bæc sere farcio farsi.sartio sarsi.baorio bansi.sepio sepsi.sentio sensi.Alia io
xi.sola hæc santio sanxi.fulcio fulxi:uincio uinxi.unum inuenitur quod primam syllabam
in præsenti corripit in præterito producit.nenio neni.Et composita ex eo in hunc modum p̄
feruntur:aperio aperui.cuius compositum dissentit repperio repperi.i has sere syllabas om
nia uerba quartæ coniugationis norma complectiuur in præterito desinunt;sed ne quidam
biguitãtis possit esse lectoribus non dissimulabimus de illis dicere:qua ratione resragantur
sunt enim uerba quæ in personis deficiunt:& impersonalia dicuntur.alia in modis.alia intẽ
poribus alia coniugationibus.alia participiis:de his exponemus;& primum de impersona
libus quæ aut sunt secundæ coniugationis aut tertiæ:quantum ex tertia persona cõtempla
ri licet eorum:alia accusatiuum trabunt;ut pudet;tedet.piget;pœnitet;miseret:decet.alia
datiuum ut licet;liquet:libet.Vnum est quod casu non indiget;oportet;& omnia præteri
tum in oit.syllabam mittũt:ut pudoit;piguit;pœnituit;licuit;libuit decuit.Præter tria quo
rum duo deficiunt ĩ præterito:liquet:& tedet;unum quasi passiuam habet declinatiõem mi
seret nam misertum est dicimos;licet tamen & libet ad hanc similitudinem proferri possũt:
licitum est;libitum est.Et tedet in composita figura pertesum est.Tertiæ coniugationis.Im
personalia datiuum casum assumunt.ut cõtingit;euenit.accidit;expedit.Quædam primæ
coniugationis impersonalia reperiũtur ut iuuat præstat.quæ & aliter declinari possunt:sed

ola tam in futuro imperatiui modi quã infinitiui; nec nõ et gerũdiis participalis participiis utriusq tẽporis deficiũt. Defectiua in modis sunt hæc. Queso quod primã personã habet indicatiui modi dũtaxat; licet quæ fere lectum sit apud Salustiũ & tuliũ. Ouat, isit. hæc quoq tertiã psonã habent solã. sed ouat participiũ facit præsentis tpis ouans cũ in diffinitione uerbi deficiat. Similiter ausim: & pdiũt ꝓ pdunt dicũt; & inquã in primã personã contrá moré oium ꝓfert; utrũq numerũ modi indicatiui p̃sentis tẽporis iquã iperatiuũ numeri singularis habet tantũ; nã in quæ apud teteoriũ lectũ est: aio p̃sens & præteritũ imperfectũ habet tãtũ. Faxo futurũ tẽpus tãtum uelut alii ꝓmissiuũ modũ ostẽdit. Salue saluete. iperatiui modi secũda psona utroq numero lectũ est; & ifinitiui modi præsens tẽpus saluere; Cedo &. aue similiter & iperatiui personã habẽt numeri singularis. cedo ẽt numeri pluralis sectum ẽ apud Plautũ cedite mihi ꝓ dicite. Et in cõiugatõibus & in præterito deficiũt hæc; Fero fers p̃teritũ facit tuli. Sum es est fui; ferio is pcussi; tollo tollis sustuli facit. Edo es edidi; hoc infinitiuũ præsentis tẽporis nõ in. re. syllabã sed in. se contra moré omnium mittit. esse enim dicendũ est; Volo uis uolui; hoc quoq incertæ est cõiugatiõis & in futuro imperatiui & infinitiui mõi deficit. & gerũdiuis uel participalibus q̃ supina alii dicũt; meto messui nam aliter ꝓferri nõ põt; pelleo; fisto; similiter & glisco & quatio nullũ hẽnt p̃teritũ.

Memineris tñ ichoatiuæ formæ uerba q̃a i præterito pfecto deficiũt. De pticipiis.

Participiis carent Verba alia præsentis tẽporis alia futuri; alia utrinsq ipræsenti itaq deficit Sum & quæ ex eo adiectis præpositiõibus componuntur. Præter duo absens & præsens; Quæ a uerbis absum. & præsum ueniunt; Et eo uerbum in participio nominatiui casus numeri singularis deficit in cæteris recte declinatur. Composita quædam etiã nominatũ habẽt ut præteriens abiens; futuri tpis participia nõ habent in primis. Verba formæ. Inchoatiuent horesco; Calesco: & his similia. Deinde omnia secũdæ cõiugationis; quæ sunt generis neutri & in formã trãseunt Inchoatiuã; ut horeo; caleo; tepeo; nireo; pateo: stupeo; splẽdeo; uigeo; uireo; rigeo; floreo; paueo; rubeo; tabeo: madeo; tumeo; sileo; paleo; serueo; timeo; lateo; nã & hæc assumptis p̃positionibus faciũt inchoatiua; ut ptimesco: & dilucesco. Valeo tantũ cũ faciat cõualesco. In participio futuri tpis minime deficit; nã ualiturus dicendum est; Sũt alia præterea q̃ nõ transeũt in formã inchoatiuã eiusdẽ cõiugationis & generis; & nihilominus in participiis tpis futuri deficiũt. ut egeo; mereo. palleo; calleo. studio; p̃terhæc & uolo caret participio futuri tpis. ut nolo. Et quæ ex illis cõponuntur; Similiter & metuo fluo; sitio; tremo; seuo; fereo; algen; disco; pasco; furio. Quæ uerba primitiua futuri temporis participiis carent; Similiter carent participiis impersonalia omnia de quibus superius docuim9; & defectiua illa uidelicet quæ ordine declinari non possunt; ut aio: quæso; inquam; faxo; salue; aue; cedo; & possum similiter & soleo. Sunt uerba quæ prima persona confusa habentur; quorum significationẽ secũda persona coniugationis discernit; dico as. correpta priore syllaba dico cis. producta; fundo fundas; fũdo dis; uolo uolas; ualo uis. appello appellas; appello appellis; cõpello compellas compello compellis. mando mãdas; mando is. Sunt alia quæ ex diuersa forma præsentis tpis i præterito cõfunduntr; paueo ui. pasco paui. cerno creui; cresco ui; acuo acui. aceo acui. lugeo luxi. luceo xi. pendeo pepẽdi. pendo pependi. frigo frixi. frico. frixi. Sunt quæ idẽ habent præsens & p̃teritũ pfectũ hæc sola. Odi; noui; cepi; memini: pepigi; hæc in iperatiuo modo præteritum memini quod memento facit deficiunt & in futuro & infinitiuo modo & in supinis. nec nõ etiam & i participiis utriusq tpis. Vnũ ex his odi duo pticipia facit; præteriti tpis figuræ cõpositæ exosus & perosus. Sunt alia quæ in omni declinatione secũdæ sunt cõiugatiõis; & in infinitiuo quasi tertiæ correptæ ꝓferuntur. Fulgeo ifinitiuũ fulgere facit; serueo feruere; obsido obsidere.

De passiuis.

Erba tam passiua q̃ deponẽtia nec nõ ẽt cõmunia cuiuscũq; sint coniugatio præteritũ pfectũ in has syllabas mittunt in: tus: in ctus: in sus: in xus: adiũcto in oibus sum uerbo: ut amor amatus sum; doceor doctus sũ: patior passus sum; nitor nisus sum. Notantur pauca q̃ in præterito deficiũt passiua q̃dẽ hæc feror; ferior; tollor: faciũt eni præteritũ latus sum: ictus sum sublatus sũ: Poscor nanq; hoc quoq; deficit: in p̄terito postulatus sum: arguor coniũctus sum similiter & metuor & timeor nullũ hñt p̄teritũ pfectũ. Deponẽtia uero hæc Vescor fruor. medor; liquor; reminiscor quæ in p̄terito sic pferunt: pastus: sũ: potitus sũ: medicatus sũ liquefactus sũ: recordatus sũ: Quæ ab alio præsenti ueniũt: sed ad supplemẽtũ declinatõis defectiuis accõmodant sunt quædã deponẽtia in certis coniugationibus hæc sola: Potior: ortor: nã in secũda psona numeri singularis tertiæ pductæ sunt hoc ẽ quartæ cõiugationis & p̄senti tpe infinitiui modi. oriris eni & potiris ẽt oriri & potiri dicim9: Reliq̃ ad exẽplũ tertiæ correptæ declinant. Sunt alia quæ ex diuerso ueniũt p̄senti & in p̄terito cõfũdunt: ut patior passus sum. pandor passus sũ: ut apud. Virgiliũ Crinibus illiades passis. Itẽ uector uersus sum: ut apud eundẽ. Et uersa puluis inscribit hasta. Sũt alia ipersonalia q̃ a sumptis p̄positionibus ablatiui casus declinãtur: & a uerbis neutri generis figurãtur uel actiuis q̃ datiuum casũ in serie orationis admittũt: ut sedet; ambulat. statur; pugnat itur; studetur. Veniuot eni ut dictũ ẽa neutris sedeo; ambulo. sto; pugno; eo; studeo. His enim græcorũ iactantiã siqua de copia sermonis exercẽt: refutauimus qd' nec ppria nequeũt explanare: similiter nocetur & suadetur & datur pferim9: q̃ in actiua specie datiuo casui iungũtur. Sũt quæ participiis deficiũt: Vt fruor; medeor: & reor: qd' de præterito tamẽ habet participium & in præsenti & in futuro deficit. Itẽ nascor futuri temporis participio carẽt. Et ipersonalia sicut in actiua declinatione participia nulla habent: nisi poetica usurpauit Licentia: ut regnata percussa pugnata futuri ut uigilanda uiris & his similia: Finis. *Sergii.*

~~Phocæ clarissimi grãmatici ars de nomine & uerbo fœliciter explicit.~~

PRISCIANI CESARIENSIS CLARISSIMI GRAMMATICI EPITOMA.

Omnia noĩa qbus latina utitur æloquẽtia qnq; declinatõibus inflectuntur: q̃ ordinẽ accepe rũt ab ordine uocaliũ formãtiũ gtõs. prima igitur ẽ declinatio cuius genitiu9 sin in. æ, diphthongon desinit ut hic poeta huius poetæ. Secũda ẽ cuius genitiuus sin in. i. pductum desinit ut doctus: huius ti. Tertia in is breuẽ ut hic pater huius patris: Quarta i us pductã ut hic senat9: hui9 senat9. Quinta ei diuisas syllabas: ut hic merides: hui9 meridiei. habet ergo primæ declinatiõis: noiatiuus litteras terminales duas. a. & s. terminationes uero tres. a. as. es: pductas ut hæc syllaba huius bæ. hic æneas huius æneæ. hic anchises: huius anchisæ. i. a. desinẽtia seu græca sint seu latina: masculina seu fœminina uel cõia primæ declinatiõis sũt. ut hic citharista hui9 citharistæ hic scriba hui9 scribæ. hæc caliopea huius caliopeæ: hæc regina hui9 næ. hic & hæc aduena huius aduenæ. Excipiũtur nouẽ noĩa mobilia: una; ulla; nulla; sola: tota: alia; altera; utra neutra. quæ declinationẽ pronominũ habẽt: in ius terminantiũ genitiuos quemodo ea quæ ex his cõposita sunt: ut aliqua; nequa; siqua. Neutra uero in a græca tertiæ sunt declinatiõis: gtũs enim græcos tos t tis cõuertũt apud nos ut hoc poema: huius poematis: emblema: tis. toreuma. tis. Litterarũ uero noĩa tã apud græcos quã apud latinos indeclinabilia sũt ut & neutra. ut. α. β. a. b. In as uero uel in es græca q̃ apud græcos in ου. diphthõgõ terminãt genitiuũ primæ declinatiõis sunt: apud latinos. ut. ὁ λυσίας ου hic lysias huius siæ: αντας ου hic antas. ὁ πριαμίδης ου hic priamides huius dæ. Sciẽdũ ẽ aũt q; si patronymicorũ formæ inueniãtur ppria noĩa secũdũ tertiã declinationẽ magis ueteres pferũt ut hic thucidides hui9 didis

hic euripides huius pidis. Similiter ꝓferũt eiusdẽ terminatiõis hat bara ut hic tygranes huius nis. hic mithridates huius tis. hic ariobarzanes huius ariobarzanis: & i aliis q̃husdam græcis auctoritate idẽ fecisse auctores inueniunť; ut hic orõtes huius tis. secũda declinatio terminales tres hẽt litteras. r. s. m. terminatões uero sex. er. ir. ur. us. eus. um. er. ut sacer. ir: ut uir; ur ut satur. us ut magnꝰ. eus: ut tydeꝰ. um ut tẽplũ. In er desinẽtia si a græcis sint pod inter cõuertentibus apud nos & quare fœminina ex se faciũt in a desinẽtia & quæ. s. & t. habent ante er nisi sint possessiua ut cãpester; siluester; secũdæ sunt declinatiõis ut hic menander huius dri; hic alexãder huiꝰ dri; tener ri; sacer cri; faciũt. n. tenera sacra; hic oleaster; huius stri; hic apiaster huius stri; excipiť hic. Sequester huius stris; qđ q̃uis tertiæ declinatõis sit tantũ fœmininũ in a facit ut hæc Sequestra; q̃uis uetustissimi secũdæ declinatiõis rationabilius hoc ꝓtuletũt ut hic sequester huius stri; Alia uero oĩa in er desitentia tertiæ sũt declinationis ut hic pater huius tris; & hæc mulier huius ris; hic & hæc pauper ris; hoc tuber huius tuberis; excipiunť puer ri; Socer soceri; fiber fibri; cancer cri; liber libri; culter cultri; faber bri. In ir. duo inueniũtur masculina secũdæ declinatiõis; ut hic treuir ri. qđ est gẽtile: & hic uir; huiꝰ uiri; & ex eo composita ut leuir; duumuir. triũuir; semiuir. Præterea neutra duo inueniuntur in ir; unum tertiæ declinationis ut hoc gadir. huius diris nomen ciuitatis & hoc ir. qđ græci θεναρ dicunt; indeclinabile. In ur uero unũ masculinũ cuiꝰ fœmininum in a desinit inueniť secũdæ declinationis; ut hic satur ri. Alia uero oĩa tertiæ sunt declinatõis: ut hic furfur huiꝰ furfuris τὸ πίτυρον; hic & hæc fur furis φώρ ὁ hoc fulfur ris; ὁ θεῖον In us correptã. s. uel. r. uel. x. antecedẽtibus si sint rerũ icorporaliũ uocabula masculina sũt & quartæ declinatiõis; ut hic risus huius risus. hic uisus huius uisus; tumultus metus. Sexus luxus; similiter quartæ declinatõis sunt q̃ ex his cõponũtur ut hic Senatus a senibꝰ & natu huius senatus; & quæ cognominatim ex his ꝓlatis fixa sunt; ut magistratus huius tus. ὁ ἄρχων τοῦ ἄρχοντος; καὶ ἡ ἀρχή hic exercitus; huius tus. ὁ στρατὸς τοῦ στρατοῦ καὶ ἡ ἄσκησις. hic lateralis τοῦ λαός καὶ ἡ πλῆθος huius tus; eiusdẽ præterea quartæ sunt declinationis quædã quæ cũ sint fixa intus desinũt aliqua p̃cedente cõsonãte in eadem syllaba ante. t. posita ut hic fluctus huius fluctus; hic quæstus huiꝰ quæstus; hic rictus huiꝰ ctus; Excipitur lectus. ἡ κλίνη ti. Nã iniustus facit iniusta. Similiter quartæ sũt declinatõis quæ p syncopã a supradictis icorporalibus ꝓferũtur; ut portatus portus; arctatus arctus; arcitus a uerbo arceo; artus. Laqueatus. lacus. uultus quoq; ipsa res eẽ uideť a uerbo uolo. quõ a colo cultus. Alia uero omnia supradictæ terminatiões nomina masculina sunt secũdæ declinationis; ut hic bonus huius boni; humerus ri. uẽtus ti. quãuis uideať hoc quoq; simile esse in corporali quod a uerbo uenio nasciť ex quo cõpositũ est aduentus. Sanctus cti. somnus ni. excipiũtur gradus. Sinus currus; ficus. qđ est uitiũ corporis & tonitrus; & cornus. quæ etiã neutra sunt in. u. desinẽtia; & unum tertiæ declinationis; ut hic lepus huius leporis. Nã specus & penꝰ tam masculini q̃ã fœminini & neutri generis iueniũtur & secũdæ & tertiæ & quartæ declinatiõis. ut hic penus huius peni; & hoc penũ huius peni. & hoc penus huiꝰ noris; & hoc penu huius penu. Similiter hic specus huius speci. & hæc specꝰ. huius speci. & hoc specu huius specoris; & specũ huius ci. In us correptã desinẽtia fœminina si sint ꝓpria uel appellatiua aut græca in os desinẽtia apud græcos uel arborũ noĩa secũdæ sunt declinationis; ut Tyrus huius tyri. Cyprus huiꝰ cypri. arctus arcti. pylus pyli; cupressus cupressi. pyrus pyri. arbutus arbuti. pinus pini; alnus alni. Excipiuntur quinq; nomina quæ tã quartæ quam secũdæ declinationis inueniuntur; ut quercus; laurus; pinus cornus; ficus; & unum tertiæ declinationis; ut hæc uenus ueneris. Alia uero oĩa in us. correptã desinentia fœminina quartæ sunt declinationis ut hæc manus. nurus socrus porticus. anus. Excipiũtur aluꝰ alui. & humꝰ humi; & hæc domꝰ huiꝰ domi. uel domus; & hæc colus huiꝰ coli uel colus. Neutra in us desinentia seu ꝓducta seu correpta tertiæ sunt declinatiõis & in ris ter-

minant genitiuũ: ut ius iuris. plus ris: munus ris pondus ris: pectus pectoris: corpus corporis: maius ioris: minus ris. Excipiuntur pelagus gi: quod græcũ est & uulgus gi: qđ & masculinum est: & uirus ri: & pus indeclinabile. Itẽ in us correptã cõmunia duo inueniunť tertiæ declinationis: ut hic & hæc & hoc uetus ueteris: hic & hæc ligur liguris: quod ẽ gẽtile & duo monosyllaba quæ ꝑducuntur in ntõ. ut hic & hæc sus is: grus uis: Nã mus ris dictũ est a græco. mutauit. ũ in u: longam. Nullam enĩ latinum nomen masculinum in us productam desinit. græca igitur in us productam si apud græcos in dos finiunt; genitiuum apud latinos dos in dis conuertunt per eundem casum. ut hic œdipus huius œdipodis. hic melampus huius melampodis. Latina uero quæ in supradictam syllabam in us. productam desinunt; sine dubio fœminina sunt & tertiæ declinationis: ut hæc seruitus huius seruitutis: senectus tis: iuuentus: tellus: salus: palus: & quæ de eorum & aliorum nominum ultimis & penultimis syllabis græcorum. Latius in sexto de nomine libro docuimus: In eus desinẽtia græca sunt tantũ & secundæ declinatõis: ut hic tydeus huius tydei: orpheus orphei. Oyleus oylei. in um desinentia omnia secundæ declinationis sũt ut hoc templum huius templi: palladium dii: palatium tii.

TErtia declinatio habet litteras terminales: decem. a. e. o. c. l. n. r. s. t. x: a. ut poema. e. ut sedile. o. ut uirgo. c. ut lac lactis. l. ut sol. n. ut numẽ. r. ut orator. s. ut ciuitas. t. ut caput. x ut hic & hæc & hoc fœlix. i. a. neutra & in. e. correptam & in oĩa tertiæ sũt declinatiõis: ut hoc toreuma huius tis: hoc monile huius monilis. Sedile ouile caro: & hæc uirgo: hic & hæc homo: excipiť hoc cepe qđ aptotũ ẽ: diciť tñ & hæc cepa hui⁹ cepæ. in. c. uel. l. uel. n. uel. r. uel. x. desinẽtia oĩa tertiæ declinatõis sũt. ut hoc alec: hui⁹ cis: cõsul lis: titã nis. sinciput tis: falax cis. In er desinẽtia si nõ sũt secũdæ declinatõis de qua supi⁹ docuim⁹ sine dubio tertiæ sũt: ut hoc bostar ris: augur ris: ager tis: hæc soror sororis: hic & hæc fœlicior ris. hoc laquear ris. In. s. uero desinẽtia in qnq; declinatõib⁹ iueniunť; ꝑ antecedẽtes igiť ꝑ uocales ea discernam⁹. In as desinẽtia latina qđẽ oĩa sũt tertiæ declinatiõis. Græca uero q̃ i os terminãt genitiuũ apđ græcos ut hic mecenas tis: arpinas tis: ciuitas tis: pietas tis: hic athlas tis. hæc palas dis. In es correptã oĩa sunt tertiæ declinatiõis: ut hic miles tis: hæc seges tis: hic & hæc teres tis. In es ꝑductam græca quidem quæ genitiuũ græcũ in ὀυσ uel in εὀσ terminant tertiæ sunt declinationis: ut uel οὖσ. hic hermogenes huius hermogenis. hic Eteocles hui⁹ clis. Latina uero si ante. s. i. habuerint quintæ sunt declinationis: ut facies ciei: series riei: dies diei. Excipiť quies tis. cui⁹ cõpositũ reqes ris: & requiei facit genitiuũ. Alia uero oĩa tertiæ sũt declinatiõis: ut hic ulyxes: hui⁹ ulyxis: hic uerres ris: hæc cedes dis. Nubes bis: amnes: hic & hæc heres hui⁹ dis: præses: hic & hæc locuples tis. Excipiuntur rex rei: & spes spei: plæbes bei: qđ & plæps bis dicitur. In is omnia tertiæ sunt declinationis: ut hic collis hui⁹ collis. Sannis hui⁹ nis: hæc neapolis huius lis dis tis. hic & hæc utilis. In os quoq; correptã omnia latina in os ꝑductã uel in us græca sunt declinatõis: ut hic flos floris: nepos tis dos tis: hic & hæc custos dis: hic heros is: hermos is. Sed de penultimis & eorũ aliorum omniũ in sexto de noĩe libro. Latius ut supradictũ est inuenies. In æs uel in aus diphtongon desinentia: & omnia quæ in duas consonantes desinunt tertiæ sunť declinationis ut hic pares huius dis: hoc æs: hui⁹ æris: fraus dis: laus dis: ars tis: mõs montis.

QVarta declinatio terminales litteras duas habet. s. & u. terminationes uero similiter duas us & u. In us qđẽ masculinorũ uel fœminorũ. i u uero neutrorũ ut hic uult⁹ hui⁹ uult⁹ hæc man⁹ hui⁹ man⁹ hoc cornu hui⁹ cornu: hoc gelu huius gelu: hoc genu hui⁹ genu: sed i us terminatorũ regulas supi⁹ tractauim⁹ qñ de scđa docebam⁹ declinatõe. In u uero desinẽtia neutra iueniũtur idedinabilia i singulari numero. i plurali uero secũdũ quartã declinationẽ inflectuntur.

QVinta declinatio unã habet terminationẽ in es productam de qua superi9 ostẽdimus quando de tertia declinatione differebamus ut hic meredies; huius diei. hæc sunt de obliquis casibus quintæ declinationis.

PRimæ declinationis gtũs & dtũs singu'aris in.æ.diphthongõ definũt: ut huius poetæ: huic.tæ.actũs i am; ut hũc poetã uctũs & abltũs in.a: ut.o. poeta. & ab hoc poeta. Ntũs & uocatiu9 plurales i.æ.dipbthõgon ut bi. & o. poetæ. genitiuus in arũ. ut horũ poetarũ. dtũs & ablatiuus in is ut his & ab his poetis. & fœminina mobilia duũ generũ quæ naturaliter mobilia sũt differentiæ causa notantur ut deabus: filiabus narabus: equabus: animab9 asinabus: mulabus; actũs in as. ut hos poetas. Sciendũ est tñ q̃ in græcis nominibus ẽ quãdo græcis utuntur terminationibus auctores per diuersos casus tam singulares quã plurales; ut huius familias gtũs casus; latinus huius familiæ.

SEcũde declinatiõis gtũs in.i. definit ut hic magnus huius gni. dtũs & abltũs i o. pductã ut huic & ab hoc magno. actũs in. um. ut hũc magnũ; nisi neutra quorũ actiũs ubiq̃ seqt̃ suum ntũm ut hoc pelagus: hoc loquear uocatiuus quãdo ntũs in er. uel in. um definit similis erit ei. ut hic uir: &.o uir. hoc tẽplũ & o tẽplũ qñ uero in us finit̃ ntũs. si sint ppria nomina abiecta. us fit ntũs. ut Virgi. o. uirgili hic terẽtius o. terẽti. i aliis uero noibus terminãtibus mutatione. us. in. e. fit uoctũs ut magnus. o. gne. Socius. o. cie. inuenit̃ unũ nomẽ. ut fili9. o. fili. & o filiæ. duplicẽ platũ uocatiuo ueteres tamẽ aliquãdo aut metri uel eu honiæ causa nominatiuis utunt̃ p uocatiuis. In eus. desinẽtia græca sũt tamẽ & uocatiuũ seruãt græcũ: qũo & actũm ut hũc orphea; Et hoc frequẽtissime in oibus græcis noibus iuenies quãdo dicimus i multis casib9 fieri noiatiuus & uoctũs plurales secũdæ declinatiõis p. i. finiunt̃; ut bi &. o. magni. Neutra autẽ tã eius quã aliaq̃ declinationũ in qbus inueniũtur nominatiuũ accusatiuũ & uocatiuum pluralẽ in. a. determinãt quomodo fit apud græcos; genitiu9 pluralis ab ablatiuo singulari addita rum profertur ut ab hoc magno; horum magniorum datiuus & ablatiuus i is. ut bis & ab bis magnis. accusatiuus in os. ut bos magnos

TErtiæ declinatõis gtũs in is; correptã definit; ut hic rex huius regis. dtũs i. i. ut huic regi; actũs in plærisq̃ in em exit; ut hũc regẽ; in paucis uero i im ut hũc tiberim: hãc restim; puppim; turrim; sitim; de quibus in. vi. de noie libro Latius exposuimus. uocatiuus similis est noiatiuo; ut hic rex. o. rex. i græcis autẽ nominibus licet uocatiuo uti græco sicut lupius dictũ est; ut tybri pater ablatiuis qbusdã p. e. correptã ut ab hoc rege. i qbusda p. i. ut tyberi; i qbusdã p. e. & p. i. ut a fœlice uel fœlici. nctũs actũs & uoctũs plurales tertiæ declinatiõis. i. es pductã definunt ut bi & hos & o. reges; i quibusdã actis ẽt is finitur ut hos & has oẽs uel oĩs gtũs pluralis plærũq̃ i um. nõ añcedẽte. i. ut a rege regũ in qbusdã añcedẽte. i. ut hoq̃ mõnũ de qb9 i. vii. de noie libro docuim9. dtũs et abltũs i bus ut his & ab his regib9.

QVrtæ declinatiõis gtũs singularis in us pductã definit ut hic senatus hui9 senatus dtũs in ui. ut huic senatui. actũs in um; ut hũc senatũ; uocatiu9 autẽ similis ẽ ntõ ut. o. senatus. abltõ in. u. pductã ut ab hoc senatu eiusdẽ declinationis ntũs pluralis actũs & uctũs in us productam ut hi & hos & o. senatus gtũs in um ut hoq̃ senatuũ. datiu9 & ablatiu9 i bus ut bis & ab his senatib9.

QVintæ de. gtũs & dtũs singulares i ei diuisas syllabas pferũtur; ut hui9 & huic diei actũs i. m. ut hãc rẽ. uctũs similis ẽ uctõ ut o res. ablũs i e pductã ut ab hoc re ntũs actũs & uctũs plurales eiusdẽ declinatiõis in. es. pductã exeũt ut hæ & has & o res. gtũs pluralis adiecta. rũ. syllaba abltõ singulari ut ab hac re haq̃ rerũ: datiu9 & ablatiuus i bus ut bis ab bis reb9; & hoc qdẽ ꝯpendiũ cã ad istruẽdos pueros sufficiat i præ-

ſenti dixiſſe pſpicationē āt regulā & rōnē tā penultimaꝝ ſyllabaꝝ quā ultimaꝝ ꝙ ad omniū ptinēt nominū declinatōes.i.yii.libris quos de noīe ſcripſim9 diligēti9 iuenire licet: & maxīe i.yi.& i.yii.q de noīatiuo & obliqs caſib9 ↄpoſiti multoꝝ teſtimoniis nituntur auctorum.

PRonomina de qb9 nulla dubitatio ē.ſūt apud latinos.xy.primitiua qdē.yiii.ſunt hui9 priæ pſonæ: unū ego & ſecūdæ unū tu.tertiæ uero ſex: ſui ille ipſe hic iſte is: deriuatiua.yii.me9 tu9 ſu9 noſter & ueſter noſtras & ueſtras: habēt ergo primitiua duas declinatōes.deriuatiua uero duas uel tres una qdē primitiuoꝝ eſt declinatio ꝙ tam gtūm quā datiuū i.i.terminat actūs & ablūs i.e.pductā ut ego tu mei tui ſui mihi tibi ſibi.me te ſe a me a te a ſe: uctūm.n.ſecūda tātū hēt pſōa q ſimilis ē noīatiuo ut tu: & o tu: pluralis primæ & ſecūdæ pſonæ ſimiliter declināur.Nā tertiæ pnomē ſuprapoſuū.i.ſui qd' noīatiuū nō hēt: cōe eſt utriuſqꝫ numeri nos uos noſtrū uel noſtri.ueſtrū uel ueſtri nobis uobis nos uos a nobis a uobis: in plurali aūt numero ſecūda tātū habet pſona uocatiuū q ſimilis ē noīatiuo & actō: ut o uos: iō āt ſui noīatiuū n̄ hēt: qa nec apd' græcos hēt: hoc āt ī libro q ē d' pnoīe lati9 tractauim9.Altera uero dclinatio ē ī reliqs qnqꝫ primitiuis: quoꝝ gtūs ī ius.dtūs ī i deſinit p tria gūa: actūs āt ablatiu9 ſingulares & oēs caſus plurales ī maſculino qdē & neutra ſecūdæ declinatōis nominū terminatōes ſeruāt: ī fœminino uero primæ: ut ille illi9 illi illa illi9 illi illud illi9 illi illū illā illud.Neceſſe ē eni neutra noīa noīatiuū accuſatiuū & uocatiuū ſimiles hēre ab illo ab illa ab illo: illi illæ illa.Notādū eſt tamen ꝙ hic & hæc & hoc hui9 huic datiuū ſemp ī.c.terminat differētiæ cā pp hui iteratiōnē.A ſeptē āt deriuatiuis qnqꝫ qdē ſecūdū mobiliū nominū regulā declinātur.i.maſculina & neutra ſecūdæ declinatōis fœmina uero priæ & ſūt hæc me9 tu9 ſu9 noſter & ueſter.Reliq uero duo ī noſtras & ueſtras: cōia ſūt & tertiæ declinatiōis: ut hic & hæc noſtras tis: & ueſtras tis: iueniūtur tñ nouē noīa mobilia q qa declinatiōnē habēt pnominū inter pnoīa qdā ea poſuerūt ut qs ꝙ qd' cui9 cui: un9 una unū uni9 uni ullus la ullū ulli9 ulli null9 la lū nullius nulli: Solus la lū li9 li: totus tota tū: tius ti: alius alia aliud ali9 alii uter utra trū utrius utri alter rarum ius teri.Similiter declinātur & quæcūqꝫ ex his cōpōnūtur: excipitur hoc neuter hui9 neutri: uetuſtiſſimi tñ & neutrus ptuliſſe iueniūtur qs uel q accuſatiuū ī em.termināt ut quē & ablatiuū tā in.o.quā in.i.ut a quo uel a qui: & dtūm & ablatiuū pluralē tā in is quā in bus: ut qs uel a qbus: qdā tamē oīa infinita uel īterrogatiua uel redditiua ſubſtātiæ uel qualitatis uel quātitatis uel numeri ſignificantia pnomina eſſe putauerūt ut qſqꝫ qualis talis quātus tātus quot tot & quæ ex his cōpoſita ſunt ſiue deriuatiua ut quotus totus.Sed pnomina eſſe non poſſunt: quia finitas perſonas non habent quod pprium eſt pronominis cum caſu coniunctum.

OMnia uerba quæ ſecūdū analogiā declināīur in.o.uel in or.deſinūt & habēt cōiugatiōes quatuor.Pria igit' cōiugatio eſt cui pria pſona in.o.deſinēs mutat eā in as pductā: & facit ſecūdā pſonā: ut amo amas.Scda uero cōiugatio eſt quæ eo priæ pſonæ in es cōuertit ī ſcda q ſemp ī ea cōiugatōe una ſyllaba minor ē: ut doceo doces.Tertia āt q in.io qdē deſinēs in pria pſona abiecta.o.aſſumit.s.& minuit' una ſyllaba in ſcda pſona ut facio cis.Alia uero quacūqꝫ littera añcedēte.o.in is breuē cōuertūt ut ueho is ruo ruis: lego legis.Quarta cōiugatio primā pſonā in io: uel in eo.finit eiſqꝫ in is pducta cōuerſus facit ſecūdā pſonā minorē una ſyllaba ut audio audis eo is queo quis.s.finali ſecūdæ pſonæ in.t.cōuerſa fit tertia pſona in oī cōiugatiōe: uocali tamē correpta ante.t.ut amas amat: doces docet: facis facit: legis legit: audis audit: īterpoſita uero mu.eadē ſecunda perſona ſeruās.s.facit primā pluralē ut amas amamus: doces docem9 legis legim9 audis audimus.ti.uero īterpoſita ſecūdā perſonā facit pluralem: ut amas amatis: doces docetis: legis legitis: audis auditis.Tertia uero pluralis ī pria & qdē & ſecūda cōiugatōe īterpoſita.n.tertiæ perſonæ ſingulari ſolet fieri: ut amat amāt: docet docēt: in tertia uero & in quarta primæ perſonæ.o.finalē in unt.conuertēs facimus tertiā pluralem: ut facio faciūt: lego legunt

audio audiũt: eo eunt: præteritũ imperfectũ primæ quidẽ & secũdæ coniugationis a secunda persona abiecta.s.finali & addita bã ꝓferim9 ut amas bam, doces bã: & similiter fit ĩ uerbis quartæ cõiugatiõis in eo desinẽtibus: ut eo is ibã. quæo is ibã: in aliis uero oib9 quartæ cõiugatiõis & tertiæ primæ ꝑsonæ.o.finalẽ in.e.ꝓductã cõuertim9 & assũpta bã facimus ꝑteritũ impfectũ: ut facio bã. audio bã: licet ãt & maxime poetis ꝑsincopã in quarta cõiugatione audibã & munibã dicere & similia. eãdẽ aũt hẽt declinationẽ ꝑteritũ perfectũ ĩ oĩ cõiugatione qd' hẽt primæ cõiugatiõis præsens tp̃s & oĩa q̃ in as secũdã faciũt personã cuiuscunq; sint tẽporis uel modi similiter declinãtur: ut amo as at: amamus tis ant: amabã bas bat: amabamus amabatis bãt. docebã docebas docebat: docebamus tis bãt: docuerãras rat. docueramus tis rãt: legebã bas bat. legebamus batis bãt: legerã ras rat: legeramus tis rãt: audiebam bas bat: audiebamus tis bant: audierã audieras rat: audieramus ratis rant. Optatiui futurũ & præsens cõiunctiui tertiæ cõiugatiõis & quartæ similiter declinantur: ut legã gas gat: legamus tis gant. in es quoq; ꝓductã desinentia in secũda persona cuiuscunq; sint tẽporis uel modi uel cõiugationis secundũ præsens tp̃s indicatiui modi secũdæ cõiugationis declinãtur: ut doceo ces cet. docemus tis ent. amarem res ret. amaremus tis rẽt. amẽ es et. amemus tis ent. legẽ es et. legemus tis ent. In is uero correpta terminãtia secũdã personã tertiæ cõiugationis declinationem quam habet in præsenti tẽpore ĩdicatiui modi seruãt: ut lego gis git. legimus tis gunt. amabo amabis amabit. amabimus tis bunt. ibo it is ibit. ibimus ibitis ibũt. Illud autem notandum est quod in subiunctiuis tertia persona pluralis nõ cõuertit.i.in.u. ut amauerim amaueris rit uel amauero amaueris rit. amauerimus tis rint & in anomalis quidem iam personæ singularis quam penultima personæ pluralis: & secundæ personæ syllaba producitur: ut sim sis sit. simus sitis sint. Velim uelis uelit. uelimus uelitis uelint. In aliis uero rarissime inuenitur. Apparet igitur omnia tempora in omni coniugatione & in indicatiuis & in oĩbus modis absq; imperatiuis: & absq; ꝑterito imperfecto trifariæ declinari: secũdũ præsens tempus trium coniugationũ & oẽ quidem ꝑteritũ imperfectũ & plusq̃perfectũ secũdũ primæ coniugationis præsens tempus declinãtur. ut amabã bas bat. amaueram ras rat. docebam docebas docebat. docuerã ras rat. legebã legebas legebat. legerã legeras rat. audiebam bas bat. audieram ras rat. Similiter secundæ & tertiæ & quartæ cõiugationis optatiui futurũ & præsens subiunctiui secũdũ præsens tẽpus primæ declinantur: ut doceã as at. legã as at. audiã as at. Secundũ aũt ꝑsens tẽpus secundæ cõiugationis declinatur futurũ indicatiui in tertia & quarta cõiugatione: ut legam es et. audiam es et. & omne præsens cõiunctiui & ꝑteritũ imperfectum optatiui & plusquãperfectum utriusq; modi: ut amarem res ret. docerem res ret. legerẽ res ret. audirẽ res ret. amauissem ses set. docuissem ses set. audiuissem ses set. Similiter & optatiuũ futuri tẽporis siue subiũctiui præsentis temporis primæ coniugationis: ut amem es et. amarẽ res ret. secundum quã futurum tẽpus indicatiui modi: ut legam ges get. tertiæ uero coniugationis declinationem quã habent præsens indicatiui. habet & futurum primæ & secundæ coniugationis: ut amabo bis bit. docebo bis bit. Similiter & quartæ in eo desinentis: ut ibo ibis ibit. Similiter subiunctiua præteriti perfecti & futuri temporis uniuersarum coniugationum: ut amauerim amauero amaueris. docuerim docuero docueris. legerim legero ris. audierim audiero ris. his igitur generalibus trium coniugationum declinationibus collectim tibi expositis de præterito perfecto generaliter quoq; doceamus.

OMnis ꝑteriti ꝑfecti ꝑsona prima ĩ.i.desinit: ut amaui: cuius de penultimis lr̃is uel syllabis ĩ libro.iii. uerbi lacio deseruimo. hæc assũpta sti facit scđam ꝑsonã ut amaui sĩlr correpta: ut amauisti. docui sti. legi sti. ui sti.t. uero assũpta: sed correpta.i.tertiã facit ꝑsonã: ut amauit. docuit. legit. audiuit. Sĩlr correpta.i. & assũpta mus facit primã ꝑsonã pluralem: ut amauimus: docuimus. mus. mus. stis uero adiecta: ut amauistis. docuistis. legistis. audiuistis facit plura-

lē perſonā ſecūdā. in tertia uero perſona plurali mutat. i. in. e. productā & aſſumit runt uel re
ut amauerūt uel amauere. Pluſquāperfectū in oī cōiugatione a p̄terito perfecto fit. i. finali in
e. breuē cōuerſa & aſſumpta ram: ut amaui amauerā: docui docuerā. legi legerā. audiui au-
dierā: uel audiueram. futurum primæ & ſecundæ coniugationis a ſecūda perſona abiecta s
& aſſumpta bo ſolet fieri ut amas amabo. doces docebo. idē fit in uerbis quartæ cōiugatiōis
in eo deſinentibus ut eo is ibo. Tertiæ uero coniugationis omnium uerborum futurum &
quartæ in io deſinentium fit a prima perſona præſentis. o. finali conuerſa in am. ut lego legā
es. audio audiam es. Et notandum eſt: q̄ nullo alio modo inuenies in prima perſona ante. m.
litteram uocalem quæ in aliam tranſeat in ſeconda niſi in ſupradicto futuro.

O Mnis ſecūda perſona imperatiui p̄ſentis: a ſecūda perſona fit indicatiui modi
abiecta. s. in tertia uero coniugatione etiā i in e correptam cōuertitur. ut amas
ama. doces doce. audis audi. legis lege. ideo aūt. i. in. e. cōuertit tertia coniuga-
tio: q̄a debet ſeruare tēpus quod habuit in ſecūda perſona indicatiui modi nō
poterat finalē i corripere: in oī. n. uerbo i in fine p̄ducit̄. Tertia uero eiuſdē im
peratiui p̄ſona fit: a prima perſona indicatiui cōuerſa. o. finali in prima q̄dē co
iugatiōe cōuerſa in et: in aliis uero cōuerſa i at: ut amo amet. doceo at. lego legat: audio diat.
& cætera hæc aūt eadē tertia perſona abiecta. t. ſed producta. e. uel a. & aſſumpta mus facit
primā pluralē ſuā: ut amet amemus. doceat doceamus. legat legamus. audiat audiamus. Se
cūda uero pluralis a ſingulari ſua fit adiecta te ſyllaba: ut ama te. doce te. audi te. Et notandū
eſt: q̄ in tertia cōiugatiōe e. finalis quæ loco. i. correptæ ponitur in plurali numero eiuſdē p-
ſonæ in penultimo loco in quolibet. e. correptā inueniri in. i. reddit ut lege legite. Tertia āt plu
ralis iperatiui modi in oī cōiugatiōe a ſingulari ſua fit: interpoſita. n. littera: ut amet amēt doce
at doceāt: legat legāt: audiat audiāt. Futurū impatiui ſecūdæ & tertiæ p̄ſonæ cōe eſt & fit ab
iecta ſecūdæ p̄ſonæ præſentis temporis to ſyllaba: ut ama to: doce to: audi to: hoc quoq̄ no-
tandum eſt q̄ e. finalis in. i. reddit in penultima ſyllaba propter ſupradictam rationem: ut le
ge legito non legeto: audi te: huic addentes te ſyllabam facimus ſecundam pluralem per-
ſonam ut amatote docetote. Tria uero pluralis futuri imperatiui a tertia plurali præſentis in-
dicatiui in omni coniugatione fit adiecta. o. ut amant to: docent to: legunt to: audiunt to: eūt
to. Optatiui modi præſens & præteritum imperfectum in omni coniugatione a ſecunda per
ſona imperatiui aſſumpta rem: ut ama rem: doce rem: lege rem: audi rem. Præteritum uero
perfectum & pluſquāperfectum eiuſdem modi fit a præterito perfecto idicatiui aſſumpta.
s. & ſem: ut amaui amauiſſem: docui docuiſſem: legi: legiſſem: audiui audiuiſſem. Futurū
optatiui fit a prima perſona indicatiui. o. in. em. cōuertens in prima coniugatione. In aliis ue
ro. o. in. am. ut amo amem: doceo doceam: lego legā: audio audiā: futuro quoq̄ optatiui ſi-
mile eſt præſens ſubiunctiui ut cum amem doceā legam audiam: præteritum quoq̄ imper-
fectum ſubiunctiui ſimile eſt præſenti & præterito imperfecto optatiui. ut cum amarem: do
cerem legerem audirē: præteritū perfectū ſubiūctiui a præterito perfecto idicatiui fit: quod
mutat finalem. i. in. e. correptam & aſſumit rim ut amauerim: docui docuerim: legi legerim
audi audiuerim: idem eſt præteritum & futurum eiuſdem modi prima tantummodo per-
ſona mutante. im. in. o. ut amauerim amauero ris rit: docuerim ro ris rit. legerim ro audie-
rim ro. pluſquāperfectum ſubiūctiui ſimile eſt præteritoperfecto & pluſquāperfecto ut uti
nam amauiſſem docuiſſem legiſſem audiuiſſem. Infinitiua in omni cōiugatione fiunt præ-
ſentis temporis a ſecunda perſona imperatiui addita re: ut ama amare: doce docere: lege le-
gere: audi: audire: præteritum perfectum & pluſquāperfectū infinitiui a p̄terito perfecto &
pluſquāperfecto optatiui fit abiecta. m. ut amauiſſem amauiſſe: docuiſſem docuiſſe: legiſ-
ſem legiſſe: audiuiſſem audiuiſſe uel audiſſe. Futurum uero per ſupinum in um deſinens &
uerbum ire: ut amatum ire: doctum ire: lectum ire: auditum ire: uel per participium futu-

ti in rũ. neutri. ut amaturũ esse. docturũ esse. lecturũ esse. auditurũ esse. participalia uel supina quæ tres casus uidẽtur habere loco infinitiui cũ articulo cõiunctiui apud græcos accipiũtur nascũtur a participio præsentis tẽporis. s. in. d. cõuersa & addita. i. uel. o. uel um; ut amãs amandi. do dũ. Sunt & alia dubio quæ ad formã participii præteriti temporis desinunt i um uel in. u. ut amatũ amatu. Sed hoc interest inter amandum & amatum & inter amando & amatu. q amandum necessitatem amoris significat: amatũ uero initiacionem ad amorem. Similiter amando in ipso amore. amatu uero pro amatione uel amore. i. p ipsa re accipitur. & hoc manifestat etiam ipsa interpretatio græca quibus superiora infinitiuorũ non solũ cũ articulis sed etiam cum præposione nim habent faciendo. ἐν τῷ ποιεῖν τοῦτο hoc faciẽdo. dũ: πρὸς τὸ ποιεῖν τοῦτο. ad hoc faciendũ ποιητέον pro oportet facere: Sequentiũ uero alterum cum præpositione græca & articulo infinitiuum significat ut, uenatum πρὸς τὸ θηρεύειν θηρευτέον. i. pro oportet uenerari uel magis pro ipa re ad locum accipitur uenatũ pro aduenationem quomodo & uenatu pro uenatione sicut mirabile uisu prouisione ut uec uisu facilis nec dictu a fabulis ulli prouisione & dictione.

MVltis igitur mõis sic & in aliis docuim9 locis nomina sunt hæc accipiẽda magis quã uerba unde & ppositiones inueniuntur ante ea nomina q̃ in dũ uel in tũ desinũt qui est actũs uel in do qui ẽ ablatiuus positæ ut ad amandũ & in amando.

PAssiua uerba autẽ ex actiuis fiunt hoc modo omnia actiua cuiuscunq; cõiugationis in quocunq; tẽpore uel modo uel persona in. o. desinentia assumunt r. & faciunt passiua: ut amo; amor. amabo bor; amato tor. amanto amãtor: doceo doceor: docebo bor: doceto docetor: docẽto tor. lego legor: legito tor legunto tor. audio audior. audiunto tor. omnis secunda persona passiua & in præsenti & in præterito imperfecto & in futuro indicatiui & optatiui ab actiua sua fit interposita ri. Sed in tertia pro. i. penultima. p. correptam habet; sed etiam ris in re conuersa solet eadem secunda persona in omni coniugatione e proferri. ut amas amaris: uel amare. doces doceris; uel docere. legis ris; uel legere. audis ris; uel re. quomodo antẽ docuimus in actiuo sic etiam in passiuo præsentis temporis declinatio docet: & reliquorum tẽporũ absq; præterito perfecto & in his q̃ ex hoc nascũtur p diuersos modos declinationem quæ fit p unãq̃q; ex tribus cõiugatiõibus tertia persona ab actiua sua adiecta ut solet fieri; ut amat tur. docet tur. & cætera. Sed penultima in oibus cõiugationibus producitur. Excepta tertia pluralis prima & secũda persona a secũda actiui abiecta s & addita mur: & mini fiunt ut amas amamur mini. doces mur mini. legis mur mini: sic audis mur mini. & in omni coniugatione penultima primæ personæ ante penultima uero secũdæ producitur syllabæ absq; tertia coniugatione: tertia uero pluralis psona ab actiua sua fit adiecta ut ut amant tur docẽt tur. legunt tur. audiunt tur; quæ uero in. m. desinũt actiua primæ personæ per oẽs cõiugationes & modos in præsenti uel in p̃terito impfecto uel in futuro. m. in. r. cõuertentia faciunt passiua. Nã p̃teritũ perfectũ & plusq̃perfectũ p participia declinant in passiuis: ut amabã; bar; amarẽ rer. docerẽ rer. docebã bar. legebam bar. legerẽ rer. amem amer. doceam doceat. legã legar. audiã audiar. Cæteras uero personas secundũ prædictas regulas declinamus Oẽ præteritũ perfectum & plusq̃perfectũ passiuorũ & similiũ passiuis per participiũ p̃teriti tẽporis & sum uerbũ declinãtur passiua imperatiua secũdæ personæ in oi cõiugatiõe similia sunt infinitiuis actiui uerbi: ut amare; docere; legere; audire. Tertia uero persona a tertia simi uerbi actiui fit addita ur; ut amet tur. doceat tur. legat tur. audiat tur. pluralia uero secũdum tertiæ personæ terminationẽ æqualiter terminantur addita. m. pro. t. in prima & in tertia iter posita. n. ut amet amemur amẽtur. Nã secũda psona iperatiui modi simili ẽ secũdæ personæ indicatiui quomodo & apud græcos ut amamini; docemini & cætera; hæc enim tam indicatiuo modo q̃ iperatiuo similiter pferuntur idq; coprobat usus auctorũ. Terẽn9 dicit i phor

mione cū igitur dū licet dūq; adsum loqmini mecū. Itē in antipho contemplamini me in eodem uultu. Idē in eunucho uos me sequimini. Salustius in catilinario expgiſſimini aliquādo & capeſcite rēpu. idē in iugurtino nos āt adherbalē colite ueneramini & obſeruate ralē hūc uirum: imitamini uirtutem eius: & enitemini ne ego meliores liberos uidear ſumpſiſſe quā genuiſſe. Futurū imperatiui ſecundū prædictā regulā fit ablatio in. o. deſinente addita. r. ut amato: tor. doceto: tor. legito: tor. audito: tor. Similiter in tertia plurali ut amāto: tor. docēto: tor. legūto: tor. andiūto: tor. Secūda uero fit pſona ipatiui a ſecūda idicatiui mutatiōe. i. finalis in or. ut: amamini: nor. docemini: nor. legimini: nor. andimini: nor. Oium mōrū pteritū iperfectū & pluſqpfectū ſicut ſupra dictū eſt: per participiū pteriti tēporis & ſum uerbi declinationē pferūt ſubiūctiui et futurū: ut amatꝰ ſum: amatꝰ fui: amatꝰ erā uel fuerā: utinā amatus eēm uel fuiſſē: amatus ſim uel fuerim: amatꝰ ero uel fuero. Infinitiua uerba paſſiua ab actiuis fiūt hoc mō mutatione. e. finalis in. i. abſq; tertia cōiugatiōe in illa. n. ſyllaba extrema abiecta penultia. e. i. i. cōuertit: ut amare: ri. docere: ri. legere: gi. audire: ri. pteritū uero pfectū per participiū fit neutri gnis & uerbū eē uel fuiſſe. ut auditū eē uel fuiſſe. &c. Futurū tps pticipiū ſimile fit. & iri uerbū: ut amatū iri. doctū iri: lectū iri. auditū iri.

Omne participiū pſentis tēporis i. ns. deſinit & in prima cōiugatiōe qdē & ſecūda fit iterpoſita ſecūdæ perſonæ. n. ut amas amās. doces docēs. i tertia uero & in quarta cōiugatiōe a perſona prima præſentis participiū fit cōuerſa. o. in ens ut lego: legēs: audio: audiēs. Excipitur. eo. & queo: quod euphoniæ cauſa pro eens: iens p queēs qens faciunt: & genitiuū in untis. ut queuntis: p queentis.

Omne participiū præteriti tēporis. t. uel. s. uel. x. habet ante. us: ut amatus: doctꝰ: auditus. leſus. fluxus & reliqua. excipitur mortuus:

Omne participium futuri temporis in rus. uel in dus deſinit: ut amaturus. & amandus. docturus: docendus: lecturus: legendus: auditurus: audiendus.

Nomina uerbalia plærumq; a participiis præteriti tēporis fiūt. Mutata finali. us in or. ut amatus. tor. & cætera in or autem deſinētia mutant eā in trix. & faciunt fœmininū: ut amator amatrix: doctor: doctrix: lector: lectrix. Excepto nutrix. Rerum quoq; uocabula in corporalium plærūq; præteriti temporis & participiis ſimilia inueniuntur. Sed quartæ declinationis: ut iudicatus: monitus: habitus: auditus fiunt a genitiuo ſupradicti participii addita. a. & correpta. i. noia ut coniunctus: coniuncti. addita. o. fit coniunctio: Ratus: rati. ratio penultima correpta. eſt tamen quando participia futuri temporis fœmininis in ra deſinentibus ſimilia ſunt ut ſcriptura: pictura: armatura. Eſt quando deſinunt in um. uel in or. ut factum: labor: in. o. deſinentia omnia uerba actiuorum regulam ſeruant in. or. uero paſſiuorum: de quorum ſpeciebꝰ in libris i quos de uerbo ſcripſimus latius deſertum inuenies.

CAPRI VETVSTISSIMI AC ILLVSTRIS GRAMMATICI DE ORTOGRAPHIA ET LATINITATE VERBORVM LIBER INCIPIT.

HAEC uia quo ducit dicemus: non ubi. Cato deſcendit nō diſcedit. & interrogamus quo uel qua hora ſolet ire foras: & eē foris. iacti i litus dicamus: delati in portū: introimus uel irrūpimus: intꝰ ſumus Vado ad grāmaticum uel ad medicū. diſco apud iſtos dicendum in profundū nūmi uel in archā conduntur: & inuehor & iocor in macrū in manus incidit inimicus: & in manꝰ aquas paſcimus. Veteres aūt manibus pedibuſq; aquā dixerūt in mētē uenit: nō in mēte. oblitus ne ſcis noſtri. non nos. Veteres tamen & hoc modo dixere. & inuideo tibi diuitiis: non diuitias comeſſor & comeſſa uti dicas meſſor meſſura meſſum ſcribes. Cella pinaria non penuria dicendum. Præcoca di-

cendũ præcoria deridendũ: pepararia mola dicendũ non est. sed piperaria. Thesaur⁊ dicen/
dum est & thesaurus. misertus mei p genitiuũ dicitur: & accusatiuũ miserat9 me: pecto ca/
put nõ pectino: & pexum nõ pectinatũ. sic pexi memet & pectã cras: sic uexi a necto & ru/
ctu & nauseo dicẽdũ: q̃nis qdã ueteres dixerũt ructor & nauseor nõ egeo nõ eges nõ eget di
cimus nõ aũt egeor ris tur: dico me uicturũ nõ uincturũ & picturũ nõ pincturũ: fido mihi
& cõfido tibi & fidim9 nõ cõfidimus nobis: sic fidere media syllaba correpta. Nã sĩ cẽt fideo
& rideo tepeo faceret ridere fidere tepere. Sordet acer calet floret labet squalet splẽder uiget
aret: hæc pfecta sunt: at iceptiua sordescit acescit calescit florescit squalescit splẽdescit uige/
scit arescit: suffragor nõ suffrago: & sic suffragat9 sũ nõ suffragaui. Enẽtura mihi p̃sago is it
nos p̃sagim9 uos p̃sagitis: illi p̃sagũt. Hic pectẽ riẽ uel ren lien. sic tibicẽ fidicẽ liricẽ dicendũ
p̃ses p̃sidis: ambos & duos actõ ambo & duo nominatiuo. Acer iertm9 ifirmus faciũt plura
lẽ acri iermi ifirmi: at acris iermis ifirmus faciũt pluralẽ acres inermes ifirmes: sed hilarus hi
lari facit. hilaris hilaresq. uostri nostrorũ nostrũ uenit a nos sic uestri uestroru uenit a uos.
Vas uasis facit nõ uasibus & uasorũ uasis genitiu9 significat: odeo musea serapeia iscea mau
solia caducẽda dicẽdũ nõ est. nõ sorbo sed sorbeo nec sorpsi: sed sorbui: sic & absorbui non
absorpsi: ut lucanus coacctus nõ coct9 dicẽdũ. abscõdi nõ abscõsi: sic nõ abscõsus sed abscõ
ditus dicẽdum alter de duob9: un9 ex pluribus uel tribus dicẽdũ descẽdi: isolui maius non
in maiore: fruit9 sũ illa re ueteres dixerũt: fruitus nos illã rẽ. lõnio dicẽdũ nõ somnior & som/
niaui nõ somniatus sũ. Græca noĩa ut phirne: phalãx. phronimus phaleræ. pp & b latina ut
facile per f scribẽda sũt. Sine. u. scribẽda sũt milies cẽties: decies: quoties toties scribuntur p
d qd dicis qd facis. cũ nomẽ erit per. t. aut uerbũ ubi fuerit scribitur ut inquo is it: eo is it & ad
uerbiũ numeri quot tot & monoptotõ: ut lacte. Negãt illud nomẽ qdã muta posse finire: &
ideo dicũt lacte eẽ nõ lacta aut lac. Ad p̃positio per d. at coiũctio per t scribi dẽt. Exul cũ ad/
dita. s. scribẽdũ est æthymologiæ: cã a solo qd' uertit. Formosus sine. n. scribitur a b æthymo
qd' est forma. Nactus eni per unũ. n. scribẽdũ nãciscor duob9. Quicqd in priore syllaba. c
littera scribitur quoniã d diuidit inter duas uoces: sicut quãquã prior enim hẽre debet: nõ m
ne similiter duas eẽ uoces ostẽdat; atqui careat. n. similiter alioqui. haud dolo sic recte scribi/
tur & u. d. inter duas uocales eẽ debet. qd' si cõsonãs seqtur. d. addi nõ debet ut haustio nar/
ro: narratio per duo rr q̃rela; loq̃la per l simplex mas. erit in positiõe. in diminutione masculi/
nus. Nõ ut qdã putãt mascell9: p̃nomẽ nostrũ ac uestrũ si scriptura diuidẽda sit. s. littera po
steriori syllabæ applicari dẽt: quoniã seq̃ẽs. s. littera. t. muta est sicut maiestas. scribas stas
tu deductiõe uocis eẽ debet nõ tas: sic & in similibus. Tũc tẽporis aduerbiũ tũ ordinis ẽ nũc
uero est & cũ modo præteriti temporis est. ideo dicendum est: modo scripsi modo feci: non
modo scribo modo facio: quãuis quidã ueteres in præsentia putauerũt. Circiter ad numerũ
refertur: circum ad locũ circa ad tempus quod est. ergo dicemus circũiisse urbem: non cir/
caiisse. Superest restat significat: superat eni ut superant capite & crinibus altis. Iiẽ egressi
superant fossas: trãseunt significat. Casus superauerat omnes pro euaserat. Captæ superaui
mus urbi. pro superuiximus: superent quibus hoc neptune dedisti. p uincãt: amissa solus
palma superabat accestes pro restabat. Spectare per. s. expectare per. x: Demitto est deorsũ
mitto dismitto non dicas. Fidus amicus erit famulum fidelem dicito. Coram illo dicen/
dum est non palam illo: nam palam ad multos refertur. palam de multis factum est. habet
significationem etiam si hoc ueteres uariauerunt. Cognoscimus ignota & inuisa. agnosci/
mus quæ nobis exciderant. Illius similis. ad mores refertur. Illi similis ad uultum. Clypeum
Clipeum ornamentum dices. Versus paginæ dicetur. Versus participium a uerbo
uertor. Alias temporis aduerbium quod græci. Cilo est angusto capite cui hoc cõ/
tingit in partu. Chilo dicitur modum labiorum excedens. Collactaneus est eisdẽ mammis
educatus. Collacteus est qui uno eodẽq; lacte educatus est. Lacteus qui lacte alitur; lactans

qui decipit. lactās qui lacte abundat: ut lactantis ficus. lucilius lactātia coacla cum mele bi-
bi. lactea candida sunt ut lactea laudat brachia dicit horatius. Suscipim9: ad animum & ad
mentē refertur: ut susceptum perfice munus: suscipimus corpore: ut suscipiunt famulæ co
lapsaq; mēbra: suscipimus aliquem uenientem. Accidere aliquid aduersi: cōtingere aliquid
pulchri dicito. Quādudum interrogātis: iam dudum respondenns: Calcs dicendū ubi ma
ceria est per. s. c. at cum pedis calx per. x. mihi drūs. mi. utūs est. Inuidus qui īuidet: inuidio
sus qui inuidiam sustinet. Terga hominis sunt tamē tergū singulariter facit. Quadrupedū
erit tergus: pluralis tergora. i. coria: Tergus quoq; inuenio dici & esse eius plurale tergora.
Noctu temporis est aduerbium nocte nomen ē noctu dicimus cenaui. hāc nocte nihil bre-
uius. Cōmoda. i. accōmoda. Oliua arbor ē. olea fœtus oleum liquor. Felmina est ubi abun-
dant. Crura sanguine. plemina cum in manibus uel in pedibus Callosi sint sulci. Vortex flu
minis est uertex capitis. Pauperies dānum ē paupertas ipsa cōditio. Fœdus sancitur religio-
ne: at sponsio Pœna est. Mām̄as esse hominis scito: at pecudis ubera. Bucins ipse canor: sed
bucina erit tuba qua signū dat bucinator: A patria patriū dices. a patre paternus ē: precor ꝓ
spera: imprecor tetra. Dū manat sanguis est: effusus uero cruor erit. Sumimus ipsa: accipi-
mus ab alio: sic cum dabimus dicēdum ē accipe cum ꝓmittimus ipsi tollere: dicēdum ē su-
me. Pone loci aduerbium ē post temporis: post secus omnino nihil ē. Barbam hominū bar
bas pecudum dices: Vultus mutatur. facies permanet. Mœstum animo tristē aspectu di-
ces: Calua uocatur passanie: uel canon: licet Cælius & Varro Caluariam dicant nam Calua
riæ plurale ē: Caluæ uero ossa quæ sūt & singulariter Calua. Protenus per. e. aduerbiū loca
le ē. i. porrotenus. ua cum ꝓtenus utraq; tellus una foret. Protinus per. i. aduerbium ē tēpo-
rale. i. statim ꝓtinus æneas celeri certare sagitta. Quatenus per. e. aduerbium ē quatinus p
. i. cōiunctio causalis ut si dicas quatinus hoc sine plagis non facis, en tibi plagas aduerbium
Quatenus aūt temporis aut loci: tēporis cum dices quatenus hos mores exercebis loci cum
dicim9 quatinus ibimus in unum māducare: Buxus arbor erit: buxū aūt materia ipsa. Hic
malus nauis ē hæc malus frugifera. Pomeria muroꝝ pennas auium dicimus. Laserpitiū flo
rem aut Caulū laser aiunt. Exprobat q cōmemorat quæ præstitit. Opprobat qui opprobriū
dicit hoc est uitium. Scorpio bellica res est at scorpius animal ē. Adulescens nomen est adu
lescētes participium. Primo pedato nō pidato dicendū est. Neqdem fieri pōt non est dicen
dum: sed ne fieri quidem pōt: ut distinctum sit. Vir prætorius & quæstorius non prætorin9
& quæstoritius dicēdum. Pulchra liburna dicendum non pulchra liburnia. Vedtūs &
actūs sequi debent ut ue populo mauroꝝ & ue populum mauꝝ. Salmenta ꝓferre ne tineas
quia latinum ē. Duo tanta ac tria tanta: duplum ac triplum in usu ueteres habuerunt. Om-
ne animal pecus præter hominem uocatum ē. Mox aliā ordibo tellam & ordiar tellam utro
q; modo dixere. Hic culeus hic pluteus: succus: cuneus: laqueus: postes: margo: ueper uel
uepres masculina sunt: hic cardo hic axis. Modius: sextarius: cōgius: orbis: gladius: sāguis:
uenter: aqualicalus: hic uectis: flos: ros: pons: hoc lutum atq; macellum singulari exire me
mento: licet Ennius ista macella dicat: & Cæsar lutea. Recte dices. hæc retia pluraliter recia
culum & reciacula usurpandum. Omnia nomina in. is. finita masculina sunt: ut hic finis:
crinis: cinis amnis: anguis. Hic radius non radium dicendum. Ille sal aspersus musarum ē
non hoc sal uel hæ sales: sed hic sal erit. quidem dicimus hii sales pluraliter Vrbanitates alicu
ius. Hic puluinus molis idest puluillis. idem refertur: ad personam masculini generis: est ēt
in plurali numero ut idem lup9 & idem lupi. Idem correptæ neutri ad rem refertur: ut idem
scānum: & idem rus. Mi paula & mi emiliam dicendum non est: quia mi masculini generis:
est & pronomen: etiam ortus a prima positione meus: sed dicitur mea paula & mea emilia.
O meum caput o meumq; brachium: Nec non & ille solœcismus: ubi dicier audis omnib9
maior & melior animi. Cum synæresis omnis alter ubi est fiat. ꝑlatio uero ubi plures sūt: Ex

gn illustrint astris sol omnibus aut dieb; cunctorum illustrissimus est. Similiter multo ē hic
dignior illo dignissimus illorum dicendum est. sic potior e duobus potissimus omnium. Pri
mus ex multis: prior ex duobus dicitur. Mustaius siue mustatium non ad genus referendū
est quia hoc potius sit aut illud. Cum per se nihil sit; sed sic plane est mustatus panis: recte
dicimus & mustatium librum; sic militis puer gallearius recte dicitur. Nam gallearia solœ/
cismus est. Hoc cerebrum. nam qui cereber dicunt sine cerebro uiuūt. Respondi nihil est re
spondit dic Ciceroni. Bargena non bargina genus cui barbaricum est. Vasa ista uinaria sūt.
Vinariaq; cella uulgus adhuc retinet de prisca recta loquella. Sobrius per. i. non per. e. scri/
bendum. Sedi non secus te; sed secundum te dicendum. Ludos aliquem egregios fecisse di/
ces non dedisse. Vir ducit mulier nubit; quia pallio obnubuit caput suum genasq;. Induxit
pro decepit; seduxit non dicitur cum significamus in aliam partem duxit; ut seduxit foras.
Patre matre quis cognato fratre sorore; non opibus caret ac nummis. Non gentus non no/
centos dicendum; ab noue nonaginta non nonacenta: & nonagines castigauit me uti dicas
non corripuit me. hic lanius nomen est. Verbum autem lanio asat. dixerunt tamen. & uete/
res lanitu in nomine. Rostra sunt. nam pro rostris dicit ante rostra significat ut pro muris sic
errant qui proscenia appellant. idest cœnam operosam officinam & aduersæ encauteq; apud
græcos de fronde ornatus. Vmberq; causa fiebant; scænæq; dicebantur. Vnde rectius pul/
pita proscænia quæ ante scænam sunt appellabantur ut ueteres in eunt proscænia ludi. i ner
sis armis pugnasse gladiatores non est dicendum. Sed uersis; idest transmutatis. Sic non in
uersis pannis agitasse aurigas; sed uersis. Balneæ dic lauant; non lauantur; ad homines utro
que modo: possunt dici; quadrigas; trigas: & bigas. pluraliter effertur. Antenas quoq; non
aliter apud ueteres declinatas nisi numero plurali. Carcer masculini generis non nisi singula
riter dicitur in quo homines. Coercentur. pluraliter uero carceres unde currus effunduntur
Participium a nomine tripliciter discernitur. Comparatione; declinatione; significatione nu
meri & nomina communia sunt. Sedes; spes; clades; labes; res. Frequentatiua uerba ex hoc
nota sunt in cœnito; pransito; lectito; dicto; dictito; cursito; nectito; & ito; ibitoq;. Cum de ge
nere alicuius generis nominis ambigis pluralem consule numerum: ut puta si quæras hic
partus sit aut hoc partum plurali numero faciat hæc parta; nec recipiatur hi parti manifestū
est genus: confessiua fit uox duplici uoce. abnutiua ut non nollo. ostendo enim me uelle. &
non nescio quæ tibi uita est: & nonnunquam prandeo & nec non est libera res mihi. Rumi
gat nihil est; sed ruminat & rumino. delibuit dicit unguento non dilibuit; laquearia non lacu
naria. Lintea mercatur dicitur.

V Litteram nulla uox latina ascisscit. Ideoq; insultabis gloriam dicimus. Subdio legi/
mus audiuimus; pro quo subiungebant ueteres & dicebāt subdiocœlo. Martulus
a marte non marculus: sceua fames non famis dicendum est. Filicem non fœlicem
dicendum. Vnde & filicata opera priores dixerunt celata; unde & filix quam ita credo dic/
tam q; sit minus fœlix aruis pollenta non pullenta dicendum est. Fictum rationis est fixum
uetustatis: ut pingo pictum; sic fingo fictum partipaliter facit. Gobius piscis nonnunquam
gobio legitur. Turpitudo non turpido. Nequam non malum significat; sed inutilem: & est
aptoton ut frugi. Vensica enim habet quia non est sine uento. iam super dicendum est nam
nihil est ia. Item non iamus sed eamus. Monmusam italiam siue sardiniam memorato.
Scripula non scribula dicendum. Tinguere non tingere dicendum. Quoniam est uerbum
tinguo; is; it. Ingenii profert sicut. officii quia nullus a recto casu est genitiuus In ciliciam nō
in siliciam dicendum quia nusquam. sine. n. pronunciatur. Audacter superlatiuum est; se au
daciter melius est quia nomina in. x. littera terminata in aduerbiis iter assumunt: ut atrox
atrociter. Ferox ferociter; uelox uelociter; stlataris sine. c. littera scribendum est. Astlata rate
pyrratica. Stelbonem dicito ad similitudinem stellarum.

AGRAETIVS DE ORTHOGRAPHIA ET PROPRIETATE ET DIFFERENTIA SERMONIS.

DOmiuu meo Enchieirio Episcopo Agrætius salutem dicit. Libellū
capri de orthographia misisti mihi: hæc quoq; res ꝓposito tuo mo
ribusq; tuis cógrua ē: ut qa sed nos ī huiusce uitæ actib9 corrigere
uis; ēt iu scribēdis studiis emēdares. Nihil ergo qđ ī nobis ē alienū
a castigatiōe tua credis: oia nr̄a & q̄ dictu parua sūt: sollicita inda
geꝛimaris: a uiuēdo ad scribēdū ab aio ad manū a corde ad articu
lū ꝑuenis: hoc ē uere sūmū sacerdotē dei eē: cōmissos sibi hoies ut
ipsi dicitis & secūdū spiritū ībuere: & secūdū lr̄am perducere: huic
ego Capri libello de orthographia & ꝓprietate ac differētia sermo
nū q̄dā adiciēda subieci. Nō qđ uir tātæ peritiæ aliq̄d ꝑtermisserit. Cū tā multis ꝑferti littera
rū oꝑib9 celebrat̄: qui in cōmēdādo etiā Ciceronē præcipu9: sed quia nos difficilia putam9
q̄ illæ ut facilia neglexit: ego aūt credidi hæc ambigua aliquātis uideri: qa nihil obscura fre
quētata fuere. Ad te igitur hoc opus mittititur in quo laborabis plurimū cui necesse est emē
dare eū qui aliquid emendare præsumpsit donauit diuina pietas & qui scriptum abs te obser
uare uolumus; etiā præscriptū tuū seruare possumus. Vale memor nostri & ꝑsidiū meum.

AGrætius & cū latinæ scribis ꝑ diphthōgō scribēdū: nō ut q̄dā putāt. ꝑ y Agri
tius Triceni de tricētis dices: trigeni de trigiuta. Accersit q uocat arcessit y ac
cusat. Sicut Cicero nō capitis arcessere. Et quādo qđ increpādo uel inquiren
do. Interrogātis aduerbiū ē: qđ quādo simpliciter loquētis. Sil̄r. n. cū ostēdis
en cū icrepas. Cice. en cui tu quoq; liber liberos tute comitas: hem cum dolor
irā mouerit: aut eū admiratio cogitatioq; stuporē. Accetuus mobilis ē. Acer
bus imaturus: aut asper insigois. abitū sine aspit atione de abscessu scribis: habitū de uestitu
gestuq; corporis dicimus. Sicut primus e multis & prior ex duob9. Ita postremus de multis
& posterior de duobus: & alter de duobus dicitur altus de multis. V e interiectio dolētis ē si
ue oe. Ve cōiūctio disiūctiua. ꝑmiū. Cū diphthōgo. Preciū ꝑ. t. sine . œ. Veteres. n. maioris
rei sermōis cū diphthōgo & quadā dignitate scribi uoluerūt: ꝑcari ē aūt rogare; deprecari ē
pugnare & excusare. Virgilius equidē merui nec deprecor. Cicero q̄d faciet hortēsius aua
ritiæ ne crimina frugalitatis laudib9 deprecabit̄. Nubo nupsit scribo scripsit. Cū uocalis seq
tur. b. ē debet cōsonās. p. Fides de fidelitate dicit̄. fidis de corda. Disertus orator ē desertus
derelictus. Delator q differt ad accusandū: dilator q differt ad ꝓferēdū. Traducta ē getulis;
nec ducit arena nocētes: & delator hēt qđ dedit exiliū. Deluit pugnat deluit tēperat. Liuius
de morte mitrydatis qđ cū diluisset. aduersū te aduersarius aduersus te imitator iu Velus ut
accusū sit. qa nomē ex sono uocis accipit. Deduco de amico ꝓducēdo. diduco ē aūt distrahu
Derectū inrectum uadens. Directum in latera arreptum partem nomen est partim aduer
bium. Fastus de superbia & facit genitiuum fastum fastus de libris: & facit fastorum. Ex
pectatur uenturus. Spectatur qui uidetur; uel probatur. apparet qui uidetur: ast ꝑaret qui
obsequitur; non regulæ rationem sed discernendi intellectus gratia. Hercules achilles uete
res recto casu per. e. scribebant genitiuo per. i. Et omnia huiusmodi uomina breui syllaba
coniunctiuus modus præteriti perfecti & futuri.

QVærimus coniūctiuo mō t̄pe ꝑterito ꝑfecto. fuerimus eodē mō t̄pe futuro cū
diceres uerbo actiuo cōiūctiuo mō diceris uerbo passiuo indicatiuo mō. Mi
ramur opa admiramur uirtutes. Labiū superius dicitur. Labrum iferius. Ro
strū nō ē uisi qđ incuruū ē. Exercitus laborib9. Exercitatus studiis. Minores
res esse aliquas aut homines dicimus. Nā minores emptū aut existimatū ali
quid recte dicimus: sicut est pluris quod maioris summa taxatur. Plures de

multitudine scribimus: plures de cōparatiui gradu Cicero unus plures ꝑdonū duces cepit seruilius quā cæteri: positiuū habet mulu, superlatiuū: plurimi: cepit de capiendo: cœpit de incipiēdo scribimus. V terq; uenit utriq; ueniunt. Cice. iubeo ꝓmi utrosq; binos ni habeā: q delphica Cōparia uasa semper sunt: unde ipse Cicero dicebat: scipborū paria cōplura. Q uæritur de inquirēdo: quærit' de plorādo dicimus; & sic quæstus lucri & quæstus lachrymarū Poculū uas est potio qd' hauritur. Cicero accepto poculo subito in media potione exclamauit. Demediatū Calicē bibi nō de mediū dicere debemus; nō enim ipse uas bibis; sed qd' intra uas est. Olim & cōdā & aliquādo tria tēpora tenent ꝓteriti præsentis & futuri; affatim inueniuntur exempla: ꝓsentis demus quod difficile uidetur. Tumidus qd' fluctibus olim tunditur. Q uōdā etiā uictis reddit imprecordia uirtus. Expergissimini aliquādo & capescite rēpu. Cōscribere est multa simul scribere. Exscribere qd' ab aliis scriptū sit trāsferre trāscribere cū ius nostrū in altū transit; inscribere accusationis est uel occasionis: adscribere significationis est. Describere dictionis uel ordinationis describere dictionis. Extruere ē i altum struere. Instruere aciem uel actionē. Adstruere affirmare. Construere struēdo cōiungere. Substruere est aliqua subterstruere supposita re. Memini me facere dicere debemus; non memini me fecisse. Nā memini sermo est totus præteriti tēporis qui ante factam rem in præsens reuocat & si dixeris memini me fecisse duo ꝓterita simul iungis. Cicero memini me pāphilū. Libytanium mihi narrare solitū. Idē infra respondi metello ut debui & memini me dicere. Terentius ego illā uidi uirginem forma bona memini me uidere. Virgilius cantando solitum memini me cōdere soles. Idem memini me aruncos ita ferre senes & multis præterea in locis; neq; inuenitur ubi ab aliis magnis auctoribus memini ita positū sit; ut non addatur aut etiam aut aliquantus sermo qui præsens tempus restituat. Nisi uno loco & quasi hoc mirabile. Namq; sub œbaliæ memini me turribus altis Chorycium uidisse senem: quod poetæ pro necessitate metri licuit usurpare. Instar illius rei dicere debemus non ad instar. Q uæritur ab aliquā tis quare. f. littera inter liquidas posita sit. cum uelut sola syllaba haberi uideatur ac ꝓpter hoc dicta sit suæ cuiusdam potestatis est. Aliæ autem liquide in ipso concursu litterarū & sermonum. Ita conglutiantur ut pene interire uideantur. Hæc ratio apud latiū unde latinitas dicta est & orta & maior populus & magis egregiis artibus pollēs tusci fuerunt; q de linguæ suæ g. litteram raro exprimunt; hæc res fecit habere liquidam. Arbor omne lignum dicitur. arbos non nisi fructifera hora dierum; ora profiniūt pignora rerum; pignora filiorum & affectionum; columbæ quæ mansuetæ fieri possunt: & domibus adsuessere. Pallumbes feræ arboribus fetæ & siluis saxisq; inhabitantes. robur arboris. Veniunt qui uendunt: ueneunt qui uenduntur. Consuescimus bona insuescimus mala adsuescimus utraq;. Contingunt bona accidunt mala; eueniunt utraq;. Fungi agere est. defungi est defficere uel peragere. Adolescere augumenti est; inolescere coagumenti est. Exolescere uanescentis est. Auenæ steriles germen est. Habenæ dicuntur retinacula iumentorum hoc de habendi potestate illud de occupandi auidirate dictum. Deuncem decem uncias diuncem. xi. pulchritudo formæ in uiris dignitas. Vnde Cicero pro celio quis non possit huic ætati atq; huic dignitati & si sine suspicatione; at non sine argumento maledicere. In fœmininis autem honestas dicimr. Vnde Ter. de horrido & sene eunucho; illum ne inhonestum hominem ambulare. Formositas uero in luxuriosis. Vt formosum pastor. Id se pro nomen dignitatis; iste abiectionis. Donum dantis est munus accipientis. Illud adando; hoc amuniendo uel amouendo dicimus has manus huius hominis dicimus; hanc manum multos homines coniungere. Coarguere est. Coercere & compensare. Arguere ostēdere & patefacere. Vir. degeneres animos timor arguit: unde argumenta dicuntur quæ causam causæ ostendunt; sunt sermones ut ita dixerim communes duos sibi contraria significantes. Vector est ille qui portat & q portat'. Hospes est qui recipit & qui recipitur. Sacer est uenerandus & execrandus. Vir auri sacra fames.

Vultus est uindicatus & punitus. Gratia & bene & male rei causa nam sic dicimus amicitiarum ut beneficii gratia. Ita ut Salustius opprobrii gratia Cicero religioni & supplicii gratia colendam & fruendam tradiderat. Et Ter. qui referam sacrilego illi gratiam. Suffragia populi & quæ honorant dicuntur & quæ donatur. Cicero de præfectura urbana. Istum nisi ullis populi suffragiis eripere non potuit. Donamus & illud qđ damus & illum cui damus. Afficimus honore afficimus iniuria. Elleuamus & quæ in altũ attollimus & quæ alleuiam9 leuiora facimus. Subducimus: & quæ retro subtrahimus & quæ impróptu offerimus: bello. Catilinæ optimũ quęq; in primam aciem subduxit pudet & quæ de alterius facto & quæ de suo: ina del forum libris Eschini ubi eum puder patris non ante confessum. Supremus summus & ultimus: & superiorem & inferiore significat. Altũ & qđ sursum est & quod deorsũ procul & lõge & prope significat. Clipeo excussa sagitta proculq; egregium cantorem. Dãnamus & adictus & obligatus uel potius absolutus. Virgilius quem damnat labor aut quu & cætera idest uirtus sua absoluar aut uictorem faciat. Nunquam enim Virgilius in duobus locis unam rem ponebat. Præsertim cum aut interponeret coniunctionem disiunctiuam. Idem ipse alio loco damnabis tu quoq; uotis: sicut uoti reus dixerat. Hic ita & absoluendos dixit. Unde & iure damnas istius & istum esto ligatum dicit. hoc est soluẽdo: esto istũ qđ solui omnibus modis necesse est: & si res aliena ligatur. In præpositio utriq; casui seruit. Cũ in loquelas transit fit etiam communis intellectus. Nam & satis & parum factũ aliquid uel non factum dicimus. Sicut impotens & infractus. Latere & abscõsum esse aliquid dicimus & late patere. Virgilius & scuta latẽtia cõdunt: & torua solum sub fronte latebat. Horrendũ dicimus despicabile aliquid. & admirãdũ. Virgilius oculos horrenda in uirgine fixi. Aduocatur daturus patrocinium. Inuocatur præstaturus auxilium. Euocatur præbiturus obsequium. Illuuies sordidum est. Ingluuies uentris. Illud quidem a lauando hoc ab ingluuiendo dictum. Torres lignum præustum. Torrens aqua prærupta decurrens. Commonemus præterita admonemus præsentia: monemus futura. Ne multas significationes habet ut ne quærere doceri. Ne longa aduerbiũ prohibendi. ne breuis coniunctio disiunctiua: ut est homines ne fere ne. Ne lõga coniunctio causalis ut ẽ ne tenus pluuiæ. & ne subeant herbe. Temeritas sine cõsilio dicitur: audacia post cõsiliũ. Velocitas pedũ & corporũ: celeritas animorũ atq; factorũ. Gaudiũ animi atq; lætitia ẽ: exultatio mẽbrorũ atq; factorum. Ulcus est quod nascitur uulnus qđ ab alio infertur. Viuũ de uicturo dicitur uiuẽtem de morituro. Nascitur quod de utero decedit. Enascitur quod de terra aut de aqua exurgit. Adducitur quis ad rem inhonestã: perducitur ad studia deducitur ad honorẽ. Eluxit qui luctum deponit. Illuxit cum lumen apparuit. Nuntiatur de longinquo: denuntiatur de præsenti: adnuntiatur de futuro. Annũtiatur de excusando & repudiando Cicero renuntiata est tota cõditio. Deportare deponere: adportare est aliquid afferre: comportare in unum locum conferre: exportare tollere. Temperantia est animorũ temperatio rerũ. Tẽperies uẽtorũ. Passim aliquid inuenti rerum de re corporali recte dicimus: affatim de re aliqua incorporali. Primum enim de incessu: illud de affatu dictum. Lepus arar est. Lepos iucũditas uoluptatis: unde & grauũ aliquid lepidum dicimus. Lepos eloqui. Recipimus aliquid differẽdum rogari suscipimus nostra sponte: aspicimus sursum: conspicimus. Palam: respicimus: retro inspicimus intus. Præterea præteriti temporis. Salustius nunq̃ hispanos præterea tale facinus facere audiui. Temporis futuri præterea haud suspecteris. Eo uerbum primæ personæ: facit eo is it. eho aduerbium interrogantis est. Ter. eho parmeno nosti. eo etiam aduerbium loci ut si dicis eo redactus sum: heu interiectio dolentis est: eu laudantis. Ter. eu formio. heu aduerbium uocantis eu respõdentis. eo ẽ interiectio iubẽtis uel hortãtis. Ter. eo puer curre ad bachidem. Limen ædium est: limes regionum. Arundo cãna est ab arunditate dicta. hirundo auis est: q̃ tignis adhæret hirudo sanguisuga dr. Spirare uiuentis est. Expirare mori. Pertinacia male rei. per-

seuerantia bonæ. Consequimur studio: obsequimur officio: persequimur iniuria: subsequimur ordinem adsequimur uoto. Nihil aduerbium nihil nomen est: nemo enim momēti: nullus nihil dicitur. Genus familiæ gentem regionem recte dicimus. Lætamur de nostris: gratulamur de alienis. Hoc gratificans lætitia Cicero dicit. Neq̧ istius hominis perditi subdita lætitia. q̄ huius hominis amplissimi noua gratulatio diuitiis eum commouebat. Herbulum locum dicimus in quo herba est. & si aridus esse consueuerit. Herbosum qui herbam facile generat; etiam si ad tempus aridus sit. Sic aquati cum potionem recte dicimus quæ aquam aliunde recipit. Aquosum locū quod ex se aquā fundat. Ita & meritā potiōem merosum: aut uinū appellamus. Attollit aggerat scribendū est: in compositione. n. ad præpositio accusatiui casus corripitur cū seruire inqualis incipit quādo ea muta sequitur; integra aūt permanet quādo semiuocalis ut adsicit adripit: huius rei ratio reddēda est. Vocales ois uocis pricipes sunt: & dominæ litterarū: quæ sint uniuersa fortiora naturaliter faciunt: subiecta & adiecta sibi protegūt; æqualia aūt & resistētia ellidūt. Nā quomodo nōnūq̧ inter se collissa frāgūtur interdū & sinaliphā faciunt. Ita colonantes sibi creditas conseruant; quarū uirtutē necesse ē: ut semiuocales imitatæ uicinas sibi mutas tueantur. Quæritur ab aliquātis quid distat inter super: & supra: & subter: & subtus; super est quod eminet: supra quod substratū aliquid habet. Itē subter est quod re aliqua supiore præmitur: & cōculcatur: subtus est qđ demissū altius non contingitur. Sinum dicimus exterius sumate ue receptaculum. Gremium uestis receptaculum interius iacens secretum. Vir. Pandentemq̧ sinum: & tota ueste uocantem. Ceruleum ingremium. gremium aūt dicitur a contrario; ab ingressu difficili; similia procedūt: sicut adytū & penum & penetrabile eo q̧ adiri & penetrari raro soleant. Largitas humanitatis est largio ambitionis. Crassari in corporeis est & sanguineis. Grassari autem animi; aut crudelitatis; Album natura tantum est, Candidum de studio. Nam & corpori & animo aliquotiens assignatur. Albos ergo capillos. Carmen candidum recte dicimus. Muliebre dicimus a muliere aliquid factum. Mulierarium per mulieres ordinatum & per uiros gestum. Iuuentus ipsa hominis ætas & iuuenta ipsa dea ut græce dicitur aut poetice: iunonis aut uxor herculus aqua iunium mensem appellatum in libris priscorum legimus. Delictum peccatum aliquando dicimus. Delectum militiæ; aut alicuius rei examinis delectionem appellamus. Nam diligi affectionis est: deligi iudicii est. Inter commodatum & mutuatum non nihil distat. Cōmodamus amico pro tempore equum seruum uestem hanc ipsam rem quam dedimus recepturi. Mutuo damus pecuniam; triticum; uinum & his similia; quæ mutuo data recipi necesse non est. Ligat quis uinculo; legat testamento. Loqui est hominis: obliqui est obtrectatoris: sicut obicit opponit. Adloqui suadentis est: uel hortantis: uel blandientis: eloqui oratoris. Percussum corpore dicimus: perculsum animo. Cicero de signis tanquam illa face perculsus esse. Effertur qui portatur: & efferunt qui laudando extollunt. Idem Cicero nimium hæc illi fortasse efferunt. Discrimen ad periculum pertinet & id experimentum. Indigetes homines dicuntur; indigetes dii. Idem indigetes unde geniti dii. Circumpedes sunt obsequia seruorum; ante pede amicorum. Inscita arbor est cui inscissæ alienum germen includitur. Ad scita cui incolumi aliquid sustineat adiungitur. Horatius quia populus ad scita surgit; quippe quæ uitibus maritantur. Fremor est rumor hominum fremitus ferarum. Flauū dicimus rubeum sicut flaua ceres. Furuum nigrum furuæ reginæ proserpinæ: fuluum rubeum & nigrum; furuum superbum; fuluum leonem: & fuluam aquilam: & fuluum aureum ut fulua pugnas nube tuentem: quæ haberet igneum de celesti & sordidum de lugubri. Aut certe de ænea iracundiam de turno Tristitiam. Fuluum certe aurum cui ad decorē splendoris sui ingeniti aliquid addatur. Postulatur aliquid de honestate poscitur improbe. Cicero in frumentaria incipiunt postulare poscere minia. Aluus uirorum recte dicitur. Vterus mulierum. Venter utroq̧ modo. Suplicia de tormentis dicimus & precibus diuinis.

DONATI VIRI CLARISSIMI DE OCTO PARTIBVS ORATIONIS EDITIO SECVNDA.

PArteꝫ orationis sunt octo. Nomem: Pronomen: Verbum: Aduerbium: Participiũ: Coniunctio: Præpositio: Interiectio. Ex his duæ sunt principales partes orationis: Nomen & uerbum. Latini articulum non adnumerant. Græci interiectiõem. Multi plures: multi pauciores: partes orationis putant. Verum ex his tres sunt quæ sex casibus inflectuntur, nomen pronomen & participium.

De Nomine.

NOmen est pars oratiõis cũ casu: corporis aut rẽ proprie cõmuniter ue significãs. proprie ut Roma: tyberis cõmuniter ut urbs & flumẽ. Nomini accidunt sex. qualitas. cõparatio: genus: numerus: figura: casus. Nomẽ unius noĩs appellatio multarũ uocabulũ rerũ ẽ. Sed mõ noĩa generaliter dicimꝰ. Qualitas noĩum biptita ẽ. Aut. n. ꝑpria sũt noĩa aut appellatiua. Propriorũ noĩum secũdũ latinos quattuor sũt spẽs. Prænomẽ: nomẽ: cognomẽ: & agnomẽ. ut. P. Corneliꝰ Scipio affricanꝰ. Oĩa prænoĩa aut singulis litteris notãt̃. ut. C. Cæsar. L. Catilina aut binis. ut. Cn. Põpeius aut ternis ut sex Rosus. Appellatiuorũ noĩum multæ sunt spẽs. Alia. n. sunt corporalia ut hõ: terra: mare. Alia incorporalia ut pietas iusticia: dignitas Alia sunt primæ positionis ut mõs: schola. Alia deriuatiua ut mõtanus scholasticus. alia diminutiua ut monticulus scholasticulus. Diminutiuorũ noĩum tres sunt gradus quorũ forma quo magis minuit̃ crescit sæpe numerus syllabarũ. Sũt etiã quasi diminutiua quorũ origo nõ cernitur: ut fabula: macula: tabula: uinculũ. Et sunt noĩa tota græce declinatiõis ut temesco: calipso: pan. Sũt tota cõuersa in latinã regulã ut polydeus: polux: odysseus: ulysses. Sũt in græcã latinãq; formãq; notha, appellantur ut achilles: agamẽnõ. sũt alia Omonima q̃ una appellatiõe plura significat ut nepos: acies: ties. sũt ẽt alia simonina uel polionima ut terra: humus: tellus: ensis: mucro: gladius: alia patronymica ut pelides: atrides. Hæc & ab auis & a patribꝰ sepæ fiunt in his q̃ græca sunt siue masculina siue fœminina fuerint græcã magis seruabimus regulã. alia horũ masculina aut in des exeũt ut atrides ab atreo: aut in ius ut peleius: a peleo. aut in ion ut nerion a Nereo. fœminina aũt aut in is exeũt ut atreis: aut in as ut pelias: aut in e ut nerine. sũt alia thethica. idest possessiua q̃ in ius exeunt ut euãdrius ensis. agamẽnoniæ mycenæ. Et alia mediæ significatõis & adiectiua noĩbꝰ ut magnus: fortis: dicimus. n. magnus uir fortis exercitus. Hæc etiã epitheta dicuntur. alia qualitatis ut bonus malus. alia quãtitatis ut paruus magnus. alia gẽtis ut græcus hispanus. alia patriæ ut thebanus: romanus. alia numeri ut unus: duo. alia ordinis ut primus secũdus. sed primus de multis de duobus prior dicitur. sicut de duobus alterũ dicimus. Ita de multis aliũ. sunt alia ad aliqd dicta ut pater: frater sunt alia ad aliqd quodã mõ se hẽntia ut dexter sinister. Hæc & cõparatiuũ gradũ admittũt: nõ destrior & sinistrior sed desterior & sinisterior. sũt alia generalia ut corpꝰ animal. alia specialia ut lapis hõ: lignũ. alia facta de uerbo ut dictor: factor: lector. alia similia participiis: ut demẽs: sapiens: potens. alia uerbis similia ut comedo: palpo: contemplator. speculator.

De Comparatiuo.

COmpatiõis gradus sũt tres. Positiuus. Cõparatiuus. superlatiuus. Positiuus ut fortis. Cõparatiuus ut fortior. superlatiuus ut fortissimus. sed cõparatiuus gradus generis ẽ semp cõis. cõparãtur aũt nomina q̃ aut qualitatẽ aut quãtitatẽ significãt. sed nõ omnia nomina p oẽs gradus exeũt. aliquãdo. n. positiuus tantũ inuenitur ut mediocris. aliquando positiuus & cõparatiuus: ut senex senior. Iuuẽis iunior p syncopã. aliquãdo positiuꝰ & suplatiuꝰ ut pius piissimus. Nã ꝑ secũdo gradu magis aduerbiũ põitur: ut magis pius, aliquando cõparatiuus

& superlatiuus ut ulterior ultimus. Aliquãdo superlatiuus tantum ut nouissimus. Extra hãc
formã sunt ut bonus & malus & magnus. Dicimꝰ enĩ bonus melior optimus. malus peior
pessimus. Magnus maior maximꝰ. Cõperatio nominũ ꝑprie in cõpatiuo & suplatiuo gra-
du est cõstituta. Nã positiuꝰ ꝑfectus & absolutꝰ est. Sæpe aũt cõparatiuus gradus ꝑpõitur
suplatiuo: ut stultior stultissimo: & maior maximo. Sæpe minꝰ positiuo significat quãuis re
cipiat cõparionẽ ut mare põticũ dulciꝰ quã cætera. Sæpe idẽ ꝑpositiuo positus minꝰ a positi
uo significat quãuis recipiat cõpatione & nulli cõpatur. Vt iã senior sed cruda deo uiridisqꝫ
senectus. Sũt noia significatõe diminutiua itellectu cõpatiua ut grãdiusculus: minusculus:
mausculus. Cõpatiuo & suplatiuo tã aut minꝰ aut mĩme: aut magis aut maxime addici non
oportet. Adiciuntur ãt posiuo tãtũ. Dicimꝰ. n. tã bonus tã malus minꝰ bonꝰ minus malus:
minime bonꝰ minime malus: magis bonꝰ magis malus: maxime bonꝰ maxĩe malus. Copati
uus gradus ablcõ casui adiũgit utriusqꝫ numeri. Sed tũ hoc utimur cũ aliquẽ: uel alieno uel
suo generi cõparamus. Vt hector fortior Diomede: uel audacior troianis fuit. Dicimus aũt
fortior hic quã ille. Suplatiuus aũt genitiuo tãtum plurali adiũgitur. Sed tũc hoc utimur cũ
aliquem suo generi cõparamus ut hector fortissimus troianorum fuit. Plærumqꝫ superlati-
uus propositiuo ponitur & nulli cõparatur: ut Iuppiter optimus maximus. Interdum com-
paratiuus nominatiuo adiũgitur doctior hic quam ille.

Genera nominũ sunt quatuor. Masculinũ fœmininũ neutrũ cõmune. Mascu
linũ est cui numero singulari casu nominatiuo ꝑnomẽ uel articulus præponi
tur hic: ut hic magister. Fœmininũ ẽ cui numero singulari casu ntõ ꝑnomẽ
uel articulus ꝑponit hæc ut hæc musa. Neutrũ est cui nũero singulari casu
ntõ ꝑnomen uel articulꝰ præpõit hoc ut hoc scãnũ. Cõe ẽ qd' simul mascu-
linũ fœmininũqꝫ significat ut hic & hæc sacerdos: sed ex his uel prĩcipalia uel
sola gñia duo sũt masculinũ & fœmininũ. Nã neutrũ & cõe de utroqꝫ nascũtur. Est ẽt triũ ge-
neꝝ cõe qd' oẽ dicit: ut hic & hæc & hoc fœlix. Est epicœnon. idest ꝑmiscuũ qd' sub una si
gnificatiõe marẽ ac fœmĩnã cõprehẽdit: ut paser & aqla. Sũt ꝑterea alia sono masculina ĩtel
lectu fœmina ut eunuchꝰ comœdie horestis tragœdia: cẽtaurꝰ nauis. Alia sono fœmina ĩtel
lectu masculina. Vt fenestella scriptor aqla orator: Alia sono neutra itellectu fœminina: ut
phronesiũ glyceriũ sophroniũ. quæ mulieres sũt. Alia sono fœmina ĩtellectu neutra ut poe-
ma schema. Alia sono masculina itellectu neutra ut pelagꝰ uulgꝰ. Sũt ꝑterea noĩa ĩ singula-
ri nũero alteriꝰ gñis & alteriꝰ ĩ plurali: ut balneũ rartarꝰ cælũ potrũ cepe loca fori nauũ. Sũt
itẽ noia icerti generis ĩter masculinũ & fœmininũ ut cortex radix silex finis stirps pinus pam
pinus dies. Sũt incerti generis inter masculinũ & neutrũ. ut frenus clipeus uulgus specus.
Sũt noĩa incerti generis ĩter fœmininũ & neutrũ ut buxus pyrus pinus malus. Sed neutro
genere fructũ fœminino ipsas arbores sæpe dicimꝰ. Sũt etiã genera nominũ fixa. sũt mobi
lia. Fixa sũt quæ in alterũ genus flexi nõ possunt: ut pater: mater frater fratet soror. Mobilia
aut propria sunt & duo genera ex se faciunt: ut caius caia. Martius martia. Aut appella-
tiua sunt & tria genera faciunt: ut bonus bona bonum: malus mala malum. Sunt itẽ alia
nec in totũ fixa nec in totũ mobilia. ut draco dracæna leo lena: gallus gallina: rex regina.
Sunt diminutiua quæ non seruant genera quæ ex nominibus ꝑrimæ positionis acceperunt
ut scutum scutella: pistrinum pistrilla canilla. rana ranunculus statua statunculus. No-
men in a. uocalem desinẽs nominatiuo casu numero singulari aut masculinum est ut agrip
pa aut fœmininum ut martia aut neutrũ ut toreuma: sed tamẽ græcũ est: aũt cõmune ut ad
uena. Aut epicœnõ ut aquila. Nomẽ in. e. uocalẽ desinẽs nominatiuo casu numero singula-
ri aut fœmininum græcũ est ut euterpe aut neutrũ ut sedile. Nomẽ in. i. uocalẽ desinens no-
minatiuo casu numero singulari aut neutrũ græcũ est ut gũmi. synapi. Aut trium generũ &
aptoton ut frugi. nihili. Nomen in. o. uocalem desinens nominatiuo casu numero singulari:

aut masculinũ est ut Scipio. Aut fœmininum ut Iuno: aut cõe ut homo. Nomẽ in. u. uoca-
lẽ desinẽs ntõ casu numero singulari tãtum neutrum est: ut cornu genu gelu ueru. Sed hæc
noĩa & quæ in cõsonãtes desinũt diuersas regulas & multiplices habẽt. Numeri sũt duo
singularis & pluralis. Singularis ut hic sapiẽs. Pluralis ut hi sapiẽtes. est & dualis numerus
qui singulariter enũciari nõ potest ut hi ambo & hi duo. Sũt etiã nomina numero cõmunia
ut res nubes dies. Sunt semp singularia generis masculini ut puluis sanguis. Sunt semp plu-
ralia ut manes. q̃rites. Sũt semp singularia generis fœminini: ut pax lux. Sũt semp pluralia:
ut Klendæ nũdinæ feriæ quadrigæ nuptiæ scala scopæ. Sũt semp singularia generis neutri:
ut pus uir9 aurũ argẽtũ oleũ ferrũ triticũ: hæc & feræ cætera quæ ad mẽsurã põdusue referũ
tur: quãquã multa cõsuetudine usurpata sũt: ut uina mella ordea. Sũt semper pluralia eius-
dem generis ut arma menia floralia: saturnalia. Sũt quædã positiõe singularia. itellectu plu-
ralia ut populus cõuẽtus cõtio plæbs multitudo. Sũt quædã positione pluralia itellectu sin-
gularia ut athenæ cumæ thebæ myceuæ. Figuræ nominib9 accidũt duæ. simplex & com
posita. Simplex ut doctus prudẽs. Cõposita ut indoctus iprudẽs. Cõponũtur autẽ nomĩa
modis quatuor ex duob9 itegris ut suburbanus: ex duobus corruptis ut efficax municeps ex
itegro & corrupto ut inept9 isulsus ex corrupto & itegro pinipotẽs nugigerulus. Cõponũ-
tur etiã ex pluribus ut inexpugnabilis iperitus. In declinatõe cõpositoꝝ nominũ animaduer-
tere debemus q̃d ea quæ ex duob9 nominatiuis cõposita fuerint poẽs casus ex utraq; parte
declinari possũt ut eques romanus. prætor urbanus. Quæ ex nomiatiuo & ex quolibet alio
casu cõposita fuerint ea pte declinari tãtum qua fuerit nominatiuus casus ut præfectus equi
tum. Senatus cõsultũ. prouidẽdũ est autem ne ea nomina cõponamus quæ aut cõposita sũt
aut cõponi omnino nõ possũt. Casus nominũ sunt sex nominatiuus: genitiuus datiu9 ac
cusatiuus uocatiuus & ablatiuus. Ex his duo recti appellant̃ nominatiuus & uocatiu9. Re
liqui aũt obliq̃i ablatiuũ græci nõ habẽt. hunc quidã septimũ nõnulli sextũ casũ appellãt.
Est aũt nominatiuus ut hic Cato. genitiuus hui9 Catonis datiu9 huic catoni: accusatiu9 hũc
catonẽ: uocatiuus. o. cato ablatiuus ab hoc catone. Quidã etiã adsumũt septimũ casũ qui ẽ
ablatiuo similis: sed sine p̃positione. ab ui sit ablatiuus casus ab oratore uenio: septim9 casus
oratore magistro utor. Sũt aũt formæ casuales sex: ex q̃bus sũt nomina. Alia monoptota alia
diptota alia triptota: alia tetroptota: alia pẽtaptota: alia hexaptota. Sũt præterea hæc aptota
quæ neq; per casus neq; per numeros declinantur; ut frugi nihili nequã fas nefas nugas. In
qua forma sunt etiã nõmina numeroꝝ a quatuor usq; ad centum. Nam ab uno usq; ad tres
per omnes casus numeri declinãtur. Item a ducentis & deinceps præter mille. Sunt & nomi-
na quorum nominatiuus in usu nõ est: ut si quis dicat hunc laterem ab hac dictione. Item
per cæteros casus nomina multa deficiũt ut sponte tabo. Sunt præterea nomina quorũ alia
genitiuum casum trahũt ut ignarus belli securus armorum. Alia datiuum ut inimicus ma-
lis congruus patibus. Alia accusatiuum: sed figuratæ ut exo sua bella: præscius futura: Alia
Ablatiuum ut secũdus a romulo altera sylla. Alia septimum casum: ut dignus munere ma-
ctus uirtute. Omnia nomina ablatiuo casu numero singulari quinque litteris uocalibus
terminantur: sed ea dumtaxat quæ nõ sunt aptota. In illis enim regula non tenetur. Quæcũ
que nomina ablatiuo casu singulari a littera fuerint terminata genitiuum pluralem in rum.
syllabam mittunt datiuum & ablatiuum in is: ut ab hac musa: harum musarum his: & ab
his musis. Necesse est autẽ contra hanc regulam: ut declinentur ea nomina in quibus gene
ra discernenda sunt ut ab hac dea: harum dearum. his & ab his deabus. ne si diis dixerimus
deos non deas significare uideantur. Quæcunq; nomina ablatiuo as singulari. e. littera cor
repta fuerint terminata genitiuum pluralem in. um. syllabam mittunt: datiuum & ablati-
uum in. bus. ut ab hoc pariete: horum parietum: his & his parietibus. Contra hanc
regulam inuenimus; ut ab hoc uase; horum uasorum; his & ab his uasis. Si uero. e. produ-

cta fuerint terminata genitiuum pluralem in.rum. Syllabam mittũt.datiuum & ablatiuũ in bus:ut ab hac re harum rerum:his & ab his rebus. Sed hæc regula ꝓpriæ fœminini generis putatur. Q uæcũq; nomina ablatiuo casu singulari.i.littera fuerint termiata genitiuũ pluralem in.ium.mittunt:datiuum & ablatiuũ in bus:ut ab hac puppi. harum puppium:his & ab his puppibus.huiusmodi nomina.casum accusatiuũ pluralem propter differentiam melius in.is.quã in.es.syllabam terminant:ut ab has puppis nauis:clauis:quia puppim:nauim:clauim:& nõ puppem:nauem clauem. Eorum aũt nominum quæ genitiuo casu plurali in.ium.syllabam exire possunt trina regula est. Prima eorum est quæ nominatiuo casu singulari.n. &.s.litteris terminantur:ut mons montiũ. Altera eorum quæ ablatiuo casu singulari.e.correpta finiunť & fœminina sunt:ut ab hac clade harum cladium his & ab his cladibus:& ab hac cæde:harũ cædium his & ab his cædibus. Tertia eorũ quæ ablatiuo casu singulari.i.littera terminantur ut ab hac resti.harum restium his & ab his restibus. Sed hæc regula etiam accusatiuũ singularem interdum per.im.syllabam terminat ut hãc restim & hanc pupim.horũ multa cernimus consuetudine commutata. Q uæcunq; nomina ablatiuo casu singulari.o.littera fuerint terminata genitiuũ pluralem in.rum.syllabam mittunt:datiuũ & ablatiuum in.is.ut ab hoc docto horum doctorũ:his & ab his doctis. Cõtra hãc regulam inuenimus.ut ab hac domo harum domorum his & ab his domibus:& ab hoc ingero horũ iugerorũ.his & ab his iugeribus. Sed scire debemus:multa quidẽ ueteres aliter declinasse:ut ab hac domu:harum domuum:his & ab his domibus.& ab hoc iugere:horum iugerũ his & ab his iugeribus. Verum meminerimus euphoniam in dictionib9 plus interdum ualere quã analogiam:& regulam præceptorũ. Q uæcunq; nomina ablatiuo casu singulari.u.littera fuerint terminata genitiuũ pluralem in um.syllabam mittunt gemina.u.littera datiuum & ablatiuum in bus ut ab hoc fluctu.horum fluctuũ his & ab his fluctibus. Nam nihil necesse est retinere.u.litteram & fluctibus dicere:cũ artibus necessitate dicam9:ne quis nos artes non artus significare uelle existimet:In hanc regulam nõ ueniunt:ut dictũ est:aptota nomina:ut fas:nefas:nequam:nihil. Non ueniunt tantũ pluralia ut saturnalia:uulcanalia:compitalia: Non ueniũt quæ a græcis sũpsimus:ut emblema:epigrãma. Schema:poema:stẽma. Nã huius formæ nomina ueteres etiã fœminino genere declinabant: In his regulis Analogia uel ex collatione positorũ nominũ:uel ex diminutiõe cognoscitť. Meminerimus hæc græca nomina ad græcam formã melius declinari:& si illa nonnulli ad latinos casus conantur inflectere. Duodecim aũt litteris oĩa nomina latina casu nominatiuo nũero singulari terminanť uocalibus.quinq;.a.e.i.o.u. Semiuocalib9 sex.l.m.n.r.s.x. Muta una.t. A.ut.tabula.e.ut sedile.i.ut frugi.o.ut ratio.u.ut genu.l.ut mel.m.ut scamnũ.n.ut flumen.r.ut arbor.s.ut flos.x.ut nox.t.ut caput.quidã adiciunt.c.ut lac & allec.

De Pronomine.

PRonomen est pars orationis quæ pro nomine posita tantumdem pene significat personamq; interdum recipit. Prõnomini accidunt sex Q ualitates:Genus:Numerus:figura:Persona:& Casus. Q ualitas ꝓnominũ duplex ẽ:aut enim finita sunt ꝓnomina:aut infinita. Finita sunt quæ recipiũt ꝑsonas. ut ego tu ille. Infinita sunt quæ nõ recipiunt ꝑsonas:ut qs:quæ:quot. Sunt ẽt pronomina minus quã finita ut ipse iste. Sũt præpositiua ut qs:hic. Sũt subiectiua ut is:idẽ. Sunt alia gẽris ut cuias:nostras:cuiatis:nostratis. Alia ordinis ut quotus:totus. Alia numeri ut quot.tot. Alia ad aliqd dicta ĩfinita quæ nec personã nec locũ nec tẽpus designãt ut cuius:cuia:cuiũ:Alia ad aliquid dicta finita:ut meus.tuus:suus:hæc etiã possessiua dicũtur. Sũt item alia qualitatis:ut qualis talis: Alia quantitatis.ut quãtus:tantus. Sunt alia demonstratiua:quæ rem præsentem notant:ut hic hæc hoc.alia relatiua quæ rem absentem significant.ut is:ea:id: Sunt alia magis demonstratiua.ut eccum:eccam:

ellũ. Genera ꝓnominib⁹ ita: ut oibus accidũt pene oĩa: Masculinum ut qs fœmininũ ut quæ: Neutrũ ut quod: Cómune ut qualis talis. Triũ generũ ut ego: tu sui. Numerus accidit ꝓnominibus uterq;. Singularis ut iste. Pluralis ut isti. Sunt etiã numero cómunia: ut q quæ. dicimus enim qui uir & qui uiri quæ mulier & quæ mulieres. Sunt ꝓnomina tota singularia ut meus: tu⁹: suus. Sũt tota pluralia. ut nostri uestri. Ex parte singularia: ut mei: tui ex parte pluralia: ut noster uester. Figura etiã in ꝓnominibus duplex est. Aut enim simplicia sunt pronomina ut quis. Aut cópósita ut quisquis: Nam composita pronomina secundum formã nominum ex ea parte declinantur. qua pronomen fuerit casus nominatiui cui⁹ rei exempla sunt hæc: quisquis quisnam: quispiam: aliquis: & cætera. Nam idem quod constat ex duobus corruptis: cũ producitur masculinũ pronomẽ est: cum corripitur neutrum hic correptum pronomen est: hic productum aduerbium loci. Personæ finitis pronominibus accidunt tres Prima ut ego. Secunda ut tu. Tertia ut ille. Sed prima persona & secunda generis sunt omnis & persona prima in hoc pronomine cum est numeri singularis non habet uocatiuum casum pluralis uero habet. Casus item pronominum sex sunt quemadmodum nominum. Nominatiuus ut hic: Genitiuus ut huius: Datiuus ut huic: Accusatiuus ut hunc: Vocatiuus ut o: ablatiuus ut ab hoc. Sunt pronomina: quæ non per omnes casus declinantur: ut eccũ eccam ellum: cuius: cuia: cuium: cuiatis. nostratis. Sũt etiã alia sine nominatiuo & uocatiuo ut sui sibi se a se: hæc etiã numeri sũt cómunis. Sunt item sine uocatiuo ut ego: mei: uel mis: tibi: me a me. Nullum aũt pronomen recipit cóparationem quãuis qualitatem aut quãtitatem significet. Inter pronomina & articulos hoc interest quod pronomina ea putantur: quæ cũ sola sint uicem nominis cóplent: ut quis: ille: iste.

Articuli uero cũ pronominibus. aut nominibus aut participiis adiũgunt̃ ut hic: huius: huic: hunc. O. ab hoc. & pluraliter hi: horũ: his hos: O. ab his. Hæc eadẽ ꝓnomĩa & pro articulis & ꝑ demóstratióe ponunt̃ neuter: uter: unus: oĩs: alter: alius: ullus: ambo: uterq; Sũt qui nomina: sũt qui ꝓnomina existimãt. Ideo quod Articulis in declinatióe nó indiget.

De Verbo.

VErbum est pars orationis cum tempore & persona sine casu: aut agere aliquid aut pati: aut neutrum significans. Verbo accidunt septem: Qualitas: Coniugatio: Genus: Numerus. Figura: Tempus: Persóa: Qualitas Verborum in modis & formis est. Modi autem sunt: ut multi existimant: septem: Indicatiuus qui & pronunciatiuus dicitur: ut lego. Imperatiuus ut lege: Promissiu⁹: ut legam. Sed nos hũc modum nó accipimus. Optatiuus ut utinam legerem: Subiunctiuus ut cũ legam. Infinitiuus: ut legere. Impersonalis ut legitur. Sed hunc modum quidam pro genere ac significatione uerbi accipiunt. Cetus uerba aut in tur: exeunt: aut in it: aut in: et. Sed quæ in tur & in it: exeunt hæc ab indicatiuo oriũtur: ut lego legitur. conungo: contingit. quæ autem in. et exeunt duas formas habẽt. Alia enim ab indicatiuo ueniunt. ut miseror miseret. Alia a se oriuntur: ut pudet: tedet: Pœnitet: libet: quamuis ueteres dixerint pudeo: pœniteo: & tedo: Qualitas uerborum etiam in formis est constituta quas formas allii uerborum generibus idest significationibus admiscent:

Formæ igitur quattuor sunt: perfecta: Meditatiua: Inchoatiua Frequentatiua. Nam & in his græca latina deficit. Perfecta. ut lego. Meditatiua: ut lecturio. Frequentatiua: ut lectio. Inchoatiua ut feruescho calesco. Sed frequentatiua uerba semper primæ coniugationis sunt. Inchoatiua non per omnia tempora declinantur: quia quæ inchoantur præteritum tempus non habent & oriuntur a neutralibus uerbis. Sunt etiam frequentatiua de nomine uenientia. ut patrizat. græcizat. Sunt quasi diminutiua quæ a perfecta forma ueniunt. ut sorbillo. sugillo. Sunt sine origine perfectæ formæ. ut pitisso uacillo. & frequentatiua sæpe in tres gradus deducunt uerbum. ut cur-

ro.curſo:curſito. Sæpe iu duos tantum:ut uolo nolito. Sunt uerba inchoatiuis ſimilia.quæ inchoatiua non eſſe temporum conſideratione dignuſcimus:ut cõpeſco.cõpeſcui: Sunt item alia ichoatiua quæ a perfecta forma ueniunt.ut horreo horreſco.Sunt quæ origi nem ſui nõ habent:ut coníueſco quieſco. Coniugationes uerbis accidunt tres. Prima Secunda Tertia. Prima eſt quæ indicatiuo modo tempore præſenti numero ſingulari.Secunda perſona uerbo actiuo & neutrali.a productam habet ante nouiſſimam litteram:paſſiuo cõmuni & deponenti ante nouiſſimam ſyllabam:ut uoco uocas:uocor uocaris:& futurum tempus eiuſdem modi in bo:& in bor ſyllabam mitit ut uoco nocabo nocor uocabor.

Secũda eſt quæ indicatiuo modo tempore præſẽti numero ſingulari:ſecũda perſona uerbo actiuu & neutrali.e.pductam habet ante noniſſimam litterã paſſiuo cõmnni & deponẽti ante nouiſſimam ſyllabam:ut moueo mones moneor moneris:& fumrum tempus eiuſdem modi in bo:& iu bor ſyllabã mittit.ut moneo monebo moneor monebor. Tertia eſt quæ indicatiuo modo tempore præſenti numero ſingulari ſecunda perſona uerbo actino & neutrali.i.litteram interdum correptam interdum productã habet ante nouiſſimam litterã paſſiuo cõmuni & deponenti.e.correptam uel.i.productã habet ante nouiſſimam ſyllabã: ut lego legis:& legor legeris:audio audis:& audior audiris:& futurum tempus eiuſdẽ mudi in am:& in ar:ſyllabam mittit:nt lego legam:legor legar:audio audiam:audior andiar. Eſt altera ſpecies tertiæ cõiugationis quæ.i.producta ennunciatur:hanc nonnulli quartam eſſe cõiugationem putant.quod ſuturum tempus eiuſdem modi in am & in ar in bo & i bor ſyllabam mittit ut Seruio ſeruis ſeruiam ſeruibo. Vincio uincis uinciam uincibo. Vincior uinciris uinciar uincibor.Q uod quidam refutantes negãt iu bo & in bor:rite exire poſſe tertiam cõiugationem:niſi in eo uerbo quod in prima perſona indicatiui modi temporis pſentis numeri ſingnlatis.e.ante.o.habuerit:ut eo queo eam queam:ibo quibo:& paſſiuo qor quear:quibor & ſi qua ſunt ſimilia. Genera uerborum quæ ab aliis ſignificationes dicũtur ſunt quinq̃. Actiua paſſiua neutra commnnia deponentia. Actiua ſunt quæ.o.littera terminãtur & accepta.r.littera faciunt ex ſe paſſiua:ut lego legor. Paſſiua ſunt quæ.r.littera terminantur:& ea amiſſa reddeunt in actiua:ut legor lego. Neutra ſunt quæ.o. littera terminantur & accepta.r.littera latina non ſunt:ut ſto curro. Sunt etiam neutra quæ .i.littera terminantur:ut odi noui cœpi memini.Sunt item quæ in um.ſyllabam deſinũt: ut ſum proſum obſum.Sunt item quæ in.t.litteram exeunt & impersonalia dicuntur:ut pudet tedet pœnitet libet oportet. Sed hæc & ſimilia defectiua exiſtimanda ſunt. Sunt præterea neutro paſſiua ut gaudeo gauiſus ſum Soleo ſolitus ſum. Audeo auſus ſum. Fio factus ſum. Fido fiſus ſum. Deponentia ſunt quæ.r.littera terminantur & ea amiſſa latina non ſunt:ut conuitior colluctor. Communia ſunt quæ.r.litera terminantur & in duas formas cadunt:patientis & agentis:ut ſcrutor criminor:dicimus enim ſcrutor te & ſcrutur a te.criminor te.& criminor a te.Sunt uerba extra hanc regulam:quæ inæqualia dicuntur ut ſoleo facio fio fido audeo gaudeo:ueſcor fero medeor edo pando mando nolo uolo malo eo.Sunt quæ declinari rite non poſſunt:ut cedo aue ſalue faxo ſaxis:inſit inquam quæſo aio. Sunt item monoſyllaba quæ etiam extra regulam ſola ſunt producta:ut ſto do flo.no. Sunt uerba incertæ ſignificationis:ut Tundeo Labo Fabrico Punio. Munio: Patior Munero Populor:Aſſentior Adulor Luctor arguor: Hæc enim omnia uerba & iu.o.um.iu.r.litteras finiuntur:& his uerbis tempora participiorum accidunt pene omnia.

Sunt item uerba quæ componere poſſumus ut pono traho repono retraho. Sunt quæ non poſſunt:ut aio quæſo. Numeri uerbis accidunt duo: ſingularis & pluralis.

Singularis ut lego. Pluralis ut legimus. Item ſecundum quoſdam dualis ut legere.

Figuræ uerborum duæ ſunt:aut enim ſimplicia ſunt uerba ut ſcribo:aut cõpoſita ut deſcribo. Cõponunť etiã uerba quatuor modis:ſicut & ceteræ ptes orationis: ex duobus

corruptis;ut officio:ex duob9itegris:nt obduco ex corrupto & itegro ut aligo ex integro & corrupto:ut defingo. Sũt uerba cõposita quæ simplicia fieri possũt. ut repono distraho: sũt quæ nõ possũt;ut suspicio cõpleo. Tẽpora uerbis accidũt tria præsens præteritũ & futurꝫ. Præsens ut lego ꝑteritũ ut legi futurũ ut legã. Præteriti tẽporis differẽtiæ sũt tres: ipfecta ꝑfecta plusquãperfecta. Impfecta ut legebã;perfecta ut legi;plusquãperfecta ur legerã. Ergo in declinatione uerboꝝ quinq; tẽpora numeramus:præsens præteritũ iperfectũ præteritũ perfectũ:præteritũplusquãperfectũ & futurũ. Personæ uerbis accidũt tres:prima secũda tertia. Prima est quæ dicit ut lego. Secũda cui dicit:ut legis. Tertia de qua dicit ut legit: sed prima ꝑsona nõ idiget casu se admittit plærũq; nominatiuũ ut uerberor inocẽs:liber seruio. Secũda ꝑsona trahit casũ uocatiuũ ut uerberaris innocẽs seruis liber. Tertia trahit nominatiuũ;ut uerberat innocẽs & seruit libet. Q ninetiã uerba ipersonalia quæ in mr exeũt casui seruiũt datiuo & ablatiuo;ut gerit a me a te ab illo:dicitur mihi tibi illi. Q uæ uero in it exeũt casui seruiũt datiuo ut cõtigit mihi tibi illi. Q uæ uero i et exũt ea mõ datiuo mõ accusatiuo casui seruiũt:datiuo ut libet mihi tibi illi. Accusatiuo ut decet me te illũ. Sũt uerba ꝑterea quoq; alia genitiui casus formulã seruãt ut misereor mei tui sui. Alia datiui ut maledico tibi suadeo illi. Alia accusatiui ut accuso illũ. Inuoco illũ. Alia ablatiui ut discedo ab illo: auertor ab illo. Alia septimi casus ut fruor agro potior auro. Omnia uerba modi idicatiui tẽporis pñtis numeri singularis priæ ꝑsoæ aut.e.aut.i.aut.u.ante.o.habent. Si autẽ uocalẽ ante o.litterã nõ habuerint exceptis.f.&.K.&.q.cæteras oẽs latinas cõsonãtes recipiũt.e.ut fedeo.i.ut latino.u.ut ruo.b.& bibo.c.ut uoco.d.ut uado.g.ut ago;h.ut traho.l.ut ipello.m.ut amo.n.ut cano.p.ut scalpo.r.ut curro.s.ut lasso.t.ut peto.x.ut texto: his accidunt.i.& u.pro cõsonãtib9 ut aio adiuuo. Nã triũpbo p.p.&.b.scribitur.K.o.litteræ nõ præponitur. Item.q.sine.u.præferri.o.litteræ nõ potest. Sũt uerba defectiua alia per modos ut cedo. Alia ꝑ formas ut facesso. Alia ꝑ cõiugationes ut adsũ. Alia ꝑ genera ut gaudeo. Alia ꝑ numeroꝝ ut faxo. Alia per figuras ut impleo. Alia per tẽpora ut fero. Alia ꝑ ꝑsonas ut cedo facesso adsum soleo faxo impleo fero edo. Verba quoq; ipersonalia cũ per oẽs modos declinari possint;inueniuntur quædam defectiua ut liquet miseret.

De Aduerbiis.

ADuerbium est pars orationis quæ adiecta uerbo significationẽ eius;aut complet:aut mutat aut minuit ut iã faciã;uel non faciã;parum faciam. Aduerbia aut a se nascũtur ut heri hodie nuper aut ab aliis partibus orationis ueniunt. Veniũt aũt a nomine appellatiuo ut doct9 docte. A proprio ut Tullius Tulliane. A uocabulo ut hostium hostiatim. A pronomine ut meatim:tuatim. A uerbo ut cursim strictim. A noie & uerbo ut pedetẽtim. A partipio ut indulgens idulgẽter. A noie ueniẽtia aut in.a.exeũt ut una. Aut in e ꝓductũ ut docte;aut in e correptã ut rite aut in.i.ut uesperi;aut in o ꝓductã ut falso;aut in o correptã;ut modo aut in u ut noctu aut in l ut semel;aut i.m.ut paulatim;aut in.r.ut breuiter aut in.s.ut funditus. Aduerbia quæ in e exeũt ꝓduci debẽt præter illa quæ aut nõ cõparãtur;ut rite aut comperationis regulam non seruant;ut bene male:faciunt enim bene melius optime:male peius pessime:aut ea quæ a nomine uerbone non ueniunt ut impune sæpe; cæterum facile & difficile quæ aduerbia ponuntur nomina potius dicenda sunt esse pro aduerbiis posita:ut est toruũ clamat horrendum resonat. Ergo aduerbia quæ in e productam exeunt ab eo nomine ueniunt quod datiuo casu singulari o littera terminatur;ut huic docto docte:& huic sedulo sedule. Q uæ in r litteram exeunt ab eo nomine ueniunt;quod datiuo casu singulari.i.littera terminatur;ut huic agili agiliter. Contra hanc regulam multa sæpius usurpauit auctoritas. Nam quædam ut diximus & in datiuo casu in.o.permanent & aduerbium faciunt: ut falso sedulo;quædam contra faciunt;ut huic duro non dure;sed duriter. Aduerbio accidũt

tria Significatio: Cõparatio. Figura. Significatio ãduerbiorum hoc secernitur qa sũt aduerbia loci ut hic ubi ibi. Temporis: ut hodie nuper. Numeri ut semel bis. Negandi: ut nõ nihil Affirmandi: ut etiam quidni. Demonstrandi: ut en ecce. Optandi: ut utinã. Hortãdi: ut eia. Ordiois: ut deĩde. Interrogãdi: ut cur quare quamobrem. Similitudinis ut quasi ceu. Qualitatis: ut doctæ pulchræ. Quantitatis: ut multum parum. Dubitandi ut forsan fortasse. Personalia: ut mecum: tecũ: secum nobiscum: uobiscũ. Vocandi. ut heus. Respõdẽdi: ut heu. Separãdi: ut seorsũ. Iurandi: ut ædepol castor hercle medius fidus: Eligendi: ut potius immo. Congregãdi: ut simul una pariter. Prohibẽdi. ut ue. Euentus. ut forte fortuitu. Cõparãdi. ut magis & tam. Sunt etiam aduerbia ĩfinita: ut ubi quando: sũt finita ut hic modo. Aduerbia loci duas species habent: ĩ loco & ad locũ significantes: In loco ut intus foris: Ad locũ: ut iotro foras: Dicimus enim intus sum foris sum: ĩtro eo foras eo. Adiiciũt qdam de loco: quod sic dicitur quasi ĩ loco ut intus exeo foris uenio. Adiiciũt qdam etiam p locũ ut hac illac. heus & heu ĩteriectiões multi nõ aduerbia putauerũt ideo quia nõ semp subsequũtur uerbum. Comparatio accidit aduerbio quia huic quoq cumparatiõis gradus sunt tres positiuus. cõparatiuus: superlatiuus: Positiuus. ut docte. Cõparatiuus ut doctius. Superlatiuus ut doctissime: & quoniã aduerbia quoq sunt quæ p oẽs gradus ire nõ possunt. Ideo his ad iungendã significationem pro cõparatiuo & superlatiuõ magis & maxime cõiungimus. ad minuendã minus & minime: quemadmodũ enim cõparantur. Ita & minuunt aduerbia a positiuo: ut primũ primule. longe lõgule. A comparatiuo ut melius meliuscule. longius lõgiuscule. A superlatiuo autem gradu uel nulla exempla uel per rara sũt. Figuræ aduerbiorum duæ sũt: aut enim simplicia sũt aduerbia. ut docte prudẽter: aut composita ut ĩdocte ĩprudẽter; Componũtur ẽt aduerbia modis quattuor: sũt ãt multæ dictiões dubie ĩter aduerbiũ & nomẽ ut falso: inter aduerbiũ & pnomen ut qnõ. Inter aduerbiũ & uerbũ ut pone: Inter aduerbiũ & participiũ ut pfecto: Intet aduerbiũ & cõiunctiõe ut quãdo: Inter aduerbiũ & ppositiõe: ut ppter: Inter aduerbiũ & ĩteriectiõe ut heu. Hoꝶ quædã accẽtu discernim9. quædam sensu. Sunt etiã item aduerbia loci: quæ imprudẽtes putãt noia in loco: ut Romæ sũ: de loco ut Roma uenio ad locũ ut Romã pgo. His præpositio nõ aotepõitur: quæ puinciis: locis regionibus ue addicii solet ideo quia de significatioue nominis non recedunt ut de aphrica uenio. ad siliciam pergo: in italia sum Præpositio separatim aduerbiis non applicabitur: quamuis legerimus desursũ de subito derepente & exinde & abusq & dehinc; sed hæc tanquã unam partem orationis sub uno accentu pronunciabimus.

De participo.

PArticipium est pars oratiõis dicta eo quod partem capiat nominis partẽq uerbi: recipit enim a nomĩe genera & casus. A uerbo tẽpora & significationes: ab utroq numerum & figuram. Participio accidunt sex. Genus. Casus. Tẽpus. Significatio: Numerus & figura. Genera participiis accidũt quattuor. Masculinũ ut lectus: Fœmininũ ut lecta. Neutrũ ut lectũ. Commune ut legens. Nã oĩa participia præsentis tẽporis generis sũt cõmunis.

Casus totidẽ sũt participiorũ quot & nominũ nam per oẽs casus etiã participia declinãtur. Tẽpora participiis accidũt tria: pſens præteritũ & futuꝶ: ut luctãs luctatus: luctaturus. Significationes participioꝶ a generibus uerboꝶ sumunt. ueniunt enim participia a generibus uerborum sumuntur. ueniunt enim participia a uerbo actiuo duo præsentis tẽporis: & futuri: ut legens lecturus. A passiuo duo præteriti temporis & futuri: ut lectus & legendus. A neutro duo sicut ab actiuo præsentis temporis & futuri ut stans & staturus. A deponenti tria: præsentis præteriti & futuri: ut luctans luctatus & lectaturus. A communi quattuor præsens præteritum: & duo futura: ut criminans criminatus criminaturus & criminandus. Inchoatiua participia præsentis temporis sunt tantum: ut horrescens tepescens

calescens. Defectiua interdũ alicui⁹ tẽporis sunt ut soleo solẽs solitus. Interdum nullus ut ab eo quod est memini nullũ participiũ reperit̃. Interdũ a nõ defectiuo uerbo pticipia defectiua sũt: ut ab eo qđ est studio studẽs & futur̃: tẽpus nõ habet in usu. Ab impsonali uerbo pticipia nisi usurpata fuerũt nõ ueniũt. Numerus participiis accidit utercq; singularis & pluralis. singularis ut hic legẽs. Pluralis hi legẽtes. Figura itẽ participior̃ duplex ẽ. Aut enĩ simplicia sũt pticipia ut scribẽs. Aut cõposita: ut describẽs. Cõponũtur ẽt pticipia mõis q̃tuor. Sũt nomina speciẽ participior̃ habẽtia: ut tunicatus galeatus: quæ quia a uerbo nõ ueniunt non sunt participia appellanda. Ex quib⁹ sunt etiam illa quæ cũ participia uideãtur: uerborũ tamen significatione priuata sunt: ut pransus cœnatus placita nupta triumphata regnata. Nã prandeor cœnar placeor nubor triumphor regnor non dicitur. Sunt etiam alia participia. q̃ accepta præpositione & a uerbis: & a participiis recedunt ut nocens innocens. Nam noceo dicitur innoceo non dicitur. Sunt uelut participia quæ a uerbo ueniunt: & quia tempus non habent nomina magis quam participia iudicantur: ut furibundus moribundus ludibũdus. Sunt multa participia eadem & nomina: ut passus uisus cultus: sapiens indulgens. quæ tamen & casibus discrepant & temporibus dinoscuntur & comparata mutantur. Sũt alia participia defectiua quæ per omnia tempora ire non possunt quæ a uerbo ueniunt ut est ceptus urgendus. Sunt participia quæ accepta comparatione fiunt nomina ut acceptus acceptior incensus incensior: aduerbia de participiis fieri posse nonnulli negant: sed hos plurimæ lectionis reuincit auctoritas.

De cõiunctione.

COniunctio est pars orationis adnectens ordinansq; sententiam. Coniunctioni accidũt tria potestas figura & ordo. Potestas cõiũctionũ in quinq; spẽs diuidũtur. Sũt enĩ copulatiuæ disiũctiuæ expletiuæ cãles rõnales copulatiuæ. hæ sũt & q̃ at atq; ac ast. Disiũctiuæ sũt aut ue uel ne nec an neq;. Expletiuæ sũt quidẽ eqdẽ saltẽ uidelicet quãquã quãuis quoq; enĩ ãt porro licet tamẽ. Cãles si tã etsi etsi siqd qñ qñ qdẽ qn quenã q̃ten⁹ sin seu siue neu. nã. nãq; ni nisi enim & enim ne: sed interea: quãobrem præsertim item itemq; cæterum alioquin prætera. Rationales ita itaq; enim enimuero: quia quare quapropter: quoniam quandoquidem: quippe ergo ideo igitur scilicet ppterea iccirco. Figuræ coniunctionum duæ sunt simplex: ut nam: Composita ut nanque. Ordo coniunctionum in hoc est quia aut præpositiuæ sunt coniunctiones: ut at ast aut subiunctiuæ ut quæ autem aut communes ut ergo igitur. Sunt etiam dictiones quas incertũ est. utrũ coniũctiones an præpositiones an aduerbia nominemus nisi sentẽtiã cõsiderauimus icerta sũt: quæ tamẽ oẽs sensu facile discernũtur. Nã & cõiunctiones p aliis coniunctionibus positæ inueniuntur potestate mutata.

De præpositione.

PRæpositio est pars orationis quæ præposita aliis partibus orationis significationem earũ aut mutat aut cõplet aut minuit. Nã aut nõi p̃ponit̃ ut inualidus aut p̃nomini p̃ponitur ut p me uel supponitur ut mecũ tecũ secũ nobiscũ uobiscũ: aut uerbũ præcedit ut psero aut aduerbiũ ut expsse aut pticipiũ ut p̃cedẽs: aut cõiũctionẽ ut absq; aut semetipsã ut circũcirca. Præpositiões aut casib⁹ seruiũt: aut loquelis: aut æque casib⁹ & loquelis hæc aut cõiũgũtur aut separantur aut cõiũgũtur & separant̃. Quæ loquelis seruiũt cõiũgũtur ut di dis re se an con. dicim⁹ enĩ diduco distraho recipio secubo amplector cõgredior. Separãtur ut apud penes. Coniunguntur & separantur cæteræ omnes ex quibus in & con. præpositiones: si ita composite fuerint ut eas statim. s. uel. f. litteræ consequantur: plærumque pducũtur ut isula infusa cõsiliũ cõfessio: præpositioni accidit casus tantum casus itaque in præpositionibus duo sunt accusatiuus & ablatiuus. Aliæ enĩ præpositiones accusatiuo casui seruiunt, aliæ ablatiuo: aliæ utrique casui. Accusatiui casus præpositiões sũt

hæ:ad:apud.ante:aduersum:cis:citer:circum:circa:contra:erga:extra:inter: intra: infra: iuxta:ob:pone:per:prope:secundum post:trans.ultra:præter:propter:supra:circiter:usq;: secus penes. Dicimus enim ad patrem:apud uillam.ante ædes.aduersum inimicos.cis renum.citra forū.circum uicinos:circa templum:contra hostem:erga propinquos:extra terminos:inter naues:intra mœnia:infra tectū:iuxta macellū:ob augurium:pone tribunal: per parietem:prope fenestram.propter disciplinā:secundum fores post tergū.trans ripam ultra fines præter officium.supra cælū:circiter annos.usq; oceanum.secus uos penes arbitros. Ex his.ad.& apud.cū unius casus sint diuerso modo ponūtur. Dicimus enim ad amicū uado.apud amicū sum. Nam neq; apud amicū uado recte dicit᷑.neq; ad amicū sū. Usq; præpositio plurimis nō uidetur:quia sine aliqua præpositione proferri recte non potest.unde adiungitur utriq; casui pro qualitate præpositiōis eius cui fuerit copulata ut usq; ad & usq; ab: Ablatiui casus præpositiones sunt hæ:a:ab:abs:cū:coram:clam:de:e:ex:pro: præ: palam:sine:absq;:tenus. Dicimus enī a domo ab homine.absq; quolibet. cū exercitu. corā testibus.clam custodibus:de foro e iure.ex præfectura.pro clientibus. præ timore.palam oībus.sine labore.absq; iniuria.tenus pube. Sed hæc præpositio ꝓpter eufoniā subicit᷑ & facit pubetenus clā præpositio casibus seruit ambobus. Utrinsq; casus præpositiōes sūt hæ. In sub.super.& subter.quarum.in.& sub.tunc præpositiones accusatiui casus sunt cū aduersum.uel ante.significāt:ut ibant in Eurialum & sub ipsum arcturum.pro ante. Tūc ablatiui casus cum uim recte retinent.nec pro accusatiuis præpositionibus ponuntur. Item accusatiui casus sunt cum ad locum uel nos uel quoslibet ire:isse:ituros esse significamus: cuius rei exempla sunt hæc. In accusatiui casus ut itur in antiquam siluam. In ablatiui casus ut stans celsa in puppi. Sub accusatiui casus:ut postesque sub ipsos nitunt᷑ gradibus. Sub ablatiui casus ut arma sub aduersa posuit radiantia quercu. Super uero & subter cum accusatiuo casui naturaliter præponantur & ablatiuo tamen plerūque iunguntur:ut gemīa super arbore sidunt & ferre iuuat subter densa testudine casus. Quāq̄ multi sunt:qui non putāt ambiguas esse præpositiones nisi duas.in & sub. Cæterum super & subter cū locum significant figuratæ ablatiuo iunguntur.extra quam formam super præpositio cum.de. significat:hoc est mentionem de aliquo fieri ablatiui casus est tantum:ut multa super Priamo rogitans super Hectore multa hoc est de priamo & de hectore. Separatæ præpositiones acuuntur coniunctæ uero casibus aut loquelis:uim suam sæpe commutant:& graues fiūt. Præpositiones aut uerba ipsa cum componuntur corrumpunt:ut conficio:aut ipse corrumpūtur ut affero:aut corrumpunt & corrumpuntur ut suspicio. Antiqui præpositiones etiam genitiuo casui iungebant:ut crurum tenus. Item:post:& ante:& circum:utrique casui iunctas inuenimus. Sed scire nos conuenit præpositiones uim suam tunc retinere cum præponuntur.suppositas uero & significationem suam & uim nominis & legem propriam nō habere.& aduerbia faciunt si quando illas non subsequitur casus. Separate præpositiones separatis præpositionibus non cohærent. Sunt qui putant accidere præpositioni & figurā & ordinē. Figurā quia sunt præpositiones simplices ut abs.cōposite ut absq;: Ordinem qa sūt præpositiones præpositiue:ut sine. Sunt subiunctiuæ ut tenus. Sed hæc nos & similia in his adnumerauimus:quæ inæqualia nominantur.

De Interiectione.

INteriectio est pars oratiōis interiecta aliis partib9 oratiōis ad exprimēdos animi affectus:ut metuentes:ut enī:at:at: Aut optantis ut.o. Aut dolētis ut heu. Aut admirātis ut pape. Aut letantis:ut euax. Sed hæc græci aduerbiis applicāt.qđ iō latini ñ faciūt:qa huiuscemōi uoces nō stati subseq̄t᷑ uerbū. Licet āt ꝓ iteriectione ēt alias ptes orōnis singulas plures ue supponere: ut nē fas ꝓ nefas: Accēt9 iteriectiōib9 certū eē nō pōt:ut fere i aliis uocib9 q̄s icōditas iuenius.

DONATVS. DE BARBARISMO

BArbarismus est una ps oratióis uitiosa in cõmuni sermõe. Io poemate uero Metaplasmus: Itẽ Barbarism9 in nr̃a loquela: in pegrina barbara lexis dicitur: ut si qs dicat Mastruca Cateia. Magalia. Acinacis. Barbarism9 ãt fit duobus modis: scripto & pnunciatione. His bipttis q̃ttuor spẽs supponũt: Additio Detractio Immutatio: Trãsmutatio: Litteræ. Syllabæ: Temporis: Toni: Haspirationis. Per additionẽ litteræ fiũt. Barbarismi: ut reliqas danaũ cũ reliqas punũ. i. dicere debeam9. Syllabæ: ut nos abiisserati: p abisse. Tpis: ut italiã fato: cũ Italiã correpta pria syllaba dicere debeamus. Per detractionẽ litteræ: ut isantib9 paruis pro isantib9. Syllabæ: ut salmentũ p salsamẽtũ. Teperis ut unius obnoxã correpte punius pducte. Per imutationẽ litteræ ut oli p illi. Syllabæ: ut pnuces p pernices. Tẽporis: ut feruere leucaten: cũ feruere sit secũdæ coniugationis: & pductæ dici debeat. Per trãsmutationẽ litteræ. ut euãdre peuander. Syllabæ ut tisplicina p disciplina. Tẽporis ut siqs deos pducta priori syllaba & correpta posteriori pnunciet. Toni quoq; similiter p bas q̃ttuor species cõmutant: Nam & ipa adiiciuntur: diettahantur: mutãtur & trãsmutãtur. Quoq; exẽpla ultro se offerũt: si qs inquirat. Totidẽ etiam modis p haspirationẽ depræhẽditur Barbarismus. quẽ qdem scripto: quidã pnuntiatióe iudicãt ascribẽdũ: ppter. H. scilicet: quã alii litterã. Alii haspiratióĩ notã deputãt. Fiũt aũt barbarismis p hyatus & collisióes. Sũt etiã male cõpositiones Cacosyntheton: quæ uitia nonnulli barbarismũ esse putãt. In qbus sũt Methacismi. Labdacismi: Iotacismi. Hyatus. Collisiões & oĩa quæ plus æquo minusue sonãria ab eruditis auribus respuuntur. Nos cauenda hæc oĩa uitia prælocuti controuersiã de nomine pertinacibus relinquamus.

SOloecismus est uiuum in cõtextu partiũ oratióis cõtra regulã artis grãmaticæ factũ. Inter Soloecismũ & barbarismũ hoc itereſt: qd Soloecismus discrepantes aut i cõsequẽtes iter se dictiões hẽt. Barbarismus aũt i singulis uerbis fit uel scriptis uel pnunciatis. Quãq̃ multi errãt qui putãt ẽt io una pte orationis fieri soloecismũ: si aut demõstrantes uitũ bãc: aut fœminã hũc dicamus: aut iterroganti quo pgamus: respõdeamus Romæ. aut unũ salutãtes saluete dicam9: cũ utiq; præcedẽs demõstratio uel iterrogatio: uel salutatio uim cõtextæ oratióis obtineat. Multi ẽt dubitauerũt. Quadriga. Scopa. Soloecismus an barbarismus esset: cũ scilicet id genus dictionis barbarismũ esset: uel ex ipsius uitii finitionis possit agnosci facile. Soloecismus fit duobus modis & p partes oratióis. aut p accidẽtia partiũ oratióis: Per partes oratióis fiunt cũ una ps p alia ponit: ut Toruũ quæ repente clamat p torue: nomẽ p aduerbio ponitur. Fit ẽt eadẽ parte orationis hoc uitiũ: cũ ipsa prose: nõ in suo loco: neq; ut cõuenit ponit: ut Cui tãtũ de te licuit. p in te. Et eo apud amicũ: p ad amicũ & intro sũ p intus. & Foris eo p foras: Per accidẽtia partiũ oratióis fiũt tot modis soloecismi qt sũt accidẽtia partiũ oratióis. Sed in his ppter cõpendiũ exẽpli causa pauca mõstrabim9. Nã per q̃litates nomium fiũt soloecismi: ut hauriat hũc oculis ignẽ crudelis ab alto. Dardanus. p dardani9 ppriũ pro appellatiuo posuit: Per genera: ut ualidi silices: pro ualidæ. & amare cortices p amari: & collus collaria carет. Per nũeros: ut pars in frusta secant: p secat. Per cõparationẽ: ut respondit Iuno saturnia sãcta deaꝝ: pro sanctissima. Per casus: ut urbem quã statuo uestra est: p urbs. Per modos uerboꝝ. ut Iiis paratis arma quãprimũ uiri: p ite parate arma: Indicatiuũ pro ipatiuo posuit. Per significationes uerboꝝ ut Expoliãtur eos & corpora nuda relinquũt. p expoliant. Per tẽpora: ut cecidit quæ superbũ iliũ & omnis humo sumat neptunia troia: p fumauit. Per psonas: ut danai q parẽt atridis quãprimũ arma sumite: pro q pareris. Per aduerbia: ut intus eo p itra. & italia uenio pro de italia: & ad romã uado p romã: cũ præpositio separatim

noibus addenda sit nō aduerbio. per præpositiones cū una ꝓ alia ponitur: ut sub Lucē ibāt ꝓ ante lucē. Aut necessario subtrahitur: ut Siluis te tyrrhene feras agitare putasti. ꝓ in siluis. ꝓ Cōiunctiones: ut subiectisq; urere flāmis ꝓ ue. Fit ꝑ ordinē cōiunctionū: ut aotē fieri nō debet: cū dicēdū sit: fieri aūt nō debet. Fiunt præterea Soloecismi pluribus modis: quos repræhendendo potiusq̄ imitādo possumus ānotare. Soloecismus ē in prosa: In poemate Schema dicitur.

Sequitur de decem uitiis.

CVm barbarismo & soloecismo decē uicia nominantur hoc modo. Acyrologia Cacenphatō. pleonasmos; Perisologia. Macrologia. Tautologia. Eclipsis. Tapinosis Cacosyntbetō. Amphibologia. Acyrologia. est ĩpropria dictiōis positio ut. Hūc ergo si potui tantū superare dolorē pro ómere. Cacenphaton ē obscēa ꝓnunciatio; uel in cōposita dictiōe: uel in uoo uerbo: ut on meꝝ cū nauibus æquat. Et arrige aures pāpbile. Pleonasmos ē adiectio supuacua ad plenā significationē: ut sic ore locuta ē. Perisologia est adiectio uerboꝝ supuacua sine ulla uiꝝ: ut ibāt qua poterāt qua nō poterāt non ibant. Macrologia est lōga sentētia: res nō necessarias cōpræhendēs ut legati nō ĩpetrata pace retro unde uenerūt reuersi sūt. Tautologia est eiusdē dictiōis repetitio uitiosa: ut egomet ipse uenio: Eclipsis est defectus quidā necessariæ dictionis quā desyderat præcisa snīa; ut Hæc secū deest loquebat̃. Tapinosis ē hūilitas magnæ rei; nō id agēte soīa; qđ demōstrat ut penitusq; cauernas igētes: uterūq; armato milite cōplēt. l. multe legiōes armatoꝝ militū ĩplerunt multas caueroas Et dulychias uexasse rates. Et pelidæ stomacū cedere nescii; Cacosyntheton ē uitiosa dictionū cōpositio: ut Verlaq; iuuencū terga fatigamus hasta. Amphibologia ē ābiguitas dictiōis: quæ fit pactiuū: ut si qs dicat̃ audio secotorē retiariū occidisse. Aut ꝑ uerbū. ut criminat̃ Cato. Vadat̃ Tullius; nec addat̃ quē uel a quo. Aut ꝑ participiū: ut Video statuā aureā hastā tenentē. Fit ēt per omonymā; ut siquis dicat aciem nec addat oculorū; aut exercitus; aut ferri; Fit præterea pluribus modis: quos recensere omnes ne nimis longum esset non oportet.

MEthaplasmus ē trāsformatio quædā recti solitiq; sermonis ĩ alterā speciē metri ornatus necessitatisue causa. Huius sūt species quattuordecim: Prosthesis. Epēthesis. Paragoge. Aphetesis. Syncopa. Apocopa. Ectasis. Systole diæresis: Synæresis: Synalœhpa: Ecthlipsis. Antithesis. Metathesis: Prosthesis ē appositio quædā ad prīcipiū dictiōis litteræ uel syllabæ: ut gnatæ ꝓ oate retulit ꝓ tulit. Epēthesis ē positio quædā ad mediam dictionē literæ. uel syllabæ: ut reliq̄s pro reliquas: Induperator pro ĩperator. Hanc autē alii epenthesim: alii pareothesim uocant. Paragoge est appositio quædā ad finē dictionis litteræ uel syllabæ: ut magis pro mage: & potestur pro potest. Hāc alii Paralepsim: alii Prolepsim. i. præsūptionē uocāt. Aphetesis ē ablatio de prīcipio dictionis litteræ uel syllabæ cōtraria prosthesi: ut mitte ꝓ dimitte & temno pro contemno. Syncopa est ablatio de media dictiōe litteræ uel syllabæ cōtraria epēthesi: ut audacter ꝓ audaciter: & cōmouit ꝓ cōmouerat: Apocopa ē ablatio de fine dictiōis litteræ uel syllabæ cōtraria paragoge: ut achilli pro achillis: & possis pro positis: & potes ꝓ potestis: & mutu pro muto. Ectasis est extensio syllabæ cōtra naturā uerbi: ut Italiā fato ꝓfugus: cū italiā priā syllaba correpta dicere debeamus. Systole est correptio syllabæ cōtra naturā uerbi facta cōtraria ectasi ut aquolus orioo: pro orioo producte. Diæresis est diuisio unius syllabæ in duas. ut olli respoodit rex albai longai pro albæ longæ: & aulai in medio libabāt pocula bacchi pro aulæ & diues pictai uestis & auri pro pictæ. Synæresis est cōglutinatio duarū syllabarū in unam contraria dyaresi. ut phaetoo pro phaetoo: & æripedē pro aeripedem. Synaloepha est per interēpóonē cōcurrentiū inter se uocaliū lubrica quædā lenisq; collisio: ut Atque ea diuersa penitus dum parte geruntur; Hæc a quibusdam Synæresis uel colisio nuncupatur. Ecthlipsis est consonantium cum uocalibus aspere concurrentibus difficilis

ac dura collisio: ut littora multum ille & terris iactatus & alto. Antithesis est litteræ pro littera positio: ut olli subridens pro illi. Metathesis est trāsformatio litterarum in alio loco: nulla tamen littera ex ea dictione sublata: ut Euandre pro euander. & Tymbre pro tymber: Schemate lexeos & dianœas: sunt quædam figuræ uerborum & sententiarum. Sed schemata dianœas ad oratores pertinent. Ad grammaticos uero lexeos. Quæ cum multa sint ex omnibus fere necessaria sunt sexdecim scilicet: Prolepsis. zeugma. Hypozeusis. Sylepsis. Anadiplosis. Anaphora. Epanalepsis. Epitheton. Paronomasia: Schesisonomaton. Paromoeon. Omoeoteleuton: Polyptoton. Hirmos. Polysyntheton. Dialyton. Prolepsis ē præsumptio rerum ordine secutarum: ut interea reges ingenti mole latinus procedunt castris. Turnus deinde æneas. zeugma est unius uerbi conclusio diuersis clausulis apte coniuncta: ut Troiugena interpres diuum: qui numina phœbi: qui tripodas clari lauros qui sydera sentis. Hypozeuxis est figura superiori contraria ubi diuersa uerba singulis clausulis redduntur ut regem adiit: regi memorat nomenque genusque. Sylepsis est diuersarum clausularũ per unum uerbum conglutinata conceptio: ut hic illius arma: hic currus fuit. Hoc schema late patet. Et fieri solet non solum per partes orationis: sed per accidentia partium orationis. Item sylepsis est in dissimilibus clausulis: quando dictio singularis uerbo plurali adiungit̄: ut sunt nobis mitia poma castaneæ molles & pressi copia lactis. Anadiplosis est geminatio dictionis: quæ ex ultimo loco præcedentis uersus: & principio sequentis iteratur: ut sequitur pulcherrimus astur. Astur equo fidens. Anaphora est relatio eiusdem uerbi per pricipium plurimorum uersuum: ut nate meæ uires: mea magna potentia solus. Nate patris sũmi q̄ tela typhoea temnis. Epanalepsis est uerbi in principio positi uersus in eiusdem fine repetitio: ut muta sup Priamo rogitās: sup hectore multa. Ante etiam sceptrum dictæi regis & ante. Epizeuxis est eiusdem uerbi in eodē uersu sine aliqua dilatiōe geminatio; ut meme adsũ qui feci in me cõuertite ferrum. Paronomasia est ueluti quædam denominatio uel quotiēs aliud nomen efficitur de alio: ut nā inceptio est amentiũ aut amantiũ. Schesisonomaton est multitudo nominũ coniunctorũ eodē habitu copulandi: ut marsa manus: peligna cohors: festina uirum uis. Paromœon est quādo ab eiusdē litteris diuersa nomina sumunt̄: ut Tite tute tāti tibi tanta tyrāne tulisti. Omoeoteleuton est cum simili modo dictiones plurimæ finiuntur ut eos reduci quam relinqui deuehi quā deferri malui. Omœoptoton est cũ inconsimiles casus exeunt diuersa uerba: ut mœrentes flentes lachrymantes comitantes: Polyptoton ē multitudo casuum uarietate distincta: ut littora litoribus contraria fluctibus undas. Imprecor arma armis pugnent ipsique nepotes. Hirmos est series orationis continuæ tenorem suum usque ad ultimum seruans: ut principio cœlum ac terras: camposque liquentes. Polysynteton est dictio multis nexa coniunctionibus: ut Athamasque: thoasque pelidesq; neptolēus primusque machaon. Dyaliton siue Asyntheton est figura contraria superiori carens coniũctionibus: ut Ite ferte citi flāmas: date tela: impellite remos.

TRopus est dictio translata a propria significatione ad impropriā similitudinē ornatus necessitatisue causa. Sũt āt duodecim. Metaphora. Catachresis. Metalepsis. Metonymia. Antonomasia. Epiteton. Synecdoche: Omatopoeia. Periphrasis. hypbaton. hipbole. allegoria. Metaphora est rerũ uerborũq; trāslatio. hæc fit q̄tuor modis: ab aīali ad aīale: ab inaīali ad inaīale. ab iaīali ad aīale. ab aīali ad aīale. ut Tiphim aurigam celeres fecere carinæ. Nam auriga & gubernator nauis animam habent. ab inanimali ad inaīale: ut Pelagus tenuere rates. Nam rates animam non habent neque pelagus. ab inanimali ad animale: ut athlantis cinctum assidue cui nubibus atris piniferum caput & uento pulsatur & imbri. Nam mons animam non habet: cui membra hominis attribuuntur. ab animali ad inanimale: ut si tantum pectore robur concipis. Nam robur animam non habet cum. Turnus cui hæc dicunt̄ aīam ha-

bet. Scire debemus alias metaphora esse reciprocas. Alias autem esse partis unius. Reciprocas: ut altum mare. & profundum cœlum. Possumus enim conuertere altum cœlum: profundum mare. Herbæ florent. Iuuenes pubent. Possumus enim conuertere. Herbæ pubēt Iuuenes florent. Alias partis unius: ut segetes fluctuant uites germinant. Catachresis est usurpatio nominis alieni: ut Patricidam dicimus qui occidit fratrem. Et piscinam quæ pisces non habet. Hæc enim ubi extrinsecus sumerent suum uocabulum non haberent. Metalepsis est dictio pergens gradatim ad id quod ostendit: ut speluncis abdidit atris hoc metuens Et post aliquot mea regna uidēs mirabor aristas. Metonymia est dictio q̄dam ueluti trāsnominatio. Huius autem multæ sunt species. Aut per id quod continetur ostendit: ut Nunc pateras libate Ioui. Aut cōtra. Crateres magnos statuunt & uina coronāt. Aut pro inuentore quod inuētū est: ut sine cerere & baccho friget uenus. Aut cōtra: ut Vinumq; præcamur Nam hic deus adest præsens. Hæc exēpli causa posita a discentibus sunt. Reliqua demonstrabit lectio. Antonomasia est significatio uice nominis posita: quæ fit tribus modis. Ab animo a corpore. Extrinsecus. Ab animo: ut magnanimus anchisiades. A corpore: ut ipse arduus polyphemus. Extrinsecus: ut infœlix puer atq; impar cōgressus achilli. Epitheton est suppositio dictionis cum proprio nomine. Nam Antonomasia uicem nominis substinet. Epitheton nunquam est sine proprio nomine: ut dira celæno & diua Camilla. Fit etiam tribus modis: ab animo: a corpore: extrinsecus. His duobus tropis uel uituperamus: uel ostendimus: uel laudamus. Sinecdoche est significatio pleni intellectus capax: cū plus minusue pronunciat. Aut enim a parte totum ostēdit: ut pupesq; tuæ pubesq; tuorū. Aut cōtra partē a toto: ut ipsius ante oculos ingens uertice pontus In puppim ferit. Et alibi. fontemq; ignēq; ferebant. Meminisse autem debemus quando fit a parte totum faciendum esse ab insigniori parte. Onomatopoeia est nomen de sono factum: ut Clamorq; uirū: clangorq; tubarum: tinnitus æris. Atq; leuem stipulam crepitantibus urere flammis. Periphrasis est circumlocutio quædam quæ fit aut ornādæ rei causa: quæ pulchra est. Aut uitupetandæ quæ turpis est: ut iam prima nouo spargebat lumine terras. Tithoni croceum linquens aurora cubile. Et hoc faciunt: nimio ne luxu optusior usu Sit genitali aruo & sulcos oblimet inertes. Hyperbatō est trāscēsio quædā uerborum ordinē perturbās. Cuius species sūt quinq;. Hysterologia siue hysterō proteron. anastrophe. Parēthesis. Synthesis. Temesis. hysterologia siue hysteron proteron. est sententiæ cū uerbis ordo mutatus ut. Et cererē torrere parāt flāmis: & frangere saxo. Anastrophæ est uerborū tantū ordo præposterus: ut Italiam cōtra pro contra Italiam. Parēthesis est interposita formatio diuersæ sententiæ ut æneas: neque enī patrius cōsistere mētē Passus amor: rapidū ad naues præmittit achatē.

Temesis est unius cōpositi uel simplicis sectio: una dictione uel pluribus interiectis ut septem subiecta trioni. Et saxo cere comminuit brū. Et masili portant iuuenes ad littora tanas pro cerebrū & massilitanas. Synthesis est hyperbaton obscurum: & ex omni parte cōfusum ut tris notus abreptas in saxa latētia torquet. Saxa uocāt Itali: mediisque in fluctibus aras. Est autem hic ordo: Tris naues abreptas notus torquet in saxa: quæ sa in mediis fluctibus latentia: Itali uocāt aras. hyperbole est dictio fidem excedens augēdi minuēdiue causa. augendi ut niue cādidior. Minuendi: ut tardior testudine. Allegoria est tropus quo aliud significatur aliud dicitur: ut Et iam tempus equum fumantia soluere colla: hoc ē carmen finire. huiusmodi species multæ sunt ex quibus septem eminēt hironia. antiphrasis. ænigma. Carientismos. Paronomia. Sarcasmos: astismos. Hironia est tropus qui per contrarium conatur ostendere quod dicit. ut egregiā uero laudē & spolia ampla refertis tuq; puerq; tuus. hæc ubi grauitas pronunciantis adiuuerit: cōfiteri uidebit: quod negare intendit. antiphrasis est unius uerbi hironia: ut bellū: quod minime bellū ē. Et lucū quod minime lucet. ænigma est obscura sententia per obscuram similitudinem rerum ut mater me genuit: eadem mox gigni-

tur ex me significat enim aquam in niuem conuerti: & ex eadem rursus effluere. Carientismos est quo dura dictu gratius proferuntur: ut interrogantibus nobis. Nūquis nos quæsierit: responsum detur bona fortuna; exinde intelligit neminē nos q̄sisse. Paronomia ē accommodatum rebus temporibusq; prouerbium: ut aduersus stimulum calces: & lupus est in fabula. Sarcasmos est plena odio atq; hostilis derisio: ut en agros & quam bello troiane pesti hesperiam metire iacens. Asteismos est tropus multiplex numerosæq; uirtutis. Nam asteismos est quicquid rustica simplicitate caret: & faceta satis urbanitate exponitur: ut qui bauium non odit amet tua carmina meui; atq; idem iungat uulpes; & mulgeat hircos.

Homoeusis est minus notæ rei per similitudinem eius quæ magis nota est demonstratio. Huius autem tres sunt species. Hicon. Parabola. Paradigma. Hicon est personarum inter se uel eorum quæ personis accidunt comparatio: ut hos humerosq; deo similis. Parabola uero est rerum genere dissimilium comparatio: ut Qualis mugitus fugit cum saucius aram. Taurus: & incertam excussit ceruice securim. Paradigma est exempli hortantis uel deterrentis enarratio. Hortantis; ut Antenor potuit mediis elapsus achiuis. Illiricos penetrare sinus: atq;. Deterentis; ut At non sic phrygius penetrat lacedemona pastor. Ledæamq; helenam troianas uexit ad urbes. FINIS.

Barbariem quicunq; cupis uitare loquendo.
Donati hoc lecto codice doctus eris.

SERVII HONORATI IN SECVNDAM DONATI EDITIONEM INTERPRETATIO.

ARs dicta est uel απὸ τῆς ἀρετῆς. idest a uirtute quam græci uniuscuiusq; scientiam uocant. uel certe ideo ars dicitur: quod arctis præceptis cuncta concludat idest angustis & breuibus. Plærique artem scribentes a litterarum tractatu incohauerūt. Plærique a uoce. Plærique a diffinitione artis grammaticæ. sed omnes uidentur errasse. Non enim propriam rem officii sui tractauerunt: sed communem & cum oratoribus & cum philosophis. Nā de litteris tractare etiam orator potest. De uoce nemo magis q̄ philosophi tractant. Definitio etiam Aristotelicorum est unde proprie Donatus & docte qui ab octo partibus incohauit quæ specialiter ad grammaticos pertinent.

NOmen dictum est eo quod res nobis efficit notas. Pronomen. quia fungitur officio nominis: ut si quis dicat. Virgilius fecit Bucolica. ipse scripsit Georgica Verbum dictum est: eo quod uerberato aere motu linguæ: hæc pars orationis inuenta est; & licet omnes orationes cum hac oratione misceantur: tamen speciale sibi hæc pars hoc nomen efficit: eo quod hac frequenter utimur in elocutione in tātum ut dicamus uerbū fecit. Tullius apud populū in senatu. Aduerbium dictū est. quia nunq̄ recedit a uerbo: siue enim dicas cras facio inuenies aduerbia uerbis cohærentia. Participium uocatur quoniam partem tenet nominis: partemque uerbi. quasi participium. Nam a nomine habet genera & casus a uerbo tempora & significationes. Ab utroq; numerū & figuram. Præpositio dicitur: quoniā in loquendo præponitur. Dicimus enim ante téplū est non templum ante est. Coniunctio dicta est. quia coniungat elocutiones. ut ego & tu eamus. Interiectio dicta est: qd' interponitur ad exprimēdos animi affectus: ut puta heu mortuus est. In his aūt octo partibus naturalis est ordo; Rite enim nomen primū ponitur quod ex ipso omniū rerū notitia ꝑcreatur. Post hoc debet assequi pronomen quia nominis officio fungitur nec debet ab eius significatiōe diuelli. Inde sequitur uerbū quo diximus nos

frequenter uti. Inde aduerbium quo 1 a uerbo nunquã recedit. Participium autem rite post nomẽ & uerbũ ponimr. qđ ex partib9 utriusq; natũ ẽ. ꝑpositio cũ uel uerbo uel noi ꝑponitur & ipsa iuste hoc loco posita est illis iã ante ꝑdictis qb9 ꝑponitur. Similiter coniunctio quia cõiungit oĩa nõ debet primũ locũ tenere: primo enim debemus scire quæ res cõiungũtur. Interiectio idem ultima posita est: quia nihil exprimit nisi affectus animi qui raro interponũtur.

NOmẽ est pars oratiõis cũ casu corpus aut rẽ ꝓprie cõmuniter ue significans. In oĩbus partib9 oratiõis definitiões eẽ debẽt ut segregentur ab illis partibus: & suæ partis quã definiũt aliquã ꝓprietatẽ dicãt. igitur qđ dixit nomẽ eẽ partẽ oratiõis segregauit syllabas a plausibus. & qcqd cõfusæ uoci datur. Qđ aũt dixit cũ casu: segregauit a uerbis aduerbiis: ꝑpositiõibus: ac cõiũctiõib9. Qđ aũt dixit corpus aut rẽ significare hoc ipsius propriũ ẽ. Corporale aũt nomẽ uel incorporale grãmatici ita definierũt. Vt corporale sit qcquid uidetur & tãgitur ut lapis. Incorporale qđ nõ uidetur nec tãgitur ut pietas. Itẽ dicit aliã ꝓprietatẽ qđ aut ꝓpriũ aliqd significat: aut appellatiuũ. Nã ꝓpriũ est: qđ unus est ut hector. Appellatiuũ qđ multorũ est: ut homo. Scire debemus inueniri frequẽter noĩa appellatiua: quæ sunt propria: ut fœlix quæ cõmuni sensu facile dignoscuntur: illud etiã scire debemus quia si proprium est quod unus est numerũ tantũ modo recipit singularem. Neq; enim potest unius in pluralem cadere. Nam quod propria nomina pluraliter declinãtur: sciendũ ẽ nõ ab unius noie procreatũ numerũ pluralem: sed multitudinẽ nominũ hoc facere. Recte. n. Virgili. dixit. Marios & Camillos quoniã plurales fuerunt. Appellatiuum autem nomen est quod cum sit res multorum recipit tamen & numerum singularem in multis etiam unus tenetur.

COmparatiõis gradus sũt tres. positiuus ut doctus; Cõparatiuus ut doctior. Suplatiuus ut doctissimus. Plærīq; uolũt cõparatiuũ eẽ doctiorẽ dicẽtes nõ esse cõparationẽ quãdo doctior dicimus qa nõ cõparat sed ꝑferat: sed errãt. Nã oĩs cõparatio id agit ut alter ꝑferat. Illa enim quæ æquat similitudo potius ẽ q̃ cõparatio. Positiuus aũt oĩa recipit genera Masculinũ ut hic doctus. Fœmininũ ut hæc docta. Neutrũ ut hoc doctũ. Cõmune ut docilis. Omne ut docens. Cõparatiuus uero gradus duo tãtũ suscepit genera. Cõmune ut doctior. Neutrũ ut doctius. Suplatiuus tria tãtũ. Masculinũ ut doctissimus. Fœmininũ ut doctissima. Neutrũ ut doctissimũ. Præterea nomina recipiũt cõparationẽ sed ea quæ sunt qualitatis & quantitatis. Qualitatis aũt & quãtitatis aut ab animo dicitur ut doctus aut a corpore: ut cãdidus uiger: aut a fortuna ut miser. aut a mensura ut longus. Quare quæsitiuum est: utrum latinior diceretur quod tunc dicitur cum pro diserto ponitur; ut sit latinor quomodo disertior cũ autem gentem significat: non potest comparari ita enim non possumus dicere latinior: quo modo nec græcior. Comparatiuus autem gradus iungitur casibus tribus ablatiuo: Septimo & nominatiuo iuterposita particula q̃: ablatiuo ut doctior ab illo. Septio ut doctior illo. Nominatiuo ut doctior q̃ ille. Sed frequenter utimur septimo ablatiuo pene nunquã. Superlatiuus uero gradus genitiuo tantum plurali iungitur ut doctissimus illorum quanquam & singulari cohæret quotiens nomen est enunciatione singulari intellectu plurale; ut o danaũ fortissime gentis Tytide. Illud sane seruandum est quod & postea tractum ẽ. Comparatiuum gradum nos & nostro & extraneo generi coniungere. Superlatiuum autem tantum nostro Dicimus enim uelocior homo hominibus & uelocior homo canibus quoniam. Comparatiuus est gradus, superlatiuum uero gradum tantum nostro præferimus generi ut uelocissimus homo hominum; nemo enim dicit homo equorum.

GEnera dicta sunt ab eo quod generant: atq; ideo tantum duo sunt genera principalia Masculinum & Fœmininum: hi enim sexu tantum generant. Genera autẽ aut naturalia sunt; aut ex auctoritate descẽdunt ut hic paries hæc fenestra. In

his enim naturalem nullum intelligimus sexum sed eum sequimur quem firmauit auctoritas. Cætera uero genera a superioribus ueniũt: ut est neutrũ quod neq; masculinum est neq; fœmininũ. Cõmune quod ẽ Masculinũ & Fœmininũ. Omne quod omnia supradicta cõtinet genera. Epicœnũ uero qđ cõfusum continet sexũ. Nã inter Cõmune & epicœnũ hoc inter est qđ cõmune est ubi uisu secernimus sexum ut canis. Epicœnũ est ecõtrario ubi uisu non secernimus sexũ ut piscis. Itẽ inter epicœnũ & cõmune hoc interest qđ in cõmuni articulari secernimus sexum: ut hic canis: uel hæc canis. In Epicœno uero unus articularis sumitur: & utrũq; sexũ intelligimus: ut hæc aqla. Eũ aũt sumemus articularẽ quem auctoritas dederit. Nã cũ naturaliter nõ possumus in epicœnis sexũ depẽdere debemus auctoritate firmari.

n V merus autem singularis est aut pluralis. Dualis uero græcus non usurpatur nisi in noibus duobus q̃ sunt duo & ambo atq; ideo etiã inæqualiter declinantur.

F Igura aut simplex est. aut cõposita. Simplex quæ unã rẽ cõtinet atq; naturalis est: ut doctus. Cõposita uero q̃ ex arte fit: duas res habet: ut indoctus. Cõposita uero fit figura quattuor modis. q in arte sũt politi: qđ aũt dixit ex corruptis: ita itelligere debemus: ut tũc intelligam⁹ corrupta esse in cõpositiõe quotiẽs resoluta integrari possunt ut si qs dicat cõcipio iure dicitur corruptũ quia si soluatur facit capio: quod est in egrũ: & conficio facit facio & similia.

A Blatiuus singularis regit gtũm datiuũ & ablatiuũ pluralem secundũ regulas in arte positas. Sed illud quod dicit ablatiuo e producta uel correpta terminato: ita intelligẽdũ est. ut tunc ꝓducta sit: quotiens genitiu⁹ singularis ei terminatus sit cũ uero is fuerit terminatus idẽ genitiuus singularis: ut huius patris ab hoc patre. Ideo autem latini uoluerũt ab ablatiuo singulari regulas sumere quoniã hic casus latinus est: nec eum habẽt græci: & ille utiq; casus debuit regulas latinis nominibus dare qui proprius latinorum ẽ. Omnia nomina quæ in rerum natura sunt quinq; regulis cõtinẽtur quæ regulæ apud Donatum nõ sunt propter cõpendium tamẽ tenẽdæ sunt. Colligũtur antẽ istæ regulæ de genitiuo singulari. Nam hic casus quinque finibus terminatur aut æ diphthongo: ut musa musæ: aut i ut doctus docti: aut is ut pater patris: aut us ut fluctus huius fluctus: aut ei ut hic uel hæc dies huius diei. Ergo cum inuenerimus aliquod nomen de cuius declinatiõe dubitatur: quætẽdus nobis erit præcipue genitiuus qui inuẽtus si æ fuerit terminatus ad similitudinẽ musæ declinabitur ita & in reliqs fiet. Sed constat græca nomina etiam græce posse declinari. Plane duos præcipue casus ĩ his regulis sollicite proferre debemus. Vocatiuum secundæ declinationis & ablatiuum tertiæ in quibus contra regulas plurimum sibi assumpsit auctoritas. Vocatiuus enim singularis secundæ declinationis tum in i exibit cum nominatiuus singulatis in ius fuerit terminatus in genere masculino in proprio nomine ut hic Mercurius. O mercurii. Hoc enim nomen ius terminat nominatiuum & masculinum est & proprium. Si autem nominatiuus: Vs terminatur: ut hic doctus. Vocatiuum facit. o docte: & si appellatiuum sit licet ius terminatur: ut hic impius. o impie. Hic egregius. o egregie. At huic regulæ contrarium est hic filius o fili. Quare maiores nostri timentes ipsum uocatiuum similem fecerunt nominatiuo Vt Virgilius dicit. Corniger hesperidum fluuius regnator aquarum: & Lucius Octauius iudex: Ablatiuus uero tertiæ declinationis: qui & i & e terminatur: multum confusus est tamen hoc seruare debemus: ut cum nomen fuerit generis communis: quod in is mittit nominatiuũ & genitiuũ: ablatiuum. i. terminemus: ut hic & hæc docilis: ab hoc & ab hac docili. Item neutra omnia quæ. e. terminantur in nominatiuo: ut hoc mare: ab hoc mari. Ea uero quæ. x. littera terminantur in. e. exeunt: ut hic calix ab hoc calice. Hæc pellex ab hac pelice. Hæc lex ab hac lege: & similia. Item omnia participia. e. terminantur: ut ab hoc calente ab hoc furente: quæ si nomina fuerint. i. magis terminabuntur. Itẽ quæ tr terminãtur

in nominatiuo ut doctior:clarior:minor:maior:facit.n.a doctiore:clariore: minore: maiore. Reliqua uero sic ambigua sunt ut uix etiam auctoritate firmentur. Nam ab hac nani & ab hac naue legimus: & ab hac puppi & ab hac puppe & ab hoc igni & ab hoc igne. In quibus omnibus meliorum auctoritas sequenda est.

PRonomē dictū ē quia ponitur pro noīe ut si qs dicat Virgilius scripsit Bucolica:ipse scripsit.Georgica. Nec tamen uidentur pronomina.quoniam nominum funguntur officio:esse nomina. Nam & si nominum uim exprimunt non tamen plene exprimunt. Nomina enim posita plenas faciunt elocutiones.Pronoīa semiplenas.Itē noīa posita uelut inchoāt elocutiones. Pronoīa āt uelut cōplēt. Qualitas ꝓnoīum principaliter bipartita est. Oīa eni ꝓnomina aut finita sūt:aut īfinita.Finita sūt q̄ recipiūt ꝑsonas idest q̄ definiūt ꝑsonas & sūt tātū tria.ego tu ille.sed ille plærūq; uariat̄.Nā si ad præsentis ꝑsonā refertur tūc recte finitū est:si de absente dicatur min⁹ q̄ finitū ē.Infinita aūt ꝓnoīa uarias habēt spēs. Nā licet oīa quæcūq; nō recipiūt ꝑsonas infinita sunt tamē.Alia dicūtur generaliter infinita. Alia minus quam finita.Alia articularia uel demōstratiua.Alia possessiua.Generaliter infinita sunt quæ unicuiq; personæ aptari possunt:ut est quis:& sunt hæc septē tantum ēs:talis:qualis:quantus:tantus:quotus:totus.Minus q̄ finita dicūtur quæ cōmemorationē habent notarū personarum:ut est ipse:hæc sunt sex tantū. Ipse:ista:is:hic:idem:sui.Sed ex his alia sūt quæ absentes personas significāt:alia quæ p̄sentes: absentes reliqua omnia:præsentis hæc tātum:iste:ista:istud.& hic:hæc:hoc:quæ nonnulli etiam pronomina articularia uocant: eo quod more græcorum nominibus declinantur. Possessiua dicuntur pronomina: quæ nos aliquid possidere ostendunt ut est meus tuus. Hæc in quattuor partes diuiduntur aut eni utraq; parte singularia aut utraq; pluralia aut intrinsecus singularia extrinsecus pluralia aut extrinsecus singularia. Intrinsecus pluralia. Vtraq; parte singularia sunt ubi & persona possidentis & possessiuo una est:ut meus. Vtraq; parte pluralia ubi sunt multi qui possidētur & multi sunt qui possident ut est nostri. Intrinsecus singularia extrinsecus pluralia sūt quæ possidentes unam personam ostendunt possessorum plurimas ut est mei:uel econtrario:ut est noster.intrinsecus aut dicitur quod pertinet ad personam possidentis: extrinsecus quod pertinet ad personam possessionis. Sunt autem possessiua pronomina quinq; tantū meus:tuus:suus:noster:& uester. Absq; his pronominibus quæ omnia sūt uiginti & unū nullum aliud quod suam originem habeat poterit reperiri sed si qua sunt compositione fiūt.

Scire autem debemus inclinatione pronominum plærūq; sub una significatione casus uarie proferri ut est quis uel qui. Nam possumus dicere mei causa te peto & mis causa te peto: & tis causa te peto: sed mis & tis: de usu recesserāt: Item ablatiuus singularis aliquando uarie terminat̄: ut a quo uel a q. Nā dicim⁹ a quo uenisti: & a q uenisti: sed a q ī usu eē desinit. Datiuus etiā & ablatiuus plurales plærūq; uarii sunt dicimus enim a quis uel a quibus qui q̄dē uidētur hac ratione uariari quoniā ablatiuus singularis inuētus ē uarius. Scimus enim quia oīa quæ o terminātur in is mitūt. q̄ ī in bus. Ergo sicut dicim⁹ ab hoc docto: ab his doctis ita dicimus a quo a quis. Itē sicut dicimus a puppi a puppibus ita dicimus a qui a q̄bus. Sed ꝓnomina quēadmodū ī declinatiōe duplicāt casus. Ita plærūq; minuūt. Nā sunt pronomina ubi tātūmodo genitiui sunt: ut eccum: eccam: ellum. Sūt ubi nominatiuus & uocatiuus deest: ut sui: sibi: se: a se. Sūt ubi uocatiuus tantū deest in pronomine quod ē ego.

VErbum est orationis cum tempore & persona sine casu: Quod dixit cum tēpore & persona connexum intelligēdum est. Neutrum enim potest in uerbo ab altero separari. Nam si solam personam uelis intelligere pronomē est. si solū tempus participium est: si utrunq; simul tunc uerbū est. Quod autē adiecit ca

su carere nelut superflue est cōpositū. Q uis enim nescit uerbū carere casu. Sed timuit p
pter illas elocutiones quæ sic formātur quasi casum habeāt: ut da mihi bibere: sic est enī da
mihi bibere: ut si dicas da mihi uinū qd' utiq; casum habet: ne qui ergo propter similitudinē
elocutionum putaretur casom modo infiuito attribui: ideo dixit penitus casum a uerbo repo
ni. Nam illæ elocutiones casum non recipiunt sed græcam elocutionem sequuntur.

QValitas uerborū diuiditur in modos & formas. Modi oēs sunt octo. Indicati
uus: Imperatiuus. Promissiuus. Optatiu9 cōiūctiuus. Infinitus. Impsonalis:
Gerūdiuus. Sed ex his quinq; nolūt esse legitimos. de tribus uero dubitatur. i.
de pmissiuo Impsonali. Gerūdiuo. Indicatiuus dicit̃ mod9 quoniā p ip̄m qd'
gerimus idicamos: ut ē lego. Impatiuus quoniā p ip̄m imperamus ut ē lege.
Optatiuus quoniā hēt aduerbiū optandi, ut utinam legam. Cōiunctiuū uero
modū nō ideo cōiūctiuū dicimus quia habet aliquid cōiunctū idest cū. Nā & optatiuus in
ciperet esse cōiunctiuus quia hēt aduerbiū coniunctū utinā: sed ideo dictus est coniunctiu9
quia in loquēdo cū solus locutionem implere nō poterit coniungit sibi indicatiuum: ut cum
scripsero faciam & cum dixero legam. Infinitiuus dicitur modus quia nō definit psonas: sed
omnes tres uno uerbo profert ut est legere. Cæteri ueto modi in personis differētiam faciūt
quod probatur hac elocutione. legere uolo. legere uis. legere uult. Nam quoniam uolo uis
uult indicatiuus est modus differentia facta est personarum: quoniam uero legere infinitus
est omnes uno modo ploratæ hi sunt generales modi. Illi uero tres de quib9 dubitatur ita ex
plicandi sunt. Q ui negant promissiuom modum esse hoc asserunt esse superfluum hūc pu
tari modum quoniam indicatiui modi sit tempus futurum idest legam scribam. Q ui autem
dicunt proprium modum esse negant indicatiuum modum tempus futurum per rerum na
turam habere posse. Nam si indicatiuus modus ideo dictus est: quod per ipsum indicamus
Nemo autem indicat nisi quæ nouit futurum habere non potest quia nemo indicat. De ipet
sonali autem modo hæc loquuntur. Plæriq; hunc modum dicunt quia sic de uerbo nascitur
quemadmodum cæteri modi ut lego lege legitur: sed tamen non probat̃ modus eē: sed uer
bum. Nam cū unusquisq; modus non possit currere per modos nam habet indicatiuum le
gitur. Imperatiuum legatur: coniunctiuum cum legatur. Item gerundiuum quē dicunt mo
dum plæriq; negant eum modom esse; sed dicunt participiorum a passiuo futuri & præteriti
esse declinationem sed est modus; quia in o desinit ultimo tempore suo in qua littera nullū de
finit participium & significationem habet tam agentis q̄ patientis: quod nunq; non haberet
si participium passiuum esset. Et enim cū dicimus cantando & agentis & patientis habet si
gnificationem: quod probatur teste Virgilio. Nam ubi dicit. Cātādo tu illum agentis signi
ficationem ostendit ubi dicit cantando rumpitur angnis patientis.

FOrmæ sunt quattuor; per quas non declinatio; sed significatio uerborum ex
plicatur; quæ ideo quattuor sunt quoniam omne quod agimus quattuor tē
porum officio continetur. Nam aut cogitamus utrum agendum sit: aut qd'
placuit inchoamus; aut inchoata cōplemus aut cōpleta iteramus; iccirco ip
sæ formæ hæc nomīa acceperūt una enim Meditatiua q nō agere nos aliqd
sed adhuc uelle agere ostēdit ut ē lecturio significat enim nō lego; sed legere
uolo. Secūda ē inchoatiua; quæ aliquid nos nūciare ostēdit ut ē calesco quod significat cale
re incipio. Tertia ē perfecta ut est lego; quæ plenum ostendit actum. Q uarta est frequenta
tiua quæ nos sæpe agere aliquid ostendit: ut lectito significat enim sæpe lego. Q uas formas
plæriq; ueluti milites refutare uolunt; sed continentur secundū rationē naturalem. Multa
enim sunt quæ proprie non nisi istis possunt explicari. Meditatiua autem formam in rio desi
nit ut scripturio; lecturio. Inchoatiua autem uerba quinq; regulis continentur, quarum si

una defuerit inchoatiua non erunt debent enim in sco syllaba exire & originem ducere a neutrali uerbo: & tertiæ esse cōiugatiōis correptæ: & carere tēpore præteritopfecto & plusquāpfecto carere etiā participio futuri tēporis. Ideo aūt ichoatiua carēt tēpore pfecto qa omnia quæ inchoātur nihil pfectum habere debent. Frequentatiua forma in to quādo exit semper primæ coniugationis est: ut lectito: as cursito: as. scriptito: as. Si aūt in so. exeat etiam tertiæ esse potest ut lacesso: lacessis: facesso: facessis.

Coniunctiōes treς sūt noīa habētes ab ordine litteraꝝ. quærūt āt ī quqꝫ rebus. i. īdicatiuu modo tēpore psenti nūero singulari: secūda psona ante litteras uel āte syllabas ante litteras ī uerbis actiuis & neutralibus: ante syllabas ī cæteris. i. in passiuis cōmunibus deponētibus. Ergo ubi a fuerit prima coniugatio est: ut amo amas: ubi. e. ē secūda ut doceo doces: ubi. i. tertia ut lego legis: sed tertia plerūqꝫ & correpta ē: & pducta: quod deprehēditur hac ratione. Si correpta fuerit in passiuo penultima syllaba. e habebit ut lego legis legor legeris. Si autē pducta fuerit. i. reseruabit ī passiuo: ut nutrio nutris: nutrior nutriris. Quæ uarietas etiā de īperatiuo modo colligit: nā tertia correpta ī. e. exit: ut lege. tertia pducta in. i. ut nutri. Itē infinitiui modi penultima syllaba quæ si lōga fuerit pductā coniugationē eē demōstrat: ut nutrire. Si breuis correptā eē demōstrat ut legere. hæ āt cōiugationes futuꝝ tēpus īdicatiui modi uarie mittūt. Nam pria & secūda cōiugatio in. bo. dicūt: ut amo amas amabo. doceo doceς docebo. Tertia uero correpta in am tantū mittit: ut lego legiς legā. Tertia pducta duas hēt regulas requirēdas in indicatiui modi tēpore psenti si ante. o. ultimū. e. fuerit correptū ī bo tantū mittit: ut exeo exibo. Si aūt. i. habuerit ante. o. fututū tēpuς & in bo. mittit: ut seruio seruis seruibo: quaς regulas. Probus artifex tuetur.

Verborum genera sunt quinqꝫ. Actiua. passiua. Neutra. Cōmunia: Deponentia Quæcunqꝫ ille sint diffinitiones quæ hic lectæ sunt uarie tamen quantum ad significatiōeς id pertinet. Omnia ista quinqꝫ duas habet significatiōeς: idest aut agētis aut patiētis. Hinc est qd' in neutrali uerbo & agētis & patiētis īuenimus significationē. agentiς ut nato: & patientis ut uapulo. Item deponēti uerbo ubi sola utiqꝫ debuit esse passiua significatio & agentis non nunq̄ īuenitur: ut est loquor. Cōfusio aūt. Communis uerbi casibus segregatur. Nam si accusatiuum casum iungas agētis est: ut criminor illum. Si ablatiuum patientis: ut criminor ab illo.

Tempora sunt quinqꝫ. præsens quod agit. ut lego: Præteritum īperfectum quod omissum est & nō completum ut legebam. præteritum perfectum quod cōpletum est paulo ante ut legi. Præteritūplusq̄perfectum quod cōpletum est olim: ut legeram. Futuꝝ quod imminet: ut legam. Vnde uitiose loquūtur: q dicūt expecta modo egrediar. Nā iungunt significationem futuram & præsens tempus. Item qui dicunt craς lego lectionem: uitiose loquūtur. Nam cū lego temporis præsentis sit cras uero aduerbium futuꝝ utiqꝫ hæc locutio nō cohæret. Tractandum est illud an sana sit locutio hæc cras legam an craς lego. Cras lego ut diximus uitiosum est. Cras aūt legā ideo nōnulli uitiosum iudicant: quoniam duo futura quasi in aliud futurum nos deferunt.

Modi uaria tēpora recipiūt. Indicatiuus enim oīa quinqꝫ habet supradicta tēpora. Imperatiuus eni uero duo tantū præsens & futurū. Optatiuus tria: sed geminata. Nā præsens & īperfectū pro uno est: Itē perfectū & plusquāperfectū habet & futurū. Cōiūctiuus tot tēpora hēt quot & īdicatiu9. Infinitus tria habet tēpora præsens: præteritū: & futuꝝ. Sed scire debemus in oībus passiuis uerbis præterita tēpora idest perfectū & plusquāperfectū habere ulteriora præterita. personas oēs modi segregatas habēt absque īfinito ubi cōfusæ sūt ut diximus idest tres. Modus aūt īperatiuus hēt difficultatē personaꝝ quæ talis est: prima psona in tēpore præsenti deficit sed ī numero singulari. Cæteꝝ in nūero plurali nō deficit: Ideo aūt deficere credit: tā iu psona quā ī

numero quoniã omne imperatiuum in alium ꝓcedit: idest secunda persona nascitur: in tempore uero futuro tã in numero singulari quã in numero plurali prima persona deficit. Secunda uero & tertia in numero singulari uno modo ꝓferuntur: ut legito tu legito ille: ut est apud Virgilium. Tertius argolica hac galea cõtentus abito. Nã si dicam legito legat: legito quidem erit tẽpus futurum: legat uero præsens Item tertia ꝑsona numeri pluralis: his regulis cõtinetur. Indicatiuo modo tẽpore præsẽti tertia ꝑsona numero plurali .o. accipit. & facit hãc personã. Imperatiui modi ꝑ omnes cõiugationes amãt amãto: docẽt docẽto: legunt legũto: nutriũt nutriũto. quod seruare maiores ut ait Horatius & quocũq; uolent animum auditoris agũto. Nã dicetet agãt tẽpus præsens ostẽdere nõ futurꝫ. Prĩa cõiugatio & tertia correpta tot syllabas hẽre debẽt in secũda ꝑsona quot in prima habet ĩdicatiuo mõ: ut amo amas: lego legis. Quod aũt aliter facerit anomalũ est: ut edo es: comedo comes.

ADuerbium dictũ est eo quod necesse habet hãc ꝑtẽ orationis uerbũ sequi: ut cras faciã hodie legã quottidie scribo: sed nõ ut necesse est uerba sequi aduerbium. Ita necesse est aduerbiũ sequi uerbũ. Nam quãdo dico facit orator. est elocutio plena q̃q̃ sine aduerbio. Põt ergo uerbũ sine aduerbio poni. Aduerbium aũt sine uerbo nunquã ponit̃. In significationib9 aduerbioꝝ localia aduerbia diligẽter animaduertẽda sunt: quæ habẽt quatuor ſpẽs. In loco de loco ad locũ: & ꝑ locũ. In loco sunt hæc: hic illic ibi intus foris. De loco sũt hæc hinc illic inde aliũde uno mõ tã de loco quã in loco: ꝓferũtur. i. sine cõiunctione ꝑpositiones. Ad locum sũt hæc huc illuc istuc illo intro foras. Per locũ sunt hæc hac illac illa. Ergo aĩaduertere debemus: ut quotiẽs fuerint aduerbia in loco iũgamus uerba quæ habeãt hãc significationem in loco utputa ibi sum illic sedeo ĩtus & similia. Quotiẽs sunt autẽ aduerbia quæ significãt ad locum iũgamus his uerbis similiter quæ debeãt significationẽ euntis: ut pergo illuc: uado illo: proficiscor intro & similia. Nam si qs dicat uenio ubi uitiosum est. Venio enim significationis est ad locum: ibi uero in loco est: & duo hæc diuersa nunquã cohærent. Nam omnia aduerbia non recipiunt comparationem: sed ea tantum quæ ducunt originem a nominibus recipientibus comparationem: ut doctus docte: iure enim dicimus doctus doctissime: quoniam & nomen ipsum facit doctior doctissimus. Aduerbia autem quæ cõparantur in passiuo gradu duas habet regulas .e. & .er. ut docte fortiter. In comparatiuo unam ut doctius & fortius. In superlatiuo autem unam .e. quod semper productum est: ut doctissime fortissime. Quando autem positiuus .e. terminatur: & quando .er. datiuus singularis ostendit. Nam .e. tum terminatur aduerbium in positiuo quando datiuus singularis o. fuerit terminatus: ut docto docte: claro clare. Tunc autem aduerbium .er. terminatur. quando datiuus singularis .i. fuerit terminatus: ut huic agili agiliter: & huic forti fortiter. Quæ has regulas non seruant aduerbia anomala sunt. Nomina prouinciarum semper recipiuntur præpositiones: ut ad campaniam pergo: de campania uenio. In campania sũ.

Econtrario nomina ciuitatum nunquam recipiunt præpositiones quando funguntur uice aduerbiorum. Verumtamen si ad locum significant accusatiui forma sequenda est: ut Carthaginem uado: si de loco secundum septimum loquimur: ut Carthagine uenio: si in in loco duplex regula est. Nam si nomen fuerit secundæ declinatiõis: aduerbium in loco fit secundum formam genitiui: dicimus enim deli fui beneuenti fui: quoniam huius deli huius beneuenti genitiuus est. Si autem nomen erit alterius cuiuscunq; declinationis. tunc formam sequimur datiui casus: dicimus enim Carthagini fui. Tyberi fui: quoniam huic Carthagini huic Tyberi datiuus est. Sciendum est sane pauca nomina his regulis repugnare: ut est Narbone in philippicis Cicero. Cum Narbone mensas hospitium: conuomeres. Debuerit enim dicere Narboni. Item Virgilius ait Tyria Carthagine qui nũc expectat inquit Carthagine non Carthagini quod erat regula. Sed Cicero Antyptosim fecit.

Virgilius uero metri necessitatē mutata regula seruauit. Generaliter tenēdū est qđ aduerbiis idest solis positus nō debet cōiungi p̄positio separatim. Nemo enī dicit de sero de mō: Vndenec de mane dicere debem⁹ quod plærūq; i usu habēt. Sed quoniā legimus dum mane nouū idest hoc ipsum mane iā nomē effectu est: genus enim nō recipit nisi nomē. Videmur ei adiicere posse præpositionē. Quare turius loquūtur & solū aduerbium sine præpositione ponūt: ut mane uenit & quādo uolūt addere præpositionē genus coniungūt: ut de primo mane uenio: iam enī nō uidetur iungi ei parti oratiōis quæ est mane: Sed quæ ē primo.

Participium dictū est quasi participiū. habet enim partes. a nomine duas genus & casum. a uerbo duas tēpus & significationē. ab utroq; duas numerū & figurā: ideo ab utroq; quoniā numerus & figura tā modo accidunt q̄ uerbo: illa enī bina iis tantum accidunt a quibus trahuntur.

Genera participiorū sunt hæc. Masculinū. Fœmininū. Neutrū & omne. Masculinum participiū in us syllabam terminatur: Fœmininū in. a. Neutrū in um. ut lectus lecta lectum. lecturus lectura lecturū. legendus legēda legendū. Nā hæc sūt duo tēpora præteritū & futurū quæ genera secūdum regulas q̄s dixius diuidūt. Præsens aūt participiū semp generis est oīs: & duabus claudit cōsonātibus: ut ē legēs.

Casus totidem sunt in participiis quot in nomine & pronomine. Participia autem Masculina & neutra secundæ sunt declinatiōis. Fœminina primæ. Omne tertiæ in quo Ablatiu⁹ &. i. &. e. terminatur: ut amāti & amāte. Sed scire cōuenit quod ars exigit ut. e. littera terminetur. idest aūt ubi fuerit terminatus: Ablatiuus huius participii necessitas est aut metri: aut euphoniæ.

Tempora in participiis latinis tria sunt præsens: præteritum: & futurū. Regulæ tamen quattuor sunt. Nam præsens unam haber quam diximus. ns. ut legens. Præteritum unam. us. ut lectus. Futurū uero duas babet regulas: rus. & dus: ut lecturus & legendus. Ideo aūt neutrale uerbū tot & eadē habet participia quæ & actiuum quoniā sic declinatur ut actiuum. Nam participia declinatione noscūtur: Deponēs aūt uerbū participiū futuri in rus mittit: ut auxiliaturus. Nam ideo dictū est deponens nō quod. r. litteram nō deponat. (Nam & commune dēponēs esset: & hoc. n. r. litteram nō reliquit). sed ideo deponens dicit: quod deponit participiū declinationis suæ idest futurum quod dus syllaba terminatur. Nemo enim potest dicere loquendus: licet inueniamus apud poetas hanc usurpationem. Cōmune uero uerbum ideo habet quattuor participia: quia cōmune est. i. agentis & patientis habet significationem & nouimus quod duo participia ueniunt ab actiuo & duo a passiuo. Sane scire debemus quod licet latinitas non habeat neque præteritum participium ab actiuo: neq; præsens a passiuo. inuenitur tamē apud poetas talis elocutio ubi alterius tēporis p hac significatione ponat: ut est Virg. Et qua uectus abas & qua grandeuus a lethes. Vectus enim dixit pro eo quod est uehebatur. Regulæ participiorū ita se habent ut participiū futuri tēporis a passiuo regat participiū præsētis temporis ab actiuo idest ut de participio futuri temporis a passiuo sublata dus syllaba & addita. s. littera & faciamus participiū præsentis tēporis ab actiuo: uel ecōtrario: Item participiū præsentis temporis a passiuo sublata. s. littera & addita rus syllaba facit participiū futuri temporis ab actiuo: ut lectus lecturus: uel ecōtrario. Sed his regulis repugnāt pauca participia, noua ratione usurpata ut est moriturus quod nulla ratione dicitur sublata enim. rus. syllaba & addita. s. littera moritus facit quod latinitas non habet nam mortuus dicimus: Et illud sciendum est maiores nostri sæpe a uerbis neutralibus: præsentis temporis usurpasse participia: ut est regnata. triumphata. placita: nupta: pransus: cœnatus & similia. Quibus nos ideo utimur quoniam auctoritate firmantur: non tamen possumus de aliis uerbis neutralibus similiter quæ non lecta sunt usurpare: Sed debemus ea tantum quæ lecta sunt dicere.

deponens dicatur

COniunctiones dictæ sũt ab eo quod cõiungant elocutionem: Nam si quis dicat: ego tu eamus dissidet elocutio; si interponas &. & dicas ego & tu eamus incipit cohærere. Copulatiuæ dicuntur eo quod & uerba & sensũ copulãt ut si qs dicat ego & tu eamus. Nã in hac elocutione & uerba coniũcta sũt & sensus. Vtrunq; enim iturum significat. Disiunctiua uero penitus cõtra naturã sermonis fuisset inuenta: nisi uerba coniungeret: Nam quid tam cõtrarium coniunctioni; quam habere species coniunctionis? sed ideo disiunctiua dicitur qđ sensus disiungat. Nam uerba coniungit: ut si quis dicat ego aut tu eamus: nunc enim elocutio coniuncta; sed sensus disiunctus. Non enim utrunq; sed alterum iturum significat. Expletiuæ dicuntur cõiunctiones eo qđ illud quod minus fuerat expellere contendũt ut si quis dicat negligenti lege dicendo lege in eo eũ arguit quod non legit. At si dicat saltem lege: in eo arguit quod nihil oĩno agit. Inter casuales & rationales hoc interest qđ tunc utimur casualibus quãdo de causa loquimur, tũc rationalibus, quãdo de ratione. Causa est ãt quæ nos impingit ad aliquid faciendum. Ratio aũt qua utimur in faciendo. Sed plane faciendũ est qđ pro rationalibus causales ponere possumus: & p causalibus nunq̃ ponimus rationales. Etenĩ causa non statim rationẽ recipit. Vbi aũt non est iã causa præcessit. In ordine aũt hoc seruandũ est quod sũt aliquæ quæ semp præponunť: ut ast: at: dicimus enĩ ast ego quæ diuũ incedo regina, nõ ego ast: Et itẽ at pater Anchises, nõ enĩ pater at. Postponuntur uero q; & autem: dicimus enim primusq; machaon nonq; primus Machaon. Et hoc aũt fac: non autem hoc fac. Igitur uero & primo & medio & ultimo cõuenit loco: dicimus enim igitur patres conscripti censuerunt & patres igitur conscripti censuerunt.

PRæpositio dicta est, quod in loquendo præponitur dicimus enĩ apud amicum sum. Excepta bina præpositiõe quæ nũquã præponiť; sed postponitur sicut tenus dicimus enim pubetenus & nõ tenus pube. & excepta altera præpositione idest cũ scilicet in pronominibus nõnullis; ut mecũ: tecũ: nobiscum: uobiscum; quod cõtra artẽ ex aperto dicitur: nemo enim dicit cum mecũ te ppter cacẽphaton: Natura enim p̃positionis exigebat: ut p̃ponere tur. Accusatiuæ p̃positiões sũt, xxx, quæ accusatiuo tantũ iunguntur uel singulari uel plurali. Ex his ad & apud diuersas habẽt significatiões. Nam ad: ad locum significat; ut ad patrẽ uado. Apud uero in loco: ut apud parentes sum: sed ad nõnunquã auctoritate etiam in loco reperitur: ut decem fiscos ad senatorẽ illum relictos & apud Maronem. Ad Troiã pro caris gesserat argis. Tentauerũt plæriq; facere discretionẽ & in hac elocutione: quæ fit de ad & de in, ut ad forũ uenio & in forũ uenio; Etenim ad forũ uenio est ad forũ accedo: in forũ uenie forũ ingredior: ut sit illud potius propinquãtis ad locũ: hoc autem locũ ipsum tenẽtis: sicut uidetur locutus esse Salustius dicendo; ire unq; imperatores ad urbem erant utiq; impediti ne triumpharẽt calumnia paucorum. Nam si nec dum triumphauerãt; urbem ĩgressi non fuerant. Ergo ad urbem quod dixit propinquãtis significatio habetur; non ingredientis. Vsq; etiam præpositio nouo modo sibi aliam coniungit præpositionem; dicimus enĩ: ut Virgilius adusq; columnas exular. Nec sequi debemus quod nõnulli dicunt usq; aduerbium esse: multo minus enim sibi iungeret præpositionem si aduerbium fuisset. Aduerbio enĩ sæpe præpositio separatim nõ cohæret. Et: e. & ex præpositiones habẽt differentiam: nã si pars orationis sequatur a uocali incboans præponimus: ut ex animo. Si autem a consonante inchoet. e. ut. e. foro. Econtrario autem positæ aut hiatum faciunt: aut asperitatem hiatum. e. animo asperitatẽ ex foro. Clam præpositio: quam donatus ĩter ablatiuas posuit scire debemus quod indifferenter pro arbitrio dicentis & ablatiuo iungitur & accusatiuo: dicimus enim clam patre & clam patrem: In sub: super: & subter: & accusatiuæ sunt & ablatiuæ. Sed apud maiores nostros indifferenter ponebat idest nulla lege seruata. Nam

& Virgilius dixit. Rapuitq; in fomite flammam pro in fomite: & Hora. Naso districtus ensis quod super magna ceruice pēdet: pro super ciruicem. Cicero fortes in eo quiritis: ꝓ in eū & similia. Aetas posterior super & subter accusatiuas fecit: in uero & sub cōiungitur accusatiuis casibus cōmutatio est loci: ut in forum uado. Sub basilicam uado. Tunc iungitur ablatiuis cum permansio est uerborum. quæ elocutione præponenda sunt rōne colligit̃. Nam pergo proficiscor & huius motū significāt. Sto: sedeo: dormio: & huius permansionem. Loquelares præpositiones ideo dicuntur quia semper cohærent: ut conduco: recipio: cohærere autem eas res illa significat: quod nō patiuntur in significatione interpositionē. Nemo enim dicit con tibi duco: aut re illum cipio. Præpositiones cum post positæ fuerint si casum suum reseruent adhuc præpositiones sunt: ut transtra per & remos. si aūr casum mutēt fiūt aduerbia: ut tēpore post. Sed plærunq; metrorum ratione etiam præpositæ idem faciūt: ut longo post tempore uenit. Et illud sciendum est præpositiones utriusq; casus quotiens pro aliis ꝑpositionibus ponuntur illis eas casibus iungi quibus iungitur illæ pro quibus ponuntur: ut in alterum. Nam quoniam in modo contra significat. tantum accusatiuo iungenda est. Cōtra enim accusatiui casus est. Item super priamo rogitans: quoniam super de significat tantum ablatiuo iungenda est: de enim ablatiui casus est.

INnteriectiōes proprie sunt affectus uoce icognita cōdita expressi: sed & plenꝰ frequēter sermo ꝓ iteriectiōe habet̃: si affectum significet: ut ꝓpṫe dolor & similia.

SVnt noīa similia participiis ꝑlentis temporis ut demens: legens: quæ hac ratione discernuntur. Si enim nomen fuerit comparationem recipit: ut dementior dementissimus: si autē participium fuerit nō recipit cōparationē. Nemo enim dicit legentior legentissimus. Quid si sit nomen non simile participio sed quid sit & participiū aliā recipit discretionem ut est amans quod & nomen ē & participiū. Nā si sit nomē genitiuo iūgitur ut amās tui: si aūt participiū sit accusatiuo iūgitur: ut amās te: quēadmodū colēs te. Si aūr inueniantur noīa similia participiis ꝑteriti tēporis uel potius eadē & participia discernūtur in declinatiōe. Nā participia si fuerint secūdæ sunt declinatiōis ut hic uisus huius uisi. hic auditus huius auditi. Si aūr noīa fuerint erūt q̄rtæ declinatiōis: ut hic uisus huius uisus. hic auditus huius auditus. Quāq̄ hæc q̄ diximus etiā illa ratione discernimus. qđ participiū tūc est quom tēpus hēt: utputa ille auditus est: quom aūt nō habet tēpus nomē est: ut auditus meus obtusus est: & uisus meus breuis.

SERGII GRAMMATICI IN SECVNDAM DONATI EDITIONEM COMMENTARIVS.

DVæ sunt principales partes oratiōis nomē & uerbū eo quod ipsæ solæ factūt elocutionē ut Cicero scripsit. Virgiliꝰ fecit: & sine ipsis nulla pars iplet elocutionē. Nā quādo dicimus ipse legens dixit. Aristotelici dicūt duas eē partes oratiōis nomē & uerbū. Stoici quinque. Grāmatici octo. Plæriq; nouē. plæriq; decē. plæriq; undecim. Interiectionē græci penitꝰ nō habēt: sed iter partes oratiōis. idest i octo nō cōputāt. Nos articulo nō penitus caremus idest eū articulū sed i ꝓnoie cōputamus. Tres ptes oratiōis sūt q̄ casibꝰ declinantur: nomē: ꝓnomē: participiū: & una q̄ tpibꝰ idest uerbū. Cæteræ oēs q̄ttuor nō declinātur. Quæsitū ē quādo pars oratiōis officio fungit̃ uirū ius suū retineat an eius cuius accipit significationē nā frequēter iuenimus & noīa ꝓ aduerbiis posita ut toruū clamat & aduerbia pro noībus: ut mane nouū. Quare sciendū est quoniā si nomē sit ꝓ aduerbio institutū incipit nō posse declinari. Etenim cum desinat esse quod est & trāseat in aduerbium incipit iam non posse declinari: quemadmodum nec illud aduerbium naturaliter declinatur. Item aduerbium si transeat in significationem nominis nonnunquā declina

tur quoniam significat eam partem orationis: quæ recipit declinationē. Unde est illud apud Plautum a primo mane usque ad uesperum modo mane nomen est hoc mane huius manis huic mani: hoc mane ab hoc mane. Nam si aduerbium esset nec genus reciperet nec præpositioni adiungeretur: nec posset terminari.

Proprium nomen in quattuor diuiditur partes. Prænomē. Nomen. Cognomen. & Agnomē. Prænomē est quod in loquēdo pponim⁹ ut publius. Nomen est commune familiæ ut Cornelius. Cognomen est propriū uocabulū ut Scipio. Agnomen ē qd' extrinsecus summitur uel a uirtutib⁹ ut Affricanus uel a uitiis ut iugulator. Sed sciendum est quod plærūq; cōtingit: ut tantūmodo inuenitur: ut ecce Romulus unū tantū habet. plærūq; duo: ut Nūma pompilius. plærunq; tria: ut Publius Virgilius Maro. plærunq; quattuor: ut Publi⁹ Cornelius Scipio Affricanus. Sane sciendū est qd' quotiens unū inuenitur cognomen est: nemo enim potest esse sine uocabulo: quotiens duo plærunq; pnomen & cognomen sibi libertus est. Nam non potest libertus habere nomen quod familiā significat cum ipse sine familia sit. Appellatiuorum species sunt uiginti septem. Sunt nomina corporalia quæ uidemus & tangimus ut terra lapis. Sunt incorporalia: quæ nec uidemus nec tangimus ut pietas iusticia. Sunt primæ positionis quæ a natura firmata sunt ut mons schola. Sūt deriuatiua quæ a primæ positionis nomine eiusdem dicuntur ut montanus, scholasticus. Hæc autem deriuatiua non regulis sed auctoritate firmantur nam plærunq; inuenimus uaria ab uno sermōe. ut tudet est tudertinus tuders. Sunt etiam diminutiua: quæ sententiam minuunt & non semper sed frequenter syllabis crescunt ut agnus agnellus. sunt etiam alia sono diminutiua: ut tabula fabula in his significatio principalis est: sed enunciatio diminutiua. tunc enim reuera eēnt diminutiua si haberent alia principalia: ut oculus ocellus. sunt quæ dicuntur tota græca ut Dido mantho græcæ hæc & latinæ possunt declinari græcæ ut dido didous latinæ dido didonis: mantho mantous & mantho mantonis. sunt quæ tota latina appellantur: quæ lōge a littera. a latinis proferuntur: q̄ a græcis. Nam quom græci dicant. Pollydeus latini appellāt pollux. Hæc autem quæ tantum latina sunt latinæ declinamus. Sunt quæ appellantur notha q̄ non primis syllabis sed ultimis a græco sermone dissentiunt: ut achilleus achilles: agamemnon agamemno & fere omnia græca quæ in on exeūt. detracta enim on syllaba per breuem o proferuntur: ut apollon apollo platon plato. sunt symonia quæ uarias habent elocutiones sed unam significationem ut terra solum humus tellus. sunt omonyma superioribus contraria ut aries: nam & machinamentum est quo muri expugnantur: & sidus in cælo: & animal in terris aries uocatur. sunt patronymica quæ trahuntur non tantum a patribus sed etiam a parentibus. Nam inueniuntur & a matribus dicta hetideus retoides: & ab auo: ut æacides: & a maioribus ut dardanides æneades & a uitrico: ut amphytrionides. sic ergo dicimus patronymicam non a patre tantum sed a parentibus tracta ut dicimus patricidam non qui patrem tantum sed qui quēq; parentum necauerit. Hæc autem patronymica si græca fuerint ī des exeunt ut atrides aut in ius ut atreius. aut in on ut atrion. sed quæ in des exeunt tantū patronymica sunt ut atrides agamemnon. Quæ in ius exeunt & patronymica & possessiua ut atreius agamemnon & atteius gladius Euandrius ensis. Quæ autem in on exeunt in latinum sermonem non transeunt. Fœminina autem aut in is exeunt ut atreis: aut in ias ut atreias. aut in en: ut atrien. sunt etiam nomina adiectiua quæ plærunq; sensum habent: sed coniunctione iactantur: ut magnus fortis. dicimus enim magnus uir fortis exercitus. Sunt etiam qualitatis quæ trahuntur ab animo a corpore extrinsecus: ut doctus niger fœlix. Sunt quantitatis quæ trahuntur a mensura ut longus latus. Sunt gentis quæ gentem significant: ut græcus hispanus. Sunt quæ patriam significant: ut Romanus. Sunt quæ numerum: ut unus duo tres quattuor quinque. Sunt quæ ordinem ut quintus sextus. Sunt

quæ ad aliquid dicuntur: quæ penitus non possunt sine alterius coniunctione intelligi ut pater. Non enim potest dici nisi filium habeat. Sunt ad aliqualiter se habentia: quæ contrario significationem sumunt: ut dexter sinister niger candidus. Sunt generalia in quibus species continentur: ut animal. Nam animal dicitur & homo & canis & equus. Sunt specialia ut sunt ea quæ diximus canis homo & equus. Nam illa sunt specialia: quæ genere discernũtur. Sunt facta de uerbo ut dictor lector. Hæc autem semper in tor exeunt & oriuntur a gerundi modo ultimo tempore & ultima syllaba in tor uersa per omnes coniugationes ut amatu amator. doctu doctor. auditu auditor. lectu lector. Sũt etiam participiis similia: ut demẽs nam sic est demens quasi legens: sed demens nomen est quia recipit comparationem .i. dementior legens uero participium quia non recipit similiter comparationem. Sunt etiam uerbo similia: ut contemplator: sed hæc cum casum acceperunt nomina sunt & contemplator huius contemplatoris facit. Cum autem tempus habuerint uerba. Vt Maro dixit contemplator aquas dulces. Sed comparatiuus gradus generis est semper communis excepto uno quod est senior hoc enim ut Probus dicit tantum generis masculini est: nam omnia quæ recipiunt comperationem qualitatis sunt & quantitatis sic. ut puta non omnes qui student causas agunt quisquis autem causas agit: studuit sine dubio. Recta comparatio est quæ primã syllabam itegrã p omnes seruat: ut doctus doctior doctissimus. Si autem integrã nõ seruat inæqualia efficit nomina quæ sunt tantum tria bonus: malus: magnus: cum constet comparatiuum gradum minus significare uideatur ut clarior clarissimo. doctior doctissimo. Præterea ipse comparatiuus nonnunquam positiuum significat quando dicimus senior significãs tamen senex. At cum Salustius dicit. Mare ponticum dulcius est q̃ cætera. modo inuenitur Comparatiuus non solum comparatiuus non est: sed nec positiuus. Nam mare non modo dulcius non est: sed nec dulce quidem. Donatus dicit quinq; tantum aduerbia genitiuo esse iungenda: tanq̃ magis minus maxime minime ea scilicet ratione: quoniam uim in se habent comperandi: atq; ideo non debent comparatiuis casibus iungi ne uideatur comperatio geminata. Qui. n. dicit tã doctior pene dicit hoc doctior doctior: qđ latinitas non patitur. Probus autem dicit omnia aduerbia quæ uim augentis aut minuentis in se habent non debere coniungi nec superlatiuo nec comparatiuo. ut sunt ista ualde multum plurimum per & similia. Nam ista nomina tantum positiuis gradibus debemus adiungere. Quod superlatiuum dicit genitiuo plurali non adeo uerum est nam inuenimus eum etiam singulari genitiuo posse coniungi tunc quando nomina sunt enuntiatione singularia intellectu uero pluralia ut est O danaum fortissime gentis. Quod dicit enuntiatione masculinum intellectu esse neutrum pelagus uerum est uulgus falsum est: Nam uulgus & neutro & fœminino genere legimus apud Virgilium fœminino. In uulgum ambiguam neutro ignobile uulgus. Balneum generis neutri est in numero singulari fœminini quidem secundum usum: ut occisus ad balneas pellicias tamen & neutraliter legimus: ut balnea uitantur in horatio. Cælum in numero singulari generis neutri est: In numero autem plurali generis masculini: habemus enim in Lucretio. Quis totidem uertit cælos. Cæpe in numero singulari neutri generis est: ut tunicatũ cum sale mordẽs cæpe & hoc nomẽ tres hoc solos habet casus: hoc cæpe: hoc cæpe: hoc cæpe. In numero autem plurali genere fœminino simpliciter declinat̃. ioca & loca similia nomina sunt: tñ in numero plurali & masculino & neutro genere declinãtur: dicimus. n. & ioca & loca & loci & ioci. In numero aũt singulari tantũ masculini. ut iocus & locus. Qđ dicit genera cõmunia esse inter masculinũ ut puta pampinus nõ ita itelligimus q̃si sacerdos nã sacerdos si masculus ẽ hic sacerdos dicit̃ si fœmina hæc sacerdos nõ possumus hoc p nostra uolũtate cõfundere: sed p naturæ qualitatẽ discernimus: Pampinus uero & dies & similia p nostro arbitrio uel masculino uel fœminino genere pferũtur. Nomẽ nec ĩ totũ fixũ nec in totũ mobile: at fixum leæna secundũ Virgiliũ Torua leæna lupũ seqtur scđm Ouidium mo-

bile est qui dixerunt lea sæua sitim multa compescuit unda. Eiusdem generis debet esse diminutiua: cuius generis sunt principalia ut puta ideo hæc domuncula generis fœminini ẽ quia & hæc domus generis fœminini est. Excepns scilicet paucis istis: scutum: pistrum: canis: rana: uerna: scutra. nam scutra scutrini facit. beta betaculus. Puluis dicitur quia numeri singularis est tantũ: sed legimus apud Horatiũ. Ouides dispare pulueres. Item pax: lux dicir numeri singularis sed legimus apud Salustium: paces & luces. Item quirites dicit nnmero tantum plurali sed legimus apud Horatiũ hunc quiritem uetus nominatiuus hic quiris. Itẽ idẽ Horatius quis te quiritem cuius nominatiuus erit hic quirites: ut dicit Petronius. Quadrigas dicit numero tantũ plurali sed. Varro dicit nnmero singulari. Virus generis neutri ẽ: & declinatur quemadmodum doctus hoc uirus huius uiri. Legim9 enĩ apud Lucretiũ Tetry primordia uiri. Dicit noĩa iã cõposita non debere componi & idem paulo ante dixit de com pluribus potuisse cõponi nec contrariũ sit ita intelligi debet ut liceat nobis nomen cõponere bis: sed ita ut prima cõpositio sensum nobis i cõtrariũ nõ uertat: ut tertitus impterrit9. Illud enim nobis nõ licet facere: ut per compositionem primum cõuersum in cõtrariã significationẽ nomen per secundam composiõonem ualeamus reuocare ad primã significationẽ: ut est doctus: indoctus: quando antiq; nulla ratione dicitur prefectum uigulum sic dicatur quemadmodum tribunus militũ idest si pro uno nomine accipitur uterq; sermo in priore parte tantummodo declinatur. Si autem uoluerimus elocutionem facere dicimus perfectus uigilibus quo tpe licet nobis ẽt in hac duo noĩa aliquẽ adferre sermonẽ ut prefectus est uigilib9.

CAsus plæriq; quattuor esse dicunt auferentes nominatiuũ & uocatiuũ: Nominatiuũ qui similis est nocatuo. Ideo autem auferũt nominatiuũ quoniam quom casus sit ab eo quod faciat nomẽ habere. Noĩatiuus ecõtrario rectum nomen ostẽdit. Alii quinq; docẽt ut græci qui ablatiuũ non babent. Alii sex ut latini qui ablatiuũ addunt. Alii septimũ etiã addunt casum qui ablatiuo similis inuenitur. Nã quãdo dico reuera doctior illo & doctior ab illo eadẽ inuenitur elocutio: quãdo autem dico illo præsente suscepi & ab illo præsente suscepi: non est similis ab utroq; casu elocutio. Nã illo p̃sente suscepi inter duas tantummodo res geri uidetur Nonnullia diungunt octauũ casum qui fit cum quid per accusatiunm cũ præpositione possumus docere: dicimus per datiuum sine p̃positione ut clarior it in cœlum & it clarior cœlo ui subeunt ad murum & subeunt muro. In flexionum autem uarietates in sex sunt. Aliquando enim omnes casus uarios exitus sumunt ut est unus quæ dicitur forma ex aptota. Itẽ pentaptota dicitur ubi quinq; sunt uarietates. Item tetraptota ubi quattuor ut est species. Triptota ubi tres sunt. ut est templum. Diptota ubi duæ: ut cornu: genu. Nam nominatinus accusatiuus & uocatiuus corripiuntur. Alii tres producuntur idest genitiuns datiuus ablatiu9 Est etiã monoptota: quã nõ bene monoptotã sed aptotã dicimus ut nequã nam monoptota illa sunt quibus unus tantum casus est ut sponte. Aptota uero illa sunt ubi oẽs quidẽ sunt casus: sed nulla rõne uariantur nt est frugi. Inueniuntur autẽ noĩa unũ casum habẽtia: ut tabo aut duo tantum ut hic iuppiter o iuppiter: aut tres tantũ: ut hoc nefas: aut quattnor tantum ut buius dictionis huic dictioni banc dictionẽ ab hac dictione. Sed horũ nominũ reliquos casus in usu quidem nõ esse manifestum ẽ. In auctoritate autem sæpius reperiuntur. Inimicus datiuum regit quanq̃ usus uendicet nominatiuum. Inimicus enim est mihi dico nõ meus. Item secundus ab illo est: dicimus non secundns illi quanq̃ ista nomina snis casibus seruiunt etiam aliis alia auctoritate iunguntur. Nam & pactus illam rem dicimus & illa re. Q d̓ dicit ab bis mulabus: filiabus: deabus. nos dicere debere: Sciendum est propter testamentorum necessitatem. Nam hæc pauca dicit Probus contra artem esse suscepta: nec nos debemus ad istorum similitudinem alia declinare: ea enim quæ arte carent sola auctoritate firmãtur. Vas in nnmero singulari tertiæ declinationis est: in numero plurali secundæ. Dices

secundum regulam tantum foeminini generis est. Nullum enim nomen est producto ablatiuo terminatum quod alterius possit generis inueniri quod dicimus genere masculino idē ratio persuasira aduerbii. Nam hodie dicentes quasi hoc die significamus nec tamen dicimus hodie quasi hac die: Nam quotiens nominatiuus singularis.n.&.r.terminatur ablatiuis in.e.etiam genitiuus pluralis in um: Exit.a.supradictis regulis. Accusatiuus singularis rūc in.im.exit: quum ablatiuus singularis indubitabiliter.i.terminatur.ut ab hac ui.& ab hoc thyberi facit enim hanc nim hunc thyberim. Si autem.e.terminatur ablatiuus: tunc uariatur accusatiuus ut ab hac puppe hanc puppem. Domus & iugerum ab antiquis aliter declinabantur q̄ hodie declinamus. Nam domus erat quartæ declinationis. Iugerum tertiæ: nos autem in hoc nomine.i.domus tres in unum casum usurpamus.a.secunda declinatione ablatiuum.a.domo: genitiuum pluralem harum domorum accusatiuum pluralem has domos. In nomine autem iugeris: unum tantummodo usurpamus ablatiuum ab hoc ingero. V. littera tunc retinetur in datiuo plurali: ut ipse dixit: quum aliqua discernenda sūt: ut arbutus: & arcubus: cui regulæ tamen inuenimus duo nomina contraria idest nulla discretione interueniente.u.retinentia ut specub⁹ & tribubus: quæ ab istis regulis discrepant. Nomina tātum pluralia uulcanalia: mineruialia: ideoque illæ regulæ ablatiui sunt singularis hæc autem nomina sunt numeri tantum pluralis: quæ licet regulas non habent tamen ad similitudinem nominum declinanda sunt: quæ nomina regulis continētur.i.ut sic declinemus.hæ Kalendæ quemadmodum hi agiles hæ idus quemadmodum hæ manus: quanq̄ dixerunt ut quemadmodum regulis carent: ita uarie declinarentur. Nam inuenimus apud auctores & ancilium: & anciliorum: & uulcanalium: & uulcanaliorum. Item nomina græca.a.supradictis regulis segregantur: ut emblema: poema: & hoc iuste. Nam si græca sunt ablatiuo carent illæ autem ab ablatiuo originem sumunt quas non possunt suscipere nomina ablatiuo carentia: sed hæc maiores nostri aut tertia declinatione declinabant si fuissent generis neutri ut poema, poematis: aut prima declinatione declinabant: si fuissent generis foeminini, ut hæc poena: hui⁹ poenæ: quanq̄ iuenimus aliquos casus nec ab illis nec ab istis regulis declinatos idest genitiuum pluralem: & datiuū & ablatiuū pluralē: legimus enim apud Ciceronem horum poematorum his poematis ablatiuo ab his poematis: similiter & emblamatorum & emblematis. peripatesmatorum peripatesmatis: Analogia dicitur ratio declinationis nominum inter se omni parte similium latinæ proportio uocatur. Nomina autem similia sunt omni parte si octo rebus sint similia idest ex illis quæ accidunt nomini qualitate cōparatione: genere: numero: figura: casu: deinde exitus syllabarum deīde consonantiū: rationes penultimarū atq; si una res ex istis octo desierit similibus: dicimus.n. nomen nulla ratione declinari similiter cuius rei exemplū & lupus sit lup⁹ nā sepiē partibus consentiunt: tamen quasi genere dissentiunt. Lupus enim in aliud genus: ut lupus: lupa: lepus lepa non facit.

PRobus autem pronomē in quattuor partes diuidi putauit idest pronomen ifinitū: finitū minusquāsinitū: & possessiuū quod nō uidet habere rationē unde Donatus melius q̄ i duas ptes in primo diuisit. Nā si ea sūt finita p nomina q̄ recipiunt personas. Alia omnia quæ nō recipiunt psonas infinita dicēda sunt: Vnde apparet quod infinita & minusquāfinita sūt & possessiua. In illis enim nō accidit certa psona: cuias: & nostras: uel cuiates & nostrates: nā utrūq; dicimus secūdū Plauti auctoritatē gentē significat: ut est cuius gētis optime nostræ gētis. Plærīq; accētū in ultima syllaba ponunt: quādo cuiam: sed praue: Nā nulla pars orationis est latina absq; prædictis: quæ potest in ultima accētū tenere.i. pone & alias. Sunt aliqua pronomina quæ casibus crescunt nominatiuo: ut quis uel qui. genitiuo singulari: ut mei uel mis mihi: tui uel tis. Ablatiuo singulari ut.a.quo uel.a: qui plurali da.

tiuo uel ablatiuo:ut a quis uel a quibus qua ratione fiant superius diximus. Sunt ecõtrario quæ casibus decrescunt;nam uocatiuus non inuenitur in pronomine ego. Aliquando nominatiuus & uocatiuus:ut in pronoîe sui sibi se a se. Aliquãdo tantũ accusatiuus: eccũ eccã ellum ellã. Aliquãdo tantũ genitiuus ut cuia: & cuium. Q uod autem dicimus sui aliqd esse pronomẽ uerũ est:uõ enim de possessiuo nascitur cuius nominatiuus est suus. Nã si in de nasceretur datiuũ omitteret:ut suo nõ id.i. Præterea est aliqua differentia quod hoc pro meisui:uel sibi:utriusq; numeri est. Illud uero possessiuũ suum & singularẽ habet numerum & pluralẽ. Q uæsitũ est apud græcos an. O. uocatiuus esset articulus & pronocatus nõ esset. Omnes enim articuli cum de numero singulari ad pluralem transeunt uarie proferuntur:ut hic & hii huius & horum & reliqui. Q uando aũt dicimus o docte & docti:& utroq; numero eundem articulum ponimus:quæ res non articulus uidetur qa non mutatur in numero plurali;sed potius aduerbium uocantis:ut queãdmodum dicimus heus uos docti:sic dicamus o tu docte & o uos docti. Inter articulos & pronomen hoc interst:qđ pronomina tũc cũ sine nominibus fiunt & absentium nominum uidẽtur explere personas:ut hic & hæc & hoc: quando autem dico hic æneas huius æneæ iam nõ possunt pronomina dici:cum nõ fungantur eorum nominum quæ præsentia sunt officio. Ipsa enim nomina per significationem implẽt. Neuter alius:& reliqua cõstant esse nomina:quoniã probus uigin & unum dicit esse pronomina in quibus ista non cõputantur. Ea pnomina quæ utraq; parte nominatiuum habent secundum formã nominum declinantur. Nam sic declinamus quisquis utraque parte, sic autem priore parte non declinamus aliquis quemadmodum nec iuris peritus. Sic posteriore parte non declinamus quispiam quemadmodum nec tribunus militum.

ODi:noui:cœpi:memini. Q uæritur cuius sint temporis quom constat esse perfecti. Nam & perfectum in.i.semper exit ut legi:scripsi:& præsens temporis nunquam in.i.sed semper in.o.exit. Illa enim uerba significationem habẽt præsentis temporis regulas autem præteriti. Sum defectiuum uerbũ in coniugatione. Nã quãdo dicimus es nõ potest esse secunda coniugatio quia &.e. correptam habet & in prima persona.e.aute.o.non habet. Pudet: & tedet: quasi defectiua posuit. In superiore autem parte impersonalia nõ cõtrariæ sunt posita. Nã hoc ipsum uerbũ impersonale defectiuum est. Sublatis enim de primo uerbo duabus psonis:prima & secunda. T ertia utiq; superest. Q uæ si non sibi adiungat pronomen defectiuum dicitur esse uerbum. si autem adiungat impersonale. Gaudeo & audeo a plærisque neutro passiua:ab aliis supina uerba dicuntur quæ in tempore perfecto & plusqperfecto passiuam habent declinationẽ:in reliquis aũt actiuã:idest tẽporibus. Sunt alia inæqualia quæ suam habent declinationem & contraria sunt:ut placeo:nam & placui facit & placitus sum. Sunt itẽ alia inæqualia quæ ideo sunt inæqualia quoniã primã syllabã non referuant:ut nolo:uolo. Faciunt enim nolo:non uis:uult:non nolo nolis nolit. Item uolo uolis uolit:non dicimus. Sed uolo uis uult. Sunt aliqua penitus anomala:de quibus nihil possumus dicere nisi quod lectione declinetur eas usurpare personas: quæ tantum auctoritate firmantur. & sunt hæc faxo faxis:inquit:infit inquam:& reliqua. Prima persona in indicatiuo modo semper corripitur:ut lego absq; monosyllabis;ut do:flo:sto: quæ quidem si fiant polisyllaba:ut reddo:reflo:resto:corripiuntur. Verba quorum declinatio in nostra potestate est:sunt hæc:tondeo:lauo:fabrico:punio:& reliqua. uerumtamen debemus secundum naturam actiuum uel passiuum præsumere:ut ego lauor balneum lauo:quando ego capillos depono ut dicam tondeor quando alteri capillos detraho: ut tondeo. Prima persona non debet ita proferri:lego ego. Q uoniam lego iam habet in se significationem pronominis:nisi tamen sic nunc possumus dicere quando nos magis nominus ostendere lecturos q alios ut sit quasi ego magis quam cæteri maledico tibi dicimus non te dicimus. Prima

persona ante ultimam.o.septem litteras nno habet.h.o.f.K.q.i.z.cætera uer[illegible] habent.e.ut sedeo.i.ut audio.u.ut annuo.b.ut bibo &sicut in arte scripra sunt.K.ideo non potest præponi.o.litteræ quia nūq̃ ante ponitur nisi a sequente.q.y.z.ideo nō possunt præponi:nnum tamen uerbum quod.o.ante.o.habet ut roboo.roboant:siluecꝫ & magnus.o.ideo contra regulam uenit quia græcum est.cætera in arte conscripta sunt.

ADuerbium dictum est quia necesse habet semper uerbū seq. Verbo tamē nō necesse est agere semper aduerbio:nā possumus dicere sic legit. Nunc enim & pena est elocutio & aduerbium tamen non inuenitur:nā quum dico cras hodie:nō erit integra elocutio nisi addam uerbū ut puta dico uel facio. Aduerbiū plærūcꝫ cōfirmat uerbū plærūcꝫ destruit. Confirmat ut iam faciā.destruit:ut nō faciam. Aduerbia aut a se oriuntur:aut ab aliis partibus orationis ueniunt:sicut in artibus positū est.nam ibi sunt exempla uaria posita henno autem nihil aliud est nisi hoc anno. Vnde deriuatio duplex inuenitur.Nā Cicero dicit hortatinas fruges horatius dicit hornatas fruges.Item meatim nihil est aliud nisi meo more.tuatī tuo more.Quod dicit de participio aduerbium posse deduci:uerum nō est:& enim illud exemplum quod protul'it idest indulgens non tantum participium ē:nam recipit comparationē facit enim indulgentior indulgentissimus ergo quando dicimus indulgenter non uidemus a participio transtulisse in aduerbium sed a nomine. Omnia aduerbia.e.terminata in positiuo semper producuntur:ut docte.Exceptis tribus regulis eorum aduerbiorum. Quæ autem non comparantur:ut rite:nemo enim dicit ritius ritissime.uel quæ male comparantur:ut bene. Nemo enim dicit bonius bonissime. Vel quæ a se oriuntur ut impune: impunius:hoc scilicet in positiuo. Cæterum superlatiuus gradus semper producitur facile:& difficile non quæritur utrum aduerbia sint an nomina constant autem esse nomina tantum quia semper correpia sunt. Si enim aduerbia essent:ut supra diximus producerentur deinde quia neutri generis formam sequuntur.Sicuti enim dicimus & facilis facile:sic difficilis difficile.Deinde si aduerbia essent inter exirent. Dasuus enim nominis idest terminatus aduerbium iter syllabam mittit ut huic forti fortiter sic huic facili faciliter:huic difficili difficiliter diceremus. Ergo constat esse nomina sic autem posita sunt pro aduerbiis quemadmodum fere inuenimus apud poetas pro aduerbiis constituta:ut toruum clamat pro eo quod est torue:horendum sonat pro eo quod est horende:qua figura oratores omnino uti non debent. Genus enim est soloecismi sicut ipse donatus Paulopost de soloecismis ratione monstrauit. Scire enim debemus quod datiuus singularis.o.terminatus aduerbium in.e.mittit ut huic docto docte.i.terminatus inter huic agili:agiliter:quas regulas semper corrupit auctoritas. Nam inuenimus plærunque id esse aduerbium:qui datiuus est casus ut est falso:hæc autem ambiguitas elocutione discernitur quando enim dicimus falso homini dederit nomen:quando falso loquetur erit aduerbium:ita plærunque in contrarium cedunt. Nam Terentius ait duriter:quum dure dicere debuerit:& Virgilius Lugubre quum lugubris extensa dicamus. Ea aduerbia comparanda sunt quæque ducunt originem a nomine recipienti comparationem ut est doctus. Ideo enim dicimus docte doctius doctissime:quoniam dicere possumus doctus doctior doctissimus Ab eo quod est Tulius cum sit aduerbium non recipit comparationem quia nec nomen recipit. Sunt alia aduerbia quæ semper per se comparantur.Sunt autem quæ non egent cōparatione ut est mane. Nemo enim dicit manius:nemo manissime. Verumtamen hanc quam per se inflexionem non habemus:possumus facere adiectionem illarum particularum ut magis & maxime:ut puta sit positiuus mane comparatiuus magis mane. Superlatiuꝰ maxime mane. Omnis pars orationis cum desierit esse quod est nihil aliud est nisi aduerbium. Iccirco si nomen desierit esse nomen non faciet pronomen:aut

participium sed solum aduerbium. Vt est sedulo nam si dicas sedulo homini dedi nom
est si dicas sedulo feci. Aduerbium est. Item pronomen aliquãdo & aduerbium ē quum
enim dico quid est: erit pronomen quum dico quis scit erit aduerbium. Item habēte ue
bum plærunq; & aduerbium est: quando enim dico pone prima syllaba accentum haben
erit uerbum quando ultimæ syllabæ: do: accentum erit aduerbium hoc est discretionib9 ca
sa. Nam ultimo loco uerbi acutus accẽtus nunquam ponitur. Item participium al
quando aduerbium est quum enim dico me ad nullam profecto contingit: participium e
profecto: quum dico profecto quæritis aduerbium est profecto. Item ante præpositi
nonnunquam & aduerbium est. Præpositio in hac elocutione erit ante templum casut
enim habet uictum: si autem dicas: ante feci: erit aduerbium, quoniam sequitur uerbum: &
coniunctio est: sed plærunq; & pro aduerbio ponitur quum dicimus ut te fortissime teucr
accipio: Heus si dolorem significet interiectio est: heus etiam mensas consumimus inqu
iullus: si autem uerbum sequitur aduerbium est: heus inquit iuuenes monstrate mearum
erit nomen quum nominibus pro aduerbiis utimur ut ante dictum est. Illud fideliter ten
re debemus nunq̃ separatim præpositionem aduerbiis posse cõiungi ueluti de mane de n
ctu. Quod autem inuenimus indocte & infrequenter sunt quidem præpositiones: se
non separatim sicut sunt etiam particulæ quas ipse ponit. Artigraphus desursum deor
sum deinceps. Ita enim constat duas partes orationis ut uno ambæ utantur. accentu.
Nec duæ præpositiones interueniente aduerbio sociandæ sunt. Præpositio etiam ideo nc
potest adiungi nomini interueniente aduerbio ut de trans tyberim uenio quemadmodu
illinc uenio.

PArticipium est quasi particapium: habet enim. a. nomine genere & casus. a u
bo autem tempora significationes. ab utroque numerum & figuram: & cæte
quæ supra dicta sunt. In posterioribus illud adduci incoatiua uerba illud n
habere nisi præsentis temporis participium futuro autem carere. Ideo autem
turo carent quoniam regulam futuri participia: a præterito ducunt participio præteritũ a
tem participium. a. tempore perfecto originem sumit & ideo quum inchoatiua uerba te
pus perfectum non habent: non possumus habere quod additur iam tempore pfecto: P
terea dicit participia ab impersonalibus uerbis nisi usurpata non uenire: quæ res penes la
tium non erit: & similia & similiter ab arte discedit. Et enim participia a prima positione u
bi originem trahunt: cum igitur impersonalia primam personam non habent participia
i ute ex se faciunt: sed tamen dixi usurpare nobis licet. Inuenimus enim apud uarios aucto
quod poto id fieri: non quod de impersonalibus usurpentur participia: sed quod ipsa im
sonalia fiant uerba plenissima: Nam hoc quod dicimus pudet & tedet tamen dici inueni
in auctoribus & pudeo: & tedeo; unde fiunt & pudens: & tedens participium non ab i
personali uidetur sed a uerbo integro. Odi uerbum participium habet osus quod licet i
non sit tamen componitur & in usu erit exosus perosus. Ab eo quod est memini artis n
participium reperitur: si ad usum uerum est: si ad auctoritatem falsum: Nam inuenimu
Plauto meminens. Tunicatus galleatus dicit participia non esse: sed nomina eo quod. a.
bis non trahuntur: sed si diligenter attendas aduertens ab similibus participia compre
bis. Nam licet non faciat tunico galleo: tamen quoniam tempus habent: sine dubio p
ticipia sunt: & enim armatus incedit uestitus incedit quum dico hoc significo iam arm
iam uestitum esse. Sicut etiam dicimus tunicatus incedit: galeatus incedit. i. & iam tu
cam habet: iam galeam habet quæ res tẽpus ostendit & si tẽpus est participiũ ē: Prãsus
natus & reliqua cõstant nõ eẽ participia si a uerbo non ueniũt. Cõcessũ est. n. regularite
a neutralibus uerbis liceat nobis usurpare præterita participia: sed quoniam & has arte